

IESNIEGUMS

Studiju virziena "Ekonomika" novērtēšana

Studiju virziens	<i>Ekonomika</i>
Augstākās izglītības iestāde	<i>Latvijas Lauksaimniecības universitāte</i>
Reģistrācijas kods	<i>2841101568</i>
Juridiskā adrese	<i>LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001</i>
Tālrunis	<i>63005601</i>
E-pasts	<i>rektors@llu.lv</i>

Pašnovērtējuma ziņojums

Studiju virziens "Ekonomika"

Latvijas Lauksaimniecības universitāte

Pašnovērtējuma ziņojums	2
Studiju virziena informācija	5
I - Informācija par augstskolu/koledžu	5
II - Studiju virziena raksturojums (1. Studiju virziena pārvaldība)	14
II - Studiju virziena raksturojums (2. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte)	30
II - Studiju virziena raksturojums (3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums)	50
II - Studiju virziena raksturojums (4. Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade)	67
II - Studiju virziena raksturojums (5. Sadarbība un internacionalizācija)	77
II - Studiju virziena raksturojums (6. Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana)	81
Pielikumi	83
Citi pielikumi	85
Ekonomika	86
Studiju programmas informācija	89
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	89
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	90
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	100
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	100
Pielikumi	105
Agrārā un reģionālā ekonomika	106
Studiju programmas informācija	109
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	109
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	111
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	118
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	120
Pielikumi	132
Ekonomika	133
Studiju programmas informācija	136
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)	136
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)	139

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)	153
III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)	154
Pielikumi	160

I - Informācija par augstskolu/koledžu

1.1. Pamatinformācija par augstskolu/ koledžu un tās stratēģiskajiem attīstības virzieniem, ietverot šādus punktus:

Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU) ir *ceturtnā lielākā universitāte Latvijā* (dibināta 1936. gadā kā patstāvīga augstskola), kas īsteno studijas un pētniecību dažādām tautsaimniecības nozarēm, kurās ir uzkrāta izglītības un pētnieciskā kompetence:

- unikālās jomās – lauksaimniecībā, mežzinātnē, veterinārmedicinā, pārtikas tehnoloģijā un ainavu arhitektūrā;
- universālās jomās – informācijas tehnoloģijās, ekonomikā un sociālajās zinātnēs, lauksaimniecības inženierzinātnēs, vides zinātnēs, būvniecībā un pedagogijā.

LLU:

Vīzija - Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir viena no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai.

Misija - veidot starptautiski konkurētspējīgu intelektuālo potenciālu, pamatojoties uz izcilību pētniecībā, pētniecības rezultātu pielietošanu tautsaimniecībā, augstu studiju kvalitāti un efektīvu universitātes pārvaldību.

LLU ilgtermiņa mērķi:

1. Izcilība pētniecībā, kas veicina tehnoloģijas un inovācijas, un ir integrēta studiju procesā.
2. Augstas kvalitātes studijas, kas nodrošina starptautiski konkurētspējīgu speciālistu sagatavošanu.
3. Efektīva universitātes pārvaldība, kas nodrošina resursu mērķtiecīgu un lietderīgu izmantošanu augstas kvalitātes studiju un uz izcilību vērstas pētniecības īstenošanai.

LLU vidēja termiņa mērķi izriet no vīzijas, misijas un ilgtermiņa mērķiem, un tie ir:

1. Izcilība pētniecībā.
2. Pētniecības rezultātu pielietošana tautsaimniecībā (ar pētniecības rezultātiem saprotot Universitātes uzkrātās un radītās zināšanas, tehnoloģijas un inovācijas).
3. Studiju un pētniecības integrācija.
4. Studiju un mūžizglītības internacionalizācija.
5. Augstas kvalitātes, konkurētspējīgas, pieprasījumam atbilstošas studijas.
6. Daudzveidīgs, pieprasījumam atbilstošs mūžizglītības piedāvājums.
7. Efektīva pārvaldība visos līmeņos.

LLU Attīstības stratēģijā 2015.-2020. gadam (pilnā versija - https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf, saīsinātais variants - https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-12/strategija_isa_novembris_spreads_17_12.pdf) ilgtermiņa un īstermiņa mērķu sasniegšanai ir noteiktas trīs rīcības programmas ar mērāmiem rezultātīvajiem rādītājiem:

1. pētniecības programma;
2. izglītības programma;
3. pārvaldības pilnveides programma.

LLU ir 8 fakultātes:

1. **LF** - Lauksaimniecības fakultāte (izveidota 1863. gadā);
2. **VMF** - Veterinārmedicīnas fakultāte (izveidota 1919. gadā);
3. **MF** - Meža fakultāte (izveidota 1920. gadā);
4. **TF** - Tehniskā fakultāte (izveidota 1944. gadā);
5. **VBF** - Vides būvzinātņu fakultāte (izveidota 1947. gadā);
6. **PTF** - Pārtikas tehnoloģijas fakultāte (izveidota 1948. gadā);
7. **ESAF** - Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte (izveidota 1968. gadā kā Lauksaimniecības ekonomikas fakultāte, 2013. gadā fakultāte izveidota apvienojot Ekonomikas fakultāti ar Sociālo zinātņu fakultāti);
8. **ITF** - Informācijas tehnoloģiju fakultāte (izveidota 2001. gadā).

LLU fakultātes kopā realizē **59** studiju programmas **14** studiju virzienos (dati uz 01.10.2019).

1.1.tabula

Studējošo skaits LLU studiju virzienos

B – pamatstudiju programmas, M – maģistra programmas. D – doktora programmas

Nr.	Studiju virziens	Programmu skaits				Studējošo skaits (01.10.2019)	Fakultātes
		Kopā	B	M	D		
1	Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, veterinārmedicīna un pārtikas higiēna	10	4	3	3	1133	LF, MF, VMF
2	Arhitektūra un būvniecība	10	5	2	3	441	VBF
3	Ražošana un pārstrāde	8	4	2	2	409	PTF, MF, TF
4	Informācijas tehnoloģija, datortehnika, elektronika, telekomunikācijas, datorvadība un datorzinātne	4	2	1	1	268	ITF
5	Vides aizsardzība	3	1	1	1	103	VBF
6	Veselības aprūpe - kopīgā studiju programma ar LU un RSU	1		1		17	PTF
7	Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības	5	3	1	1	302	TF

Nr.	Studiju virziens	Programmu skaits				Studējošo skaits (01.10.2019)	Fakultātes
		Kopā	B	M	D		
8	Enerģētika, elektrotehnika un elektrotehnoloģijas	1	1			103	TF
9	Socioloģija, politoloģija un antropoloģija	2	1	1		54	ESAF
10	Ekonomika	3	1	1	1	386	ESAF
11	Vadība, administrēšana un nekustamo īpašumu pārvalde	6	2	3		320	ESAF
12	Viesnīcu un restorānu serviss, tūrisma un atpūtas organizācija	1	1			137	PTF
13	Iekšējā drošība un civilā aizsardzība	1		1		60	MF
14	Izglītība, pedagoģija un sports - virziens 2023. gadā tiks slēgts	5	2	2	1	112	TF
KOPĀ		59	27	19	13	3845	

Dati par personāla skaitu, amata grupām un vecuma grupām apkopoti 1.2.tabulā.

1.2.tabula

LLU Personāla skaits, amatu grupu, vecuma grupu statistika

	Kopā	t.sk. sievietes
Augstskolas personāls	995	668
tai skaitā akadēmiskais personāls, kuram augstskola ir ievēlēšanas vieta	322	199
profesori	58	35
asociētie profesori	55	32
docenti	59	44

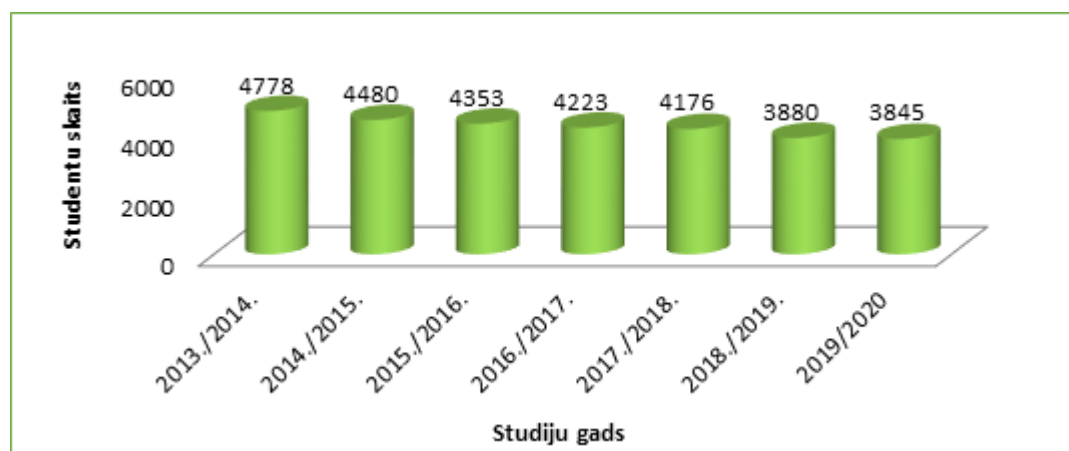
lektori	39	30
asistenti	0	0
vadošie pētnieki un pētnieki	112	52
No akadēmiskā personāla profesori, asociētie profesori, docenti, lektori vai asistenti, kuri papildus ievēlēti par vadošajiem pētniekiem un pētniekiem	X	107
Vispārējais personāls	673	469
Akadēmiskais personāls, kuram augstskola nav ievēlēšanas vieta (viesprofesori, viesdocenti, vieslektori)	147	95
no tiem ārvalstu viesprofesori, viesdocenti, vieslektori	1	0
<i>Akadēmiskā personāla sadalījums pēc vecuma:</i>		
līdz 25 gadiem	0	0
25–29 gadi	1	1
30–34 gadi	28	15
35–39 gadi	53	28
40–44 gadi	49	37
45–49 gadi	36	26
50–54 gadi	26	21
55–59 gadi	33	25
60–64 gadi	43	25
65 gadi un vairāk	53	21

No kopējā akadēmiskā personāla zinātniskais grāds ir 242 personām (73.78%). LLU veicina un atbalsta gados jaunu mācībspēku iesaistīšanos akadēmiskajā darbā. No esošā akadēmiskā personāla 52% ir vecumā līdz 50 gadiem, 32% ir vecumā no 50 līdz 65 gadiem un tikai 16% ir vecāki par 65 gadiem.

LLU studējošo skaita dinamika. Laika periodā no 2013./2014. studiju gada līdz 2019./2020. studiju gadam kopējais studējošo skaits ir virs 4000 studējošajiem. Studējošo skaita samazinājums sešu gadu periodā parāda kopējās tendences valsts demogrāfiskos procesos, kur vērojamas negatīvas tendences, gan vērtējot dabisko pieaugumu, gan arī migrāciju. Kopējais studējošo skaits universitātē pēdējo sešu gadu laikā ir samazinājies par 18%, tomēr pozitīvi vērojams, ka studējošo skaita samazinājums ir ar tendenci uz stabilitāti. Valstī esošie procesi kas ietekmējuši studējošo skaitu universitātē ir: 1) vidusskolu beigušo skolēnu skaita samazinājums (par 20%) atskaites

periodā; 2) vidusskolēnu skaits, kuri turpina izglītību augstākās izglītības iestādēs pa gadiem ir bijis ļoti svārstīgs: ar negatīvu tendenci -5% (2015.g. un 2017.g.) un ar pozitīvu tendenci + 1..2% (2018.g., un 2014.g.). Šobrīd (uz 2019.gadu) ir vērojama studējošo skaita stabilizācijas fāze, kur studējošo kopskaits pret iepriekšējo gadu vairs neizrāda dinamiski krītošu tendenci.

Studējošo skaita dinamika 2013.-2019.g. apkopota 1.1. attēlā.

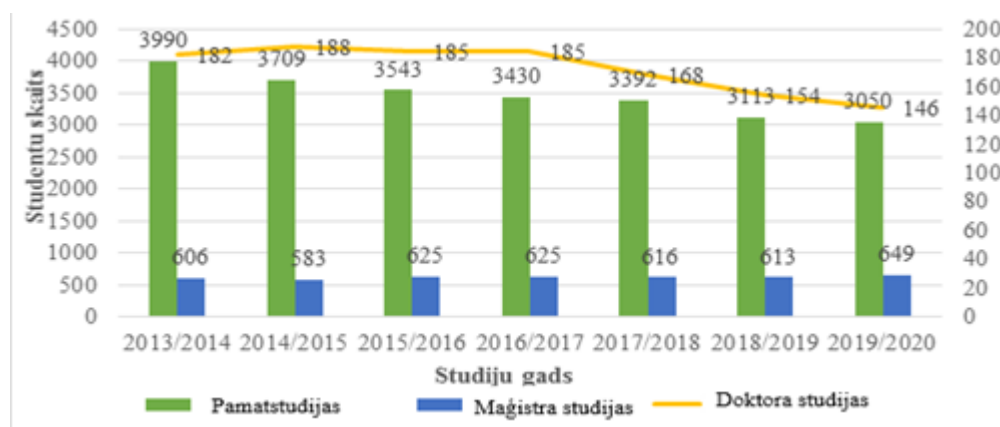
1.1.att. LLU studējošo skaita dinamika 2013.-2019.g.

Ja studējošo skaita ietekmējošo ārējo faktoru ietekmi universitātē ir spējusi stabilizēt, tad šobrīd tiek konstatēti vairāki studējošo skaita samazināšanās iemesli, ko varam konstatēt pēc studējošo imatrikulācijas. Un šādi galvenie iemesli ir vairāki:

1. Dinamiski pieaug to studējošo skaits, kas pārtrauc studijas pirmajos semestros, neprecīzas studiju programmas, studiju virziena, darba un dzīves apstākļu dēļ;
2. Pirmā kursa maģistranti bieži vien pārtrauc studijas, jo nevar savienot darbu ar studijām;
3. Atsevišķi studējošie nespēj turpināt studijas finanšu apstākļu dēļ vai arī (nepilna laika studējošie) darba un studiju grafiku saskaņošanas dēļ.
4. Samazinās interese par doktora studijām, jo ir nepietiekošs finansiālais atbalsts studiju laikā (valsts noteiktā stipendija mēnesī ir 113.83 EUR) un arī ierobežotas iespējas finansējuma pieejamībai pētījumiem.

Vērtējot studējošo skaitu pa studiju līmeņiem LLU pārskata periodā ir:

1. Pamatstudijās – 83-84%
2. Maģistra studijās – 13-16%
3. Doktora studijās – 4%

1.2. att. Studējošo skaita sadalījums pa studiju līmeņiem

Un savukārt vērtējot studējošo skaita dinamiku pa studiju līmeņiem, varam secināt, ka

vissvārstīgākās (ar negatīvu tendenci) ir pamatstudiju līmenis un arī doktora studiju līmenis. Kur pamatstudiju līmeņa studējošo skaita samazinājumam ir arī racionālu faktu izskaidrojums: pēdējo sešu gadu periodā ir konsolidētas vairākas studiju programmas; ir likvidētas LLU filiāles reģionos; ir vērojams studējošo skaita samazinājums tieši nepilna laika studējošo skaitā. Savukārt doktora studiju līmeņa samazinājums ir skaidrojams, ar nepietiekamu finansējumu zinātnei un pētījumu veikšanai, kā arī ar šī finansējuma fragmentāro raksturu.

Pamatpasākumi, kurus LLU veic studējošo skaita palielināšanai LLU:

1. Sākot ar 2015/2016. studiju gadu uzsākta ārvalstu studentu uzņemšana studijām angļu valodā. 2019/2020 studiju gadā LLU studē 112 ārvalstu studenti 11 studiju programmās (visos 3 studiju līmeņos).
2. Studentiem tiek piedāvāts iegūt *sociālo zinātņu bakalaura grādu socioloģijā* e-studiju formā.
3. Tradicionālajā studiju procesā mācībspēki intensīvi kā atbalsta rīku izmanto e-studiju sistēmu *Moodle* vidē (mācību materiālu krātuve, testi, kontroldarbi, mājas darbi u.c.).
4. Studiju un pētniecības infrastruktūras pilnveide un modernizēšana.
5. Mecenātu veidoto stipendiju ieguves iespējas paliek arvien plašākas
6. LLU iekšējie pētniecības granti doktorantiem

Pasākumi studējošo skaita, zinātniski-pētnieciskās darbības un mācībspēku motivācijas pasākumi ir definēti LLU stratēģijā un to rādītāji ir novirzīti fakultāšu, administratīvo centru un arī zinātnisko institūtu-laboratoriju izpildei. Katrā struktūrvienībā notiek šo plānu apstiprināšana gada periodam. Struktūrvienību atbildīgās lēmējinstīcijas pieņem gan plānotos rādītājus, gan arī apstiprina to izpildi. Katra struktūrvienība koleģiāli atskaitās par padarīto LLU rektorātā un plāna izpildes dati tiek publicēti LLU intranetā: <https://mans.llu.lv/lv>, kas pieejami informācijai docētājiem un studējošajiem.

1.2. Augstskolas/ koledžas pārvaldības struktūras, galveno lēmumu pieņemšanā iesaistīto institūciju, to sastāva (procentuāli pēc piederības, piemēram, akadēmiskais personāls, administrācijas pārstāvji, studējošie) un šo institūciju pilnvaru raksturojums.

LLU **stratēģisko lēmumu** pieņemšanā iesaistītās galvenās (koleģiālās) institūcijas ir:

Konvents ir personāla pilnvarota augstākā koleģiālā pārstāvības, vadības un lēmējinstīcija akadēmiskajos un zinātniskajos jautājumos.

Konvents:

- pieņem un groza LLU Satversmi;
- ievēlē LLU Senātu un atceļ tā locekļus;
- ievēlē un atceļ LLU rektoru;
- ievēlē Akadēmisko šķīrējtiesu un atceļ tās locekļus;
- noklausās Senāta, rektora un Akadēmiskās šķīrējtiesas pārskatus;
- apstiprina un groza Konventa ievēlēšanas, rektora ievēlēšanas un atcelšanas, Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas nolikumus;
- izskata un izlemj LLU darbības un attīstības konceptuālus jautājumus.

Konventu 240 cilvēku sastāvā uz trim gadiem ievēlē LLU struktūrvienības, aizklāti balsojot, šādā sastāvā:

- 160 akadēmiskā personāla pārstāvji (67%);

- 50 studējošo pārstāvji (21%);
- 30 vispārējā personāla pārstāvji (13%).

Konvents darbojas saskaņā ar nolikumu, pieejams šeit https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/Konventa_nolikums_2019.pdf

Senāts ir personāla koleģiāla vadības un lēmēj institūcija, kas apstiprina kārtību un noteikumus, kuri regulē visas LLU darbības sfēras, izņemot tās, kuras ar LLU Satversmi ir nodotas Konventa pārziņā.

Senātu apstiprina Konvents uz trim gadiem. Senāta personālsastāvu veido 60 senatori, no kuriem:

- 41 akadēmiskā personāla pārstāvis tā, lai būtu pārstāvētas visas fakultātes (68%);
- 1 vispārējā personāla pārstāvis (2%);
- LLU rektors, studiju un zinātņu prorektori, Konventa priekšsēdis kā akadēmiskā personāla pārstāvji, LLU direktors, kanclers kā vispārējā personāla pārstāvji (10%);
- 12 studējošo pārstāvji, kurus izvirzījusi LLU studējošo pašpārvalde (20%).

Senāts darbojas saskaņā ar nolikumu, pieejams šeit https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/Senata_nolikums_2019.pdf

Rīkojumus, lēmumus, kārtības saistībā ar LLU pamatdarbības jautājumiem savu pilnvaru ietvaros pieņem arī:

1. Rektors;
2. Studiju un Zinātņu prorektori;
3. Kanclers;
4. LLU direktors;
5. Fakultāšu dekāni.

LLU Fakultātes, zinātniskie institūti un to koleģiālās pārvaldības struktūras ir definētas atbilstošos Nolikumos un iekšējās kārtības noteikumos.

1. *pielikumā dots galveno LLU iekšējie normatīvo dokumentu saraksts.*
2. *pielikumā LLU pārvaldības struktūra.*

1.3. Kvalitātes politikas īstenošanas mehānisma raksturojums un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai. Kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izstrādē un pilnveidē iesaistīto pušu un to lomas raksturojums.

Kvalitātes vadības sistēma universitātē

Studiju procesu kvalitātes vadība ir daļa no LLU kopējās kvalitātes vadības sistēmas. Kopš 2016. gada LLU kvalitātes vadības sistēma ir balstīta starptautiskā izcilības standarta "Ieguldījums izcilībā" (*angl. Investors in Excellence, www.investorsinexcellence.com*) principos. LLU kvalitātes vadības sistēmai reizi divos gados tiek veikts ārējais audits (auditu var veikt starptautiskā izcilības standarta "Ieguldījums izcilībā" uzturētāja atzītās organizācijas, izsniedzot vai neizsniedzot atbilstības sertifikātu auditējamai organizācijai). LLU atbilstības sertifikāts tika saņemts gan 2016. gadā (pirmais audits), gan 2018. gadā (atkārtotais audits). LLU Kvalitātes vadības sistēma ir daļa no kopējās LLU Attīstības stratēģijas un aptver plašu jautājumu spektru. Vispārējais LLU Kvalitātes vadības sistēmas apraksts un nodrošināšanas plāns ir pieejams šeit: https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-10/KV_cepure_4_1.pdf

Kvalitātes vadības sistēma studiju kontekstā

LLU Kvalitātes vadības sistēma aptver visas universitātes darbības jomas. LLU akadēmiskais personāls un citi darbinieki ir iesaistīti kvalitātes vadības sistēmā. Kvalitātes vadības sistēmas koordinējošā struktūrvienība ir LLU Administratīvais centrs, kas ir rektores pakļautībā.

LLU ir izstrādāta detalizētā studiju procesu kopshēma, kurā ir ietverti 90 galvenie studiju bloka procesi, to secība un mijiedarbība. Katrs no šiem 90 procesiem ir aprakstīts un ielikts kopējā secīgā izkārtojumā. Kvalitātes apraksts iekļauj sevī šādas pozīcijas: darbības; atbildīgās struktūrvienības un darbinieki; atsauce uz normatīvo aktu vai regulējumu, kas nosaka šo darbību. Detalizētā studiju procesu kopshēma nodrošina vienotu pieeju studiju procesiem visās struktūrvienībās. LLU studiju kvalitātes procesu apraksti ir ierobežotās pieejamības dokuments un ir paredzēti LLU iekšējai lietošanai, kā arī ir vieni no vadības dokumentu un stratēģisko dokumentu funkciju aprites sastāvdaļām. Sīkāka informācija par iekšējās kvalitātes vadības nodrošināšanas sistēmu un tās efektivitāti ir ievietota ziņojuma 2.2. punktā, kur raksturota, vērtēta un noteikta kvalitātes vadības sistēma konkrēta studiju virziena kontekstā.

1.4. Aizpildīt tabulu par augstskolas/ koledžas iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas atbilstību Augstskolu likuma 5. punkta 2.1daļā norādītajam. Sniedzot pamatojumu norādītajai atbildei, t.sk. iespējams norādīt uz atbilstošo pašnovērtējuma ziņojuma nodaļu, kurā iekļautā informācija liecina par konstatēto atbilstību, neatbilstību vai daļējo atbilstību.

1.	Iedibināta politika un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai	Atbilst Investor in Excellence sertifikāts no 2016. gada. Detalizēta informācija ziņojuma 1.3 sadaļā
2.	Izstrādāts mehānisms augstskolas/ koledžas studiju programmu veidošanai, iekšējai apstiprināšanai, to darbības uzraudzīšanai un periodiskai pārbaudei	Atbilst Jaunu studiju programmu izstrāde notiek saskaņā ar Senātā apstiprinātiem noteikumiem - Par studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumiem LLU (13.03.2019 Nr. 10-5). Noteikumi nosaka, ka: 1. Programmu izstrādā fakultātē, izskata fakultātes metodiskajā komisijā un apstiprina fakultātes domē; 2. Izstrādāto studiju programmu izskata Studiju padomē un iesaka to apstiprināšanai Senāta 3. Programmu un tās direktoru apstiprina Senātā, 4. Iesniedz dokumentus Akadēmiskajām informācijas centram licencēšanai 5. Pēc licences saņemšanas notiek jaunu studentu uzņemšana programmā Katru gadu par visām studiju programmām tiek veidoti ikgadējie pārskati, kuri tiek apstiprināti Senāta un publicēti LLU mājaslapā https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti

3.	Izveidoti un publiskoti tādi studējošo sekmju vērtēšanas kritēriji, nosacījumi un procedūras, kas ļauj pārlicināties par paredzēto studiju rezultātu sasniegšanu	<p>Atbilst</p> <p>Studējošo sekmju vērtēšanas sistēma aprakstīta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiju nolikumā (pamatstudijas un maģistra līmeņa studijās). • Doktora studiju nolikums. <p>Katra konkrētā studiju kursa vērtēšanas nosacījumi doti kursu programmās, kuras – pieejamas latviešu un angļu valodā LLU IS kursu reģistrā - https://lais.llu.lv/pls/pub/kursi.startup?l=1</p>
4.	Izveidota iekšējā kārtība un mehānismi akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai	<p>Atbilst</p> <p>LLU ir izstrādātas kārtības un nolikumi (apstiprināti Senātā) akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. LLU Akadēmisko amatu vēlēšanu nolikums. 2. Akadēmiskā darba aprēķina nolikums. 3. LLU Akadēmiskā personāla motivācijas sistēma. 4. Nodarbības studentiem tiek plānotas saskaņā ar rektora rīkojumā apstiprinātu kārtību – pilna laika studijās nodarbības tiek plānotas centralizēti, nepilna laika studijās katrā fakultātē. Nodarbību saraksti publiski ir pieejami 2 nedēļas pirms katra semestra sākuma (nepilna laika studijās pirms sesijas sākuma).

5.	<p>Nodrošināts, ka tiek vākta un analizēta infor-mācija par studējošo sekmēm, absolventu nodarbinātību, studējošo apmierinātību ar studiju programmu, par akadēmiskā personāla darba efektivitāti, pieejamiem studiju līdzekļiem un to izmaksām, augstskolas darbības būtiskiem rādītājiem.</p>	<p>Atbilst</p> <p>LLU izmanto informācijas sistēmu, kurā tiek apkopota informācija par katra studējošā visu studiju procesu (rīkojumi, sekmes, maksājumi). Katru semestri tiek veikta studējošo aptauja par apgūtajiem studiju kursiem, apmierinātību ar to organizāciju, saturu, un mācībspēkiem (elektroniskā anketēšana). Aptauju apkopotie rezultāti ir pieejami katram mācībspēkam, studiju programmu direktoriem, katedru/institūtu direktoriem, fakultātes dekānam, studiju prorektoram.</p> <p>LLU finanšu plānošanai un uzskaiti tiek izmatota grāmatvedības uzskaites sistēma Horizont, tā ir vienota sistēma ar Zemkopības ministriju.</p> <p>Katru gadu notiek LLU Attīstības stratēģijā nosprausto mērķu u rezultātīvo rādītāju izpildes apkopošana un atskaitīšanās dažādos līmeņos:</p> <p>Fakultātes – dekanāta sēdēs;</p> <p>Administratīvas struktūrvienības – Studiju padomē;</p> <p>Prorektori, kanclers un LLU direktors – rektorāta sēdēs;</p> <p>Rektore – Konventa sēdē.</p>
6	<p>Augstskolas vai koledžas, īstenojot kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, garantē studiju virziena nepārtrauktu pilnveidi, attīstību un darbības efektivitāti</p>	<p>Atbilst</p> <p>Katru gadu tiek veidoti ikgadējie studiju virzienu pārskati, kas tiek izskatīti Studiju padomē un apstiprināti Senātā. Pēc apstiprināšanas tie tiek publiskoti LLU mājaslapā - https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti</p>

II - Studiju virziena raksturojums (1. Studiju virziena pārvaldība)

1.1. Studiju virziena un tajā iekļauto studiju programmu izveides ekonomiskais un/ vai sociālais pamatojums, studiju programmu savstarpējās sasaistes novērtējums, kā arī analīze par studiju programmu nozīmi (unikalitāti) salīdzinājumā ar citām līdzīgām studiju programmām Latvijā un ārvalstīs.

Nepārtraukti mainīgā ekonomika nosaka integrēt darba tirgū augsta līmeņa speciālistus un zinātniekus, kas spēj novērtēt un pieņemt lēmumus ekonomikas pamatjautājuma problēmu risināšanai. *Studiju virzienā "Ekonomika" iekļauto studiju programmu izveides un attīstības pamatojumu nevar saistīt vai attiecināt uz kādu konkrētu nozari, bet jāvērtē kā visaptveroša zinātne valsts tautsaimniecības attīstības un globālo tendenču kontekstā.* Tādēļ studiju virzienā Ekonomika iekļauto studiju programmu ekonomisko un sociālo pamatojumu nosaka Latvijas un Eiropas Savienības taktiskie un stratēģiskie dokumenti.

“Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam” (NAP 2020), kas ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments, par vadmotīvu ir izvirzījis „ekonomikas izrāviens”, kā arī prioritātes “tautas saimniecības izaugsme”, “izaugsmi atbalstošas teritorijas”, kas nosaka studiju virziena “Ekonomika” aktualitāti un tālāko attīstību un virzību.

Savukārt Eiropas Savienības izaugsmes stratēģijā “Eiropa 2020” norādīts uz bioekonomiku kā atslēgas elementu gudrai un zaļai izaugsmei Eiropā. Bioekonomika balstās uz trīs ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem – **daba, ekonomika un sabiedrība**, un apzīmē pāreju uz pilnīgu, aprites (*circular*) ekonomiku, kurā viena procesa atkritumprodukts ir otra procesa izejmateriāls. LR MK rīkojumā Nr. 746 “Par prioritārajiem virzieniem zinātnē 2018.-2021. gadā” (<https://likumi.lv/ta/id/295821-par-prioritarajiem-virzieniem-zinatne-2018-2021-gada>) viens no prioritārajiem virzieniem ir *vietējo dabas resursu izpēte un ilgtspējīga izmantošana uz zināšanām balstītas bioekonomikas attīstībai*, kuram būtiska loma un vieta tiek piešķirta studiju virziena “Ekonomika” studiju procesā un pētniecībā.

2014. gadā Latvijā tika izveidota Bioekonomikas pētniecības stratēģiskā apvienība, kuras mērķis ir palielināt bioekonomikas nozaru inovāciju sniegumu un konkurētspēju reģionālā un starptautiskā mērogā, un Latvijas ieguldījumu ES kopējo mērķu sasniegšanā. Apvienībā ietilpa: 1) Latvijas Lauksaimniecības universitāte; 2) LLU atvasinātās publiskās personas. Darba grupā bija arī studiju virziena “Ekonomika” *vairāki mācībspēki un zinātnieki*, kas izstrādāja *Latvijas Bioekonomikas stratēģiju laikposmam līdz 2030. gadam* (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-07/Bioeconomy_Strategy_Latvia_LV.pdf). Latvija ir pirmā no jaunajām dalībvalstīm, kas izstrādājusi nacionālo Bioekonomikas stratēģiju. Stratēģijas mērķu sasniegšanai nepieciešama pārresoriska pieeja un visu nozaru iesaiste un šis princips tiek integrēts studiju virziena “Ekonomika” studiju procesā un zinātniskajā darbībā.

“Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam” (Latvija 2030) nosaka septiņas prioritātes, kas vairāk vai mazāk ir saistošas studiju virzienā iekļauto studiju programmu realizācijā. Studiju virzienam būtiskākās no tām: 1) Inovatīva un ecoefektīva ekonomika; 2) Daba kā nākotnes kapitāls; 3) Ieguldījumi cilvēkkapitālā; 4) Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Organiski iekļaujoties LLU kā lauksaimniecības nozares galvenajā augstākās izglītības iestādē, studiju programmas saturam nozīmīga ir arī Zemkopības ministrijas izstrādātā *Latvijas lauku attīstības programma (LLAP) 2014.-2020. gadam* (https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/50/34/Programme_7.pdf), kas ir pakārtots hierarhiski augstākajam nacionālā līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokumentam “Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam”.

Studiju virzienā iegūto zināšanu aktualitāti nosaka arī LLAP iestrādātais atzinums, ka lauksaimniecības nozarē nodarbināto nepietiekamais izglītības līmenis ne tikai lauksaimniecībā, bet arī zināšanu trūkums vides aizsardzības un *saimniecību ekonomiskās plānošanas un vadības jautājumiem* ir būtiski iemesli, kas kavē inovāciju un modernu tehnoloģiju ienākšanu nozarē, tādējādi negatīvi ietekmējot nozares konkurētspēju kopumā.

Šie stratēģiskie dokumenti iezīmē *komandas zinātnes* attīstības perspektīvu un nosaka starpnozares zināšanu nepieciešamību, kas ir studiju virziena “Ekonomika” pamats un caurvij visas virziena studiju programmas.

Studiju virzienā “Ekonomika” ir nodrošināta pēctecība visu trīs līmeņu studijām (2.1. tabula) Ekonomikas zinātnē. Studiju programmas veidotas, lai iekļautos organizatoriski vienotā metodiskā ciklā – akadēmiskā bakalaurs studiju programma *Ekonomika*, akadēmiskā maģistra studiju programma *Ekonomika* un doktora studiju programma *Agrārā un reģionālā ekonomika*.

2.1.tabula

Studiju virzienā ietilpstošās programmas

Nr.	Nosaukums	legūstamais grāds
1.	Ekonomika, a(b)	Sociālo zinātņu bakalaurs ekonomikā
2.	Ekonomika, a(m)	Sociālo zinātņu maģistrs ekonomikā
3.	Agrārā un reģionālā ekonomika, (d)	Zinātnes doktors (Ph.D.) ekonomikā un uzņēmējdarbībā

a(b) - akadēmiskā bakalaura studiju programma

a(m) - akadēmiskā maģistra studiju programma

d - doktora studiju programma

Akadēmiskā bakalaura studiju programma “Ekonomika” ir veidota, pamatojoties uz LLU stratēģisko virzību, un izpētot globālos procesus. Programmas unikalitāti nosaka tas, ka tā ir pirmā un vienīgā Latvijā, kuras saturā līdzās ekonomikas zinību apguvei ir iekļauti arī bioekonomikas un ilgtspējīgas attīstības studiju kursi. Vairākos studijuursos tiek nodrošinātas zināšanas arī lauksaimniecības procesu izpratnē un to pielietojumā. Tas veidots, lai sagatavotu speciālistus tālākām studijām un zinātniskā darba veikšanai, atbilstoši LLU stratēģijā noteiktajās sociālo zinātņu pētniecības jomās.

LLU bakalaura studiju programma “Ekonomika” tika salīdzināta ar citām bakalaura studiju programmām Latvijā un Eiropā - Latvijas Universitāti. Tilburgas Universitāti (Nīderlande) un IE Universitāti (Spānija). **Latvijas Universitāte** - *kopīgais*: 1) studiju saturs obligātajā daļā gan pēc satura, gan apjoma ir līdzīgs abās universitātēs. Tajā ietverti vispārīglītojošie kursi un ekonomikas nozares un tās apakšnozaru pamatnostādņu, teorijas un metodoloģijas kursi; 2) Studiju noslēgumā ir bakalaura darbs - 15 ECTS; 3) abām ir pieci specializācijas virzieni, kas nodrošina studentiem izvēles iespējas atbilstoši savām interesēm; 4) specializācijas virziena apjoms līdzvērtīgs 48 - 50 ECTS. *Atšķirīgais* - 1) Studiju ilgums (LLU 4 gadi, LU 3 gadi); 2) LLU iekļauti studiju kursi, kas veido programmas unikalitāti - Bioekonomika, Reģionālā ekonomika, Saimniekošanas mācība, Eiropas Savienības projekti, kā arī apzinoties vadītāja prasmju nepieciešamību lēmumu pieņemšanā, ir iekļauts studiju kurss Vadīšana; 3) LLU programmā specializācijas virzieni nodrošina arī starpnozaru zināšanu apguvi, lai risinātu ekonomikas jautājumus, savukārt LU specializācijas virzieni ietver tikai ekonomikas zinātnes jautājumus; 4) LLU programmā ir prakse, kas veido zināšanu integrāciju praktiskajā darbībā; 5) LLU studijas tiek piedāvātas arī angļu valodā ārvalstu studentiem; 6) LLU salīdzinoši mazāka studiju maksa.

Tilburgas Universitāte (Nīderlande) ir starp pasaules labākajām universitātēm. Studiju ilgums 3 gadi. Tilburgas universitātes ekonomikas programma izmanto unikālu pieeju: ja citas Nīderlandes universitātes apvieno biznesu un ekonomiku, Tilburgas universitāte piedāvā specializētu programmu ar lielu uzsvaru uz ekonomiku visās tās formās. Trešajā gadā studenti var izvēlēties vienu no trim specializācijas virzieniem (*Eksperimentālā un uzvedības ekonomika; Konkurences politika un regulējums; Banku un finanšu ekonomika*), kurā tiek rakstīts arī noslēguma darbs.

IE Universitātē (Spānija) studiju ilgums ir četri gadi un studentiem ir iespējams specializēties divos virzienos (*Valsts nozares un politikas analīze; Biznesa ekonomika un finanšu analīze*). Šajā programmā ekonomiskās zināšanas sasaista ar politiku un biznesu. Studenti apgūst zināšanas un instrumentus, kas nepieciešami, lai paredzētu politikas ietekmi uz izmaiņām tirgū un sabiedrībā.

Salīdzinot šo universitāšu Ekonomikas bakalaura studiju programmas, var secināt: ja studiju

programmā ir paredzēts apgūt ne tikai dziļas zināšanas ekonomikas jomā, bet arī apgūt spējas domāt, strādāt un ieviest starpdisciplinārus jauninājumus, studiju ilgums ir garāks. Kopīgs visām salīdzinātajām programmām ir - nodrošināta ekonomikas pamatzināšanu apguve, kā arī kvantitatīvo pētniecisko un analītisko metožu pielietojuma izpratne. Tās visas nodrošina ekonomikas zināšanu un prasmju ieguvu ar līdzīgiem studiju kursiem.

2.2.tabula

Bakalaura studiju programmu “Ekonomika” salīdzinājums ar citu augstskolu līdzīgām studiju programmām

Rādītājs	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Latvijas Universitāte	IE Universitāte, Spānija	Tilburgas Universitāte, Nīderlande
Programmas nosaukums	Ekonomika	Ekonomika	Ekonomika	Ekonomika
Iegūstamais grāds	Sociālo zinātņu bakalaura ekonomikā	Sociālo zinātņu bakalaura ekonomikā	Sociālo zinātņu bakalaura ekonomikā	Sociālo zinātņu bakalaura ekonomikā
ECTS	240	180	240	180
t.sk. bakalaura darbs	15 ECTS	15 ECTS	12 ECTS	18 ECTS
Studiju ilgums - PLK	4 studiju gadi (8 semestri)	3 studiju gadi (6 semestri)	4 studiju gadi (8 semestri)	3 studiju gadi (6 semestri)
Specializācijas virzieni	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Agrārā un vides ekonomika;</i> · <i>Biznesa procesu vadība;</i> · <i>Grāmatvedība un finanses;</i> · <i>Reģionālā attīstība un pārvalde;</i> · <i>Tiesību zinātnes</i> 	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Analītiskā ekonomika;</i> · <i>Finanses un kredīts;</i> · <i>Grāmatvedība, kontrole un analīze;</i> · <i>Tautsaimniecības analīze;</i> · <i>Uzņēmējdarbības ekonomika</i> 	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Valsts, nozares un politikas analīze;</i> · <i>Biznesa ekonomika un finanšu analīze</i> 	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Eksperimentālā un uzvedības ekonomika,</i> · <i>Konkurences politika un regulējums,</i> · <i>Banku un finanšu ekonomika</i>
Prakses	12 ECTS	Nav	Nav	Nav

Bakalaura studiju programma "Ekonomika" (specializācijas virzieni *Agrārā un vides ekonomika* un *Biznesa procesu vadība*) tiek realizēta arī ārvalstu studentiem, kuri galvenokārt ir no Āzijas un Āfrikas valstīm. Tādēļ, lai izprastu potenciālo studentu priekšstatu par studijām Latvijā, tika izpētīta Sokoines Lauksaimniecības universitātes (Tanzānija) bakalaura studiju programma "Agrārā ekonomika un agrobizness" (<https://www.sua.ac.tz/programme/bachelor-science-agricultural-economics-and-agribusiness>). Sokoines Lauksaimniecības universitātē realizētā bakalaura studiju programmas ilgums ir 3 gadi (6 sem.), bet pastāv vēl pēcdiploma 1 gadu ilgas studijas "Lauksaimniecības ekonomikā". Studiju programma ietver gan ekonomikas un vadībzinātnes studiju kursus, gan speciālos lauksaimniecības studiju kursus, tai skaitā dabas resursu izmantošanu. Studiju maksa ārvalstu studentiem 3100 ASV dolāru gadā, kas ir līdzvērtīga LLU bakalaura studiju programmai Ekonomika – 2000 EUR gadā. Sokoines Lauksaimniecības universitātē ir vēl noteikta papildu maksa par reģistrēšanos, bibliotēkas izmantošanu u.c. Tas liecina par LLU bakalaura studiju programmas Ekonomika konkurētspēju šī reģiona studentiem.

LLU ESAF **akadēmiskā maģistra studiju programma "Ekonomika"** tiek salīdzināta ar trīs citām "Ekonomikas" programmām, viena tiek realizēta Latvijā Rīgas Tehniskajā universitātē, divas programmas Zviedrijā Stokholmas universitātē un Lundas universitātē.

2.3.tabula

Maģistra studiju programmas "Ekonomika" salīdzinājums ar citām programmām

Rādītājs	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Rīgas Tehniskā universitāte	Stokholmas universitāte	Lundas universitāte
Programmas nosaukums	Ekonomika	Ekonomika	Ekonomika	Ekonomika
Iegūstamais grāds	Sociālo zinātņu maģistra grāds ekonomikā	Sociālo zinātņu maģistra grāds ekonomikā	Maģistra grāds ekonomikā vai ekonometrijā	Maģistra grāds biznesā un ekonomikā vai ekonomikā
ECTS	120	120	120	120
t.sk. maģistra darbs	30 ECTS	30 ECTS	30 ECTS	30 ECTS (2 maģistra esejas, katra 15 ECTS, katrā gadā viena)
Studiju ilgums - PLK	2 studiju gadi (4 semestri)	2 studiju gadi (4 semestri)	2 studiju gadi (4 semestri)	2 studiju gadi (4 semestri)

Specializācijas virzieni	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Bizness un loģistika;</i> · <i>Finanšu menedžments un grāmatvedība;</i> · <i>Ilgospējīga teritorijas attīstība un mārketing</i> 	nav	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Ekonomika</i> · <i>Ekonometrija</i> 	<ul style="list-style-type: none"> · <i>Ekonometrija</i> · <i>Finanšu ekonomika</i> · <i>Starptautiskā un attīstības ekonomika</i> · <i>Makroekonomika</i> · <i>Mikroekonomika</i> · <i>Sabiedriskā ekonomika un veselības un darba ekonomika</i>
--------------------------	--	-----	---	---

Visas programmas ir akadēmiskās programmas ar 120 ECTS, no kuriem 30 ECTS ir atvēlēti maģistra darbam. Lundas universitātē maģistra darbs var tikt aizstāts ar divām maģistra esejām, katra 15 ECTS apjomā. Iegūstamais grāds pēc studijām Latvijas universitātēs ir sociālo zinātņu maģistra grāds ekonomikā, bet Zviedrijas augstskolās tas ir maģistra grāds Stokholmas universitātē ekonomikā vai ekonometrijā, bet Lundas universitātē biznesā un ekonomikā vai ekonomikā. Studiju ilgums visās programmās ir identisks - 2 studiju gadi. Piedāvātais specializācijas virzienu apjoms un spektrs ir atšķirīgs, tas iezīmē specifiskās jomas katrā no maģistra programmām. RTU netiek piedāvāti nekādi specializācijas virzieni, LLU tie ir 3, kas saistīti ar biznesu, finansēm un teritorijas ilgospējīgu attīstību. Stokholmas universitātē tiek izdalīta specializācija ekonomikā un ekonometrijā, bet visvairāk specializācijas virzieni ir Lundas universitātē, kopumā 6, kas ietver gan ekonomikas apakšnozares, gan sabiedrības ekonomiku un darba ekonomiku, tiek izdalīta specializācija arī starptautiskajā un attīstības ekonomikā. Salīdzinātajās maģistra programmās ir vienādi nosacījumi studiju apjomā, laikā, atšķirīgais ir saistīts ar programmas specializāciju un pastāv nelielas atšķirības iegūstamā grāda nosaukumā.

Doktora studiju programma “Agrārā un reģionālā ekonomika” ir unikāla, jo apakšnozarē „Agrārā ekonomika” tā ir vienīgā Latvijā un viena no nedaudzajām Eiropā, bet apakšnozarē „Reģionālā ekonomika” tā ir ar visilgāko pieredzi Latvijā. Šī doktora studiju programma ir nozīmīga no studiju pēctecības viedokļa, jo vidēji 6% no LLU maģistra programmu absolventiem uzsāk studijas šajā doktora studiju programmā. Turklāt doktora studiju programma *Agrārā un reģionālā ekonomika* ir kvalitatīva, konkurētspējīga un interesanta Latvijas mērogā, jo katru gadu ap 70% no jaunuzņemtajiem doktorantiem ir citu augstskolu un universitāšu beidzēji, tai skaitā tie, kas studijas beiguši ārvalstīs.

Lai izvērtētu doktora studiju programmas *Agrārā un reģionālā ekonomika* saturu un tās konkurētspēju, tika veikts programmas salīdzinājums ar līdzvērtīgām doktora studiju programmām gan Latvijā, gan ārvalstīs (Igaunijā, Vācijā un Čīlē). Salīdzinātas sekojošas programmas - Latvijas Universitātes doktora studiju programma *Ekonomika*, Tartu Universitātes doktora studiju programma *Ekonomika un biznesa administrācija*, Georga Augusta Universitātes Gotingenā (Vācija) un Talkas Universitātes (Čīle) kopīgā doktora studiju programma *Lauksaimniecības ekonomika*. Lielākās atšķirības novērojamas sekojošos rādītājos:

- Studiju ilgumā – Tartu Universitātē doktora studijas ilgst 4 gadus, savukārt pārējā izvērtētajā doktora studiju programmās tās ir 3 gadi, tāpat kā LLU. 4 gadu studiju programmā apgūstamo kredītpunktu apjoms ir 240 ECTS, savukārt visās 3 gadu programmās - 180 ECTS, tāpat kā LLU.
- Teorētisko studiju procesa organizācijā – Latvijas Universitātē promocijas eksāmens svešvalodā un promocijas eksāmens apakšnozarē ir iekļauti ierobežotās izvēles kursos, savukārt LLU šie kursi ir iekļauti obligātajā Teorētisko studiju daļā. Ārvalstu augstskolās

mazāks kredītpunktu skaits, nekā LLU, tiek atvēlēts obligātajām teorētiskajām studijām. Tartu Universitātē lielāka elastība kredītpunktu apgūšanā tiek piedāvāta caur ierobežotas izvēles un brīvās izvēles kursu apguvi.

- Promocijas darba izstrādē un aprobācija – LLU, salīdzinot ar pārējām universitātēm, par promocijas darba izstrādi un aprobēšanu paredz mazāko kredītpunktu skaitu (118.5 ECTS), kamēr citas universitātes paredz vairāk, piemēram, Latvijas Universitātē tie ir 150 ECTS, Tartu Universitātē – 180 ECTS, Georga Augusta Universitātē Gotingenā un Talkas Universitātē – 162 ECTS.
- Specializācija Agrārajā un reģionālajā ekonomikā ir unikāla LLU, kas netika konstatēta citās analizētajās universitātēs.

2.4. tabula

Doktora studiju programmas „Agrārā un reģionālā ekonomika” salīdzinājums ar citu augstskolu līdzīgām studiju programmām

Rādītājs	LLU	Latvijas Universitāte	Tartu Universitāte (Igaunija)	GAUG+TU*
Programmas nosaukums	Agrārā un reģionālā ekonomika	Ekonomika	Ekonomika un biznesa administrācija	Lauksaimniecības ekonomika
KP (ECTS) skaits	120 KP (180 ECTS)	120 (180 ECTS)	240 ECTS	180 ECTS
Studiju ilgums	3 studiju gadi (6 semestri)	3 studiju gadi (6 semestri)	4 studiju gadi (8 semestri)	3 studiju gadi (6 semestri)
legūstamais grāds	Zinātnes doktors (Ph.D.) ekonomikā un uzņēmējdarbībā	Doktora grāds ekonomikā (Dr.oec.)	Filozofijas doktors (PhD)	Filozofi
Specializācija	<ul style="list-style-type: none"> · Agrārā ekonomika; · Reģionālā ekonomika 	<ul style="list-style-type: none"> · Latvijas tautsaimniecība; · Finances un kredīts; · Grāmatvedība un uzskaites teorija; · Ekonometrija; · Statistika; · Tirgzinība 	<ul style="list-style-type: none"> · Ekonomika; · Biznesa administrācija 	<ul style="list-style-type: none"> · Lauksaimniecības ekonomika

*GAUG+TU – Georga Augusta Universitāte Gotingenā (Vācija) un Talkas Universitātes (Čīle) kopīga programma.

1.2. Studiju virziena mērķi un to atbilstība augstskolas/ koledžas darbības jomai, stratēģiskās attīstības virzieniem, sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām un attīstības tendencēm.

Studiju virziena “Ekonomika” un tajā iekļauto studiju programmu kopējais **mērķis** ir nodrošināt pēctecīgu augstākās izglītības trīs līmeņu (bakalaura, maģistra, doktora) zināšanu apguvi ekonomikā un veidot atbilstošu prasmju kopumu, lai pētītu un prognozētu izmaiņas vietējā un globālajā ekonomiskajā vidē.

Virziena mērķis saskaņojas ar LLU vīziju un ir vērsts uz tā sasniegšanu – kļūt par vienu no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai. Papildus tam studiju virziena definētais mērķis ir aktuāls saistībā ar Latvijas, Baltijas jūras reģiona, Eiropas Savienības un globālās attīstības izaicinājumiem, starp kuriem nozīmīgākie: 1) pieaugošs pieprasījums pēc dabas resursiem sabiedrības ekonomisko vajadzību apmierināšanai, 2) pieprasījums pēc tehnoloģijām dabas resursu efektīvai pārvaldībai, ekonomiski izdevīgai izmantošanai un konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu radīšanai, 3) nepieciešamība nodrošināt un paaugstināt sabiedrības dzīves kvalitāti tagadnē un nākotnē, kas ietver plašu jautājumu klāstu: reģionu un kopienu ekonomisko un sociālo attīstību, ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu un pieejamību, apkārtējās vides kvalitāti, drošu un veselīgu produktu pieejamību un pakalpojumu nodrošinājumu; 4) nepieciešamība palielināt Baltijas jūras reģiona konkurētspēju globālā mērogā, kur viens no būtiskiem aspektiem ir vides, tajā skaitā dabas resursu, ilgtspējas nodrošināšana reģionā.

Studiju virziena “Ekonomika” studiju programmu *piemērotību sabiedrības un tautsaimniecības attīstības vajadzībām* nosaka:

- Augstāko izglītību ekonomikas jomā ieguvušu speciālistu nepieciešamība dažādos uzņēmumos, privātās un valsts institūcijās.
- Iespēja studentiem apgūt visu trīs līmeņu (bakalaura, maģistra, doktora) studijas, kas ļauj efektīvi un pēctecīgi nodrošināt studiju procesu.
- Studiju virziena programmu unikalitāte nodrošina darba tirgum atbilstošas zināšanas, prasmes un kompetenci.
- Visplašāk piedāvātās iespējas studentiem (studijas, pētniecība, pieejamie resursi, starptautiskā sadarbība u.c.), ņemot vērā to, ka LLU ir noteikusi īpaši studiju un zinātnes virzību Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā iekļauto jomu aspektā.

Studiju virziena mērķis ir saskaņā ar Latvijas un ES prognozētām tendencēm darba tirgū, un ir vērsts uz prognozētā darbaspēka pieprasījuma apmierināšanu. Piemēram, Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas sagatavotajā ziņojumā *“Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm”*

(https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMZino_06072018_full.pdf), ir norādīts, ka tuvākajā nākotnē ekonomikas attīstība veicinās pieprasījumu pēc analītiski domājošiem ekonomikas jomas speciālistiem, kas ir nepieciešami visās tautsaimniecības nozarēs. Savukārt Eiropas Savienības līmeņa prognozes liecina, ka situācija *ES darba tirgū* turpinās uzlaboties, tomēr pieprasījums pēc darbaspēka augs ļoti lēni. Globalizācijas un tehnoloģiju attīstības rezultātā turpināsies orientācija uz pakalpojumiem un *zināšanām vērstu ekonomiku*, līdz ar to nodarbinātības pieaugumu līdz 2025.gadam noteiks galvenokārt pakalpojumu nozares, tomēr ņemot vērā augsto aizvietojošo pieprasījumu, darba iespējas būs visās nozarēs un visās profesijās. *Straujākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums ES paredzams komercpakalpojumu nozarēs, no kurām visstraujāk nodarbināto skaits pieaugs operācijās ar nekustamo īpašumu un profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu jomā.*

1.3. Studiju virziena SVID analīze attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem, ietverot

skaidrojumus, kā augstskola/ koledža plāno novērst/ uzlabot vājās puses, izvairīties no draudiem, izmantot iespējas u.c. Vērtējums par studiju virziena attīstības plānu nākamajiem sešiem gadiem un attīstības plāna izstrādes procesu. Ja attīstības plāns nav izstrādāts vai mērķi/ uzdevumi noteikti īsākam laika periodam, sniegt informāciju par studiju virziena attīstības plāna izstrādi nākamajam periodam.

Studiju virziena **“Ekonomika”** kopumā un tajā esošo studiju programmu perspektīvais novērtējums ir vērtēts ciešā kontekstā ar kopējo Latvijas sociālo, ekonomisko un politisko situāciju. Studiju virziena perspektīvu nosaka sociāli ekonomisko procesu attīstības tendences, valsts izstrādātā konkrēto jomu rīcībpolitika, darba tirgus prognozes, kā arī studiju virziena un tajā ietilpstošo programmu izvērtējums, ko koncentrētā veidā atspoguļo SVID analīze (skatīt pielikumu SVID analīze).

Izvērtējot SVID matricu, studiju programmu attīstība tiks virzīta *stipro pušu un iespēju stratēģijas kontekstā*: 1) izmantojot programmu unikalitāti valstī un starpdisciplināro pieeju studiju programmu saturā, iespējams nodrošināt pieprasījumu pēc speciālistiem ar integrētām zināšanām ekonomikā Latvijas un starptautiskajā darba tirgū; 2) valsts un uzņēmumu pasūtījumu pētījumu pieprasījuma palielināšanās bioekonomikas nozarēs, nosaka nepieciešamību pēc zinātniekiem šajā jomā, kas ir viena no doktora programmas prioritātēm. Studiju virziena vājās puses galvenokārt saistītas ar finansēšanas problemātiskajiem aspektiem, bet draudi ar studējošo skaita samazināšanos, ko iespējams mazināt vairāk piesaistot ārvalstu studentus, tajā skaitā maģistra studiju programmas realizāciju angļu valodā, izmantojot kvalificēto akadēmisko personālu.

Studiju virziena attīstības plāns veidots pamatojoties uz ESF projekta Nr. 8.2.3./18/A/009 “Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide” veiktajiem pētījumiem. Viens no projekta mērķiem ir pilnveidot LLU studiju programmu satura kvalitāti, kurā ietilpst pētījuma tematiskais bloks - *esošo studiju programmu satura pilnveide un salāgošana nozaru attīstības vajadzībām*. Studiju virziena attīstības plānā tiks ņemti vērā šādu ekspertu ieteikumi:

- SIA “Dynamic University” - pētījums par darbaspēka pieprasījuma tendencēm laika periodam līdz 2030. gadam,
- ārvalstu eksperta (Igaunijas dzīvības zinātņu universitāte) salīdzinājums ar divām citām ārvalstu universitāšu līdzvērtīgām programmām,
- nozares eksperta “PricewaterhouseCoopers SIA” studiju programmu satura izvērtēšanas rezultāti,
- zinātnes eksperta ieteikumi par zinātnes un studiju satura mijietekmi. (3.pielikums)

1.4. Studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu vadības (pārvaldības) struktūra, tās efektivitātes analīze un novērtējums, tajā skaitā studiju virziena vadītāja un studiju programmu vadītāju loma, atbildības un sadarbības ar citiem studiju programmu vadītājiem, augstskolas/ koledžas administratīvā un tehniskā personāla studiju virziena ietvaros sniegtā atbalsta novērtējums.

Administratīvais **personāls** studiju virziena darbības nodrošināšanai ir: dekāns, prodekāni, programmu direktori, ESAF institūtu direktori. Studiju virziena programmu realizācijā kā palīgpersonāls ir nodarbināti ESAF fakultātes lietvedības speciālisti (3), kas veic studējošo lietu

pārraudzību un ved fakultātes lietvedību, informē studējošos, veic iekšējo un ārējo dokumentu apriti un uzskaiti.

Studiju virziens tiek realizēts LLU **Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē** (turpmāk – ESAF). Studiju virziena iekļaušana LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē pilnība atbilst fakultātes nolikumā definētajam mērķim. ESAF mērķis - nodrošināt studējošo akadēmisko un profesionālo izglītību, veikt zinātniskos pētījumus Ekonomikas, Filozofijas, Socioloģijas un Vadībzinātnes zinātņu nozarēs. Studiju virziena īstenošanā piedalās visi ESAF institūti: Ekonomikas un reģionālās attīstības institūts, Finanšu un grāmatvedības institūts, Sociālo un humanitāro zinātņu institūts, Uzņēmējdarbības un vadībzinātnes institūts. Virziena īstenošanā arī piedalās citas LLU fakultātes (*Informācijas tehnoloģiju fakultāte; Vides un būvzinātņu fakultāte; Pārtikas tehnoloģiju fakultāte; Tehniskā fakultāte; Lauksaimniecības fakultāte; Meža fakultāte*), centri (*Valodu centrs, Mūžizglītības centrs, Sporta centrs*) zinātniskie institūti (*Agroresursu un ekonomikas institūts*) un mācību pētījumu saimniecība *Vecauce*.

Studiju virziens iekļaujas LLU kopējā struktūrā, atbildīgā institūcija par studiju virzienu un tās programmu īstenošanu ir Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte (skatīt 4. pielikumu).

Par studiju programmas realizēšanu **atbild programmas direktors** saskaņā ar “Nolikums par studiju programmu direktoriem” (LLU Senāta lēmums Nr. 9-81, 2017. gada 12. aprīlī.). Programmas direktoru apstiprina LLU Senāts, pamatojoties uz Studiju padomes lēmumu. Galvenie studiju programmas direktora pienākumi:

- organizēt studiju programmas izstrādi, pamatojoties uz fakultātes domes lēmumu par jaunas studiju programmas izveidi un LLU Senāta lēmumu “Studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumi LLU”;
- sagatavot informāciju studiju programmas virziena pašnovērtējuma ikgadējam pārskatam;
- organizēt un nodrošināt studiju kursu programmu izstrādi atbilstoši prasībām;
- koordinēt studiju kursu pilnveidi, kursu pēctecību un savietojamību;
- iesniegt fakultātes metodiskajai komisijai izvērtēšanai studiju plānu, kā arī studiju kursu, prakšu un citu studiju programmas sastāvdaļu programmas;
- sadarboties ar fakultātes dekānu un katedru/institūtu centru vadītājiem/direktoriem, mācībspēkiem, studentiem studiju programmas pilnveidošanā;
- regulāri informēt studējošos par aktuālajiem procesiem, aktivitātēm un prasībām studijās;
- organizēt absolventu, darba devēju un studentu aptaujas, analizēt aptauju rezultātus un ierosināt atklāto trūkumu novēršanu;
- sekot līdzi studiju programmā iesaistīto mācībspēku novērtējumam LLU IS, izvērtēt rezultātus;
- sadarboties ar LLU Studiju un Komunikāciju un mārketinga centriem studiju programmas reklamēšanā.

Studiju programmas direktora tiesības: ierosināt studiju programmas izmaiņas, par tām informējot profilējošās katedras/institūta/centra vadītāju/direktoru, dekānu; pieprasīt ar studiju programmu saistītu informāciju no LLU struktūrvienībām; sniegt priekšlikumus LLU iekšējo normatīvo dokumentu izstrādei un esošo pilnveidei.

Programmas direktori un atbildīgās katedras un/vai institūti tiek iesaistīti **Metodiskās komisijas** darbā, tādējādi veidojot sadarbību programmu savstarpējā sasaistē un programmu praktiskā realizācijā (“Metodiskās komisijas nolikums”, LLU Senāta lēmums Nr. 6 – 107, 2008. gada 9. aprīlī). Metodiskās komisijas sastāvu apstiprina fakultātes dome. Metodiskās komisijas galvenie uzdevumi ir: studiju programmu plānu izskatīšana un saskaņošana, atbilstoši spēkā esošajiem LR normatīvajiem aktiem un LLU iekšējiem normatīvajiem dokumentiem; jaunu studiju kursu un plānu izskatīšana un izvērtēšana; studiju programmu licencēšanas, akreditācijas un pašnovērtējuma

ziņojumu izvērtēšana; studiju plānu caurskatīšana un saskaņošana; studiju kursu programmu, to satura izskatīšana un izvērtēšana, atbilstoši apgūstamās studiju programmas/specializācijas virzienu nostādņām. Metodiskās komisijas tiek veidotas pa studiju līmeņiem (pamatstudijas- maģistra studijas- doktora studijas).

Studiju virziena pārvaldība tiek veidota atbilstoši ārējam normatīvajam regulējumam un LLU Kvalitātes vadības sistēmas nodrošināšanas plānam, kas veido vienotu **sistēmu efektīvai procesa vadībai un pārraudzībai**. Virziena pārvaldībā tiek iekļautas visas ieinteresētās puses: studējošie, absolventi, darbinieki, citas mācību iestādes (vidējās izglītības, vidējās profesionālās, augstākās) gan Latvijas mērogā, gan Baltijas valstu mērogā, pētnieciskie institūti un citas, ar zinātnisko darbību saistītas organizācijas, darba devēji, nozaru eksperti un organizācijas, valsts.

1.5. Studējošo uzņemšanas prasību un sistēmas raksturojums un novērtējums, citastarp norādot, kas nosaka studējošo uzņemšanas kārtību un prasības. Novērtēt studiju perioda, profesionālās pieredzes, iepriekš iegūtās formālās un neformālās izglītības atzīšanas iespējas studiju virziena ietvaros, sniegt konkrētus procedūru piemērošanas piemērus.

Uzņemšanas process LLU norit saskaņā ar LLU Satversmi; Augstskolu likumu; MK 10.10.2006. noteikumiem Nr. 846 "Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās"; Studiju prorektora rīkojumu "Par uzņemšanas procesa kārtību LLU"; Senāta lēmumu "LLU Uzņemšanas noteikumi pamatstudijās"; Senāta lēmumu "LLU Uzņemšanas noteikumi augstākā līmeņa studijās"; Studiju prorektora rīkojumu "Par reflektanta un LLU savstarpējām tiesībām un pienākumiem uzņemšanas procesā"

Uzņemšanas noteikumi visām LLU studiju programmām katru gadu oktobra mēnesī tiek apstiprināti LLU Senātā un publicēti LLU mājaslapā. Interesentiem noteikumi latviešu valodā pieejami <https://www.llu.lv/lv/uznemsana>, angļu valodā - <https://www.llu.lv/en/degree-programmes>. Jaunie studējošie tiek uzņemti konkursa kārtībā, saskaņā ar uzņemšanas noteiktumos noteiktajiem konkursa kritērijiem. Studējošo uzņemšanas procesu nodrošina ar LLU Studiju prorektora rīkojumu "Par uzņemšanas procesa kārtību LLU" izveidota LLU uzņemšanas komisija un fakultāšu uzņemšanas komisijas.

Pamatstudiju programmās uzņemšanā tiek noteiktas obligātās prasības – **vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība**. Studenti tiek uzņemti konkursa kārtībā pamatojoties uz centralizēto eksāmenu rezultātiem latviešu valodā, svešvalodā (angļu, vācu, franču vai krievu) un matemātikā. Ārpus konkursa uzņem reflektantus, kas izpildījuši obligātās prasības un ir LR Izglītības un zinātnes ministrijas akceptēto starptautisko un LR olimpiāžu, LR skolēnu Zinātniski pētniecisko darbu konkursā pirmo triju vietu/pakāpju ieguvēji fakultāšu noteiktajos mācību priekšmetos un zinātņu nozarēs/sekcijās.

Reflektanti pieteikties studijām var, izmantojot e-pakalpojumu (portālā www.latvija.lv) un vienotu uzņemšanas sistēmu, kurā reflektantu pieteikumi vienlaikus tiek apstrādāti 12 Latvijas augstskolām (Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte, Daugavpils Universitāte, Liepājas Universitāte, Vidzemes Augstskola, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Ventspils Augstskola, Banku augstskola, Ekonomikas un kultūras augstskola, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola "RISEBA", ISMA). Vienotā sistēma sniedz vairākas priekšrocības: 1) augstskolām – apzināt potenciālo studentu interesi par programmām; 2) reflektantiem – pieteikties studijām tuvāk savai dzīvesvietai un attālināti sekot līdzi savām iespējām studēt izvēlētajā studiju programmā, kā arī operatīvi saņemt konkursa rezultātus. Taču vienotai sistēmai ir

arī trūkumi: 1) reflektants izvēlas vairākas programmas un bieži vien pieteikumu skaits neatspoguļo faktisko reflektantu skaitu; 2) nav iespēja saņemt atgriezenisko saiti par izvēles izdarīšanu vai arī izmaiņām izvēlē; 3) atsevišķiem reflektantiem nav skaidrs uzņemšanas prioritāšu izdarīšanas princips.

Ārvalstu studentu uzņemšanai process aprakstīts: <https://www.llu.lv/en/how-to-apply> un LLU Senātā apstiprinātie noteikumi "Uzņemšanas noteikumi studijām angļu valodā". Noteikumi nosaka: 1) ārzemnieku uzņemšana LLU tiek organizēta saskaņā ar Augstskolu likuma 83. pantu; 2) ārzemnieku uzņemšanu LLU organizē Starptautiskās sadarbības centrs (SSC) sadarbībā ar Studiju centru (SC) un Valodu centru. Ārzemnieks tiek imatrikulēts studijām LLU, ja tiek izpildīti šādi nosacījumi: 1) iegūtais izglītības līmenis un gala vērtējumi atbilst LLU noteiktajām vispārējās uzņemšanas prasībām; 2) saskaņā ar Augstskolu likuma 85. pantu ir saņemta izziņa no Akadēmiskās informācijas centra (AIC) par izglītības dokumentu akadēmisko atzīšanu Latvijā; 3) reflektants ir izpildījis attiecīgās studiju programmas uzņemšanas prasības; 4) reflektants ir izpildījis prasības, kuras ir saistītas ar iebraukšanu un uzturēšanos Latvijā; 5) reflektants ir samaksājis pirmā studiju gada studiju maksu. Uzņemšanas process tiek pabeigts SSC, noformējot un nododot izveidotu studenta personīgo lietu SC.

Uzņemšana doktora programmās notiek saskaņā ar LLU Senātā apstiprinātiem noteikumiem "LLU uzņemšanas noteikumi doktora studijās" un visa informācija par uzņemšanas procesu un iesniedzamajiem dokumentiem ir atrodama: <https://www.llu.lv/lv/doktora-studiju-iespejas>

Doktora programmā Agrārā un reģionālā ekonomika uzņemšanas prasības - maģistra grāds ekonomikā, vadības zinībās, vai uzņēmumu vadībā. Ja maģistra grāds iegūts citā nozarē, topošajam doktorantam jānokārto iestājpārbaudījums ekonomikā. Iestājpārbaudījums ir mutisks eksāmens, kurā pretendents demonstrē savas zināšanas par trīs ekonomikas jautājumiem. Jautājumi pretendentam tiek nosūtīti divas nedēļas pirms eksāmena. Eksāmenu pieņem komisija trīs cilvēku sastāvā, kuriem ir doktora grāds ekonomikā. Ja iestājekssāmens tiek nokārtots sekmīgi, tad pretendents var tālāk iesniegt dokumentus uzņemšanai doktora studijās.

Maģistra programmu obligātās uzņemšana prasības - **bakalaura grāds vai augstākā profesionālā izglītība ar tiesībām studēt maģistrantūrā**. Uzņemšana notiek konkursa kārtībā, pamatojoties uz iepriekšējā izglītības līmenī iegūto vidējo svērto atzīmi. LLU absolventi pieteikties maģistra studijām var elektroniski, izmantojot LLU Informatīvo sistēmu, savukārt citu augstskolu absolventi klātienē LLU.

Studiju virziena studiju programmās topošie studenti var uzsākt studijas arī **vēlākos studiju posmos**, ja iepriekš ir iegūtas zināšanas, prasmes un kompetences formālā izglītība vai arī neformālā izglītībā. Studiju uzsākšana vēlākos studiju posmos nosaka: Augstskolu likums; MK 16.11.2004. noteikumi Nr. 932 "Studiju uzsākšanas kārtības vēlākos studiju posmos"; LLU Rektora rīkojums "Par studiju uzsākšanas kārtību vēlākajos studiju posmos LLU" informācija pieejama <http://www.llu.lv/lv/pariesana-no-citas-augstskolas> ; <http://www.llu.lv/lv/atjaunosanas-studijam>. Atzīšana vēlākos studiju posmos notiek stingri ievērojot normatīvo regulējumu. Ja studentam, uzsākot studijas vēlākos studiju posmos, akadēmiskajā atzīšanas dokumentos (augstākās izglītības diploms vai tā pielikums, akadēmiskā izziņa, sekmju izraksti) jau ir bijusi atzīšana, tad atzīšana tiek veidota no pirmdokumenta, kas reizēm rada grūtības (laika patēriņu), jo nav pievienots sākotnējai dokumentu paketei.

Bakalaura studiju programmā Ekonomika (2013./2014.-2018./2019.st.gados) studijas vēlākos studiju posmos uzsākuši 123 studenti. Tam ir bijuši divi iemesli: 1) atjaunojas studijās pēc studiju pārtraukuma (eksmatrikulācijas) - 18 pilna laika un 83 nepilna laika studenti; 2) pārejot no citas augstskolas vai LLU studiju programmas - 22 studenti.

Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšana notiek atbilstoši Augstskolu likumam; MK 10.01.2012. noteikumi Nr. 36 "Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumu"; Studiju prorektora rīkojums "Par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu novērtēšanu un atzīšanu LLU"; Senāta lēmums "Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas nolikums". Informācija pieejama: <http://www.mc.llu.lv/index.php/2016-03-22-07-50-03/pieredzes-atzisana>. Piemēram, šādu iespēju 2015. gadā izmantojusi 1 studente, kurai tika pielīdzināti 16 KP.

1.6. Studējošo sasniegumu vērtēšanā izmantoto metožu un procedūru novērtējums, principi, kā tās tiek izvēlētas, kā tiek analizēta novērtēšanas metožu un procedūru atbilstība studiju programmu mērķu sasniegšanai un studējošo vajadzībām.

Par būtiskākajiem kopējiem (studiju programmu) studējošo sniegumu darbības novērtēšanas kritērijiem, kas veido studiju programmu, virzienu un fakultātes stratēģiju, tiek ņemti vērā kompleksi rādītāji: studējošo apmierinātības līmenis, darba devēju atsauksmes, absolventa konkurētspēja darba tirgū (zināšanu, prasmju un kompetences pielietošana profesionālajā darbībā), akreditācijas – nacionālās un starptautiskās, uzņemšanas/absolvēšanas rādītāji, finanšu rādītāji, u.c.

Savukārt studējošo zināšanu vērtēšanas pamatprincipus un kārtību nosaka "Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu" (LR MK 13.05.2014. noteikumi Nr. 240), kā arī LLU iekšējie reglamentējošie dokumenti.

Studējošo sasniegumu vērtēšana tiek balstīta uz šādiem principiem:

- vērtēšanas atklātības princips – atbilstoši izvirzītajiem programmu mērķiem un uzdevumiem, kā arī studiju kursu mērķiem un uzdevumiem ir noteikts prasību kopums studiju rezultātu sasniegšanas vērtēšanai. Studējošo zināšanu kvalitāte tiek novērtēta gan pēc **kvalitatīvā vērtējuma** – (pārbaudījumi tiek vērtēti ar atzīmi 10 ballu sistēmā, atsevišķas ieskaites – ar "ieskaitīts" vai "neieskaitīts"), gan pēc **kvantitatīvā vērtējuma** – kredītpunkti (KP), kas raksturo studentam noteikto darba apjomu stundās (kontaktstundas un patstāvīgais darbs). Iegūstamo kredītpunktu summa ir norādīta studiju plānā;
- vērtējuma obligātuma princips – nepieciešams iegūt sekmīgu vērtējumu par visu programmas saturu apguvi;
- vērtējuma pārskatīšanas iespēju princips – LLU nosaka kārtību iegūtā vērtējuma pārskatīšanai;
- vērtēšanā izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips – programmas apguves vērtēšanā izmanto dažādus pārbaudes veidus.

LLU studējošajiem sekmju vērtēšanas kritēriji, nosacījumiem un saistošās procedūrām aprakstītas **Studiju nolikumā**, kas latviešu valodā pieejams <https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>, angļu valodā – <https://www.llu.lv/en/study-guide-documents>

Studiju kursu programmās (skat. 19. pielikumu, Studiju kursu apraksti), atbildīgais par studiju kursa izstrādi, kursu izstrādā atbilstoši studiju programmas kartējumam un sasaistei ar studiju programmas mērķiem, iegūstamajām zināšanām, prasmēm un kompetenci. Docētājs studiju kursa programmā definē **zināšanas, prasmes un kompetenci**, kā arī to **realizācijas veidu, līmeni** un norāda uz **mācīšanās ceļiem**. Studiju kursu programmās nedefinētas: pārbaudes un

eksaminācijas metodes; vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai; programmas ir ievietotas e-studiju vidē *Moodle* un katrs docētājs, uzsākot kursu, ar to iepazīstina; vērtēšana veidota uz pozitīvo sniegumu summēšanas principa, kas dod studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus.

Studiju noslēguma darba vērtēšanas principus nosaka Senāta lēmums "Nolikums par studiju noslēguma pārbaudījumiem" un tam pakārtotie rektora un studiju prorektora rīkojumi (<http://www.llu.lv/lv/studiju-nosleguma-parbaudijumi-un-saistibas>). Šie dokumenti, to skaitā arī ESAF Metodiskie norādījumi darbu izstrādāšanai un aizstāvēšanai (2018), LLU Rektora rīkojums (Nr.4.3.-8/72 04.10.2017) "Par akadēmiskā godīguma pārkāpumiem studiju noslēguma/promocijas darbos", ietver sevī visas darbības studiju noslēgumu darbu kvantitatīvajam un kvalitatīvajam studējošo vērtējumam. Kopējo vērtējumu 10 ballu skalā veido darba vērtējums, darba recenzija/recenzijas un darba aizstāvēšana pie studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas komisijas.

Prakses vērtēšana tiek balstīta uz Senāta lēmuma "LLU Praksu nolikums"; Studiju prorektora rīkojuma "Par praksi rīkojumu sagatavošanu LLU IS", kur studējošā vērtēšana notiek atbilstoši prakses mērķim, prakses uzdevumiem un individuālajam prakses uzdevumam. Prakses vērtējumu veido vairāki prakses procesa posmi - prakses pārskats, prakses vietas vadītāja atsauksme, prakses pārskata prezentācija. Prakses tiek vērtētas vai nu 10 ballu skalā vai arī vērtējumu –"ieskaitīts/neieskaitīts". Vērtējumu izdara prakses aizstāvēšanas komisija, pamatojoties uz prakses pārskata saturu, tās aizstāvēšanas rezultātiem un prakses vietas vadītāja atsauksmi.

Promocijas darbu vērtēšanas un doktora zinātniskā grāda piešķiršanas kārtību un kritērijus nosaka Latvijas Republikas Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1001 "Zinātniskā doktora grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji", LLU Senāta lēmums "Nolikums par promocijas padomēm un promociju" (https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-05/Promocijas_nolikums_2017%20apstiprin%C4%81ts.pdf). Saskaņā ar šiem normatīvajiem dokumentiem par promocijas darba vērtēšanu un doktora zinātniskā grāda piešķiršanu ir atbildīga Agrārās ekonomikas un Reģionālās ekonomikas apakšnozarū promocijas padome, kuras sastāvs tiek apstiprināts ar LLU rektora rīkojumu (https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-07/Promocijas_padomes_2019_TT_5.pdf). Prasības promocijas darba noformējumam nosaka LLU Studiju padomes lēmums "Par promocijas padomē iesniedzamā zinātniskā darba tehniskā noformējuma noteikumiem" (https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-06/Zinatniska_darba_tehniska_noformejuma_noteikumi.pdf), uz kura pamata ir izveidoti LLU ESAF "Metodiskie norādījumi promocijas darba izstrādāšanai un aprobācijai".

Šāda studējošo dažāda līmeņa sasniegumu vērtēšanas kārtība, kritēriji, principi, veicina studiju programmu mērķu sasniegšanu un nodrošina studentcentrētas mācīšanās novērtēšanu.

1.7. Akadēmiskā godīguma principu un to ievērošanas mehānismu, kā arī iesaistīto pušu informēšanas veidu raksturojums un novērtējums. Norādīt izmantotos pretplaģiāta rīkus, sniedzot rīku un mehānismu piemērošanas piemērus.

Ar **akadēmisko godīgumu**, iesaistot dažādas puses, saprotam - akadēmiskā darba veikšanu, ievērojot augstākos profesionālisma un precizitātes standartus, objektivitāti un patiesumu, morāles un ētikas principus, godīgumu, tostarp plaģiātisma novēršanu, patiesu ziņu sniegšanu un precizitāti akadēmiskajās publikācijās, kā arī komunikācijās un publicitātes pasākumos, kas veido akadēmiskās vides tēlu.

LLU akadēmiskā godīguma **uzdevums**:

- ievērot augstu akadēmisko un zinātnisko kultūru,
- veicināt sabiedrības uzticību izglītības kvalitātei un zinātnisko pētījumu rezultātiem,
- nepieļaut un novērst akadēmiskā godīguma darbības principu pārkāpumus,
- noteikt atbildību par negodīgu un neatļautu rīcību.

Studējošie un LLU akadēmiskais, vispārējais, zinātniskais un administratīvais personāls ir vienlīdz atbildīgi par akadēmiskā godīguma principu ievērošanu un atbildīgi par akadēmiskā godīguma pārkāpšanas sekām. LLU ir izstrādājusi un ievēro noteiktas procedūras studiju noslēguma darbu plaģiāta pārbaudei un rīcības, ja tas tiek konstatēts:

- LLU rektora rīkojums – “Kārtība kādā iesniedzamas studiju noslēguma darbu elektroniskās kopijas un to pārbaude plaģiāta kontroles sistēmā”;
- LLU rektora rīkojums – “Akadēmiskā godīguma pārkāpumi studiju noslēguma/promocijas darbos.”

2014. gadā LLU noslēdza līgumu par starpaugstskolu vienotās datorizētās plaģiāta kontroles sistēmas (turpmāk Sistēma) lietošanu un uzsāka visu studiju noslēguma darbu pārbaudi uz plaģiātu gan pamatstudijās, gan maģistra studijās. Sākot ar 2017./2018. studiju gadu LLU noteica, ka plaģiāta obligātā pārbaude ir jāveic arī promocijas darbiem.

Kārtība paredz, ka, ja noslēguma darbā Sistēma konstatē 10% teksta sakritību ar citu darbu, tad LLU darbu izskata fakultātēs izveidota komisija, un lemj par plaģiāta esamību vai neesamību, pirms tam klātienē saņemot paskaidrojumus no noslēguma darba autora un vadītāja. Kopš ieviesta vienotās datorizētās plaģiātisma kontroles sistēma, LLU kopumā ir atklājusi 124 aizdomīgus darbus. Pārrunas veiktas ar visu darbu autoriem, no studiju noslēguma pārbaudījuma atstādināti un eksmatrikulēti 18 studenti, no tiem 2018./2019. studiju gadā eksmatrikulēti 2 studenti.

Laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam studiju virzienā *Ekonomika* ir pārbaudīti 704 darbi. No tiem par plaģiātu atzīti 2 darbi – 2015./2016. studiju gadā bakalaura studiju programmas nepilna laika studentes darbs; 2016./2017. studiju gadā maģistra studiju programmas studentes darbs.

Ņemot vērā plaģiātismā kontrolē uzrādītos rezultātus, ar dekāna rīkojumu tika izveidotas studiju noslēguma darbu plaģiātisma izvērtēšanas komisijas. Tajās tika iekļauts programmas direktors, darba vadītājs, institūta direktors, fakultātes administrācijas pārstāvis, metodiskās komisijas vadītājs. Komisijas sēdēs tika pieaicināti arī studenti un saņemti rakstiski skaidrojumi par izveidojušos situāciju. Komisijas konstatēja, ka darbos ir saskatīta plaģiātisma esamība gan teorijas, gan pētniecības daļā. Studenti atskaitīti no LLU studējošo skaita par negodīgām studijām. Saskaņā ar LLU noteikto kārtību studentam atkārtota studiju noslēguma darba kārtošana iespējama ne ātrāk kā pēc gada un pētījums jāizstrādā par citu tematu.

1.8. Norādīt tīmekļa vietnes (piemēram, mājaslapa), kurās tiek publicēta informācija par studiju virzienu un atbilstošajām studiju programmām (visās valodās, kādās studiju programmas tiek īstenotas), norādīt atbildīgos par tīmekļvietnē pieejamās informācijas atbilstību oficiālajos reģistros pieejamajai informācijai.

Informācija par studiju virzieniem un studiju programmām ir publicēta Latvijas Lauksaimniecības universitātes mājaslapā **www.llu.lv**, t. sk. aktualitātes par notiekošo atbilstošajās studiju programmās, kā arī pamatinformācija par katru studiju programmu. Detalizēta informācija (studiju

programmu apraksti) pieejama sadaļā: *Studijas / Studiju programmas* -> <https://www.llu.lv/lv/studiju-programmas> un sadaļā *Nāc studēt / Ko studēt? Palīgs studiju programmu izvēlē* -> <https://www.llu.lv/lv/studiju-programmas>

Informācija **angļu valodā** par studiju programmām pieejama Latvijas Lauksaimniecības universitātes angļu lapā: *Studies / Degree Studies / Degree Programmes* -> <https://www.llu.lv/en/degree-programmes>

Visi studiju programmu apraksti pieejami LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes mājaslapā <http://www.esaf.llu.lv/>: *Studijas / Studiju iespējas* -> <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-iespejas>

Informācija par studiju programmām pieejama arī **elektroniskajos informatīvajos materiālos** (bukletos), t.sk. ir apkopota informācija par studiju programmu un absolventu atsauksmes:

- Pamatstudiju buklets: <https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-02/LLU-pamatstudiju-buklets-2019-WEB.pdf>
- Maģistra studiju buklets: https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-03/LLU-Magistra-studijas-2019-web_0.pdf
- Doktora studiju informācija : <https://www.llu.lv/lv/doktora-studiju-programmas>; un aizstāvēto darbu tēmas un veiksmes stāsti <https://www.llu.lv/lv/zinatnu-doktoru-godinasana>

Atbildīgās struktūrvienības par LLU tīmekļvietnē pieejamās informācijas atbilstību oficiālajos reģistros pieejamajai informācijai:

- Studiju centrs par pamatstudiju un maģistra un doktora studiju programmām,
- Starptautiskā sadarbības centrs par studiju programmām angļu valodā.

Informācija LLU mājaslapā sagatavota sadarbībā ar katras studiju programmas direktoru.

Informācija par LLU studiju programmām pieejama arī portālā **www.prakse.lv**: <https://www.prakse.lv/edu/profile/84/latvijas-lauksaimniecibas-universitate>, atbildīgā persona par informācijas ievietošanu Mūžizglītības centra projekta vadītāja.

Informācija par LLU studiju programmām pieejama arī **Nacionālajā izglītības iespēju datu bāzē** [www.niid.lv](http://niid.lv): http://niid.lv/niid_search?qy=Latvijas%20Lauksaimniec%C4%ABas%20universit%C4%81te&level_1=7

Ārvalstu studentiem pieejamā informācija.

LLU mājaslapa nodrošina visaptverošu un detalizētu informāciju potenciālajiem un esošajiem pilna laika studentiem no ārvalstīm:

- par LLU studiju programmu piedāvājumu angļu valodā <http://www.llu.lv/en/degree-programmes>, kur katras programmas apraksts detalizēts līdz pat studiju plānam, piemēram, https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-10/MBA_LLUI%281%29.pdf
- par uzņemšanas procesu <http://www.llu.lv/en/how-to-apply>
- par imigrācijas procedūrām <http://www.llu.lv/index.php/en/immigration>
- par studiju un sadzīves apstākļiem <http://www.llu.lv/sites/default/files/2018-11/LLU-Celvedis-EN-2018-17.10.pdf> ;
<http://www.llu.lv/index.php/en/before-arrival> ;
http://www.llu.lv/index.php/en/about-university-0_ ;
- par ārvalstu studentu atsauksmēm <http://www.llu.lv/en/student-testimonials-7>

LLU mājaslapa nodrošina Erasmus+ universitāte Hartai un programmas vadlīnijām atbilstošu informāciju par akadēmiskās mobilitātes nosacījumiem un procedūrām:

- latviešu valodā <https://www.llu.lv/lv/starptautiska-mobilitate>
- angļu valodā <https://www.llu.lv/en/exchange-studies>

LLU abonē studiju e-mārketinga vietnes:

- <https://www.masterstudies.com/universities/Latvia/LLU/>
- <https://www.educations.com/search/jelgava>

Par tīmekļa vietnēs ievietotās informācijas satura vai tā izmaiņu atbilstību oficiālajai informācijai atbild studiju programmas direktors vai fakultātes ārējo sakaru koordinators, bet par ievietošanu šajās vietnēs – LLU starptautiskās sadarbības centra (SSC) ārējo sakaru koordinatori.

LLU SCC ir sagatavojis un publicējis informatīvu bukletus „Erasmus+ Mobility Information Handbook” „Degree Studies”, infolapas u.c. materiālus, kas tiek izmantoti studiju programmu un apmaiņas studiju reklamēšanai mārketinga pasākumos.

II - Studiju virziena raksturojums (2. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte)

2.1. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitātes novērtējums studiju virziena ietvaros, sniegt piemērus konkrētām darbībām, kas nodrošina studiju programmu mērķu un rezultātu sasniegšanu, nepārtrauktu studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu pilnveidi, attīstību un darbības efektivitāti.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma ir nepārtraukts ciklisks process, kuras mērķis ir studiju virziena un tajā ietilpstošo programmu nepārtraukta pilnveide un attīstība. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma balstās uz E. Deminga ciklu (plāno-dari-kontrolē-rīkojies).

Lai nodrošinātu uz faktiem (datiem) balstītu lēmumu pieņemšanu (posms „plāno”), kā arī novērtētu veikto uzlabojumu un pilnveides pasākumu jeb iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti (posms „kontrolē”), ir noteikti regulāri apkopojamie rādītāji, atbildīgās personas par rādītāja sasniegšanu jeb izpildi, kā arī atbildīgās personas par informācijas apkopošanu.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošie rādītāji klasificēti trīs grupās:

- studiju kvalitāti raksturojošie rādītāji,
- mācībspēku kvalifikācija un darba kvalitāti raksturojošie rādītāji,
- studiju vides kvalitāti raksturojošie rādītāji.

Rādītāju mērķvērtības jeb vēlamie darbības rezultāti ir noteikti ESAF Darba plānā LLU Attīstības stratēģijas 2015. – 2020. gadam īstenošanai, LLU Uzņemšanas limitos un prognozēs, LLU Attīstības stratēģijā 2015. – 2020. gadam (https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf).

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma un tās efektivitāti raksturojošie rādītāji apkopoti 2.6.tabulā

2.6.tabula

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošie rādītāji

Rādītāji	Datu ieguves biežums	Datu ieguves mehānisms
Studiju kvalitāti raksturojošie rādītāji		
1.kursā imatrikulēto studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.10.	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Konkursa koeficients	Vienreiz gadā uz 01.09.	LLU Uzņemšanas komisijas apkoptie dati tiek nosūtīti dekānam un tiek apspiesti fakultātes Dome sēdē
Studiju programmā studējošo skaits	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmas direktoram ikgadējam pašnovērtējuma pārskata un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, kā arī ikmēneša izvērtēšanai
Valsts finansēto studiju vietu izpilde	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti LLU vadībai un fakultāšu dekāniem, fakultāšu prodekāniem
Studijas pārtraukušo studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.10.	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Vēlākos studiju posmos imatrikulēto studējošo skaits	Vienreiz gadā uz 01.09.	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Studējošo mobilitāte	Vienreiz gadā uz 01.09.	LLU Starptautiskās sadarbības centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Studējošo sekmju dinamika	Vienreiz mēnesī	LLU Studiju centrs datus nosūta programmas direktoram datu izvērtēšanai un turpmākai rīcībai
Beigušo / iestājušos attiecība studiju programmā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Absolventu skaits	Pēc noslēguma darbu aizstāvēšanas	LLU Studiju centra apkoptie dati tiek nosūtīti fakultātes dekānam un studiju programmu direktoriem ikgadējam pašnovērtējuma pārskatu un ESAF Darba plāna izpildes sagatavošanai, datu izvērtēšanai
Studiju noslēguma darbu vidējais vērtējums	Pēc noslēguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslēguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu

Praksē ieviešamo studiju noslīguma darbu skaits	Pēc studiju noslīguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslīguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu
Labāko studiju noslīguma darbu skaits	Pēc studiju noslīguma darbu aizstāvēšanas	Studiju noslīguma pārbaudījumu komisija, sastādot pārskatu par komisijas darbu
Absolventu nodarbinātība	Vienreiz gadā/ Vienu reizi piecos gados/ nepārtraukti	LLU Studiju centrs, Studiju programmas direktors, veicot absolventu aptauju. Veicot aptauju pirms absolventu salidojuma. Absolventu lekciju nedēļa. Absolventu lekciju nedēļas organizatori- atbildīgā struktūrvienība.
Studiju kvalitāte (studējošo vērtējuma vidējais aritmētiskais rādītājs 5 ballu skalā)	Vienreiz gadā	LLU Studiju centrs, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei
Studentu apmierinātība ar programmu, studentu gaidas	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Absolventu studiju programmas novērtējums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Darba devēju studiju programmas novērtējums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot aptaujas rezultātus
Iesniegto ierosinājumu un sūdzību skaits	Katru mēnesi	Atbildīgā persona, apkopojot datus un ziņojot par tiem ikmēneša Domes sēdēs

Mācībspēku kvalifikācija un darba kvalitāti raksturojošie rādītāji

Mācībspēka kvalifikācijas atbilstība normatīvajos aktos noteiktajām prasībām	Vienreiz gadā	LLU Personāldaļa
Mācībspēku/ studējošo attiecība	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Studiju kursu realizācijā iesaistīto mācībspēku mainība, mācībspēku sadarbība studiju kursu realizācijā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam

Mācībspēku dalība kvalifikācijas paaugstināšanasursos, semināros u.c.	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku publikāciju skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei, pašnovērtējuma pārskatam un pārskatam <i>Sniegums pētniecībā</i>
Mācībspēku dalība projektos	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam un pārskatam <i>Sniegums pētniecībā</i>
Mācībspēku dalība mobilitātes programmās	Vienreiz gadā	LLU Starptautiskās sadarbības centrs, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku sagatavotie studiju līdzekļi	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam. Mācību līdzekļu konkurss.
Mācībspēku novērtējums	Divas reizes gadā	LLU IS administrators, struktūrvienību vadītāji, studiju programmu direktors
Mācībspēku un studentu sadarbība zinātniskajā darbā	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktors, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam
Hospitēto mācībspēku skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot hospitēšanas datus
Pilnveidotu studiju kursu programmu skaits	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus pašnovērtējuma pārskatam
Mācībspēku piedalīšanās un ESAF pārstāvēšana sabiedriskās organizācijās, publiskās aktivitātēs un domu veidojošos pasākumos	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Ārzemju augstskolu vieslektoru skaits	Vienreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
Ārvalstu vieslektoru, ar kuriem LLU noslēgts līgums par docēšanu, skaits	Vienreiz gadā	LLU Personāldaļa, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei

iesaistīto nozaru vadošo speciālistus skaits studiju procesā	Divreiz gadā	Struktūrvienību vadītāji, apkopojot datus ESAF Darba plāna izpildei un pašnovērtējuma pārskatam
--	--------------	---

Studiju vides kvalitāti raksturojošie rādītāji

legādāto grāmatu skaits, abonēto datu bāzu skaits	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar LLU bibliotēkas vadītāju un ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra vadītāju, apkopojot datus pašnovērtējuma pārskatam
Materiāltehniskais nodrošinājums	Vienreiz gadā	Studiju programmas direktori sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem, apkopojot datus ikgadējam pašnovērtējuma pārskatam

Apkopotie rādītāji tiek analizēti, vērtēti un interpretēti:

- sagatavojot ikgadējo studiju virziena pārskatu un studiju virziena pašnovērtējuma ziņojumu, kurus izskata LLU ESAF Domē, LLU Studiju padomē un apstiprina LLU Senātā;
- sagatavojot pārskatu par ESAF Darba plāna LLU Attīstības stratēģijas 2015.-2020.gadam īstenošanai izpildi, kuru izskata ESAF Domē un tad fakultātes dekāns ziņo par sasniegtajiem rezultativajiem rādītājiem LLU Rektorāta sēdē. Balstoties uz apkoptajiem fakultāšu plānu izpildes rādītājiem, LLU rektore ziņo Konventam par LLU Attīstības stratēģijas 2015.-2020.gadam īstenošanas rezultativajiem rādītājiem;
- sagatavojot studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskatus, kurus izskata un apstiprina ESAF Dome;
- iegūtie rezultāti tiek izmantoti studiju virziena un tajā ietilpstošo studiju programmu izvērtēšanas, pārskatīšanas un pilnveidošanas procesā.
- pašnovērtējuma ziņojumā iekļauto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāti raksturojošo rādītāju novērtējums sniegts 3.nodaļā pie atbilstošās studiju programmas raksturojuma.

Studiju virzienā tiek realizētas šādas **kvalitātes nodrošināšanas aktivitātes**:

- Studiju virziena ikgadējā pašnovērtējuma pārskatu sagatavošana (atbildīgie: Metodiskās komisijas, studiju programmu direktori);
- Studiju programmas pilnveidošana un attīstība (atbildīgie: studiju programmas direktors, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studiju programmu īstenošanas plānošana un kontrole (atbildīgie: LLU Studiju centrs, studiju programmas direktori, struktūrvienību vadītāji);
- Studiju plānu pilnveidošana/ grozīšana (atbildīgie: studiju programmu direktors, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studiju kursu programmu pilnveidošana (atbildīgie: Mācībspēki, studiju programmu direktors, Metodiskās komisijas, Dome);
- Studējošo sekmības un nodarbības apmeklējumu analīze (atbildīgie: studiju programmu direktors);
- Mācībspēku hospitēšana (atbildīgie: struktūrvienību vadītāji, studiju programmu direktors, citi mācībspēki);
- Studiju procesa tehniskais nodrošinājums (atbildīgais: dekāns);
- Studiju procesa metodiskais un informatīvais nodrošinājums (atbildīgie: LLU bibliotēkas darbinieki, mācībspēki, ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra vadītāja).

Katru gadu studiju gada beigās tiek veikta studējošo aptauja, absolventu aptauja un darba devēju aptauja. Rezultāti tiek apkopoti, apspriesti un izmantoti studiju virziena, studiju programmu, studiju kursu pilnveidei.

Atbilstoši LLU iekšējam regulējumam (<https://www.llu.lv/lv/ar-studijam-saistitie-dokumenti>) vismaz vienu reizi divos gados, kā arī studiju virziena pašnovērtēšanas laikā tiek pārskatītas un precizētas visu studiju kursu/prakšu programmas.

Divas reizes studiju gadā pēc studiju noslēguma darbu aizstāvēšanas notiek to izvērtēšana gan par studiju programmas realizāciju atbildīgajos institūtos, apspriežot aizstāvēšanas rezultātus, gan ESAF Domē, apstiprinot studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskatu.

Pēc studiju noslēgumu pārbaudījumu komisiju darba pārskata apstiprināšanas studiju programmas direktors pārskata studiju darbu metodiskos norādījumus, nepieciešamības gadījumā izdarot tajos grozījumus. Studiju darbu metodisko norādījumu grozījumi tiek izskatīti par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, Metodiskajā komisijā un apstiprināti ESAF Domē.

Studiju procesa kvalitātes paaugstināšanas nolūkos tiek organizētas vieslekcijas gan ESAF Absolventu nedēļas ietvaros, gan konkrētu studiju kursu ietvaros. ESAF Starptautiskās nedēļas ietvaros vieslekcijas lasa arī LLU partneraugstskolu mācībspēki. Studiju īstenošanā tiek organizētas arī mācību ekskursijas, kad studējošie apmeklē nozares speciālistus un uzņēmējus.

Studiju virzienā nepārtraukti tiek strādāts arī pie jaunu mācībspēku piesaistes. Studiju procesā tiek iesaistīti arī doktoranti un maģistranti, kā arī studiju programmu absolventi kā nozares profesionāļi.

Studiju virzienā regulāri tiek vērtēta arī mācībspēku darba kvalitāte. Katra semestra noslēgumā tiek realizēta studējošo aptauja par attiecīgajā semestrī apgūtajiem studiju kursiem un mācībspēku darbu, tos vadot. Aptauja notiek elektroniski LLU Informācijas sistēmā. Aptaujas rezultāti apkopotā veidā pieejami studiju programmas direktoram, struktūrvienību vadītājiem un katram mācībspēkam – savs vērtējums. Aptaujas rezultātu apkopojums dod iespēju mācībspēkiem izvērtēt un pilnveidot savu darbu, kā arī studiju programmas direktoriem sniedz vērtīgus ieteikumus studiju programmas kvalitātes uzlabošanai. Savukārt LLU vadība un struktūrvienību vadītāji iegūto informāciju izmanto studiju kvalitātes veicināšanas pasākumu īstenošanai universitātes līmenī. Aptaujas rezultāti ir viens no kritērijiem mācībspēku motivācijas sistēmā. Aptaujas anketa regulāri tiek pārskatīta, šajā procesā iesaistot LLU Studējošo pašpārvaldes pārstāvjus.

Sākot ar 2018./2019.studiju gadu LLU ir ieviesta nodarbību hospitēšana, ko veic studiju programmas direktors, struktūrvienības vadītāji vai citi mācībspēki (LLU Studiju padomes lēmums „Par nodarbību hospitēšanas kārtību LLU”). Mācībspēku nodarbību hospitēšana tiek veikta vismaz vienu reizi sešos gados, bet mācībspēkiem ar augstskolas pedagoģisko stāžu 0- 3 gadiem – vismaz vienu reizi studiju gadā. Vienam mācībspēkam nodarbības hospitē ne vairāk kā vienu divas reizes studiju gadā. Neapmierinoša studentu vērtējuma gadījumā nodarbību hospitēšanu var organizēt biežāk, lai pārliecinātos, vai studentu vērtējums uzskatāms par objektīvu. Kopējos nodarbību hospitēšanas rezultātus vienu reizi studiju gada laikā izskata struktūrvienību sēdēs. Mācībspēkiem, kuriem hospitēšanas veidlapā ir izteikti priekšlikumi/ rekomendācijas nodarbības pilnveidošanai, informē par veiktajām pilnveides darbībām.

Pastāvīgi tiek papildināts LLU fundamentālās bibliotēkas un ESAF Studiju un zinātniskās informācijas centra fonds ar mācībspēku ieteikto specializēto literatūru gan valsts valodā, gan angļu valodā. Arī paši mācībspēki raksta mācību grāmatas un monogrāfijas.

Fakultātes vadība un citas LLU struktūrvienības nepārtraukti seko telpu un materiāltehniskā nodrošinājuma kvalitātes atbilstībai studiju procesa vajadzībām.

2.2. Studiju programmu izstrādes un pārskatīšanas sistēmas un procesu analīze un novērtējums, sniedzot piemērus jaunu studiju programmu izveides procesam studiju virzienā (t.sk. studiju programmu apstiprināšanai), studiju programmu pārskatīšanas procesam, mērķiem, regularitātei un iesaistītajām pusēm, to atbildībai. Norādīt atgriezeniskās saites iegūšanas un sniegšanas mehānismu, tajā skaitā darbā ar studējošajiem, absolventiem un darba devējiem.

LLU ir izveidota studiju programmu realizācijas sistēma, kura sastāv no savstarpēji saistītiem vienpadsmit sistēmas elementiem, starp kuriem ietilpst arī procedūra **„Jaunas studiju programmas izstrādāšana, apstiprināšana un licencēšana akreditētā studiju virzienā”**. Šī procedūra sastāv no vienpadsmit savstarpēji pakārtotām, secīgām darbībām. Katrai procedūras darbībai LLU ir noteikta atbildīgā persona vai institūcija. Galvenais iekšējais normatīvais akts, kas reglamentē šo procedūru, ir Senāta 13.03.2019. lēmums Nr. 10-5 „Studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumi LLU” (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/ar-studijam-saistitie-dokumenti>). Procedūra paredz, kas fakultātes Dome pieņem lēmumu par jaunas studiju programmas izstrādi un nozīmē potenciālo studiju programmas direktoru, kas vada studiju programmas saturu izstrādes procesu. Studiju programmas saturu izskata gan fakultātes Metodiskajā komisijā, gan fakultātes Domē. Pirms studiju programmas dokumentu paketes izskatīšana Studiju padomē un studiju programmas apstiprināšanas LLU Senātā, ir jāorganizē tās neatkarīgā novērtēšana un ekspertīze; doktora studiju programmām arī saskaņošanas ar atbilstošo nozares promocijas padomi.

Studiju programmas neatkarīgā ekspertīze sevī ietver studiju programmas īstenošanas lietderības pamatojumu, norādot arī studiju programmas būtiskās atšķirības no līdzīgām LLU īstenotām tā paša līmeņa un tā paša studiju virziena studiju programmām. Studiju programmas neatkarīgo ekspertīzi var veikt attiecīgās jomas (nozares) speciālisti (bet ne tie, kas piedalījušies programmas izstrādē) vai citu augstskolu/ koledžu pārstāvji. Ekspertīzi organizē par studiju programmu atbildīgā fakultāte.

Senāts, pieņemot lēmumu par studiju programmas apstiprināšanu, apstiprina arī studiju programmas direktoru.

Jaunas studiju programmas izstrādes un apstiprināšanas procedūra un par tās realizāciju un uzraudzību atbildīgās personas vai institūcijas nodrošina, ka:

- studiju programma tiek izveidota atbilstoši studijas programmas mērķim, kas ir pakārtots gan studiju virziena virsmērķim, gan LLU darbības stratēģijai,
- studiju programmai ir skaidri formulēti sagaidāmie studiju rezultāti;
- studiju programmas saturs nodrošina sagaidāmo studiju rezultātu sasniegšanu;
- studiju programma tiek veidota, iesaistot studentus, darba devēju pārstāvju, ārējos ekspertus u.c. iesaistītās puses;
- studiju programma atspoguļo Eiropas Padomes rekomendētos četrus augstākās izglītības uzdevumus;
- studiju programma tiek izveidota atbilstoši augstākās izglītības līmenim nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā, kā rezultātā tā tiek attiecināta arī uz Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūras atbilstošo līmeni;
- studiju programma tiek izveidota, lai nodrošinātu studējošo virzību studijās bez šķēršļiem,
- studiju programma nosaka studējošo sagaidāmo noslodzi;
- studiju programma ietver rūpīgi izplānotas prakses iespējas.

Studiju virzienā ietilpstošās programmas tiek regulāri izvērtētas un pārskatītas, lai nodrošinātu

atbilstoša snieguma uzturēšanu un atbalstošas un efektīvas mācīšanās vides studentiem izveidošanu. Studiju virzienā ietilpstošo studiju programmu pilnveidošanas procesā tiek iesaistīti studējošie, studiju programmu absolventi, darba devēju pārstāvji, nozares eksperti u.c. iesaistītās puses.

Studiju programmās studējošo iesaiste studiju programmas izvērtēšanā notiek dažādos veidos. Studiju programmās ar lielu studējošo skaitu, piemēram, "Ekonomika" studiju programmas direktors studiju gada noslēgumā organizē studējošo aptauju, lai noskaidrotu:

- studējošo apmierinātību ar studiju saturu un organizāciju;
- studējošo vērtējumu par mācībspēku darbu un savstarpējo komunikāciju;
- studējošo domas par resursu un nodrošinājuma atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem.

Bez tam studējošiem tiek dota iespēja izteikt iebildumus, priekšlikumus, kā arī savas vēlmes par nepieciešamajiem uzlabojumiem studiju programmā. Atbilstoši LLU Senāta 12.04.2017. lēmuma Nr. 9-81 „Nolikums par studiju programmu direktoriem” 3.18. punkta prasībām studiju programmas direktors apkopo anketu rezultātus, studējošo iebildumus, priekšlikumus, vēlmes un izstrādā pasākumus veicamajiem uzlabojumiem. Par iegūtajiem aptaujas rezultātiem programmas direktors ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu. Studējošie par aptauju rezultātiem tiek informēti tikšanās reizēs ar studiju programmas direktoru. Bez tam studējošie atgriezenisko saiti iegūst, piedaloties Domes sēdēs kā studējošo pārstāvji.

Studiju programmās ar nelielu studējošo skaitu studējošo iesaiste studiju programmas pilnveidošanas procesā notiek fokusgrupu tikšanās laikā ar studiju programmas direktoru. Tikšanās laikā notiek diskusija par studiju procesu un organizāciju, par studiju saturu, mācībspēku darbu, par studenta – mācībspēka komunikāciju, materiāltehnisko nodrošinājumu. Studējošiem tiek dota arī iespēja izteikt savu viedokli, priekšlikumus un vēlmes. Fokusgrupu tikšanās laikā studējošie saņem arī atgriezenisko saiti uz viņus interesējošiem jautājumiem. Ja jautājumu risināšana prasa papildu darbības un laiku, tad studējošie tiek informēti par realizētām aktivitātēm pēc to īstenošanas. Studiju programmas direktors apkopo fokusgrupu sanāksmju rezultātus un par tiem ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu, kurās piedalās arī studējošo pārstāvji.

Studiju programmas direktori regulāri tiekas ar savu programmu studējošiem, šo tikšanās laikā nodrošinot informācijas apmaiņu un atgriezenisko saiti.

Absolventi studiju programmas izvērtēšanā tiek iesaistīti ar aptauju palīdzību, lai noskaidrotu:

- absolventu apmierinātību ar programmu un tās saturu;
- absolventu vērtējumu par mācībspēku darbu un savstarpējo komunikāciju;
- absolventu apmierinātību ar studiju vidi un atbalsta dienestu darbību;
- absolventu nākotnes nodomus studiju programmas kontekstā.

Anketās absolventi var izteikt arī savus ieteikumus attiecībā uz programmas saturu, lai to aktualizētu atbilstoši darba tirgus prasībām, kā arī priekšlikumus attiecībā uz studiju procesa organizāciju. Studiju programmas direktors apkopo aptaujas rezultātus un par tiem ziņo par studiju programmas realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu. Absolventi atgriezenisko saiti iegūst,:

- darbojoties biedrībā „*LLU Ekonomistu Klubs*”;
- piedaloties *ESAF Absolventu nedēļā*;
- piedaloties Valsts noslēguma pārbaudījumu komisiju darbā kā darba devēja pārstāvji;

- absolventu tikšanās reizēs (vienreiz piecos gados), kad tiek ziņots par paveikto pēdējo piecu gadu laikā.

Ciešākas sadarbības veicināšanai starp ESAF un tās absolventiem, t.i., darba devējiem un profesionālām organizācijām, 2013.gada 20.martā tika nodibināta biedrība „*LLU Ekonomistu Klubs*”. Kopumā „*LLU Ekonomistu Kluba*” darbība ir organizēta vairākos virzienos:

- veicināt sadarbību un pieredzes apmaiņu ar ESAF un tās absolventiem studiju kvalitātes pilnveidošanai;
- piedalīties lekcijās, semināros, konferencēs un atbalstīt mācību ekskursijas un citus līdzīga rakstura pasākumus;
- iespēju robežās sadarboties projektu izstrādē, zinātnisko prasmju un kompetenču attīstīšanā un pilnveidošanā;
- veicināt studentu piesaisti, rosinot jauniešu interesi par ekonomista un vadītāja profesiju un noskaidrot to nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā;
- sekmēt zināšanu pārnesi un sadarbību ar darba devējiem, apzinot prakses un darbavietas.

Biedrības „*LLU Ekonomistu Klubs*” darbībā iesaistījušies 82 absolventi. Kluba biedru tikšanās reizēs tiek diskutēti arī par studiju programmu saturu, ņemot vērā jaunāko pētījumu rezultātus konkrētajā nozarē, nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Studiju programmas vērtēšana (īpaši sasniegto rezultātu kontekstā) caur studiju noslēguma darbiem un to aizstāvēšanu notiek arī Studiju noslēguma pārbaudījumu komisiju, kuru darbā ir iesaistīti arī darba devēju pārstāvji, sēžu laikā. Pēc Studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas sēdes tiek sastādīts pārskats par komisijas darbu, atbilstoši mācību prorektora 2012. gada 15. oktobra rīkojumam Nr. 02.1-03/78 „Par kārtību, kādā sagatavojami LLU studiju noslēgumu pārbaudījumu darba pārskati”. Lai sagatavotu pārskatu sēdes noslēgumā tiek diskutēti par studējošo izstrādāto noslēguma darbu kvalitāti, studējošo parādītajiem studiju rezultātiem aizstāvēšanas gaitā, priekšlikumiem studiju procesa un studiju programmas uzlabošanai. Arī noslēguma darbu vērtējumi atspoguļo sagaidāmo studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanas līmeni.

Atbilstoši procedūras reglamentam, apstiprinot pārskatu fakultātes Domes sēdē, par tā saturu ziņo vai nu Studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas priekšsēdētājs, vai komisijas priekšsēdētāja vietnieks, tas ir, programmas direktors. Pārskats tiek nolasīts arī fakultātes izlaiduma svinīgajā sēdē, tādējādi nodrošinot atgriezenisko saiti.

„*LLU Praksu nolikuma*” (pieejams: https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/Prakshu_nolikums_ar_2014_2018_1.pdf) 5.2. punkts nosaka, ka studējošais saņem no prakses vietas prakses vadītāja atsauksmi par darbu, kuru noteiktajā termiņā iesniedz institūtā. Praksu aizstāvēšanas laikā šīs atsauksmes tiek vērtētas arī studiju programmas attīstības nolūkā. Tās saturs tiek pārrunāts ar studējošo prakses aizstāvēšanas laikā. Kopā ar prakses vadītāja atsauksmi studējošam jāiesniedz arī darba devēja – prakses vietas nodrošinātāja aizpildīta aptaujas anketa, kuras mērķis ir noskaidrot darba devēja domas par:

- studējošā profesionālo sagatavotību darba tirgum;
- studējošā iegūto kompetenču vērtējumu.

Darba devējam tiek lūgts arī sniegt priekšlikumus studiju programmas pilnveides nolūkos. Anketu un prakses vietas vadītāju atsauksmes apkopo studiju programmas direktors vai par prakses organizēšanu atbildīgais mācībspēks un par rezultātu kopsavilkumu ziņo par prakses realizāciju atbildīgajā institūtā, kā arī Domes sēdē, apspriežot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu.

Studiju virzienā ietilpstošās studiju programmas vērtē arī nozares pārstāvji projekta 8.2.3.0/1/A/009

„Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide” ietvaros. Projekta gaitā tiek sagaidīts, ka:

- tiks izvērtētas studiju programmas;
- tiks izstrādāts studiju programmu modernizācijas plāns;
- tiks pilnveidotas studiju programmas;
- tiks pilnveidotas studiju programmas direktoru zināšanas, prasmes un kompetences studiju satura pilnveides un studiju procesa un rezultātu kvalitātes vadībā, kā arī inovatīva studiju satura un mācību formu izveidē un ieviešanā u.c. rezultāti.

Studiju programmu vērtēšanas gaitā nozares pārstāvji tiek ar studiju programmas direktoriem un pārrunā studiju programmu saturu, tā atbilstību darba tirgus prasībām.

Studiju programmas direktors seko arī studējošo sekmības rādītājiem studiju programmas studiju plānā iekļautajos studijuursos, kas ir kā indikators sagaidāmo studiju rezultātu apguves līmenim. Studiju programmas direktors tiek ar studiju kursu, kuros kopumā ir zema studējošo sekmība, mācībspēkiem, lai pārrunātu zemās sekmības iemeslus un nospraustu risinājumus. Tiek uzklauts arī studējošo viedoklis par zemās sekmības iemesliem.

Studiju programmas mērķis un sagaidāmie studiju rezultāti tiek pārskatīti arī līdz ar jauna plānošanas perioda LLU darbības stratēģijas apstiprināšanu, jo studiju virzienā ietilpstošo studiju programmu mērķi ir pakārtoti studiju virziena virsmērķiem, kas savukārt pakārtoti LLU stratēģijai. Pilnveidotie studiju virziena virsmērķi, studiju programmas mērķi, sagaidāmie rezultāti tiek apspriesti, apstiprinot ikgadējo pašnovērtējuma pārskatu.

LLU ir izstrādāta procedūra „Studiju virziena ikgadējā pārskata sagatavošana”, kas reglamentē darbības studiju virziena ikgadējā pārskata sagatavošanai un izskatīšanai atbilstoši studiju prorektora 29.09.2015. rīkojumam Nr. 2.4.-5/70 „Par studiju virzienu pašnovērtējuma ziņojumu un ikgadējo pārskata sagatavošanas kārtību”. Saskaņā ar šo procedūru studiju virziena pārskati tiek apspriesti fakultātes Domes sēdē, tad izskatīti Studiju padomes sēdē, apstiprināti LLU Senāta sēdē un publicēti LLU tīmekļa vietnē.

Studiju programmas direktora prerogatīva ir arī studiju programmas studiju plāna pārskatīšana un izmaiņu injicēšana tajā atbilstoši nospraustajiem studiju programmas uzlabojumiem. LLU ir izstrādāta procedūra „Izmaiņu veikšana studiju programmas studiju plānā”, kas reglamentē studiju programmu plānu un to izmaiņu apstiprināšanas kārtību LLU, atbilstoši studiju prorektora 27.02.2015. rīkojumam Nr.2.4.-5/17 „Par studiju programmu plāniem un to izmaiņu aptirināšanu” un citiem iekšējiem normatīvajiem aktiem. Procedūra paredz, ka studiju programmas direktoram par injicētām pārmaiņām jāinformē profilējošās katedras/ centra vadītāju/ institūta direktoru un atbilstošās fakultātes dekānu un veiktās izmaiņas ir jāizskata fakultātes Metodiskās komisijas sēdē un jāapstiprina fakultātes Domē, par veiktajām izmaiņām jāinformē arī LLU Studiju centrs, iesniedzot pilnveidoto studiju plānu un veikto izmaiņu pamatojumu. Iesaistītās puses par izmaiņām tiek informētas, publicējot pilnveidoto studiju plānu LLU tīmekļa vietnē.

2.3. Studējošo sūdzību un priekšlikumu iesniegšanas procedūras un/ vai sistēmas (izņemot studējošo aptauju veikšanu) raksturojums. Norādīt, vai un kādā veidā studējošajiem ir pieejama informācija par iespējām iesniegt sūdzības un priekšlikumus, kādā veidā tiek paziņots par sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas rezultātiem un veiktajiem uzlabojumiem studiju virzienā vai atbilstošajās studiju programmās, sniegt piemērus.

Studiju laikā studējošajiem ir iespējas un tiesības iesniegt priekšlikumus un sūdzības par studiju procesu un ar to saistītām lietām. Priekšlikumus studējošie var iesniegt:

- rakstiski vai mutiski fakultātes līmenī – studiju programmas direktoram, institūta direktoram, prodekānam vai dekānam;
- rakstiski vai mutiski LLU vadības līmenī – Studiju centrā, studiju prorektoram, Studiju padomē un Senātā, izskatot un apstiprinot dažādus iekšējos normatīvos dokumentus.

LLU **Studiju nolikumā** (5.punkts), kas visiem studējošajiem ir pieejams Mans LLU, ir noteikta sūdzību (apelācijas) iesniegšanas un izskatīšana kārtība.

Studējošais ir tiesīgs izteikt pretenziju par:

- pārbaudījuma/studiju noslēguma darba vērtējumu;
- studiju procesa organizāciju un norisi;
- studiju maksu;
- eksmatrikulāciju.

Ja studējošais ir iesniedzis rakstisku sūdzību, tad pēc tās izskatīšanas, viņš saņem rakstisku atbildi, ja sūdzības izskatīšana ir notikusi bez studējošā klātbūtnes.

Augstākā strīdu risināšanas instance, kur studējošais var iesniegt sūdzību, ir LLU Šķīrējtiesā, kas darbojas saskaņā ar tās nolikumu.

Studiju virzienā studējošie nav rakstiski iesnieguši nevienu sūdzību. Visas pretenzijas par radušos situācijām ir atrisinātas mutiskās sarunās. Piemēram, studenti griezās pie programmas direktora ar sūdzību, ka studiju kurss “Angļu valoda ekonomistiem”, viņuprāt, ir nepareizi organizēts. Vispirms kopā ar studentiem tika izskatīts studiju kursa saturs – vai tas atbilst studiju kursa programmas aprakstā noteiktajam. Studenti atzina, ka tas atbilst studiju kursa programmai. Lai noskaidrotu studentu neapmierinātības būtību, tālāk kopējās sarunās tika noskaidrots, ka galvenais neapmierinātības cēlonis, ir pārāk liels patstāvīgā darba apjoms, kas nav adekvāts studiju kursa apjomam. Studiju programmas direktors griezās pie valodu centra vadītājas un kopā ar pasniedzēju izrunāja izveidojušos situāciju. Studiju kursa pasniedzēja bija gatava sadarbībai. Pēc mēneša programmas direktors vēlreiz tikās ar studentiem, lai pārrunātu, vai studiju kursā ir notikušas izmaiņas. Studenti atzina, ka situācija ir mainījusies un viņi vairs neuztur pretenziju.

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē ir izstrādāta un ar dekāna rīkojumu noteikta **Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas procedūra** (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2019-10/Ierosin%C4%81jumu%20un%20s%C5%ABdz%C4%ABbu%20izskat%C4%AB%C5%A1anas%20proced%C5%ABra%20ESAF_2019.pdf)

Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas procedūras nepieciešamību nosaka LLU Kvalitātes vadības sistēma, kas ir balstīta uz starptautiskā izcilības standarta „leguldījums izcilībā” pamatprincipiem un prasībām.

Ierosinājumu un sūdzību izskatīšanas **procedūra attiecas uz:**

- studiju procesa kvalitāti;
- infrastruktūras un materiāltehnisko nodrošinājumu kvalitāti;
- metodiskā un informatīvā nodrošinājuma kvalitāti;
- apkalpošanas (funkcionālo) kvalitāti.

Ierosinājumu vai sūdzību **var iesniegt** ESAF:

- studējošais;
- studējošo grupa;

- akadēmiskais un administratīvais personāls;
- kā arī personāla grupa vai struktūrvienība.

Izstrādātā procedūra nosaka ierosinājumu un sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas kārtību.

2.4. Informācija par augstskolas/ koledžas izveidoto statistikas datu apkopošanas mehānismu, norādīt, kādi dati un cik regulāri tiek apkopoti, kā iegūtā informācija tiek izmantota studiju virziena pilnveidei.

Statistikas datu un sniegumu (studiju un zinātnes) dati tiek apkopoti ar noteiktu regularitāti atbilstoši izmantošanas mērķim un funkcionālajiem studiju procesa un zinātnes līmeņiem.

Studiju datu apkopošana notiek balstoties gan uz ārējiem prasītājiem par studējošo, absolventu, akadēmiskā personāla statistiku, gan uz iekšējiem prasītājiem atbilstoši noteiktajiem mērķiem.

LLU līmenī tiek apkopoti un analizēti dati visu fakultāšu, studiju virzienu un studiju programmu aspektā. Vienu reizi mēnesī tiek apkopota statistika: (1) Studējošo skaits pa studiju programmām, studiju veidiem un formām, studiju virzieniem un fakultātēm – apkopotā statistika tiek nosūtīta LLU vadībai un fakultāšu dekāniem. Statistikas dati tiek izmantoti, lai sekotu līdzi studējošo skaita dinamikai LLU. (2) Valsts finansēto studiju vietu izpilde – dati tiek apkopoti pa studiju programmām, lai sekotu līdzi valsts finansēto studiju vietu izpildei. Šie statistikas dati tik izmantoti jaunuzņemamo valsts finansēto studentu skaita prognozēšanai un vietu skaitam studentu rotācijai katrā semestrī (konkurss uz valsts finansētajām studiju vietām) – apkopotā statistika tiek nosūtīta LLU vadībai un fakultāšu dekāniem, pēc vajadzības fakultāšu prodekāniem. Vienu reizi studiju gadā tiek apkopoti statistikas dati par: (1) Absolventu skaits pa studiju programmām, studiju virzieniem un fakultātēm, finansējuma veidiem – dati tiek izmantoti dažādu pārskatu sagatavošanai (piemēram LLU gada pārskats); (2) Uzņemšanas rezultāti – uzņemšanas rezultāti dažādos griezumos. Uzņemšanas rezultāti tiek izmantoti katra nākamā gada uzņemšanas limitu un prognožu plānošanai. (3) LLU Statistisko datu apkopojums *Augstskola-1* Centrālajai statistikas pārvaldei (CSP) Datu apkopojums tiek veidots, pamatojoties uz CSP noteiktajām formām. Apkopotie dati tiek nosūtīti arī Izglītības un zinātnes ministrijai un tie ir pieejami visiem interesentiem (<https://izm.gov.lv/lv/publikacijas-un-statistika/statistika-par-izglitiba/statistika-par-augstako-izglitibu>). Dati tiek izmantoti arī dažādu pārskatu sagatavošanai (piemēram, LLU gada pārskats). Vienu reizi kalendārā gadā tiek apkopota informācija par: (1) Statistikas apkopojums pa studiju virzieniem – apkopojums tiek veidots par iepriekšējo studiju gadu - studējošo skaits pa studiju programmām, studiju veidiem un formām, absolventi, studijas pārtraukušie un iemesli kāpēc studijas tiek pārtrauktas, ārvalstu studējošo statistika. Šos apkopojumus saņem visi studiju programmu direktori un šie dati tiek izmantoti studiju virzienu ikgadējo pārskatu sagatavošanai izvērtēšanai (pieejami <https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>); (2) Valsts finansēto studiju vietu izpilde gada griezumā – dati tiek izmantoti LLU, ZM un IZM līguma izpildes pārskatu sagatavošanai; (3) LLU Attīstības stratēģijas 2015-2020. gadam Izglītības programmu rezultātīvo rādītāju izpildes apkopojums – dati tiek izmantoti ikgadējām atskaitēm par Attīstības stratēģijas izpildi un rezultātīvo rādītāju mērķu kaskadēšanai nākamajam gadam. Stratēģijas izpildes atskaites pa fakultātēm notiek klātienē sanāksmēs.

Fakultātes līmenī dati tiek apkopoti (datu biežumu un atbildīgās personas skatīt tabulu 2.6.) un vērtēti pret LLU Stratēģijā noteiktajiem izglītības sadaļā noteiktajiem sasniedzamajiem rezultātiem (skatīt 2.7.tabulu).

Izglītības/studiju sasniedzamie rādītāji ESAF (par 2018.gadu)

Rezultāta rādītājs	2018	
	Plānotais	Izpilde
Studējošo skaits attiecīgā gada 1. oktobrī, tai skaitā	839	751
Pamatstudijās	521	504
Augstākā līmeņa studijās (bez doktorantūras)	214	199
Doktorantūrā	49	31
Ārvalstu studenti visu līmeņu studijās	55	17
Studentu maksas par studijām (neskaitot ārvalstu studentu maksas), tūkst. EUR, gadā	521	349,53
Ārvalstu studentu maksas par studijām, tūkst. EUR, gadā	98	71,79
Studiju kvalitāte (studējošo vērtējuma vidējais aritmētiskais rādītājs 5 ballu skalā)	4,25	4,31
Ārvalstu vieslektoru, ar kuriem LLU noslēgts līgums par docēšanu, skaits, gadā	2	2
Mācībspēku, kas pilnveidojuši kompetences, skaits	30	39
Ar ārvalstu partneriem kopīgo studiju programmu skaits	1	1
Maģistra un doktora līmeņa studiju programmas, kuras tiek īstenotas, izmantojot moduļu sistēmu	2	0
Studiju programmu skaits, kurās tiek izmantotas inovatīvas tālmācības metodes	1	1
No valsts budžeta finansēto studiju programmu skaits, kurās studējošo skaits ir mazāks par IZM noteikto minimālo skaitu	x	x
Pamatstudiju programmas, kurās studējošo skaits ir mazāks par 60 personām	1	1
Maģistra studiju programmas, kurās studējošo skaits ir mazāks par 30 personām	1	1
Doktora darbi, kuru vadībā (tai skaitā kā otrie vadītāji) iesaistīti LLU konsolidējamo institūciju un ārējo sadarbības partneru pārstāvji, tai skaitā	4	1
LLU konsolidējamo zinātnisko institūciju pārstāvji	4	0

Ārējo sadarbības partneru (tai skaitā ārvalstu zinātnisko institūciju) pārstāvji	0	1
--	---	---

Zinātnes snieguma dati tiek apkopoti noteiktam sniegumu mērķim un sadalīti pa līmeņiem:

Fakultātes līmenī: dati tiek apkopoti vienu reizi gadā, lai vērtētu un analizētu fakultātes darba plāna rezultātus. Fakultātes darba plānā un tā izpildē ir sadaļa pētniecības programmas rezultatīvie rādītāji, kuru analīze un vērtējumi tiek izmantoti LLU Stratēģijas izpildes vērtējumam (skatīt 2.8.tabulu).

2.8.tabula

ESAF Pētniecības programmas rezultatīvie rādītāji

Rezultāta rādītājs	2018	
	PLĀNOTAIS	IZPILDE
Pilna laika ekvivalenta (PLE) pētnieku skaits	10	7.45 vēlētie pētnieki 27,74 akad..personāls 0,54 zin.asistenti
Universitātē strādājošo jauno doktoru (doktora grāds iegūts ne agrāk kā pirms 10 gadiem) skaits, tai skaitā	20	22
Jaunie doktoru, kas grādu ieguvuši ne agrāk kā pirms 5 gadiem	23	9
Zinātnisko projektu un bāzes finansējums zinātnei un pētniecībai, tūkst. EUR gadā, tai skaitā		1 422 211
<i>Uzņēmumu (privātais) finansējums pētniecībai, tūkst. EUR gadā</i>	30	45 938
Zinātnisko publikāciju skaits, gadā, tai skaitā:	170	189
Starptautisko zinātnisko publikāciju skaits <i>Scopus</i> un <i>Web of Science</i> datubāzēs, gadā, tai skaitā	65	27
<i>Doktorantu starptautisko zinātnisko publikāciju skaits Scopus un Web of Science datubāzēs, gadā</i>	14	3
<i>Publikāciju skaits Scopus un Web of Science indeksētos žurnālos, gadā</i>	8	7
<i>Publikāciju skaits Scopus un Web of Science žurnālos, kuru ietekmes faktors ir vismaz 50% no nozares vidējā citēšanas indeksa, gadā</i>	1	1
Populārzinātniskās publikācijas, gadā	20	44
Starptautisko konferenču materiāli (<i>Abstract</i>)		47
Starptautisko zinātnisko publikāciju, kuru sagatavošanā iesaistīts vismaz viens ārvalstu autors (koppublicāciju), skaits	7	10

Publikāciju, kuru līdzautori ir privātā sektora dalībnieki, skaits, gadā	3	13
Sagatavotie, iesniegtie un vismaz minimālo nepieciešamo punktu skaitu ieguvušie ES programmas "Apvārsnis 2020" projekti, skaits	6	1

Individuāls sniegums - katra akadēmiskā personāla devums zinātnē tiek apkopots reizi gadā, un daļa rādītāju iekļaujas fakultātes darba plāna rezultatīvajos rādītājos, daļa zinātniskā snieguma tiek vērtēti katram individuāli, atbilstoši LLU Zinātnes padomes lēmumam (2017.g.29.novembrī) *Par LLU akadēmiskā personāla, vadošo pētnieku un pētnieku zinātniskās darbības efektivitātes vērtēšanu*. Šajā vērtējumā tiek uzskaitīti- zinātniskie projekti, publikācijas, patenti, zinātnisko darbu vadīšana, publicitāte, recenzētie darbi un organizatoriskās aktivitātes. Informācija tiek ievadīta LLU IS sistēmā (atbilstoši LLU Rektora rīkojumam (09.11.2015) *Par zinātnisko publikāciju klasifikāciju, datu ievadīšanu un apkopošanu LLU informācijas sistēmās*) un veido katra akadēmiskā personāla portfolio zinātnes sniegumā.

Institūtu līmenī - katra akadēmiskā personāla individuālais sniegums, kā arī institūta aktivitātes zinātnē un pētniecībā tiek apkopotas vienu reizi gadā institūtos un iesniegts LLU Zinātnes centrā , lai izvērtētu institūta sniegumu zinātnē un pētniecībā atbilstoši LLU Stratēģijai.

Iegūtie dati (studiju dati, zinātnes snieguma dati, saimnieciskās darbības dati un pārvaldības snieguma dati) tiek izmantoti LLU stratēģijas, fakultāšu stratēģijas, virzienu stratēģiju un programmu darbības ikgadējam novērtējumam un turpmākās darbības stratēģijas un plānu izstrādē.

2.5. ESG 1. daļā iekļauto standartu integrēšanas raksturojums un novērtējums. Norādīt, kurš/-i no ESG 1. daļas standartiem tiek uzskatīti kā izaicinājums un, kuriem tiek pievērsta pastiprināta vērība.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma studiju virzienā un tajā realizētajās visu līmeņu studiju programmās virzīta atbilstoši ENQA (*European Network for Quality Assurance in Higher Education*) izstrādātajām Eiropas standartu un vadlīniju kvalitātes nodrošināšanas prasībām un pamatprincipiem augstākajā izglītībā. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma balstīta uz EFQM (*European Foundation for Quality Management*) Eiropas Kvalitātes vadības pamatiem un Eiropas augstākās izglītības telpas (ESG) vadlīniju 1. daļā iekļauto standartu vadlīnijām. Šī pieeja izmantota, lai nodrošinātu nepārtrauktību problēmu noteikšanā, to cēloņu un seku analīzē, iespējamo risinājumu plāna izstrādē, jaunā risinājuma novērtēšanā un ieviešanā.

Studiju virzienā ietilpstošo programmu rezultātu vērtēšana atbilstoši iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmai (skat.punktu 2.2.1.) tiek veikta regulāri, atbilstoši Eiropas standartiem un vadlīnijām iekšējās kvalitātes nodrošināšanai pēc deviņām pozīcijām atbilstoši LLU un nacionālā līmeņa dokumentiem.

Būtiska daļa no iekšējās kvalitātes standartiem un vadlīnijām **ir integrēta** studiju virziena realizācijā. Kā **daļēji integrēts** pasākums tiek vērtēts standarta "Mācību resursi un atbalsts studentiem" vadlīnija "Piešķirot un iedalot mācīšanās resursus un atbalstu studentiem, tiek ņemtas vērā studentu kontingenta daudzveidība (studenti ar dzīves pieredzi, nepilna laika, strādājošie, ārzemju studenti, studenti ar īpašajām vajadzībām". Latvijas Lauksaimniecības universitātē, vairākās studentu viesnīcās un fakultātēs, kurās veikta rekonstrukcija, ir izbūvēti vides pieejamības elementi personām ar invaliditāti, lai nodrošinātu izglītības pieejamību ikvienam

studentam. Atsevišķās ēkās pieejami lifti, īpaši aprīkotas labierīcības, uzbrauktuve, kā arī 8. un 9. studentu viesnīcās iekārtotas atbilstoša aprīkojuma istabiņas. Informācija par vides pieejamību konkrētās LLU ēkās: <https://www.llu.lv/lv/vides-pieejamiba-personam-ar-invaliditati>. Kā **izaicinājums** vērtējams ESAF ēkas pieejamība studentiem ar īpašajām vajadzībām – nav uzbrauktuves, lifti, personām ar kustību traucējumiem īpaši aprīkotas labierīcības.

2.9.tabula

Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā (ESG) 1. daļa

Standarts	Vadlīnijas	Integrēts	Daļēji integrēts	Izaicinājums
1.1. Kvalitātes nodrošināšanas politika	• kvalitātes nodrošināšanas sistēmas organizēšanu	X		
	• visu struktūrvienību, vadības un atsevišķu personāla locekļu un studentu atbildību par kvalitātes nodrošināšanu	X		
	• akadēmisko godīgumu un brīvību, un ir neiecietīga pret akadēmisko krāpšanu	X		
	• cīņu pret visa veida tolerances trūkumu un studentu vai personāla diskrimināciju	X		
	• ārējo iesaistīto pušu iesaistīšanās kvalitātes nodrošināšanā	X		

1.2. Programmu izstrāde un apstiprināšana	• ir izveidotas atbilstoši programmas virsmērķiem, kuri atbilst universitātes stratēģijai un tām ir skaidri formulēti sagaidāmie rezultāti	X		
	• ir veidotas, iesaistot studentus un citas iesaistītās puses	X		
	• izmanto ārējo ekspertīzi un atskaides punktus	X		
	• atspoguļo Eiropas Padomes rekomendētos četrus augstākās izglītības uzdevumus	X		
	• nosaka studentu sagaidāmo noslodzi, izmantojot, ECTS	X		
	• kur tas nepieciešams, ietver rūpīgi izplānotas prakses iespējas	X		
	• ir pakļautas universitātes noteiktajām apstiprināšanas procedūrām	X		
1.3.1. Studentcentrēta mācīšanās - ieviešana un pasniegšana	• ņem vērā un respektē studentu kontingentu un viņu vajadzību daudzveidību, veidojot piemērotus mācīšanās ceļus	X		
	• ņem vērā un izmanto dažādus programmu īstenošanas veidus, atbilstoši iespējām	X		
	• atbilstoši apstākļiem izmanto daudzveidīgas pedagoģiskās metodes	X		
	• regulāri novērtē un piemēro mācīšanās veidus un pedagoģiskās metodes	X		
	• veicina studējošā tieksmi uz patstāvīgumu, tajā pašā laikā nodrošinot mācībspēka vadību, un atbalstu	X		
	• veicina abpusēju cieņu studējošā un mācībspēka attiecībās	X		
	• pastāv atbilstošas procedūras studentu sūdzību risināšanai	X		

1.3.2. Studentcentrēta mācīšanās - novērtēšana	• vērtētāji pārzina pārbaudes un eksaminācijas metodes un saņem atbalstu savu prasmju pilnveidošanai šajā jomā	X		
	• vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai, ir iepriekš publiskoti	X		
	• vērtēšana sniedz studentiem iespēju parādīt, kādā mērā tie ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus. Studenti saņem atgriezenisko saiti, kura, ja nepieciešams, sniedz padomus saistībā ar mācīšanās procesu	X		
	• ja vien iespējams, vērtēšanu veic vairāk nekā viens eksaminētājs	X		
	• vērtēšanas noteikumi ņem vērā dažādus studentus atvieglojošus apstākļus	X		
	• vērtēšana ir konsekventa, taisnīgi piemērota visiem studentiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātajām procedūrām	X		
	• darbojas procedūra studentu apelāciju izskatīšanai	X		

1.4. Studentu imatrikulācija, studiju gaita, kvalifikāciju atzīšana un sertifikācija	<ul style="list-style-type: none"> • nodrošina mērķiem atbilstošas uzņemšanas, kvalifikāciju atzīšanas un studiju beigšanas procedūras, t.sk. īpaši tad, kad studenti ir mobili gan augstākās izglītības sistēmas ietvaros, gan starp izglītības sistēmām 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • uzņemšanas politika, imatrikulācijas procedūras un kritēriji tiek īstenoti konsekventi un caurspīdīgi. Tiek sniegta ievadinformācija par iestādi un programmu 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • izveidota procedūra un instrumenti informācijas savākšanai, apkopošanai un studiju gaitas monitoringam 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • taisnīga augstākās izglītības kvalifikācija studiju periodu un iepriekš iegūtās izglītības atzīšana, ieskaitot neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšana 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • studiju laika noslēgumā studenti saņem dokumentus, kuri izskaidro iegūto kvalifikāciju, ieskaitot mācīšanās rezultātus, kā arī apgūto studiju kontekstu, līmeni, saturu un statusu 	X		
1.5. Mācībspēki. Vide universitātē/fakultātē	<ul style="list-style-type: none"> • izveido un uztur skaidras, atklātas un taisnīgas procedūras personāla darbā pieņemšanai un tādiem darba apstākļiem, kuri apliecina mācīšanās nozīmīgumu 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • sniedz iespējas un mudina mācībspēkus pilnveidot savu profesionalitāti 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • veicina zinātnisko darbību, tādējādi stiprinot saikni starp izglītību un zinātne 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • veicina inovācijas mācīšanas metodēs un jaunu tehnoloģiju lietošanu 	X		

1.6. Mācību resursi un atbalsts studentiem	<ul style="list-style-type: none"> • nodrošina studentu mācīšanās resursu klāstu: gan bibliotēkas, studiju aprīkojums, IT infrastruktūra, gan cilvēkresursus – mācībspēki, studiju konsultanti, atbalsta dienesti un citi padomdevēji 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • plānojot, piešķirot un iedalot mācīšanās resursus un atbalstu studentiem, tiek ņemtas vērā studentu kontingenta daudzveidība (studenti ar dzīves pieredzi, nepilna laika, strādājošie, ārzemju studenti, studenti ar īpašajām vajadzībām) 	X	X	X
	<ul style="list-style-type: none"> • visi resursi atbilst mērķiem, kuriem tie paredzēti, ka tie ir pieejami un studenti ir informēti par viņiem pieejamiem pakalpojumiem 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • atbalsta un administratīvais personāls ir kvalificēts, un tam jāsniedz iespējas pilnveidot savas kompetences 	X		
1.7. Informācijas vadība	<ul style="list-style-type: none"> • universitātes galvenie darbības rādītāji 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • studentu kontingenta profils 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • studentu studiju gaitas, sekmju un atbiruma rādītāji 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • studentu apmierinātība ar programmu 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • pieejamie mācību līdzekļi un atbalsts studentiem 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> • absolventu karjeras gaitas 	x		

1.8. Sabiedrības informēšana	<ul style="list-style-type: none"> informācija par augstskolas darbību ir noderīga gan esošajiem, gan topošajiem studentiem, gan absolventiem, gan citām iesaistītajām pusēm un sabiedrībai 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> augstskola sniedz informāciju par savu darbību, t.sk. par piedāvātajām programmām, atlases kritērijiem uzņemšanai tajās, programmu sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem, piešķiramo kvalifikāciju, izmantojamām mācīšanas, mācīšanās un sekmju vērtēšanas procedūrām, minimālajiem sekmīgajiem vērtējumiem vai prasībām un studentiem pieejamām mācīšanās iespējām, un absolventu nodarbinātību 	X		
1.9. Programmu apsekošana un regulāra pārbaude	<ul style="list-style-type: none"> programmas saturs, ņemot vērā jaunāko pētījumu rezultātus konkrētajā nozarē, tādejādi nodrošinot programmas aktualitāti 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> sabiedrības mainīgās vajadzības 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> studentu mācību slodze, studiju virzība un absolvēšana 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> studentu sekmju vērtēšanas procedūru efektivitāte 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> studentu gaidas, vajadzības un viņu apmierinātība ar programmu 	X		
	<ul style="list-style-type: none"> studiju vide, atbalsta dienesti un to atbilstība programmas mērķim 	X		

II - Studiju virziena raksturojums (3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums)

3.1. Sniegt informāciju par augstskolas/ koledžas sistēmu studiju virziena un atbilstošo studiju programmu īstenošanai nepieciešamā finanšu nodrošinājuma noteikšanai. Norādīt datus par pieejamo finansējumu atbilstošajām studiju programmām, kā arī pētniecības un/ vai mākslinieciskās jaunrades finansēšanas avotiem un to izmantošanu studiju virziena attīstībai. Sniegt informāciju par izmaksām uz vienu studējošo (katrai nostudiju virziena studiju programmām), norādot izmaksu aprēķinā iekļautās pozīcijas un finansējuma procentuālo sadalījumu starp noteiktajām pozīcijām.

Finanšu resursu izmantošanu atbilstoši LLU finanšu vadības politikai, stratēģijai un taktikai īsteno LLU Finanšu plānošanas centrs, kas veic finanšu darbības plānošanu atbilstoši finanšu vadības reglamentējošiem LR likumiem un citiem normatīvajiem dokumentiem. Katru gadu LLU Senātā tiek apstiprināts **LLU kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu** sadalījums un budžets, kas sagatavots atbilstoši Saeimas (ikgadējam) pieņemtajam likumam "Par valsts budžetu". Budžeta kontroli un auditu veic neatkarīga revidentu grupa, kuras pārskata ziņojumu arī apstiprina LLU Senāts. Pirms kopbudžeta tāmes apstiprināšanas LLU Senātā, finanšu plānojumu un rezultātus apspriež un aktualizē *Darba grupa resursu izmantošanas un attīstības jautājumos* (LLU rektora rīkojums Nr.4.3.-13168), kurā ietilpst visi fakultāšu dekāni, kanclers, rektors, Zinātņu prorektors, Studiju prorektors, resursu uzskaites centra vadītājs, ekonomists, jurists, Finanšu centra vadītājs u.c.

Kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu galvenās sadaļas 2019.gadam ir:

- valsts budžeta transferts studiju procesa nodrošināšanai - 9 451 938 EUR, no kuriem 7 598 273 EUR atlīdzības segšanai, 587 109 stipendijām, 882 271 kopējo izdevumu segšanai un 384 285 visu LLU fakultāšu rīcībā;
- LLU Studiju maksas ieņēmumi - 1 885 268 EUR, kas sadalās atlīdzībā pedagogiem 1 121 161 EUR, kopējo izdevumu segšanai 377 053 EUR, visu LLU fakultāšu rīcībā 377 054 EUR;
- Zinātnes ieņēmumi/izdevumi 4 483 825 EUR, no kura 935 223 EUR zinātnes bāzes finansējums, snieguma finansējums 346 196 EUR un citi zinātnes projekti 3 202 406 EUR;
- ERASMUS ieņēmumi/izdevumi 506 850 EUR;
- Saņemtie ziedojumi 10 000 EUR

LLU Senātā ir apstiprināta proporcionālā budžeta ieņēmumu/izdevumu sadales kārtība, kas nosaka, ka no valsts piešķirtā finansējuma studiju programmu īstenošanai 80% veido atlīdzības izmaksas un 20% pārējās izmaksas. No maksas studiju finansējuma 60% veido atlīdzības izmaksas un 40% pārējās izmaksas, no kurām 20% izmaksu segšanai ir tiešā fakultātes rīcībā, kura īsteno konkrēto studiju programmu un 20% ir centralizētu izmaksu segšanai. Zinātnes bāzes finansējuma 50% ir tiešā fakultātes rīcībā un 50% centralizēti izmaksu segšanai.

Savukārt no valsts budžeta līdzekļiem finansēto studiju vietu sadalījums un studiju vietas bāzes izmaksas tiek saskaņotas trīspusējā līgumā starp LLU-Zemkopības ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju. 2019.gada trīspusējs līgums noslēgts 2018.gada 21.decembrī. Līgumā noteikts, ka vienas studiju vietas bāzes izmaksas ir 1518.98 EUR un studiju vietas sociālā nodrošinājuma izmaksas ir 164.34 EUR (pamatstudijām un maģistra studijām) un 2034 EUR doktora studijām. Sociālo zinātņu, tematiskās jomas studiju izmaksu koeficienti bakalaura studiju programmām ir 1, maģistra līmeņa programmām ir 1.5 un doktora līmeņa studiju programmām ir 3.

Kopējie ieņēmumi veido gan LLU kopbudžetu, un atbilstoši sadalījumam, fakultāšu tāmes, kur tiek paredzēti ieņēmumu/izdevumu izlietojumi pēc to mērķa un arī izdevumu veida un koda. 2019.gadā fakultātes tāmes lielāko īpatsvaru veido:

- Preces un pakalpojumi 17% , no kuriem nozīmīgākie ir - 30% veido elektrības, kanalizācijas, apkures, atkritumu apsaimniekošanas izdevumi, 16% telpu uzturēšanas izmaksas, 12% iekārtu uzturēšanas izmaksas;
- 12% veido telpu remontdarbi un datortehnikas remonts, tehniskā apkalpošana, kopētāju uzturēšana un apkopes, apsardzes iekārtu uzturēšana u.c.;
- 14% veido LLU citu struktūrvienību pakalpojumu izmaksas - transporta pakalpojumi, zinātnes un tehnoloģiju centra pakalpojumi, noliktavas pakalpojumi, sanitārtehnikas pakalpojumi, komunikāciju centra pakalpojumi, sakaru pakalpojumi utt.;
- 10 % no fakultātes tāmes veido biroja preces un kancelejas izdevumi, kā arī studiju un zinātnes centra abonētās preses, mācību materiāli, mācību grāmatu, e-materiālu, datu bāžu, rokasgrāmatu abonēšanai.

Kopējie fakultātes ieņēmumi atspoguļojas fakultātes ikgadējā stratēģijas ziņojumā, ar kuru tiek iepazīstināta fakultātes dome.

Studiju maksa LLU tiek apstiprinātas katru gadu jūnija mēnesī ar rektora rīkojumu. 2019./2020.st gadam rektora rīkojums (Nr. 4.3.-8/ 63 ar 17.06.2019) nosaka sekojošas studiju maksas:

2.10.tabula

Studiju maksa gadā 2019./2020.st.g., EUR

Studiju līmeņi un programmas	Pilna laika studijās	Nepilna laika studijās	Pilna laika studijās angļu valodā, studiju maksa gadā
PAMATSTUDIJAS			
Ekonomika	1320	1000	2000
AUGSTĀKĀ LĪMEŅA STUDIJAS			
Ekonomika	1600		
DOKTORA STUDIJAS			
Agrārā un reģionālā ekonomika	2000	1600	3400

Zinātnes finansējums veidojas no projektos piesaistītā finansējuma, kas atvēlēts noteiktu zinātnes un pētniecības projektu īstenošanai, pētnieku un vadošo pētnieku atalgojumam projektā, kā arī konkrēto projektu uzdevumu veikšanai. Savukārt zinātnes bāzes finansējums, kas tiek iegūts vadoties no aktīvas zinātniskās darbības, tiek sadalīts atbilstoši vadošo pētnieku un pētnieku sniegunam zinātnē. Atbilstoši LLU Zinātnes padomes lēmumam Nr.17-6 no 2017. gada 28.novembra *Par LLU akadēmiskā personāla, vadošo pētnieku un pētnieku zinātniskās darbības efektivitātes vērtēšanu* zinātnes bāzes izlietojums ir vērsts: 1) nosakot katra vadošā pētnieka un pētnieka ieguldījumu punktos un veidojot zinātnes sniegumu punktos; 2) veidojot projektiem nepieciešamo līdzfinansējuma apjomu; 3) atbalstot zinātnes infrastruktūras veidošanos; 4) paredzot līdzfinansējumu zinātnes aktivitāšu nodrošināšanā; 5) sniedzot atbalstu vadošiem pētniekiem, pētniekiem zinātniskās darbības veidošanā- konferenču apmeklējums, publikāciju maksas, dalība zinātniskos simpozijos u.c. Zinātnes apgūtais finansējums fakultātes griezumā ir apkopots 2.11.tabulā

2.11.tabula

ESAF zinātnes finansējums 2014.-2018., EUR

Gadi	Zinātniskos projektos piesaistītais finansējums	Zinātnes bāzes piesaistītais finansējums
2014	206 384	0
2015	117 933	20 000

2016	207 111	45 840
2017	509 761	88 791
2018	1 225 963	110 077

3.2. Sniegt informāciju par studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu īstenošanai nepieciešamo infrastruktūras un materiāltehnisko nodrošinājumu, norādīt, vai nepieciešamais nodrošinājums ir augstskolas/ koledžas rīcībā, tā pieejamību studējošajiem un mācībspēkiem (specifisku aprīkojumu, kas paredzēts konkrētai studiju programmai, norādīt III. daļas 3. nodaļā pie atbilstošās studiju programmas).

Studiju virziena studiju process galvenokārt notiek **Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes** telpās Svētes ielā 18, kur ir 19 auditorijas ar kopējo platību **4123 m²**, kā arī LLU centrālajā ēkā Lielā iela 2, kur atrodas viena no ESAF struktūrvienībām – Sociālo un humanitāro zinātņu institūts, kurā ir izvietotas 5 auditorijas. Mācību procesa nodrošināšanai ar stacionāru datoru un projektoru vai televizoru ir aprīkota 21 auditorija, vēl divās ir stacionāri projektori. ESAF pieejami 36 printeri un 14 kopētāji, 23 pārnēsājamie datori. Studentu rīcībā ir trīs iekārtotas datorklases ar 64 vietām. Ir studiju procesa vajadzībām uzstādītas datorprogrammas projektu vadīšanā un grāmatvedības datorprogrammu apmācībai. ESAF auditoriju materiāli tehniskā bāze katru gadu finansiālo iespēju robežās tiek atjaunota un papildināta.

Studiju virzienā ietilpstošo programmu realizācijā tiek izmantota gan kopējā LLU, gan citu fakultāšu studiju un zinātnes materiāltehniskā bāze, kura ir:

- Lauksaimniecības fakultātē;
- Tehniskās fakultātē;
- Meža fakultātē;
- Vides un būvzinātņu fakultātē;
- Informācijas tehnoloģiju fakultātē;
- Pārtikas tehnoloģijas fakultātē;
- LLU Sporta centrā, kurā ir arī peldbaseins, u.c.

Visu fakultāšu auditorijas ir aprīkotas ar audio un video iekārtām (piem., datori, projektori, ekrāni lekciju materiāla demonstrēšanai, interaktīvas tāfeles, krīta tāfeles).

Studentu un mācībspēku rīcībā ir Tehnoloģiju un zināšanu pārnese nodaļa (TEPEK), kuras mērķis ir veicināt zinātnieku un komercsabiedrību intelektuālā īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komerciālizāciju LLU.

Studenti un mācībspēki var izmantot dienesta viesnīcu pakalpojumus. LLU piedāvā izmantot septiņu dienesta viesnīcu pakalpojumus – Lielā iela 1, J.Čakstes bulvāris 7, Akadēmijas iela 4, J.Mātera iela 26, Pētera iela 1, Lielā iela 19, K.Helmaņa iela 2.

Studenti un docētāji var izmantot LLU Sporta nama, kas atrodas Raiņa ielā 1, Jelgavā, sniegtos pakalpojumus.

Studijām LLU ir piemērota moderna un plaša bibliotēka, par kuras sniegtajām iespējām un pakalpojumiem skatīt. 2.3.3. apakšnodaļā.

Visās LLU fakultātēs un pārējās LLU ēkās studentiem, mācībspēkiem un viesiem ir pieejams bezvadu (WI-FI) interneta pieeja.

3.3. Sniegt informāciju par sistēmu un procedūrām, kuras tiek piemērotas metodiskā un informatīvā nodrošinājuma pilnveidei un iegādei. Raksturojums un novērtējums par bibliotēkas un datubāžu pieejamību studējošajiem (t.sk. digitālajā vidē) un atbilstību studiju virziena vajadzībām, ietverot informāciju par bibliotēkas darba laika piemērotību studējošo vajadzībām, telpu skaitu/platību, piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem, pieejamo literatūru studiju virziena īstenošanai, studējošajiem pieejamajām datu bāzēm atbilstošajā jomā, to lietošanas statistiku, bibliotēkas krājumu papildināšanas procedūru un datu bāzu abonēšanas procedūru un iespējām.

Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēma

Komplektējot savus fondus, par galveno mērķi LLU izvirzījusi studiju programmu nodrošinājumu ar literatūru un studiju materiāliem. Latvijas Lauksaimniecības universitātes **Fundamentālā bibliotēka** (turpmāk – LLU FB) ir akreditēta valsts nozīmes bibliotēka, kas nodrošina lietotājus ar informācijas resursiem.

LLU FB darbības **mērķis** ir kvalitatīvi nodrošināt bibliotēkas lietotājus ar studiju procesam un zinātniskajai darbībai vajadzīgajiem informācijas resursiem un pakalpojumiem. Lai nodrošinātu studentcentrētu un mūsdienīgu studējošo, akadēmiskā un zinātniskā personāla pieeju bibliotēkas resursiem ir izveidota informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēma, kas sastāv no pieciem savstarpēji pakārtotiem komponentiem:

1. LLU FB normatīvie dokumenti, kas nosaka informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas darbību;
2. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas administrēšana un struktūra;
3. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma procedūras;
4. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas pamatprocesu;
5. Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma sistēmas finansēšana.

LLU FB *Nolikums* nosaka Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālās bibliotēkas darbības principus, kā arī tās pienākumus, tiesības un atbildību.

LLU FB *Lietošanas noteikumi* nosaka vispārējos bibliotēkas darbības principus, bibliotēkas lietotāja statusa iegūšanu un izslēgšanu no bibliotēkas lietotāju skaita.

Iepriekš minētā informācija pieejama: <https://llufb.llu.lv/lv/informacija-par-biblioteku>

Lai nodrošinātu studentcentrētu un studiju vietai vēl pieejamāku izglītības procesu, atsevišķās fakultātēs ir izveidoti informācijas, pētnieciskie un komunikācijas kontaktpunkti:

- *Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte: **Studiju un zinātnes informācijas centrs**;*
- Sociālo un humanitāro zinātņu institūts: Metodiskais kabinets;
- Vides un būvzinātņu fakultāte: Informācijas centrs;
- Meža fakultāte: Informācijas centrs;
- Tehniskās fakultātes Izglītības un mājsaimniecības institūts: Informācijas centrs;
- Veterinārā fakultāte: Informācijas centrs.

Šo centru resursu pieejamība ir saistīta ar LLU FB, tie ir skatāmi LLU FB mājas lapā (<https://llufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-informacijas-centru-un-informacijas-kabinetu-elektro-niskie-katalogi>).

Par **sociālo zinātņu** sniegumu LLU ir izveidota **atsevišķa mājas lapa**: <http://socialsciences.llu.lv/en/about-us>, kurā ietverti visi svarīgākie pētījumu virzieni, doktoranti un promocijas darbu tēmas, promocijas darbi, projekti, publikācijas, sadarbības partneri.

Bibliotēkas krājums galvenokārt tiek **komplektēts** saskaņā ar mācībspēku ieteikumu. Bibliotēkas mājaslapā ir pieejama "Grāmatu pieprasījuma veidlapa" (<https://llufb.llu.lv/lv/pakalpojumi/gramatu-iegade-llu-fb-krajumam>). Ņemot vērā mācībspēku un citu bibliotēkas lietotāju pieprasījumus, LLU FB iegādājas pieprasītos izdevumus. LLU Fundamentālajai bibliotēkai ir izstrādāta "*Krājuma komplektēšanas politika*", kas nosaka, ka galvenā prioritāte krājuma komplektēšanā ir LLU studiju programmām un pētniecības virzieniem. Saskaņā ar Obligāto eksemplāru likumu LLU FB kā valsts nozīmes bibliotēka saņem vienu eksemplāru no katra iespieddarba un elektroniskā izdevuma LLU profila jomās.

Bibliotēkas pieejamība tiešajā vidē

LLU FB nodrošina bibliotēkas lietotājus ar mācību, pētnieciskai, zinātniskai un konsultatīvai darbībai nepieciešamo literatūru vai informāciju par to. Krājumi tiek nepārtraukti papildināti, lai tie atbilstu studiju virzienu vajadzībām.

Nozaru izdevumi studijām un pētniecības darbam **ir pieejami**:

- Abonementā;
- Mācību literatūras abonementā;
- Lasītavā;
- Apvienoto Nāciju Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas depoizītbibliotēkā;
- Faktogrāfiskas un bibliogrāfiskas uzziņas par dažādu nozaru saistītiem jautājumiem iespējams saņemt Bibliogrāfiskās informācijas nodaļā.

Informācijas avotu, kuri nav pieejami bibliotēkas krājumā, meklēšanai var izmantot abonētās datubāzes LLU tīklā vai ārpus LLU tīkla, izmantojot LLU IS, LLU Fundamentālās bibliotēkas Uzziņu un informācijas centrā, kā arī var izmantot **starpbibliotēku abonementa pakalpojumus**.

Informāciju par bibliotēkas krājuma sadalījumu pa zinātņu nozarēm (% no krājuma) var iepazīties (<https://llufb.llu.lv/lv/informacija-par-biblioteku/bibliotekas-krajums>).

Bibliotēkas darba laiks ir pieskaņots bibliotēkas galveno lietotāju – studentu un mācībspēku vajadzībām. *Darba dienās* lietotājiem **bibliotēka ir atvērta** no plkst. 8.30 līdz 19.00, *piektdienās* – no plkst. 8.30 līdz 17.00. Bibliotēka lietotājiem ir atvērta arī katra mēneša pirmajā *sestdienā* no plkst. 9.00 līdz 14.00. Bibliotēkas lasītavu un Uzziņu un informācijas centra darba laiks *individuālo studiju un pārbaudījumu* laikā tiek pagarināts līdz 24.00. Katalogs un tiešsaistes datubāzes ir pieejamas bez laika ierobežojuma.

Lai nodrošinātu piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, LLU FB kopējā lasītāju apkalpošanas **telpu platība** ir 787,1m². Lasītavā ir ērtas darba vietas gan zālē, gan balkonā. Ir pieejams internets un WI-FI. Lasītavā ir iekārtota arī atpūtas zona ar ērtiem dīvāniem. Ir arī klusā lasītava. Uzziņu un informācijas centrā ir pieejami stacionārie datori un kvalificēta konsultanta pakalpojumi.

Izglītības pieejamībai ikvienam studentam LLU FB ir izbūvēti *vides pieejamības* elementi personām ar invaliditāti:

- pie ēkas izvietotas norādes ar shematisku telpu izvietojumu un lifta atrašanās vietu;

- ēkā ir pieejams lifts;
- personām ar kustību traucējumiem īpaši aprīkotas labierīcības;
- telpu norādes;
- marķētas kāpnes;
- ēkā iespējams iekļūt ar suni-pavadoni.

Bibliotēka digitālajā vidē - datubāzes un meklētājprogrammas

LLU Fundamentālā bibliotēka lietotājiem piedāvā dažādas tiešsaistes datubāzes un datubāzes citos nesējos. Pirms datubāzu piedāvāšanas lietotājiem tās tiek analizētas, apzinot meklēšanas iespējas, tematisko aptvērumu, hronoloģisko aptvērumu un piekļuves iespējas, lai tās atbilstu studiju virzienu vajadzībām. Tiek sagatavota informācija par datubāzēm, un to apraksti tiek ievietoti LLU FB mājaslapā.

Bibliotēka ir iegādājusies meklētājprogrammu *PRIMO DISCOVERY*, kas dod iespējas vienlaikus meklēt abonētajās un brīvpieejas tiešsaistes datubāzēs, valsts nozīmes bibliotēku elektroniskajā *Kopkatalogā*, LLU FB veidotajās datubāzēs (LLU mācībspēku un pētnieku publikācijas, LLU maģistra darbi u.c.). Reģistrējoties ar LLU IS lietotājkontu, var apskatīt savu lietotāja kontu un pagarināt izdevumu izsniegumu termiņus, pasūtīt izdevumus, piekļūt pilnajiem tekstiem abonētajās tiešsaistes datubāzēs, saglabāt savus meklēšanas rezultātus. Bibliotēkas mājaslapā ir pieejams „[Palīgs informācijas meklēšanā PRIMO](#)”. Pieeja tiešsaistes datubāzēm tiek nodrošināta 24/7 režīmā LLU tīklā, ir izveidota iespēja pieslēgties abonētām E-žurnālu un E-grāmatu datubāzēm ārpus LLU tīkla, izmantojot LLU IS lietotājkontu, izmantojot *EZproxy* un LLU IS lietotājkontu.

LLU FB lietotājiem ir iespējas informāciju meklēt šādās abonētajās ārzemju un Latvijas tiešsaistes datubāzēs:

- *CAB Abstracts*;
- *CRC Press e-grāmatas*;
- *EBSCO eBook Academic Collection* datubāzē, kas aptver plašu daudznazaru tematiku un satur vairāk nekā 228515 e-grāmatu;
- *EBSCO host* datubāzēs *Academic Search Complete*, *MasterFILE Premier* un citās;
- *ScienceDirect Journals*;
- *Scopus*;
- *SciVal*;
- *Web of Science*;
- *Wiley Online Journals*;
- *Lursoft*.

Analizējot studējošajiem, akadēmiskajam un zinātniskajam personālam pieejamās datubāzes atbilstošajā jomā, to lietošanas statistiku, ir apkopota LLU FB abonēto ārzemju datubāzu izmantošanas intensitāte. 2019. gada 1.janvārī kopējais **pieslēguma sesiju skaits** ir 73,6 tūkstoši, **meklējumu skaits** 408,7 tūkstoši. Populārākā datu bāze lietotājiem pēc pieslēguma sesijas skaita ir *EBSCO* un *ScienceDirect Journal*, pēc meklējumu skaita *Britannica* un *EBSCO*.

Sadarbībā ar Kultūras informācijas sistēmu centru informācijas meklēšanai regulāri tiek piedāvātas arī dažādas tiešsaistes datubāzes uz izmēģinājuma laiku.

Lasītājiem tiek piedāvātas arī LLU Fundamentālās bibliotēkas darbinieku veidotās datubāzes (<https://lufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-fundamentalas-bibliotekas-veidotas-datubazes-un-katalogi>):

- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēku un pētnieku publikācijas*;
- *Latvijas Lauksaimniecības universitātē aizstāvētie promocijas darbi*;

- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes konferenču materiāli;*
- *Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēku un pētnieku patentu publikācijas;*
- *Publikācijas par Latvijas Lauksaimniecības universitāti.*

LLU FB kā ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas depoībibliotēka un AGRIS nacionālais centrs piedalās starptautiskās AGRIS datubāzes veidošanā.

Bibliotēkas piedāvātie pakalpojumi

LLU FB ir pieejami šādi **bezmaksas** pakalpojumi:

- datoru ar interneta pieslēgumu un bezvadu interneta izmantošana;
- iespējas izmantot programmas Autodesk EDU Master suite 2018 (AutoCAD, AutoCAD Structural Detailing, Autodesk Robot Structural Analysis professional u.c.), CorelDRAW X7, SPSS Statistics v21, VISIO 2013;
- bibliotēkas veidoto, abonēto un bezmaksas tiešsaistes datubāzu izmantošana 24/7;
- grāmatu, seriālizdevumu un citu dokumentu izsniegšana/saņemšana,
- apmācības darbam ar pilnteksta un bibliogrāfiskām datubāzēm, konsultācijas darbam ar datoru un internetu;
- nodarbības LLU mācībspēkiem, t.sk., tiešsaistē par informācijas meklēšanu, ieguvī, personālo kontu veidošanu, publikāciju pievienošanu no LLU mācībspēku un pētnieku publikāciju datubāzes LLU IS personīgajam kontam, Mendeley, pētnieka identifikācijas numuru ORCID un Research ID veidošanu u.c.;
- nodarbības doktorantiem, maģistrantiem, pamatstudijās studējošajiem, t.sk. angļu valodā;
- palīgmateriāli katrai mērķauditorijai (zinātniekiem, studentiem, citiem lietotājiem) un to nosūtīšana pēc pieprasījuma;
- uzziņu izpilde un konsultācijas par bibliotēku un tās izmantošanas iespējām;
- literatūras sarakstu rediģēšana, pēc pieprasījuma apraksta piemēru izsūtīšana pa e-pastu;
- izstāžu veidošana pēc pasūtījuma.

LLU FB ir pieejami šādi **maksas** pakalpojumi:

- kopēšana (krāsu, melnbalta);
- izdrukas (krāsainas, melnbaltas);
- skenēšana;
- rakstveida tematisko uzziņu izpildīšana;
- SBA un SSBA pakalpojumi (jāsedz pasta pakalpojumu izmaksas);
- dokumentu kopiju piegāde (pēc piegādātāju izcenojuma);
- iesiešana ar spirāli.

Bibliotēka piedāvā šādus **e-pakalpojumus**:

- elektroniskā kataloga izmantošana 24/7;
- grāmatu elektroniskā rezervēšana, nodošanas termiņa pagarināšana 24/7;
- vienotā meklētāja PRIMO DISCOVERY izmantošana;
- bibliotēkas veidoto, abonēto un bezmaksas tiešsaistes datubāzu (gan pilnteksta, gan bibliogrāfisko) izmantošana 24/7;
- iespējas pieslēgties abonētajām e-žurnālu un e-grāmatu datubāzēm ārpus LLU tīkla, izmantojot EZproxy un LLU IS lietotājkontu 24/7;
- zinātniskās informācijas meklēšanas programmas Mendeley izmantošana;
- iespējas izmantot citus tiešsaistes informācijas resursus no bibliotēkas mājaslapas;
- iespējas pieslēgties no bibliotēkas mājaslapas LLU fakultāšu informācijas centru un informācijas kabinetu elektroniskajiem katalogiem (BIS ALEPH500);
- iespējas izmantot no bibliotēkas mājaslapas gan LLU FB sagatavotos, gan datubāzu

uzturētāju piedāvātos informācijas resursu palīdzības materiālus;

- elektroniskā dokumentu piegāde;
- „Raksti bibliotēkām” Skype;
- „Grāmatu pieprasījuma veidlapa” bibliotēkas mājaslapā.

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Studiju un zinātnes informācijas centrs

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē kopš 1973. gada darbojas *Studiju un zinātnes informācijas centrs* (turpmāk *Centrs*). Sākotnēji tā nosaukums bija Ekonomiskās informācijas kabinets, tā dibināšanas mērķis bija saistīts ar specializētās literatūras pieejamību fakultātes studējošajiem, lai uzkrātu informācijas avoti atrastos tuvāk studiju vietai. Centrs ir izaudzis par Studiju un zinātnes informācijas centru, kura galvenā nozīme ir radīt studējošajam un akadēmiskajam personālam, vidi, kurā var nodrošināt daudzveidīgas un mūsdienīgas studentcentrētas pieejas: iespēja atrast specializēto literatūru grāmatās, laikrakstos, žurnālos, gan strādāt digitāli ar visām pieejamām datubāzēm, meklētājprogrammām, iespēja saņemt pakalpojumus - drukāt, skenēt, kopēt.

Centrs ir mācību, pētniecības un komunikācijas vieta Latvijas un ārzemju studentiem, akadēmiskajam personālam, pētniekiem. Studējošajiem kompetenču attīstībai ir pieejamas četras stacionārās datora darba vietas ar interneta pieslēgumu. Tā iekārtojums ir mūsdienīgs un rada neformālas vides sajūtu, studentcentrētā vidē apmeklētājiem ir iespēja atrast problēmai gan informatīvo, gan zinātnisko, gan radošo risinājumu, savstarpēji komunicējot, pārņemot citu studējošo pieredzi, veidojot plašāku pasaules redzējumu, mācīties un pētīt darot.

Centra grāmatu un periodikas krājumi ir pieejami citu fakultāšu studējošajiem un akadēmiskajam personālam tieši apmeklējot bibliotēku un, atļasei attālināti lietojot vienoto LLU FB elektronisko katalogu

(<https://llufb.llu.lv/lv/datubazes-un-katalogi/llu-informacijas-centru-un-informacijas-kabinetu-elektro-niskie-katalogi>).

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes *Centra darba laiks* ir piemērots pilna un nepilna laika studējošo studiju procesam – darbdienās no 8.15 – 17.00, sestdienās 8.15 – 15.00.

Lai nodrošinātu piemērotību pastāvīgam studiju un pētniecības darbam, *Centra* kopējā lasītāju apkalpošanas **telpu platība** ir 84,7m². Lasītavā ir ērtas darba vietas gan komunikāciju un apkalpošanas telpā, gan nodalītā klusajā telpā ar četrām darba vietām ar stacionārajiem datoriem. Ir pieejams internets. Ir pieejams kvalificēta konsultanta pakalpojums, kuru veic *Centra* darbinieks.

Komunikāciju un apkalpošanas telpā ir iekārtota atpūtas zona ar ērtiem dīvāniem un šūpuļkrēsliem, kurā periodiski notiek fakultātes un pieaicināto zinātnieku diskusijas.

Informatīvā un metodiskā nodrošinājuma finansēšana un pieejamo izdevumu skaits

LLU FB līdzekļi kā patstāvīga daļa ietilpst LLU budžetā. LLU FB manta ir LLU īpašums, tā ir tieši pakļauta studiju prorektoram. LLU FB attīstībā ieguldītie līdzekļi katru gadu palielinās un 2018. gadā sasniedza **103 892 EUR**: grāmatu iegādei – 30 092 eiro, datubāzu abonēšanai – 64 179 EUR, periodikas abonēšanai – 9621 EUR un ALEPH – 7664 EUR. Kopā LLU FB krājumos uz 31.12.2018. bija 406 593 eksemplāri, **123 949 nosaukumi**.

Studiju virziena studiju programmu realizācijas vajadzībām LLU FB krājumos atrodas **5 325 dažāda veida izdevumi**: zinātniskās monogrāfijas, grāmatas, zinātnisko rakstu krājumi, zinātnisko pētījumu rezultāti u.c. Pārskata periodā (2013. – 2019.g.) izdevumu nosaukumu skaits ir palielinājies par 375, no kuriem 209 jeb 55.7% ir svešvalodās.

Studiju un zinātnes informācijas centra grāmatu un citu avotu iegāde notiek no Ekonomikas un

sabiedrības attīstības fakultātes budžeta. Centrā (2013. – 2018.g.) ir iegādātas **grāmatas** 4976.22 EUR vērtībā – 605.85 eiro latviešu valodā, bet 4370.37 eiro vērtībā jeb **88%** svešvalodās.

Centrā ir pieejams plašs **Dienas Bizness rokasgrāmatu** klāsts, kas aptver visas studiju virziena jomas. Dienas Bizness rokasgrāmatu abonēšana 2013. – 2016. gadu periodā sastādīja 3,9 tūkstoši eiro. Šobrīd Dienas Bizness rokasgrāmatu papildināšanas notiek digitālajos izdevumos. Dienas Bizness rokasgrāmatas ir pieejamas tikai Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Centrā, iegādātos sējumus izmanto arī citu fakultāšu studējošie un akadēmiskais personāls.

Centrā ir pieejams plašs **periodikas** piedāvājuma klāsts, kas nodrošina ar nepieciešamo informāciju studiju virzienā. 2013. – 2018. gadu periodā periodikas iegādei tika izlietoti 5,7 tūkstoši eiro. Šie periodikas izdevumi ir pieejami tikai Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes Centrā.

Pēc inventarizācijas datiem uz 01.10.2018. gadu Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte Centram par fakultātes līdzekļiem ir iegādājusies 632 grāmatas, taču grāmatu fonda kopējais skaits ir **2116** vienības, 70% no kopējā grāmatu fonda veido dāvinājumi un ziedojumi. Krātuvē grāmatas tiek kārtotas pēc 59 tēmu iedalījuma.

Datubāzu abonēšanu bibliotēkām Latvijā organizē Kultūras informācijas sistēmu centrs (KISC), kas ir Kultūras ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. KISC projektu speciālisti un juristi organizē datubāzu izmēģinājumus un slēdz līgumus ar datubāzu piegādātājiem. Pēc datubāzu izmēģinājumu rezultātiem, atbilstoši LLU studiju profilam un finansējuma iespējām, LLU slēdz līgumu ar KISC par pieeju datubāzēm.

3.4. Sniegt informāciju par mācībspēku piesaistes un/ vai nodarbinātības procesiem (t.sk. vakanču izsludināšana, darbā pieņemšana, ievēlēšanas procedūra u.c.), novērtēt to atklātību.

LLU mācībspēku piesaistes un nodarbinātības procesu (t.sk. vakanču izsludināšana, darbā pieņemšana, ievēlēšanas procedūra u.c.) reglamentē LLU Senāta apstiprinātais nolikums *Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem*. (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf.)

Profesoru, asociēto profesoru un docentu amata vietu skaits, attiecīgās zinātnes nozarēs un apakšnozarēs, tiek noteikts atbilstoši finansējuma iespējām, zinātnes un studiju programmu nepieciešamībai un atbilstoši fakultāšu personāla attīstības plāniem. Akadēmiskā personāla amata vietu skaitu un amata grupas tiek apstiprinātas fakultāšu domēs, studiju un zinātnes padomēs un LLU Senātā. Akadēmiskā amata vietas izsludināšana notiek atklāta konkursa kārtībā.

Vispārējās prasības, tiesības un pienākumus akadēmisko amatu pretendentiem nosaka LR Augstskolu likums IV daļa, kas nosaka katras akadēmiskā personāla grupas veicamos uzdevumus un zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtību.

Visiem akadēmisko amatu pretendentiem kopīgās prasības ir:

- valsts valodas zināšanas saskaņā ar normatīvo aktu prasībām;
- svešvalodu zināšanas tādā līmenī, kāds nepieciešams akadēmiskā amata pienākumu pildīšanai (tai skaitā nodarbību vadīšanai šajās valodās);

- nepārtraukta savas akadēmiskās un zinātniskās kvalifikācijas pilnveidošana.

Akadēmiskā amata atlases procesu reglamentē LLU nolikums "Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem". Pamatojoties uz saņemtajiem akadēmisko struktūrvienību ierosinājumiem par vakantajām akadēmisko amatu vietām, LLU Personāldaļa sagatavo sludinājuma projektu un iesniedz LLU Akadēmiskā personāla un struktūrpolitikas komisijai izskatīšanai (turpmāk tekstā – Komisija). Pēc Komisijas sēdes lēmuma Personāldaļa sagatavo projektu par vakantajām akadēmisko amatu vietām un iesniedz izskatīšanā LLU Studiju padomē vai LLU Zinātnes padomē, kura tālāk virza LLU Senātam apstiprināšanai. Pēc LLU Senāta lēmuma pieņemšanas Personāldaļa izsludina atklātu konkursu uz vakantajām akadēmisko amata vietām, publicējot sludinājumu laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un LLU mājaslapā.

Vēlēšanu procedūra un akadēmiskā amata vēlēšanas notiek, aizklāti balsojot: profesora un asociētā profesora amatā - attiecīgajās nozaru profesoru padomēs ne vēlāk kā četrus mēnešus laikā no konkursa izsludināšanas dienas; docenta, vadošā pētnieka, pētnieka, lektora, asistenta un zinātniskā asistenta amatā - fakultāšu domēs ne vēlāk kā trīs mēnešus laikā no konkursa izsludināšanas dienas; vadošā pētnieka, pētnieka un zinātniskā asistenta amatā - zinātnisko institūtu zinātniskajās padomēs ne vēlāk kā divus mēnešus laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

Ar akadēmiskajā amatā ievēlēto personu rektors slēdz darba līgumu uz ievēlēšanas laiku.

Ja LLU ir vakants akadēmiskais amats, LLU Senāts pēc fakultātes domes ierosinājuma var nolemt neizsludināt konkursu. Šajā gadījumā rektors uz noteiktu uz laiku līdz diviem gadiem var slēgt līgumu ar viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru vai viesasistentu.

LLU, saskaņā ar rektora rīkojumu "Par ārvalstu viesdocētāju uzņemšanas kārtību", ir izstrādāta ārvalstu viesdocētāju uzņemšanas procedūra. Procedūra nosaka, ka atbildīgā fakultāte var uzaicināt ārvalstu viesdocētāju, vai arī ārvalstu viesdocētājs ir izteicis vēlmi veikt pedagoģisko/zinātnisko darbību LLU. Atbildīgā fakultāte izvērtē un nodrošina ārvalstu viesdocētāja kompetencēm atbilstīgu studiju kursu pasniegšanu, zinātnisko un pedagoģisko darbību. Ar ārvalstu viesdocētāju tiek nodibinātas darba tiesiskās attiecības.

Akadēmiskais personāls tiek pieņemts darbā uz slodzi vai daļslodzi, to nosaka vadoties pēc **individuālā akadēmiskā darba aprēķinu**, kuru katrā studiju gadā plāno saskaņā ar LLU *akadēmiskā darba aprēķina nolikumu* un rektora rīkojumu *Par mācībspēku individuālās slodzes plānošanu, uzskaiti un kontroli studiju gadā*, kas nosaka akadēmiskā personāla darba sastāvdaļas, normatīvus, uzskaites un kontroles kārtību.

Akadēmiskā amata darba samaksa tiek noteikta pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem "Pedagogu darba samaksas noteikumi" (<https://likumi.lv/ta/id/283667-pedagogu-darba-samaksas-noteikumi>) un rektora rīkojumu "Par pedagogu darba samaksu"

Akadēmiskā personāla profesionālā pilnveide ietver gan atbilstošu profesionālās pilnveides programmu apguvi, gan pieredzes apmaiņu un piedalīšanos konferencēs un semināros, ko apliecina to noslēgumā izsniegtie dokumenti. Akadēmiskajam personālam ik pēc sešiem gadiem pienākas apmaksāts sešu kalendāro mēnešu akadēmiskais atvaļinājums zinātniskiem pētījumiem vai zinātniskā darba veikšanai ārpus savas darbavietas. Kārtību, kāda veicama profesionālā pilnveide, nosaka Ministru kabineta noteikumi "Par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību" (<http://likumi.lv/ta/id/269965>). Šie noteikumi nosaka, ka augstskolas mācībspēkiem nepieciešamo pedagoģisko kvalifikāciju jāiegūst tālākizglītībā profesionālās pilnveides programmās par inovācijām augstākās izglītības sistēmā, augstskolu didaktikā vai izglītības darba vadībā 160 akadēmisko stundu apjomā (tajā skaitā, vismaz 60 kontaktstundas) līdz ievēlēšanas termiņa beigām

akadēmiskajā amatā. LLU tiek realizēta augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programma „Inovācijas augstskolas didaktikā”. Programmas mērķis ir pilnveidot augstākās izglītības pedagogu zināšanas augstskolas didaktikā un to izmantošanas iespējas pedagoģiskajā darbībā. Pēc šīs programmas apguves tiek izsniegts sertifikāts.

3.5. Norādīt, vai ir izveidota vienota kārtība akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai un sniegt tās novērtējumu. Norādīt kvalifikācijas paaugstināšanas piedāvātās iespējas visiem mācībspēkiem (tajā skaitā informāciju par mācībspēku iesaisti aktivitātēs, mācībspēku iesaistes motivāciju, u.c.), sniegt piemērus un norādīt, kā tiek novērtēta izmantoto iespēju pievienotā vērtība studiju procesa īstenošanai un studiju kvalitātei.

Akadēmiskajiem amatiem nepieciešamās prasības nosaka LR *Augstskolu likums* (<https://likumi.lv/doc.php?id=37967>). Mācībspēku kvalifikāciju nosaka LLU nolikums *Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem* (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf), šeit noteikti nosacījumi, kādi attiecas uz universitātē ievēlēto akadēmisko personālu, katram amatam nepieciešamo kvalifikāciju. Savukārt pieaicinātajiem mācībspēkiem, kuri nav vēlēti attiecīgajā struktūrvienībā, atbilst tieši tādas pašas prasības un ir nepieciešama tāda pati kvalifikācija kā atbilstoša līmeņa akadēmiskajam personālam. Šāda veida nosacījumi ir saskaņā ar LR esošo normatīvo regulējumu, tajos ir skaidri definēti kritēriji mācībspēkiem atbilstošā akadēmiskajā amatā.

LLU ir identificēti un aprakstīti procesi mācībspēku kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai. Viens no tiem ir **akadēmiskā personāla vēlēšanu un pārvēlēšanas process**. Tajā izvērtējot mācībspēka iepriekšējā periodā paveiktā darba kvalitāti un nosakot atbilstību amatam uz kuru tas pretendē (lektora, docenta, asociētā profesora vai profesora amatu), darba kvalitātes kritēriji, kurus nosaka LR un LLU normatīvais regulējums. Profesori un asociēto profesori ir pakļauti valsts vienotajām prasībām zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanai, saskaņā ar MK 04.09.2001. noteikumiem Nr. 391. Profesora un asociētā profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanas kārtība paredz izvērtēt 8 kritērijus zinātniskās kvalifikācijas sasniegumiem, 9 kritērijus – pedagoģiskajai kvalifikācijai, bet organizatoriskajai kompetencei – 6 kritērijus.

Lai rosinātu nepārtrauktu profesionālo pilnveidi augstskolas didaktikā, izveidota **augstākās izglītības pedagogu profesionālās pilnveides programma** "Inovācijas augstskolas didaktikā" (160 h), kuras apguve LLU akadēmiskajam personālam ir obligāta reizi sešos gados. Laika periodā no 2014. līdz 2019.gadam šo programmu apguvuši 33 mācībspēki (skatīt tabulu).

LLU kopš 2017.gada ir izveidota **mācībspēku motivācijas sistēma** (LLU rektora rīkojums Nr.43-8/10), tādējādi ir izpildīts LLU Attīstības stratēģijā 2015.-2020.gadam izvirzītais uzdevums aktualizēt akadēmiskā personāla motivēšanas sistēmu. Motivācijas sistēma ietver mācībspēku novērtēšanu pēc 14 kritērijiem, kas apkopoti 5 rādītāju grupās: studentu novērtējums; mācību līdzekļu sagatavošana; studiju process; organizatoriskais darbs; profesionālā pilnveide. Profesionālajā pilnveidē iekļauti dažādi profesionālās pilnveides kursi, papildus svešvalodu apguve, teorētisko un praktisko iemaņu pilnveide, atbilstoši mācībspēka profesionālajām interesēm. Statistiskie rādītāji, par studiju virzienā iesaistītā akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides apgūtajiem kursiem, apkopota tabulā. Šeit uzskaitīti tie kursi, par kuru

apguvi mācībspēki ir ieguvuši sertifikātus vai atbilstošu apliecinājumu par profesionālo pilnveidi.

Studiju virzienā iesaistītā akadēmiskā personāla kvalifikācijas paaugstināšanas kursu apguves skaits 2014.-2019. gadā

Gads	Profesionālās pilnveides kursi		Vidējais kursu skaits, ko apguvis mācībspēks gadā
	kopā	t.sk. 160 h kurss pedagogu profesionālās pilnveides programma	
2014	39	6	1.0
2015	71	7	1.9
2016	48	3	1.3
2017	146	5	3.9
2018	142	7	3.8
2019	152	5	4.1
kopā	598	33	2.7

Analizētajā periodā vidēji viens mācībspēks savas zināšanas papildina 2 līdz 3 profesionālās pilnveidesursos gada laikā. Uzrādīto kursu skaits ievērojami palielinājās sākot ar 2017.gadu. Šajā gadā tika uzsākta profesionālās pilnveides uzskaitē LLU IS sistēmā, kurā mācībspēkiem ir nepieciešams reģistrēt apgūtos kursus un pievienot kursu apguves apliecinājošos dokumentus, kā arī to veicināja motivācijas sistēma.

Izveidotā motivācijas sistēma, ļauj saņemt papildus piemaksu pie darba samaksas par kvalitatīvu darbu. Iegūtie kvalitātes novērtējuma punkti mācībspēkam tiek summēti, katram kritērijam ir noteikts svars. LLU Finanšu plānošanas centrs aprēķina katra mācībspēka kvalitātes piemaksas lielumu, pamatojoties uz iegūtajiem punktiem. Šī sistēma ļauj novērtēt mācībspēka darba kvalitāti un atalgot to pēc vienotiem, salīdzināmiem kritērijiem. Mācībspēki ļoti pozitīvi vērtē šo sistēmu, kas motivē uzlabot darba kvalitāti. Vēl viens ļoti būtisks mācībspēku darba kvalitātes vērtējums tiek iegūts no **studentu aptaujām**. Katra semestra noslēgumā ikviena mācībspēka darbs tiek novērtēts no studentu puses. Studenti šo vērtējumu veic anonīmi, elektroniski LLU IS. Mācībspēka darbu studenti vērtē atbildot uz 6 jautājumiem, katru no atbildes variantiem atbildot skalā "ļoti augsts vērtējums" (5 punkti) līdz "ļoti zems vērtējums" (1 punkts). Iegūtie darba kvalitātes novērtējumi no studentu puses ir pieejami elektroniski katram mācībspēkam par viņa darbu studiju kursā, pieejami arī attiecīgās studiju programmas direktoram un programmā iesaistītā mācībspēka institūta direktoram. Programmas direktors un institūta direktors iespēju robežās ņem vērā šos studentu aptaujas rezultātus, organizējot darbu nākošajam studiju gadam. Mācībspēks pēc iegūtiem rezultātiem var uzlabot un novērst nepilnības savā darbā.

Kopš 2019.gada februāra, saskaņā ar Studiju padomes lēmumu Nr.2.4.-14/2 LLU darbojas vienota **nodarbību hospitēšanas kārtība**, kura paredzēta mācību nodarbību kontrolei un pieredzes apmaiņai. Saskaņā ar to hospitēšanu veic studiju programmas direktors, institūta direktors vai citi LLU mācībspēki. Mācībspēki, kuriem pēc nodarbību hospitēšanas ir izteikti priekšlikumi vai rekomendācijas nodarbību pilnveidei, informē par veiktajām (vai plānotajām) pilnveides darbībām.

Izveidotā hospitēšanas kārtība ļauj novērtēt un uzlabot akadēmiskā personāla darba kvalitāti, izteikt priekšlikumus tās uzlabošanai un sekot līdž to izpildei.

LLU kvalifikācijas paaugstināšanas piedāvātās iespējas mācībspēkiem tiek nodrošinātas ar vairākiem pasākumiem: 1) **ERASMUS+ mobilitātes programma**, kuras ietvaros iespējama pieredzes apmaiņa; 2) iespēju robežās tiek finansēta **dalība starptautiskajās zinātniskajās konferencēs, semināros**; 3) ik gadu tiek organizēta **LLU Akadēmiskās konference** (kopš 1981. gada), tās **mērķis** ir rosināt mācībspēkus sistemātiski pilnveidot didaktisko kompetenci un dalīties savos panākumos ar kolēģiem.

LLU Valodas centrs universitātes mācībspēkiem piedāvā angļu valodas **pilnveides kursu** (32 h). Šo iespēju no 2014. līdz 2017. gadam izmantojuši 26 mācībspēki. Kopš 2010. gada LLU tiek nodrošināta kvalifikācijas paaugstināšana kursi „*Moodle e-kursu veidošanas vadības sistēma*”.

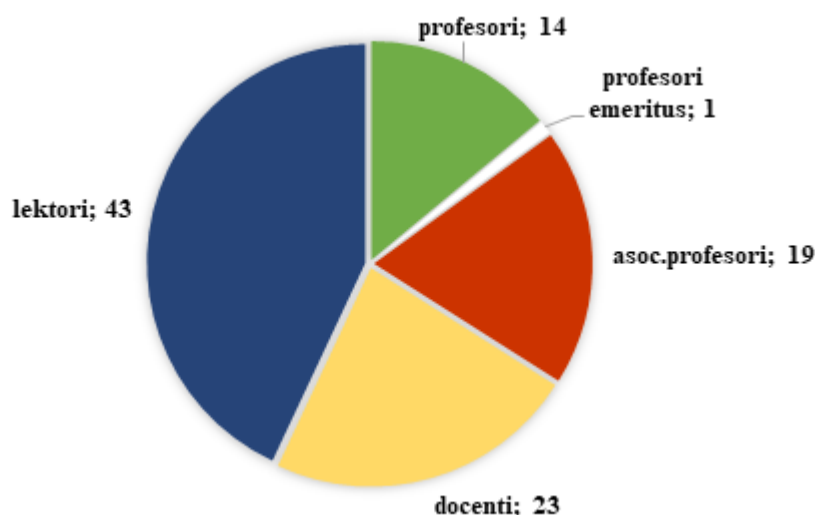
LLU kopš 1998.gada organizē **mācību grāmatu un studiju materiālu** ikgadēju konkursu, kura mērķis ir sekmēt jaunu, oriģinālu mācību grāmatu un studiju materiālu izdošanu LLU studiju kursu realizācijai. Mācību grāmatas un studiju materiālus konkursam LLU docētāji iesniedz ar rektora rīkojumu apstiprinātai vērtēšanas komisijai. Pārskata periodā (2013.-2018.g.) konkursam tika iesniegti 88 darbi.

Mācībspēkiem ir iespēja piedalīties starptautiski izsludinātajos **stipendiju konkursos un ES fondu finansētajos projektos**, kuru mērķis ir mācībspēku kvalifikācijas paaugstināšana, jaunu zināšanu un prasmju apguve. Tā, piemēram, viena doktorante ir ieguvusi ASV vēstniecības Fulbraita stipendiju 2015.gadā un Oregonas štata universitātes *Lauksaimniecības un vides pētniecības centrā* apguva *Matemātiskā valsts atbalsta politikas un atbalsta instrumentu novērtēšanas metodiku*, kas tika adaptēta bioekonomikas pētījumos. LLU realizē ESF projektus: Nr. 8.2.2.0/18/A/014 *LLU akadēmiskā personāla pilnveidošana*, kura mērķis ir LLU akadēmiskā personāla attīstība studiju procesa kvalitātes pilnveidošanai, uzlabojot kompetences, sadarbību ar industriju un piesaistot doktorantus, kā arī ārvalstu akadēmisko personālu un projektu Nr. 8.2.3.0/18/A/009 *Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide*, kura mērķis ir pilnveidot LLU studiju programmu satura kvalitāti un, efektīvi izmantojot pieejamos resursus, nodrošināt labāku augstākās izglītības institūcijas pārvaldību un vadības personāla kompetenču un prasmju paaugstināšanu. Šo projektu realizācijā ir iesaistīti studiju virziena mācībspēki. Piemēram, 2019./2020.studiju gadā projekta Nr. 8.2.2.0/18/A/014 ietvaros profesionālo angļu valodu apgūst 9 mācībspēki, pieciem mācībspēkiem ir nodrošināta stažēšanās uzņēmumā *Green-Tech Latvia* jeb Zaļo un Viedo Tehnoloģiju Klasterī, kurš ir starpnozaru uzņēmumu sadarbības organizācija, kas apvieno komersantus, izglītības un pētniecības institūcijas, kā arī citas organizācijas, kas daļēji vai pilnībā darbojas zaļo un viedo tehnoloģiju sektoros. Projektā ir iesaistīti jaunie doktoranti un ārvalstu profesori.

Programmās iesaistītie docētāji aktīvi izmanto universitātes un fakultātes piedāvātās iespējas kvalifikācijas paaugstināšanā, augstu novērtē tās. Pievienotā vērtība šīm aktivitātēm ir docēto studiju kursu programmu aktualizēšana, to norises metodoloģiskā pilnveide, ko mācībspēki iestrādā savu vadīto kursu programmās un pielieto darbā. Tiek iegūtas jaunākās zinātniskās atziņas, tās tiek izmantotas profesionālo prasmju un kompetenču paaugstināšanai, palielinās kopējā studiju programmu kvalitāte. Liela daļa no mācībspēkiem piedalās fakultātes lēmēj institūcijā ESAP Domē un fakultāšu Metodiskajās komisijās, tādejādi savu iegūto pieredzi var pielietot ESAP kopējās stratēģijas virzīšanā un darba procesa organizēšanā. Kvalifikācijas paaugstināšana sniedz iespēju mācībspēkam virzīties pa akadēmisko un zinātnisko karjeru, strādāt augstāka līmeņa studiju programmās, saņemt lielāku atalgojumu par kvalitatīvi paveiktu darbu.

3.6. Sniegt informāciju par studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanā iesaistīto mācībspēku skaitu, mācībspēku akadēmiskās un pētnieciskās slodzes analīzi un novērtējumu. Ienākošās un izejošās mācībspēku mobilitātes novērtējums pārskata periodā, mobilitātes dinamika, grūtības, ar kurām augstskola/ koledža saskaras mācībspēku mobilitātē.

Ekonomikas studiju virziena realizācijā 2019./2020.studiju gadā iesaistīti ir 92 mācībspēki, kopējais skaits pēdējos sešos gados ir bijis mainīgs, robežās no 83 līdz 97. Saskaņā ar LLU akadēmiskā darba aprēķinu 2019./2020.studiju gadā, akadēmiskā slodze 34.49 štata vietas studiju virzienā Ekonomika iesaistītajiem mācībspēkiem, lielākā daļa 26.2 slodzes ir bakalaura līmeņa studiju programmā. Studiju virziena realizācijā ir iesaistīts gan ievēlēts, gan neievēlēts akadēmiskais personāls. Ievēlētais akadēmiskais personāls bakalaura līmeņa studijās ir 66%, maģistra studijās 81% un doktora studijās 76%. Kopējās mācībspēku akadēmiskās darba stundas studiju virzienā "Ekonomika" vienā studiju gadā ir 32387 stundas, no kurām lielākais stundu apjoms ir lektoriem 14377 stundas un docentiem 7292 stundas, iesaistītajiem profesoriem akadēmiskā darba stundu apjoms ir 4576, asociētajiem profesoriem 6140 stundas. Studiju virzienā iesaistīto mācībspēku akadēmiskā slodze pa ieņemamajiem amatiem parādīta 3.1.attēlā. Šāda veida akadēmisko amatu proporcionālais sadalījums ir atbilstošs LLU personāla nodrošinājuma politikai.

3.1.att. Mācībspēku akadēmiskā slodze 2018./2019. studiju gadā studiju virzienā "Ekonomika" pa ieņemamajiem amatiem, procentos

Studiju virziena mācībspēki papildus akadēmiskajam darbam ir nodarbināti arī zinātnē. Tā kā zinātnes slodze nav konstanta un gada laikā mainās, tad uz 2019./2020. studiju gadu to nav iespējams aprēķināt, bet 2018./2019. studiju gadā visu studiju virziena mācībspēku noslodze zinātnē veidoja 57.68 pilna laika ekvivalentus.

Mācībspēku mobilitāte studiju virzienā iesaistītajiem mācībspēkiem ir visai aktīva, īpaši izmantojot ERASMUS+ iespējas. Pēdējo piecu gadu laikā ik gadu lasīt lekcijas uz citu valstu augstskolām vidēji dodas 12 mācībspēki, bet pieredzes apmaiņā 3 - 4 mācībspēki, pie tam pēdējos divos studiju gados šī aktivitāte mācībspēku mobilitātei ir palielinājusies, salīdzinot ar vidējo rādītāju. Valstis, uz kurām mācībspēki dodas lasīt lekcijas citu augstskolu studentiem ir dažādas, 2018./2019.studiju gadā kopumā bija 9 valstis, savukārt, pieredzes gūta Lietuvas, Vācijas un Kipras augstākās izglītības iestādēs. Mācībspēku ienākošo mobilitāti, studiju virzienā, īpaši palielinājusi ir fakultātē rīkotā

starptautiskā nedēļā, kurā tiek aicināti citu, līdzīga profila augstskolu mācībspēki, lasīt lekcijas, vadīt nodarbības, vidēji 12 mācībspēki studiju gadā tiek piesaistīti kā vieslektori.

Ienākošā un izejošā mobilitāte pozitīvi ir ietekmējusi savstarpējos kontaktus, starpaugstskolu sadarbību, nav konstatētas grūtības mācībspēku mobilitātē. Mobilitātes rezultātā mācībspēki ir ieguvuši jaunas atziņas un apguvuši jaunas metodes, kuras izmanto savā mācībspēka darbā, atraduši sadarbības partnerus pētniecības projektiem un veiksmīgi realizējuši tos, tapušas kopīgas zinātniskās publikācijas. Piemēram, Erasmus+ mobilitātes rezultātā tika uzrakstīts kopīgs projekta pieteikums ar partneriem no Vācijas un Rumānijas un no 2016. līdz 2018. gadam realizēts Erasmus+ (KA2) programmas projekts "Izglītība lauku uzņēmējdarbībā caur ārstniecības un aromātisko augu ražošanu un popularizēšanu", kura mērķis bija palielināt izglītības tempu un veicināt mazo/ģimenes saimniecību veidošanos lauku teritorijās. Tāpat ir tapušas kopības publikācijas ar kolēģiem no citu valstu augstskolām, piemēram, no Rietumpomerānijas Tehnoloģiju universitātes Ščecinā, Varšavas Dzīvības zinātņu universitātes, Transilvānijas Universitātes Brašovā. Mācībspēku mobilitāte ļauj popularizēt savu augstskolu, fakultāti, kas savukārt ieinteresē ārvalstu studentus izmantot ERASMUS+ programmas iespējas LLU.

3.7. Studējošajiem pieejamā atbalsta, tajā skaitā atbalsta studiju procesā, karjeras un psiholoģiskā atbalsta, īpaši norādot atbalstu, kas paredzēts konkrētām studējošo grupām (piemēram, studējošajiem no ārvalstīm, nepilna laika studējošajiem, tālmācības studiju formā studējošajiem, studējošajiem ar īpašām vajadzībām u.c.) novērtējums.

Finansiālais atbalsts

Studiju laikā studējošajiem ir pieejams finansiālais atbalsts stipendiju veidā (<https://www.llu.lv/stipendijas>). Konkursa kārībā studējošie var pretendēt uz:

1. Valsts stipendiju – maģistra un pamatstudijās ikmēneša stipendija ir 99.60 EUR, doktora studijās 113.83 EUR;
2. Vienreizēju stipendiju – semestra laikā studējošais var pretendēt uz vienreizēju stipendiju 2 minimālo stipendiju apmērā;
3. Stipendiju zinātniskā grāda ieguvei - tā ir kredītam pielīdzināta stipendija 85.37 EUR apmērā.

Papildus tam LLU *Attīstības fonds* studējošiem kopā piedāvā 18 stipendiju programmas stipendijas apmērs 40 līdz 1500 EUR. Stipendijas ir gan ikmēneša, gan vienreizējas. Studiju virziena studiju programmās studējošie var piedalīties šādu stipendiju konkursos:

- Pamatstudijās – 6 stipendiju programmās (Kārļa Ulmaņa stipendija, LLU Senāta stipendija, Jāņa Čakstes stipendija, Jāņa un Millijas Kāvušu stipendija, Mirdzas Oškalnes stipendija, LLU Studējošo pašpārvaldes stipendija, Jāņa Vanaga stipendija, P.Birkerta);
- Maģistra studijās – 6 stipendiju programmās (Kārļa Ulmaņa stipendija, LLU Senāta stipendija, Jāņa Čakstes stipendija, Jāņa un Millijas Kāvušu stipendija, Mirdzas Oškalnes stipendija, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas stipendija)

Studiju maksas atvieglojumi studējošajiem

Ar 21.02.2018. LLU rektora rīkojumu Nr. 4.3.-8./12 "Par kārtību, kādā piešķirami studiju maksas atvieglojumi studējošajiem" noteikti studiju maksas atvieglojumi (50-100%) šādiem **sekmīgiem studējošajiem**:

1. LLU strādājošajiem darbiniekiem, kuri studē *doktora studiju* programmās;

2. LLU pamatstudijās studējošajiem darbinieku bērniem līdz 24 gadu vecumam;
3. *Pirmās un otras grupas invalīdiem*, kuri studē pilna vai nepilna laika pamatstudiju vai maģistra studiju programmās;
4. *Bāreņiem vai bez vecāku apgādības* palikušām personām;
5. Studējošiem *sportistiem* (Latvijas Republikas izlases dalībniekiem vai kandidātiem; ja ar komandu noslēgts LLU sadarbības līgums un komandas nosaukumā ir iekļauta abreviatūra "LLU").

Atbalsts ārvalstu studējošajiem

LLU nodrošina atbalstu studējošajiem no ārvalstīm šādos jautājumos:

1. Pieteikšanās studijām tiek īstenota, izmantojot e-uzņemšanas sistēmu „*Dream Apply*”, kas nodrošina daļēji formalizētas uzņemšanas procedūras un tādejādi pretendētājam būtiski atvieglo komunikāciju ar LLU; Starptautiskās Sadarbības Centra (SSC) koordinatori individuāli atbild uz specifiskiem, pretendentu interesējošiem jautājumiem;
2. Visiem ārvalstu studentiem tiek nodrošinātas vietas labiekārtotās studentu dienesta viesnīcās;
3. Lai ārvalstu pilna laika un apmaiņas studējošos iepazīstinātu ar LLU studiju un sadzīves vidi un Latvijas kultūrvidi, viņiem tiek organizēta „*Welcome Week*” katra semestra pirmajā nedēļā, kuras laikā notiek arī korporatīvās saliedēšanas pasākumi;
4. LLU SSC sniedz tehnisku atbalstu vīzu, uzturēšanās atļauju saņemšanas/pagarināšanas, kā arī apdrošināšanas jautājumos;
5. LLU SSC un fakultāšu ārējo sakaru koordinatori, kā arī studiju programmu direktori informē studējošos no ārvalstīm par LLU iekšējiem noteikumiem un to pielietošanas praksi, sniedz konsultācijas studiju un sadzīves jautājumos, palīdz noformēt dokumentus, palīdz risināt radušās problēmsituācijas;
6. LLU darbojas „*Erasmus Student Network*” grupa un arī LLU Studentu pašpārvalde, kas organizē studentu brīvā laika un kultūras pasākumus;
7. LLU ārējo sakaru koordinatori informē ārvalstu studējošos par pieejamo veselības aprūpi pie ģimenes ārstiem un Jelgavas poliklīnikā, un vajadzības gadījumā veic pavadona funkcijas;
8. Sākot ar 2019./ 2020. studiju gadu tiek ieviesta ik semestra ārvalstu studentu aptauja par docētājiem kursiem, kas parāda viņu apmierinātību ar šo kursu kvalitāti.

LLU Mūžizglītības centrā aktīvi darbojas *brīvprātīgie studenti*, kuri apvienojušies, lai pilnveidotu savas organizatoru spējas, attīstītu prasmes strādāt komandā, kritisko un radošo domāšanu, pārmaiņu prasmes un darbu komandā. Ir izveidota *Lielisko līga*, kas pārstāv fakultāti un universitāti dažādos pasākumos, izstādēs, reklāmas pasākumos u.c. - no 2014. gada līdz 2019. gadam ESAF pārstāvēja 16 studenti. LLU Mūžizglītības centrs ir izveidojis studiju *klausītāju sistēma*, kurā drīkst piedalīties ikviens interesents. Atskaides periodā (2013. -2018.g.) klausītāju statusu izmantojuši 67 interesenti no ESAF. Studējošajiem tiek piedāvāts apgūt dažāda veida (satura) neformālās izglītības kursus. No 2012. gada maija LLU darbojas *Ārpus formālās izglītības apgūto, vai profesionālajā pieredzē iegūto kompetenču un iepriekšējā izglītībā sasniegtu studiju rezultātu atzišanas sistēma*, kuru no ESAF 2015. gadā izmantojusi viena studente, kurai tika pielīdzināti 16 KP.

LLU Studējošo pašpārvalde (LLU SP) ir universitātes studentus pārstāvoša organizācija, kas risina nozīmīgus jautājumus par akadēmisko, sociālo, kultūras un sporta dzīvi, pārstāv un aizstāv studentu viedokli un tiesības. Studējošo pašpārvalde sniedz nozīmīgu atbalstu studējošo iesaistē, adaptācijā un studiju procesā:

1. Organizējot pirmkursnieku iepazīšanās pasākumu “Uz starta līnijas LLU”, kā arī pirmkursnieku semināru “LLU&CHILL”, kura laikā jaunie studenti iepazīst studiju vidi, fakultātes, viens otru un vecāko kursu studentus;

2. Organizējot semināru "Izrāviens", kurā var piedalīties ikviens LLU students, lai gūtu pieredzi savai izaugsmei;
3. Pārstāvēt LLU studentu viedokli Latvija Studentu apvienībā, LLU Senātā, Konventā, Studiju padomē un Saimniecības padomē;
4. Veidojot sadraudzības pasākumus ar citām AII, kas studentiem dod lielāku iespēju iepazīties ar līdzīgu nozaru topošajiem profesiju pārstāvjiem;
5. Dod iespēju studentiem atpūsties ārpus studijām, organizējot izglītojošus saliedēšanās pasākumus, sporta pasākumus, kā arī neformālākas gaisotnes pasākumus, "Gudrās Pūces", "LLU SP ielu sporta spēles", "FSP sporta spēles", "Meet&Greet", "Loco Fierto";
6. Piedaloties citu AII iestādes organizētajos pasākumos, kā arī organizējot pasākumus kopā ar citām AII "KUBS", "KRS?";
7. Organizējot "LLU gada balva" kopā ar citām fakultātes studējošo pašpārvaldēm, tādējādi veicinot labāku komunikācijas apmaiņu starp LLU fakultātēm;
8. Sadarbojoties ar Jelgavas uzņēmumiem, rīkojot kopīgus pasākumus, sniedzot iespēju studentiem piedalīties pasākumos arī ārpus universitātes "Uz starta līnijas LLU", "Helovīnu pasākums", "Vienības brauciens".

LLU informācijas tehnoloģiju un zinātniskā aprīkojuma centrs visiem studējošiem nodrošina IT tehnisko un metodisko atbalstu, sniedzot šādus IT atbalsta pakalpojumus:

- LLU IS lietotājkonta izsniegšanu, lai nodrošinātu studējošā piekļuvi personiskiem datiem un datiem par studiju procesu;
- LLU vienotā e-pasta izveidi;
- Nodrošina piekļuvi brīvpieejas internetam;
- Sniedz lietotājiem atbalsta instrukcijas (<https://www.llu.lv/index.php/lv/llu-informativa-sistema>)

Visiem studējošiem LLU Studiju centra e-studiju metodiķis sniedz e-studiju tehnisko un metodisko atbalstu (<https://estudijas.llu.lv/course/view.php?id=570>)

Nozīmīgu atbalstu studiju procesā sniedz studiju programmu direktori, ESAF institūtu direktori un galvenie speciālisti un ESAF dekanāta personāls.

II - Studiju virziena raksturojums (4. Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade)

4.1. Studiju virziena zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades virzienu raksturojums un novērtējums, atbilstība augstskolas/ koledžas un studiju virziena mērķiem un zinātnes un mākslinieciskās jaunrades attīstības līmenim (atsevišķi raksturot doktora studiju programmu nozīmi, ja piemērojams).

Studiju virzienā pētījumi tiek veikti sekojošās sociālo zinātņu (5.grupa) nozarēs: ekonomika un uzņēmējdarbība (5.2.), sociālā un ekonomiskā ģeogrāfija (5.7.). Studiju virziena **prioritārie pētniecības virzieni** ir: bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika; teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte; ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja. (<https://www.llu.lv/lv/petijumu-virzieni>; <http://socialsciences.llu.lv/en>) Šie zinātnes virzieni izvēlēti, balstoties studiju virziena zinātniskajā kompetencē, un atbilst Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā noteikto perspektīvo ekonomikas jomu vajadzībām, kurās jāveido Latvijas inovāciju

kapacitāte. Zinātniskā darbība tiek vērsta divos virzienos – fundamentālie un pielietojamie pētījumi. Studiju virzienam stratēģiskie un ilgtermiņa pētniecības mērķi ir noteikti Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pētniecības programmā 2015. -2020. gadam (turpmāk – Pētniecības programma), kas nosaka to, ka ir jānodrošina izcilība pētniecībā, kas veicina tehnoloģijas un inovācijas, un ir integrēta studiju procesā.

(<https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara.pdf>) LLU Pētniecības programmā definēti konkrēti, izmērāmi sasniežamie rezultāti, piemēram, publikāciju skaits SCOPUS un WoS indeksētos izdevumos, publikāciju skaits žurnālos, atbalstītie Horizon 2020 projekti, publikāciju skaits, kuru līdzautori ir privātā sektora dalībnieki, uzņēmumu (privātais) finansējums pētniecībai. Šo rezultātu sasniegšanai LLU līmenī ir izstrādāti vairāki rīcības plāni: 1) mērķsadarbības pilnveides plāns; 2) plāns dalībai ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammās Horizon 2020 un citās pētniecības un inovācijas atbalsta programmās un tehnoloģiju ierosmē; 3) starptautisko publikāciju skaita palielināšanas plāns; 4) zināšanu un tehnoloģiju pilnveides plāns; 5) pētniecības cilvēkresursu attīstības plāns, kuri sekmē kopējo LLU, t.sk. studiju virziena pētniecisko darbību, jaunu zināšanu radīšanu, izplatīšanu un pārnesi tautsaimniecībā. Zinātnes un pētniecības aktivitāšu virzība un to izpildes vērtējumi tiek sadalīti pa rīcības plānu uzdevumiem:

1) jauno zinātnieku piesaiste, reizē arī veicinot doktorantūrā studējošo skaita pieaugumu:

- 1.1.2. pasākuma «Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts» -tiek īstenots projekts “*Lopbarībā izmantojamo pākšaugu bioekonomiskās efektivitātes novērtējums*”;
- LLU iekšējie atbalsta instrumenti jaunajiem zinātniekiem: grantu konkurss “Zinātniskās kapacitātes stiprināšana Latvijas Lauksaimniecības universitātē”, kur pirmajā kārtā tiek atbalstīts doktorants ar tematu: *Vieda teritoriālā attīstība Latvijā: koncepts un būtība*.

2) izstrādāt un īstenot pētniecības personāla (pētnieku) atjaunināšanu virzienos, kuros 60 un vairāk gadus sasniegušu pētnieku īpatsvars pārsniedz 25% (mūsu virzienā pētnieku un vadošo pētnieku skaits ir 39, no tiem 22% vecāki par 60 gadiem);

3) apzināt starptautisko tīklojumu piedāvātās iespējas pētnieku apmācībām un informēt par tām pētniekus:

- tiek rīkoti regulāri informatīvie semināri - Aktualitātes starptautiskās zinātniskās sadarbības programmās un projektos;
- noslēgti sadarbības līgumi (piemēram, 2017./2018.studiju gadā LLU noslēgti 48 divpusējās sadarbības līgumi ar 22 valstu augstskolām un zinātnes institūcijām), kā arī LLU ir 39 starptautisko akadēmisko institūciju asociāciju vai sadarbības tīklu dalībniece.

4) izvēlēties mērķsadarbības partnerus ārvalstīs (t.sk. ārpus ES), īstenot priekšdarbus sadarbības veidošanai un stiprināšanai ar izvēlētajām universitātēm un pētniecības institūcijām (starptautiskie projekti - Eranet, ERAF, Norvēģu instruments, Teritoriālās sadarbības projekti, Nordplus, Erasmus+). Virziena ietvaros ir izveidojusies laba sadarbība ar: Vitauta Dižā universitāti; Klaipēdas zinātnes un tehnoloģiju parku, Estonian University of Life Sciences; Laurea University of Applied Sciences; University of Helsinki, Ruralia Institute, Vāģeningenas universitāti; Nordic Council of Ministers; Tallin University of Applied Sciences.

5) turpināt veidot un attīstīt sadarbību starp uzņēmumiem un pētnieku grupām, aktualizēt uzņēmumu attīstības veicināšanai nepieciešamās pētniecības, tehnoloģiskās attīstības un inovāciju tēmas, rast risinājumus kopīgu projektu un citu iniciatīvu īstenošanai:

- nodrošināt dalību un zinātnieku izstrādņu popularizēšanu dažādās izstādēs un semināros (piemēram, «Riga Food», «Tech Industry», «Lauksaimniecības tehnika. Lauku sēta. Meža tehnika »,«Uzņēmēju dienas Zemgalē », kontaktbirža «Zinātnieks. Uzņēmējs. Sadarbība» un forumos «Valsts atbalsta biznesu», «Lauku dienas »);

- veicināt dalību sadarbības un pasūtījumu līgumu izpildē. Ik gadu tiek veikti vairāki pasūtījuma pētījumi, piemēram, CSP pasūtījums "Robežu šķērsojošo personu izlasveida apsekojums"; VAS Rīgas lidosta pasūtījums „Lidostas pasažieru profila noteikšanas pētījums”; Pašvaldības pasūtījums "Aktīva Jauniešu dome darba ar jaunatni sistēmas atbalstam"; Latvijas vides aizsardzības fonda pasūtījums „Meža īpašnieku izglītošana un iesaiste lēmumu pieņemšanā par aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu”; OECD pētījums „Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatziņojuma sagatavošanu”; AS „Latvijas Valsts meži” pasūtījums “Zemes izmantošanas optimizācijas iespēju novērtējums Latvija klimata politikas kontekstā”.

6) izveidot un ieviest sistēmu, kas nodrošina katram LLU pētniekam finansiālu iespēju publicēt vismaz 2 zinātniskos rakstus *Scopus* vai *Web of Science* datubāzēs iekļautos indeksētos žurnālos. To nodrošina snieguma finansējums par individuāli sasniegtajiem rezultātiem un bāzes finansējums par struktūrvienības sasniegtajiem rezultātiem;

7) iesaistīt privātā sektora sadarbības partnerus (uzņēmumu) pētniekus publikāciju izstrādē. 2017./2018.st.g. LLU kopā bija šādas 21 publikācijas kopā ar privātā sektora pētniekiem, no tām 13 bija mūsu virziena publikācijas. Vairums no šīm publikācijām ir ar privāto uzņēmēju piedalīšanos, un arī ar sadarbības partneriem no LLKC, Biedrības "Latvijas Zemnieku federācija" biedriem, biedrības "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija" biedriem, Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība "LATRAPs" biedriem, Gaļas liellopu audzētāju biedrības biedriem, biedrība "Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija" biedriem;

8) iepazīstināt visus LLU pētniekus, pamatstudiju, maģistra studiju un doktorantūras studentus ar intelektuālā īpašuma pārvaldības un zināšanu komercializācijas noteikumiem un kārtību un komercializējamo zināšanu potenciālu. TEPEK (<https://www.llu.lv/lv/tehnologiju-un-zinasanu-parneses-nodala>) aktīvi iesaistās šādu jautājumu skaidrošanā un popularizēšanā. Ir izstrādāta un ieviesta LLU Intelektuālā īpašuma pārvaldības politika

<https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-01/Intelektu%C4%81%C4%81%20%C4%ABpa%C5%A1uma%20p%C4%81rvaldes%20konceptija.pdf>

LLU Intelektuālā īpašuma pārvaldības noteikumi
<https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-01/LLU%20intelektu%C4%81%C4%81%20%C4%ABpa%C5%A1uma%20p%C4%81rvald%C4%ABbas%20noteikumi.pdf>;

9) organizēt uzņēmēju un zinātnieku sadarbības pasākumus (seminārus, konferences, kontaktbiržas, apmācības, kopīgas tematiskas diskusijas par nepieciešamajām zināšanām un tehnoloģijām, sadarbību to radīšanā un ieviešanā, izmantošanas nosacījumiem, un citus zināšanu pārnesi sekmējošus pasākumus). LLU organizētas starptautiskās konferences: "Economic Science for Rural Development", "Research for Rural Development", "Bioekonomika un lauku attīstība". Nozares zinātnisko iestāžu pārstāvji, Zemkopības ministrijas speciālisti, biedrību dalībnieki, uzņēmumu vadītāji, un topošie speciālisti pulcējās ikgadējās zinātniski praktiskās konferencēs "Līdzsvarota lauksaimniecība" un "Zemes pārvaldība un mērniecība", savukārt starptautiskā studentu konferencē "Students on their Way to Science" studentiem iespēja parādīt savu pētījumu rezultātus.

Šie iepriekš noteiktie uzdevumi pozitīvi ietekmē starptautisko atpazīstamību, palīdz augsta līmeņa pētniecības īstenošanā un starptautiski atzītu pētniecības rezultātu sasniegšanā. Paveiktais studiju virziena kontekstā iezīmē PLE, zinātnisko projektu finansējuma, starptautisko zinātnisko publikāciju (indeksētu *SCOPUS* un *Web of Science* datubāzēs) pieaugumu pārskata periodā. Informācijai skatīt 2.8.tabulu, kas atspoguļo pētniecībā plānotos rādītājus un izpildi uz 2018.gadu. Informācija par nozīmīgākiem sasniegumiem sociālo zinātņu blokā atrodama: <http://socialsciences.llu.lv/en>;

Savukārt LLU fundamentālo pētījumu veikšanai un virzībai ir izstrādāts un tiek sludināts iekšējais grantu konkurss "Fundamentālo pētījumu veikšana LLU", kur projektu var iesniegt LLU ievēlēti vadošie pētnieki vai pētnieki ar doktora grādu, kuri projekta pieteikuma brīdī ir pabeiguši, šobrīd īsteno vai ir saņēmuši apstiprinājumu par rūpnieciska (lietišķa) pētījuma vai eksperimentālas izstrādes projekta uzsākšanu. Viena pētniecības projekta kopējais finansējums - līdz 10 000 eiro, īstenošanas periods - līdz diviem gadiem.

Studiju virziens Ekonomika īsteno **doktora līmeņa studiju programmu - Agrārā un reģionālā ekonomika**. Šī programma ieņem nozīmīgu lomu jauno zinātnieku sagatavošanā, jo 26% no visiem LLU doktorantiem studē šajā doktora studiju programmā, kas būtiski veicina cilvēkresursu piesaisti zinātnei un veido pētniecības potenciālu. Doktorantu zinātniskās kapacitātes veidošana tiek organizēta LLU Pētniecības programmā skaidri definētos pētījumu virzienos, kas ir unikāli un atšķiras no citu universitāšu doktorantu pētījumu tēmām. Plašais LLU piedāvāto starptautisko zinātnisko konferenču klāsts jaunajiem zinātniekiem un publicēšanās iespējas SCOPUS un Web of Science indeksētos konferenču krājumos, nodrošina doktorantiem plašas iespējas publicēt savu pētījumu rezultātus. Katru gadu doktoranti vidēji sagatavo 15 publikācijas, kas indeksētas SCOPUS vai Web of Science datubāzēs. Papildus tam doktoranti kopā ar saviem zinātniskajiem vadītājiem piedalās pētniecības projektos, piemēram, pārskata periodā tie ir bijuši Valsts pētījumu programmas projekti "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)" un „Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)". Doktora studiju programmas absolventi veido veiksmīgas karjeras Latvijas un ārvalstu augstskolās, valsts iestādēs, Latvijas un starptautisko uzņēmumos, kā arī strādā individuāli kā zinātnieki dažāda līmeņa projektos gan Latvijā, gan ārvalstīs. No visiem absolventiem, kas doktora studijas ir beiguši laika periodā no 2013. līdz 2018. gadam, 39% ir palikuši strādāt LLU un veido veiksmīgu akadēmisko karjeru.

4.2. Zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades sasaiste ar studiju procesu, tajā skaitā rezultātu izmantošanas studiju procesā raksturojums un novērtējums.

Lielākā daļa no studiju virzienā nodarbināto mācībspēku pilda gan akadēmiskā personāla, gan zinātniskā personāla funkcijas, tāpēc tiek sekots līdzi, lai aktuālāko un jaunāko pētījumu rezultāti tiek integrēti studiju procesā, kas veicina vienu no Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. - 2020. gadam pamatprincipa – uz zināšanām balstītu sabiedrību veicinošā izglītība – ievērošanu. Pārskata periodā studiju virziena mācībspēki ir sagatavojuši vairāk nekā 10 dažādus mācību materiālus un zinātniskās monogrāfijas, kuros ir iekļauti zinātnisko projektu rezultāti, un kas tiek izmantoti studiju procesā. Piemēram, valsts pētījumu programmas sociālajās zinātnēs "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)" (2014–2018) kopējā monogrāfija "Simtam pāri. Viedā Latvija" un šīs programmas 5.2.3. projekta monogrāfija "Zināšanu ekonomika Latvijas lauku un reģionu dzīvotspējai", valsts pētījumu programmas „Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)" 3.2. projekta zinātniskā monogrāfija "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas iespējas ar klimatam draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā", Erasmus+ projekta "Izglītošana lauku uzņēmējdarbībā caur ārstniecības un aromātisko augu ražošanu un popularizēšanu (REMAP)" grāmata "Uzņēmējdarbības veicināšana laukos caur ārstniecības augu ražošanu un izmantošanu"

<https://remap-project.eu/intellectual-outputs/>

Pārrobežu sadarbības projektā Interreg LAT-LIT “Gatavs biznesam” (ReforB) izstrādāti metodoloģiskie materiāli biznesa semināru un biznesa spēļu veidošanai, kā arī izstrādāts inovatīvs un interaktīvs rīks Biznesa simulators. <https://www.reforbsimulator.eu/>

Pārrobežu sadarbības projektā Central Baltic “Meta cluster for attracting the Japanese tourism market” tapušie materiāli un pieredze tiek nodota studējošiem, kā praktisks piemērs par tūrisma vadīšanu, digitālo mārketingu, starptautisko komunikāciju. <https://balticsea.countryholidays.info/>

Lai motivētu mācībspēkus sagatavot mācību materiālus un integrētu projektos, praktiskā pētniecībā iegūto pieredzi studiju procesā, LLU līmenī ir izveidota motivācijas sistēma, kur mācību materiālu sagatavošana un zinātnes dimensija ir vērtējamie elementi, un personāls par to saņem finansiālu atbalstu.

4.3. Starptautiskās sadarbības zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē raksturojums un novērtējums, norādot arī kopīgos projektus, pētījumus u.c. Norādīt studiju programmas, kuras iegūst no šīs sadarbības. Norādīt turpmākos plānus starptautiskās sadarbības zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē attīstībai

LLU ģeogrāfiskā atrašanās vieta, mijiedarbība ar pasaules, tai skaitā Baltijas jūras reģiona, universitātēm un pētniecības institūcijām, ir veicinājis to, ka studiju virziena vadošie pētnieki un to veiktie pētījumi ir atpazīstami Eiropas mērogā, īpaši Baltijas jūras reģiona mērogā, un ieņem zināmu vietu zinātnes vidē pasaulē. To lielā mērā nosaka studiju virziena nišas pētījumi, kas ir saistīti ar viedu attīstību, bioekonomiku, klimata pārmaiņām, sociālām inovācijām, tautsaimniecības un sabiedrības transformācijas procesiem, uzņēmējdarbības attīstību.

Galvenās zinātniskās aktivitātes, kurās vadošie pētnieki un pētnieki mijiedarbojas ar starptautisko zinātnieku sabiedrību ir:

- dalība COST akcijās (COST Action IS1207 Local Public Sector Reforms: An International Comparison; CA16123 - Safety Culture and Risk Management in Agriculture; CA16206 - Empowering the next generation of social enterprise scholars; CA16106 - Ammonia and Greenhouse Gases Emissions from Animal Production Buildings);
- dalība Horizon2020 projektos (BioMonitor, DISARM);
- dalība Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas projektos (REMAP, ProFesus, CLICHA), kas vecināja virziena zinātnieku uzkrātās pieredzes un zināšanu pārnesi starptautiskā līmenī un dažādās pasaules daļās (Eiropā, Āzijā, Āfrikā), kā rezultātā ir tapuši vairāki izglītojoši materiāli, organizēti sabiedrības izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki;
- dalība Interreg Centrālās Baltijas programmas 2014.-2020. gadam projektā “Meta cluster for attracting the Japanese tourism market (CAITO)” ir vecinājis pētnieku sadarbību ar tūrisma nozari, apzinot konkurētspējīgas ekonomikas attīstības ceļus;
- dalība Interreg V-A Latvija – Lietuva programmā 2014.-2020. gadam projektā “Ready for business (ReforB)”, kā rezultātā tiek vecināta ilgtspējīga uzņēmējdarbības attīstība pārrobežu reģionos, izmantojot inovatīvus uzņēmējdarbības atbalsta instrumentus un risinājumus;
- dalība ERA-NET tīklos (RETHINK, SUMFOREST);

- publikācijas ar augstu citējamību un open access žurnālos.

Papildus tam virziena akadēmiskais personāls aktīvi piedalās un iesaistās dažādās starptautiskās organizācijās: 1) Association for European Life Science Universities (ICA); 2) Baltijas jūras reģiona valstu universitāšu tīklā (BSRUN); 3) Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāte (BOVA); 4) Eiropas Savienības Rural Networks' Assembly; 5) Eiropas Universitāšu Asociācija (EUA); 6) Starptautiskā universitāšu asociācija (IUA); 7) Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnieku asociācija (NJF); 8) Polijas Zinātnes padome; 9) Eiropas Lauksaimniecības pārtikas un vides Zinātņu akadēmijas asociācijas padome; 10) ES Zinātņu akadēmiju konsultatīvā padome (EASAC); 11) Georgofili akadēmija (Itālija); 12) Krievijas Lauksaimniecības Zinātņu akadēmija; 13) Lietuvas Zinātņu akadēmija; 14) Zviedrijas Karaliskās Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija; 15) Marokas Izglītības Kvalitātes vadības asociācija; 16) Starptautiskā Makromārketinga asociācija; 17) Eiropas lauksaimniecības ekonomistu asociācijas; 18) Athens Institute for Education and Research; 19) European Observatory on Homelessness; 20) Eiropas Lauku sociologu asociācija; 21) Union of Scientists in Bulgaria; 22) Deutsche Gesellschaft für Hauswirtschaft; 23) The International Federation for Home Economics .

Par studiju virzienā iesaistīto akadēmiskā personāla atpazīstamību starptautiskā vidē liecina: 1) pārstāvniecība kā ārvalstu ekspertiem citu valstu zinātniskās institūcijās (Academic Member Russian State Agrarian University; Moscow Timiryazev Agricultural Academy, Vision Science Research in Malaysia); 2) uzaicinājums būt vadošiem lektoriem konferencēs, diskusijās un simpozijos (Morocco, Turkmenistan, Belgium, France, Georgia); 3) darbība starptautisku zinātnisku žurnālu redakcijās (Journal of Science Education, International Journal of Globalisation and Small Business, European Integration Studies).

Turpmākā starptautiskās sadarbība zinātnes attīstībai tiek balstīta uz: 1) zinātnes un pētniecības ciešāku integrāciju studiju procesā; 2) zinātnes un pētniecības polarizēšanu gan starptautiskā vidē, gan nacionālā vidē (izmantojot www.sciencelatvia.lv); 3) iekšējo LLU grantu izmantošanu jauno zinātnieku atbalstam un jauno zinātnieku piesaistei no ārvalstīm; 4) sekmēt maģistrantu un doktorantu pētījumu rezultātu publicēšanu starptautiskos izdevumos ; 5) sekmēt starptautisku projektu pieteikumu sagatavošanu, attīstot mērķtiecīgāku motivācijas sistēmu un snieguma finansējumu zinātnei.

Ieguvumi no iepriekšminētās sadarbības ir **visām studiju** programmām: 1) studiju kursu realizācijā tiek izmantoti materiāli, kas tapuši projektu rezultātā - izglītojoši materiāli, izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki; 2) tiek attīstītas pētnieciskās tēmas un tematika, kas sasaucās ar padziļinātu izpēti un iespējamo dalību projektu aktivitātēs; 3) noslēgumu darbu un pētniecisko darbu sasaiste ar mērķtiecīgu un virzītu studiju procesu mijiedarbībā ar zinātni un pētniecību 4) visu līmeņu studējošo iesaiste pētniecībā un zinātnē (gan kā mērķauditorijas, gan pētījumu veicēji, gan ar zinātniskie asistenti).

Izceļot svarīgākās aktivitātes un sadarbības piemērus **studiju programmās**: 1) bakalaura studiju programmas “Ekonomika” studējošie ir piedalījušies vairākos starptautiskos projektos kā mērķauditorija (ReforB ; REMAP); 2) maģistra studiju programmas “Ekonomika” maģistranti izstrādājuši savus maģistra darbus konkrēta projekta ietvaros (EKOSOC-LV; INTERFRAME) un atsevišķi sekmīgi izstrādāti un aizstāvēti maģistra darbi tiek nodoti kā intelektuālais īpašums pašvaldībām, nozaru asociācijām, un kā praktisko pētījumu rezultāts; 3) doktoranti vairākos pētījumos (EKOSOC-LV; EVIDEnT; “*Lopbarībā izmantojamo pākšaugu bioekonomiskās efektivitātes novērtējums*” u.c.) ir iesaistīti gan kā pētnieki, gan arī izstrādātais promocijas darbs ir iekļauts, kā viens no projekta sasniedzamajiem rezultātiem. Turklāt doktoranti aktīvi iesaistās zinātnes popularizēšanā un ir nozīmīga zinātnes vienību sastāvdaļa.

4.4. Norādīt, kā tiek veicināta mācībspēku iesaiste zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē. Akadēmiskā personāla zinātniskās pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades studiju virzienam atbilstošajā nozarē raksturojums un novērtējums, sniedzot piemērus un kvantitatīvo datu apkopojumu par studiju virzienam atbilstošām zinātniskāspētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm pārskata periodā -akadēmiskā personāla publikācijām, dalību konferencēs, mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm, dalību projektos u.c., sakārtojot pēc nozīmīguma.

Studiju virziena mācībspēki laika periodā 2013.-2018. g. ir īstenojuši ap 50 zinātnes projektus. Nozīmīgākie **starptautiskie projekti** ir Eiropas Savienības 7. ietvarprogrammas projekti:

- “*Enhancing of legumes growing in Europe through sustainable cropping for protein supply for food and feed (EUROLEGUME)*” (2014-2017), kas veicināja starpdisciplināru un starpinstitucionālu pētījumu īstenošanu pārtikas un barības inovatīvu risinājumu jomā, tā rezultāti publicēti 7 publikācijās, kas indeksētas Scopus un/vai Web of Science datubāzēs, kā arī izveidotas iestrādes pēcdoktorantūras projektam “Lopbarībā izmantojamo pākšaugu bioekonomiskās efektivitātes novērtējums” (2017.-2020. gads);
- Starptautiskās atpazīstamības un tīklošanās veicināšanai nozīmīga bija divu ERA-NET projektu Latvijas puses vadība “*Rethinking the links between farm modernization, rural development and resilience in a world of increasing demands and finite resources (RETHINK)*”, “*Tackling the challenges in sustainable and multifunctional forestry through enhanced research coordination for policy decisions (SUMFOREST)*”, kā svarīgākais šo tīklošanās projektu rezultāts ir jauna Horizon2020 projekta “*Disseminating Innovative Solutions for Antibiotic Resistance Management (DISARM)*” uzsākšana 2019. gadā;
- gadā tika uzsākts vērienīgs Horizon2020 projekts “*Monitoring the bioeconomy (BioMonitor)*”, kā rezultātā virziena pētnieki sadarbojas ar vadošajām Eiropas zinātnes institūcijām (piemēram, Wageningen University and Research, Thünen-Institute of Market Analysis, Technical University of Munich, European Forest Institute) piedalās BioMonitor Model Toolbox izveidē.

Pārskata periodā studiju virziena mācībspēki iesaistījās vairākos Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas projektos, piemēram, “*Education in rural entrepreneurship through producing and valorising of medicinal and aromatic plants (REMAP)*”, “*Climate Change in Agriculture (CLICHA)*”, kas veicināja mācībspēku uzkrātās pieredzes un zināšanu pārnesi starptautiskā līmenī un dažādās pasaules daļās (Eiropā, Āzijā, Āfrikā), kā rezultātā ir tapuši vairāki izglītojoši materiāli, organizēti sabiedrības izglītošanas pasākumi, izveidoti interaktīvi e-apmācību rīki.

Pārrobežu sadarbības programmas: Savukārt Central Baltic Programme 2014-2020 projekts “*Meta cluster for attracting the Japanese tourism market (CAITO)*” (2016-2020) ir veicinājis studiju virziena mācībspēku sadarbību ar tūrisma nozari. Interreg Latvija-Lietuva programmas 2014.-2020. gadam projektu “*Ready for business (ReforB)*” (2017-2019), kā rezultātā tiek veicināta ilgtspējīga uzņēmējdarbības attīstība pārrobežu reģionos.

Attiecībā uz nozīmīgākajiem **nacionālā līmeņa projektiem** un to rezultātiem, jāatzīmē, ka laika posmā no 2014. līdz 2018. gadam iezīmēja ļoti aktīvu zinātnisko darbību gan visā Latvijā, gan studiju virziena mācībspēku vidū, ko veicināja 2013. gada nogalē Latvijas Republikas valdībā apstiprinātie prioritārie virzieni zinātnē, kuriem tika pakārtotas atbilstošas valsts pētījumu

programmas, no kurām divās programmās piedalījās virziena mācībspēki:

- “Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)”. Dalība šīs programmas projektos deva būtisku iespēju palielināt akadēmiskā personāla starptautiski citējamo publikāciju izstrādi (*ScienceDirect (Elsevier)*, *Scopus*, *Thomson Reuter Web of Science (WoS)*, *Springer Open*, *ERIH u.c.*) žurnālos vai konferenču rakstu krājumos. Kā arī veicināja zinātnisko grādu ieguvu un promocijas darbu izstrādi. Aktivizēja nacionāla un starptautiska līmeņa sadarbību, vienlaikus ļaujot par procesiem Latvijā informēt pasaules mēroga zinātnieku saimi. Kopumā programma sociālo zinātņu attīstību Latvijā ir virzījusi starpdisciplināritātes aspektā. Minētās valsts pētījuma programmas īstenošana noteica to, ka studiju virziena mācībspēki arī nākošajā valsts pētījuma programmu periodā (2018.-2021.) turpinās dalību divos projektos – INTERFRAME-LV un DemoMig;
- “Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDenT)”. Dalība šajā programmā stiprināja studiju virziena mācībspēku kompetenci klimata pārmaiņu problemātikas izpētē, siltumnīcas efektu izraisošo gāzu (SEG) emisiju samazināšanas iespēju izvērtēšanā. Kopumā šī pētījuma rezultāti veido būtisku pienesumu lauksaimniecības sektora radīto SEG emisiju līdzšinējā zinātniskajā izpētē (sagatavota 1 zinātniska monogrāfija, 2 žurnāla publikācijas, 11 publikācijas konferenču rakstu krājumos, kas indeksējas *Scopus*, *Thomson Reuter Web of Science (WoS)* datubāzēs, 1 populārzinātniska publikācija, dalība 18 starptautiskās zinātniskās konferencēs, kā arī aizstāvēts 1 maģistra darbs un 1 promocijas darbs par pētījuma tematiku), noskaidro galvenās SEG emisiju attīstības prognozes, detalizētāk analizē galvenos SEG emisiju avotus un galvenos emisiju veidošanās faktorus, veido jaunas atziņas par Latvijas apstākļiem piemērotiem SEG emisiju samazināšanas pasākumiem un to ieviešanas ekonomiskiem un vides ieguvumiem, kā arī dibināti starptautiski kontakti un izveidotas iestrādes Horizon2020 pieteikumam (Climate Care Cattle Farming Systems (CCCFarming) pētījumu turpināšanai starptautiskā līmenī, kas tika apstiprināts un 2019. gada nogalē tiks uzsākta tā īstenošana.

Lielu nozīmi virziena mācībspēku zinātniskajā attīstībā sniedz **Zemkopības ministrijas pasūtīti pētījumi**, kas tiek mērķtiecīgi realizēti konkrētu politikas un tautsaimniecības mērķu sasniegšanai. Piemēram, projekts “Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrājos” ir nozīmīgs lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā, jo tā rezultāti tika izmantoti Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam izstrādei, bet projekta “Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam” rezultātā ir izstrādāti divi modeļi, kuru galvenie lietotāji ir LLU, Zemkopības ministrija, Vides un reģionālās attīstības ministrija.

LLU kopumā ir izstrādāta sistēma, kas precīzi nosaka bāzes finansējuma izlietošanu, noteiktu daļu no tā pārdaļot struktūrvienībām (atkarībā no sasniegtajiem rezultātiem), katrs pētnieks saņem snieguma finansējumu, kura lielums ir tieši atkarīgs no zinātniskā darba rezultātiem. Lai celtu LLU zinātnisko kapacitāti un veicinātu jauno zinātnieku iesaisti, ir izveidota iekšējo grantu programma “LLU pētniecības programmas īstenošana”, kur konkursa kārtībā tiek finansēti projekti. Lai sekmētu jaunu projektu izstrādi, no 2018.-2022. gadam tiek īstenots projekts “LLU un tās pārraudzībā esošo zinātnisko institūciju starptautiskās sadarbības projektu pētniecībā un inovācijās veicināšana”, kur tiek finansiāli atbalstīta, projektu pieteikumu sagatavošana un iesniegšana. Piemēram, neapstiprināts, bet virs kvalitātes sliekšņa novērtēts Horizon2020 projekta pieteikums “Coaching for innovation – competence development of advisors in the agri-food and forestry sector (COACHINN)”, varēja tikt caur šo finansējumu uzlabots un iesniegts atkārtoti. Studiju virziena mācībspēku paveiktais iezīmē konstantu zinātnē nodarbināto pilna laika ekvivalenta (PLE),

zinātnisko projektu finansējuma, starptautisko zinātnisko publikāciju (indeksētu SCOPUS un Web of Science datubāzēs) pieaugumu pārskata periodā.

Mācībspēku zinātniskās pētniecības aktivitātes tiek apkopotas gan veidojot fakultātes stratēģiju, gan veidojot zinātnes sniegumu atskaiti. Visa informācija par publikācijām, projektiem un cita veida zinātniskās pētniecības aktivitātēm tiek apkopota elektroniskās datubāzes LLU informācijas sistēmā.

Publikāciju veids/līmenis	Publikāciju skaits				Skaits kopā pārskata periodā
	A(4)	B(3)	C(2)	D(1)	
Recenzētas zinātniskas un citas monogrāfijas	0	0	5	13	18
Sastādīti zinātniski izdevumi	0	0	0	0	0
Trešo personu veidoti pārskati par pētījumiem	0	7	14	8	29
Raksti zinātniskos žurnālos	4	54	61	6	125
Raksti zinātniskos krājumos, nodaļas kolektīvās monogrāfijās, redaktora ievadvārdi monogrāfijām un krājumiem	2	6	28	44	80
Konferenču ziņojumi vai tēzes	311	130	30	252	723
Enciklopēdiju rakstu vai šķirklju publikācijas	0	3	0	0	3
Mācību-metodiskās un populārzinātniskās publikācijas	12	1	37	2	52
Publicētas recenzijas un uzrunas, publicistika	0	0	2	15	17
Zinātniski recenzēti rakstu krājumi	0	1	4	0	5
Promocijas darbi (aizstāvēti)	0	0	0	8	8
Zinātniskie projekti					47

Ar detalizētu docētāju iesaisti projektos un zinātnes /pētniecības sniegumu var iepazīties docētāju CV.

4.5. Norādīt, kā tiek veicināta studējošo iesaiste zinātniskajā pētniecībā un/ vai mākslinieciskajā jaunradē. Novērtēt un raksturot katra studiju programmas līmeņa, kurš tiek īstenots studiju virzienā, studējošo iesaisti zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē, sniedzot piemērus studējošajiem piedāvātajām un izmantotajām iespējām.

Studējošo iesaiste pētniecības procesā ir svarīga studiju virziena pētniecības kapacitātes celšanai, taču saistībā ar ierobežotajiem finanšu resursiem, līdz šim studentu iesaiste zinātnē ir notikusi vairāk caur brīvprātīgo darbu (slēdzot līgumus par brīvprātīgo darbu, laika periodā no 2013.-2018. gadam brīvprātīgo darbu zinātnē ir veikuši 13 studenti) vai darbu projektā kā vadošā pētnieka asistents (4 darba līgumi). Izstrādāti maģistra darbi ir kā zinātniskā projekta rezultatīvais rādītājs, pēdējo 6 gadu laikā tādi bijuši 9 darbi (EKOSOC-LV).

Studiju virziena mācībspēkiem ir iespēja izmantot arī LLU iekšējo grantu programmas “LLU pētniecības programmas īstenošana” un “Zinātniskās kapacitātes stiprināšana LLU”, kuru mērķis ir sekmēt maģistrantu, doktorantu un jauno zinātnieku iesaisti zinātniskajā darbībā, kopš 2017. gada šajās programmās iesaistīti 8 doktoranti un viņu zinātniskie vadītāji.

Lai veicinātu studentu interesi par zinātni, katru gadu tiek organizētas dažādas studentu zinātniskās konferences, piemēram, starptautiskā studentu zinātniskā konference “Studenti ceļā uz zinātni”, maģistrantu zinātniskā konference „Attīstība daudzveidībā”, kur studenti kopā ar mācībspēkiem

sagatavo zinātniskos rakstus. Labāko maģistrantu zinātniskās publikācijas, sadarbībā ar mācībspēku tiek pilnveidotas un iesniegtas dalībai starptautiskajās zinātniskajās konferencēs vai publicēšanai zinātniskajos izdevumos.

4.6. Augstskolas/ koledžas darbībā, galvenokārt novērtējamā studiju virzienā, piemēroto inovāciju formu (piemēram, produktu inovācijas, procesa inovācijas, mārketinga inovācijas, organizatoriskās inovācijas) īss raksturojums un novērtējums, sniedzot piemērus un novērtējot to ietekmi uz studiju procesu.

Studiju virziena mācībspēki un atsevišķas LLU struktūrvienības īsteno virkni aktivitāšu, kas veicina dažādu inovāciju formu ieviešanu studiju procesā. Piemēram, **tehnoloģiju un sadarbības inovācijas** tiek īstenotas LLU Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļā, kuras uzdevums ir veicināt zinātnieku, studentu un uzņēmēju sadarbību, attīstot inovatīvus tehnoloģiskos risinājumus un produktus ar paaugstinātu pievienoto vērtību, kas balstīti uz zinātniskajiem pētījumiem un starpnozaru zinātnieku un studentu sadarbību. Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļā notiek tīklošanās un jaunrades pasākumi, ideju izstrādes un aprobācijas meistarklases, kā arī ar intelektuālā īpašuma aizsardzību saistīti semināri un darba grupu pasākumi. Viena no Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļas prioritātēm ir veidot un stiprināt saiknes starp dažādu nozaru studentiem, attīstot inovatīvus risinājumus LLU pārstāvētajās studiju un zinātnes jomās.

Sociālās, stratēģiskās, sadarbības un vērtību inovācijas tiek īstenotas studiju virziena mācībspēku organizētajās Vasaras skolās. Katrai Vasaras skolai ir sava tematika, mērķis un uzdevumi. Piemēram, 2017. gada Vasaras skola "Būvējam kopienu. Tās sociālie, ekonomiskie un kultūrvides aspekti praksē", kas norisinājās Jēkabpils novada Rubenes pagasta Kaldabruņā, tapa sadarbībā ar vietējo biedrību "Ūdenszīmes" un pulcēja dažādu fakultātes programmu studentus. Pasākuma ietvaros notika gan teorētiskas nodarbības par kopienas veidošanu un vietējo resursu apzināšanu, gan praktiska dažādu sociālo pētījumu metožu izmantošana. Rezultātā studenti prezentēja savu redzējumu par vietas turpmāko attīstību. Savukārt 2019. gada Vasaras skola "Ko darīt ar vietu?", kas norisinājās Preiļu novada Aizkalnes pagastā, tapa sadarbībā ar Aizkalnes pagasta biedrību "Sabiedriskais centrs "Aizkalne"" un bija daļa no Valsts pētījumu programmas projekta DemoMig, pulcēja kopā gan bakalaura, gan maģistra līmeņa studentu no dažādām LLU fakultātēm (ESAF, Veterinārmedicīnas fakultāte, Vides un būvzinātņu fakultāte), kā arī no dažādām Latvijas augstskolām (LLU un LU), tādējādi radot iespēju starpdisciplināram skatījumam uz vietas attīstības scenārijiem. Ņemot vērā vasaras skolas plašo rezonansi un iesaistīto dalībnieku loku, vasaras skola vērtējama kā veiksmīga sociāla inovācija.

Vadīšanas, plānošanas, mārketinga un organizatoriskās inovācijas tiek īstenotas studiju virziena mācībspēku iniciēto un uzraudzīto, bet studentu organizētos pasākumos "Uzņēmēja DNS", kas tiek organizēts vienu reizi gadā. Pasākuma mērķis - uzņēmējspēju attīstība studentiem. Par pasākuma plānošanu un norisi ir pilnībā atbildīgi studenti, kas paši izvēlas pasākuma viesus, uzaicina tos, piesaista sponsorus, vada pasākumu, izstrādā pasākuma formātu, iekārto pasākuma telpas. Piemēram, 2018./2019.st.g. pasākumā piedalījās 11 dažādu uzņēmumu un valsts institūciju pārstāvji un 120 studenti, novadītas 9 meistarklases, organizēta kontaktbirža, kas nodrošināja iespēju studentiem redzēt uzņēmēju ražoto produkciju, organizētas diskusijas un darbs grupā. Šī pasākuma rezultātā studenti ieguva jaunas zināšanas par uzņēmējdarbības vidi, uzņēmējdarbības uzsākšanu un uzņēmuma vadīšanu, uzņēmējdarbības ētikas un etiķetes jautājumiem, kā arī

profesionālās prasmes vadīšanā, mārketingā, plānošanā, pasākumu plānošanā, sponsoru piesaistīšanā, kā arī paaugstināja prasmes sadarboties komandā, sava laika plānošanā, sarunu vadīšanā, pienākumu deleģēšanas un pienākumu uzņemšanās.

Produktu, pakalpojumu un biznesa modeļa inovācijas tiek veicinātas ar studentu iesaisti pašvaldību, dažādu uzņēmēju organizāciju, biedrību, valsts institūciju organizētajos biznesa ideju konkursos. Piemēram, 2017. gadā studiju virziena studenti piedalījās biznesa ideju konkursā "Radām novadam", kuru organizē biedrība "Radām novadam", sadarbībā ar DELFI, un kura mērķis ir radīt pēc iespējas lielāku sociālekonomisko labumu kādam Latvijas novadam. Studentu komanda "Ar domu rītdienai" izstrādāja idejas septiņos virzienos, sākot ar dāvanu servisu līdz spēlēm tūristiem, kuras varētu realizēt Jelgavas novadā. Konkurss deva iespēju studentiem apliecināt sevi kā talantīgus un uzņēmīgus Latvijas jauniešus, kas izstrādā un īsteno dažādus biznesa projektus Latvijas novados.

Fakultātē projekta ietvaros (ReforB) radīts IT rīks Biznesa Simulācijas spēle, ka var izmantot studiju kursus (piemēram, Uzņēmējdarbība, Inovācija uzņēmējdarbībā) kā inovatīvu un atraktīvu biznesa idejas attīstīšanas rīku. (www.reforbsimulator.eu)

II - Studiju virziena raksturojums (5. Sadarbība un internacionalizācija)

5.1. Novērtēt, kā studiju virziena ietvaros īstenotā sadarbība ar dažādām Latvijas un ārvalstu institūcijām (augstskolām/ koledžām, darba devējiem, darba devēju organizācijām, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām, zinātnes institūtiem u.c.) nodrošina virziena mērķu un studiju rezultātu sasniegšanu. Norādīt, pēc kādiem kritērijiem tiek izvēlēti studiju virzienam un studiju programmām atbilstošie sadarbības partneri un kā sadarbība tiek organizēta, raksturojot sadarbību ar darba devējiem, papildus norādīt mehānismu darba devēju piesaistei.

Studiju virziena **sadarbība ar Latvijas institūcijām** notiek vairākos veidos:

- sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām projektu rezultātu izplatīšanā un komunikācijā ar sabiedrību (piemēram, Zemnieku Seima, Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padome, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija);
- līdzdalība nevalstisko organizāciju un uzņēmumu valdēs, padomēs (piemēram, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Jelgavas Biznesa inkubators padome);
- kopīgas zinātniskas un populārzinātniskas publikācijas ar nozares ekspertiem (piemēram, lauksaimniecības precīzo tehnoloģiju uzņēmums SIA "Precision Farming");
- līgumpētījumi ar pašvaldībām (piemēram, Jelgavas novada pašvaldība, Ogres novada pašvaldība, Auces novada pašvaldība);
- līgumpētījumi ar darba devējiem un darba devēju piesaiste studiju un zinātnes procesiem (piemēram, SIA ZAAO, Accenture OY, Kūdras asociācija, Latvijas valsts meži);
- darbība citu universitāšu promocijas padomēs (piemēram, virziena mācībspēki piedalās Daugavpils Universitātes promocijas padomē, Latvijas Universitātes Ekonomikas nozares promocijas padomē, RISEBA, Ventspils Augstskolas un Banku Augstskolas apvienotās promocijas padomē Vadībzinātņu nozarē, Biznesa Augstskolas Turība Promocijas padomē, Rīgas Stradiņa Universitātes promocijas padomē Socioloģijā);
- sadarbība ar citām universitātēm un augstskolām (Transporta sakaru institūts; Aeres

University of Applied Sciences; Timișoaras Rietumu universitāte; Slovākijas Lauksaimniecības universitāte);

- sadarbība informatīvo pakalpojumu sniegšanā, kā arī savstarpēja sadarbība informācijas resursu izmantošanas veicināšanā un starpnozaru pētniecības attīstībā. (Latvijas Universitātes Akadēmiskā Bibliotēka; SIA "TILDE"; SIA Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts);
- Sadarbība studiju programmu plānos paredzēto prakšu vietu nodrošināšanā un prakses organizēšanā ("Latvijas kūdras ražotāju asociācija"; AS "Jelgavas Dzirnavas"; Valsts ieņēmumu dienests u.c.).

Sadarbībai **ar ārvalstu institūcijām** LLU ir izstrādāts un tiek ieviests *Internacionalizācijas plāns*, kas nosaka universitātes starptautiskās sadarbības mērķus, prioritātes un rezultatīvos rādītājus apmaiņas studiju, ārvalstnieku pilna laika studiju un ārvalstnieku sadzīves apstākļu jomās. Plāns nosaka galvenās prioritātes un sadarbības aktivitātes:

- prioritāru sadarbību ar līdzīga studiju un zinātniskās pētniecības profila augstskolām ES dalības un partnervalstīs, kuru studiju virzieni atbilst LLU īstenotajiem;
- prioritāru sadarbību ar starptautiskajām augstskolu asociācijām, kuru aktīvi biedri ir LLU, - Eiropas Dzīvības zinātņu universitāšu asociāciju (ICA), Baltijas Universitāšu programmu (BUP), Baltijas un Ziemeļvalstu lauksaimniecības universitāšu tīklu (BOVA – NOVA), Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnieku asociāciju (NJF), u.c., un kas īsteno savu akadēmisko darbību līdzīgos studiju un pētniecības virzienos;
- starptautisko sadarbību ar ārvalstu universitātēm/augstskolām studiju virzienu līmenī. Fokussējoties uz ārvalstu partneraugstskolām/universitātēm, ar kurām notiek regulāra studentu un docētāju apmaiņa (Erasmus+ programma, u.c.), kā arī līdzdalība kopējos projektos (piemēram, SAM 8.2.3.), pētniecības jomā, savstarpēja sadarbība zinātniskās un metodiskās konferencēs u.c.

Universitātes/ augstskolas, ar kurām noslēgti Erasmus+ starpinstitucionālie līgumi, pieejami: https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/LLU%20ligumi%20_Erasmus%2B%20partneraugstskolas_HEIs%2027.03.18.xls

Informācija par sadarbības līgumiem atrodama 7.pielikumā.

Sadarbības jomas ar darba devējiem un mehānisms darba devēju piesaistē tuvāk aprakstīts studiju virziena raksturojuma 2.1. un 2.2. nodaļās, bet sadarbība zinātnē 4.6. nodaļā.

5.2. Norādīt, kāda sistēma vai mehānismi tiek izmantoti ārvalstu studējošo un mācībspēku piesaistei, raksturot piesaistīto ārvalstu studējošo un mācībspēku skaita dinamiku.

Ārvalstu studējošo piesaistei LLU nodrošina informāciju par savu piedāvājumu, kas atrodama interneta vietnēs (skat. 2.1.8.sadaļu Studiju virziena informācijas pieejamība). Ārvalstu studentu piesaistei LLU īsteno dažādas marketinga aktivitātes: tiek slēgti līgumi ar rekrutācijas aģentiem, paredzot viņu darba efektivitātes novērtējumu; e-marketing; dalība starptautiskajos izglītības gadatirgos un aģentu forumos u.c. LLU ir Latvijas Augstākās izglītības eksporta apvienības (AIEA) biedrs un piedalās tās organizētajās aktivitātēs. **Ārvalstu praksēm** tiek nodrošināts finansējums Erasmus+ mobilitātes projektu ietvaros uz individuālu līgumu pamata. **Ārvalstu mācībspēku piesaiste** studiju virzienā galvenokārt virzīta uz *Starptautiskās lekciju nedēļas* pasākumiem fakultātē, kur 2018. gadā lekcijas nolasīja 13 vieslektori (2017.gadā 9 vieslektori; 2016.gadā 17

Starptautiskās lekciju nedēļas vieslektori 2018. gadā

Vieslektors	Valsts	Institūcija
Melinda Dinca	Rumānija	Timișoaras Rietumu universitāte
Jona Mulliri	Albānija	Tirānas Lauksaimniecības universitāte
Edmira Shahu	Albānija	Tirānas Lauksaimniecības universitāte
Istvan Boros	Lielbritānija	Kembridžas universitāte
Maria Parlinska	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Barbara Freytag-Leyer	Vācija	Fuldas universitāte
Ludwik Wicki	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Karina Tetek Benetti	Čehija	Libereces Tehniskā universitāte
Janusz Myszcyszyn	Polija	Rietumpomerānijas Tehnoloģiju universitāte
Agnieszka Parlinska	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Ewa Stawicka	Polija	Varšavas dzīvības zinātņu universitāte
Tiberiu Foris	Rumānija	Transilvānijas Universitāte
Diana Foris	Rumānija	Transilvānijas Universitāte

Savukārt, lai novērstu ierobežoto finansējumu ārvalstu docētājiem, tika uzsākts projekts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu "LLU akadēmiskā personāla pilnveidošana" (8.2.2.0/18/A/014), kura viens no mērķiem - līdz 2021. gadam piesaistīt ārvalstu akadēmisko personālu, paredzot tam finanšu līdzekļus. Projekta ietvaros tiek sludināti starptautiski konkursi un radītas iespējas dalīties pieredzē un savstarpēji pilnveidot studiju kursu saturu, tā pasniegšanu un metodoloģiju. Docētājs tiek piesaistīts nevis kā vieslektors un atsevišķu lekciju nolasīšanu, bet uz studiju kursa docēšanu. Piemēram, izsludinot starptautisku konkursu 2019.gada martā (laika periodam 6 mēneši) fakultātē tika nodarbināts viesprofesors no Polijas.

5.3. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, raksturot studējošajiem piedāvātās prakses iespējas, nodrošinājumu un darba organizāciju. Norādīt, vai augstskola/ koledža palīdz studējošajiem atrast prakses vietu.

Studējošie var brīvi izvēlēties prakses vietu. Programmas direktori vai par prakses organizāciju

atbildīgie mācībspēki – prakses vadītāji (turpmāk tekstā – prakšu vadītāji) nodrošina atbalstu prakses vietas meklēšanā.

Katru gadu ESAF saņem arī vairākus prakšu iespēju piedāvājumus no ilggadējiem sadarbības partneriem, piemēram, SIA „DINEX Latvia”, SIA „Accenture Latvia”, AS „Swedbank”, AS „SEB banka”, SIA „Jelgavas tipogrāfija” u.c. Studējošiem informācija par šiem prakšu vietu piedāvājumiem ir pieejama fakultātē uz ziņojuma stenda, informatīvajā televizorā, fakultātes mājaslapā, kā arī studējošos par šīm prakses iespējām informē programmu direktori vai prakses vadītāji. Katru gadu daļa no sadarbības partneriem organizē vieslekcijas studējošiem, kuru laikā informē studējošos par prakses un darba iespējām, piemēram, SIA “Nikos Travel”- par prakses iespējām Kiprā, SIA „Accenture Latvia” - par prakses iespējām uzņēmumā, “Civitta Latvia” - par pārrobežu apmaiņas programmām uzņēmējiem, gan darba iespējām pašā uzņēmumā. ESAF ir noslēgti sadarbības līgumi par prakses iespējām un sadarbību ar vairākām organizācijām (skatīt 10.pielikumu). No 10.pielikumā norādītajiem uzņēmumiem un iestādēm visvairāk prakses vietas studentiem piedāvā Valsts ieņēmumu dienests, Latvijas Kūdras ražotāju asociācija, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (kā arī tā biroji reģionos), LPKS LATRAPs, Jelgavas Pilsētas dome, Zemgales plānošanas reģions. Regulāri studenti izmanto prakses iespējas šajās organizācijās.

Studējošiem ir arī iespējas Erasmus+ programmas ietvaros iziet praksi ārvalstu uzņēmumos kādā no *Erasmus+* programmas dalībvalstīm gan studiju laikā, gan gada laikā pēc studiju programmas absolvēšanas. Ārvalstīs prakses vietas studējošie galvenokārt meklē paši. Ja saņemts prakses vietas piedāvājums no LLU ārvalstu sadarbības partnera, tad LLU Starptautiskās sadarbības centrs studējošiem piedāvā prakses iespējas ārvalstīs, elektroniski informāciju pārsūtot studiju programmas direktoriem, kuru pienākums ir informēt programmā studējošos par prakses iespējām ārvalstīs.

Prakses vietu piedāvājums studējošiem pieejams arī LLU mājaslapā sadaļā Darba un prakšu piedāvājums. Studējošie var izmantot arī mājaslapas [prakse.lv](https://www.prakse.lv/) (<https://www.prakse.lv/>) piedāvātās iespējas un piedalīties konkursos uz prakses vietām. LLU arī sadarbībā ar nodibinājumu „Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds” (<https://www.rtu.lv/lv/attistibasfonds/aktualie-konkursi>) studējošiem piedāvā iespēju, piedalīties atklātos konkursos un iegūt apmaksātas prakses vietas dažādos vietējā un ārvalstu kapitāla uzņēmumos Latvijā, piemēram, SIA „Severstal Distribution”, SIA „Skonto Plan LTD”, SIA “MSC Shared Service Center Riga”, “Kurbads un Ko”, SIA “Tele2”, SIA “AB SALDO”, “PricewaterhouseCoopers” SIA, SIA „Deloitte Audits Latvia” u.c.

Prakses studējošiem tiek piedāvāts iziet arī atbilstošās LLU struktūrvienībās, piemēram, Komunikācijas un mārketinga centrā, Tehnoloģiju un zināšanu pārnese nodaļā, Resursu uzskaites centrā, Finanšu plānošanas centrā u.c.

Programmu direktoru un par prakses organizāciju atbildīgie mācībspēki informē studējošos par šīm LLU un ESAF piedāvātām prakses iespējām. Aktuālā informācija par prakšu piedāvājumiem tiek ievietota arī e-studiju vidē vai ESAF mājaslapā, kā arī nosūtīta studējošiem elektroniski.

Studiju virzienā prakses īsteno saskaņā ar LR Ministru kabineta 2014. gada 13. maija noteikumi Nr. 240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” <https://likumi.lv/doc.php?id=266187>, LLU Studiju nolikumu, 2014.gada 12.novembra Senāta lēmumu Nr.8-30 „Latvijas lauksaimniecības universitātes Prakšu nolikums” (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/studiju-prakses>), ESAF Vadlīnijām prakšu organizēšanai (ESAF Domes sēdes 2018.gada 18.aprīļa lēmums) (pieejams: http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2018-04/Prakses_vadl%C4%ABnijas.pdf) un atbilstoši apstiprinātai prakses programmai.

Prakses tiek organizētas semestra laikā, kad nav ieplānotas nodarbības vai individuālās studijas un pārbaudījumi. Praksi vada un koordinē mācībspēks – prakses vadītājs, kuru apstiprina institūta

direktors. Vienu nedēļu pirms prakses sākuma prakses vadītājs dekāna rīkojuma sastādītājam iesniedz iesniegumu par studējošo norīkošanu praksē.

Prakses vietu studējošais izvēlas pats tā, lai izpildītu prakses programmas prasības, saskaņojot prakses vietu ar prakses vadītāju un noslēdzot prakses līgumu par prakses vietas nodrošināšanu. Prakses vietas atbilstību programmai izvērtē prakses vadītājs.

Norīkojot studējošo praksē, izdod dekāna rīkojumu un slēdz prakses līgumu starp LLU, studējošo un prakses vietu.

Ja studējošais dodas praksē ārpus Latvijas, tad tiek sagatavots dekāna rīkojums un prakses līgums angļu valodā (pieejams: <https://www.llu.lv/lv/studiju-prakses>). Starpvalstu apmaiņas programmu, starpaugstskolu un citu līgumu ietvaros, dokumentāciju un rektora rīkojumu par studējošā došanos praksē sagatavo LLU Starptautiskās sadarbības centrs.

Praksei ir divi prakses vadītāji: viens ir attiecīgā institūta, kas organizē praksi, iecelts prakses vadītājs, kurš koordinē un kontrolē prakses norisi, un otrs ir prakses vietas iecelts prakses vadītājs, kurš vada praktikanta darbu un konsultē praktikantu saskaņā ar prakses programmu. Prakses laikā notiek sistemātiska konsultēšanās arī ar institūta iecelto prakses vadītāju, lai nodrošinātu prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanu.

Ja studējošais maina prakses vietu, tad fakultātes atbildīgā persona sagatavo jaunu dekāna rīkojumu par izmaiņām iepriekšējā rīkojumā, balstoties uz studējošā iesniegumu par prakses vietas maiņu. Prakses vadītājs sagatavo jaunu prakses līgumu.

Prakses laikā studējošais sagatavo prakses atskaiti atbilstoši prakses programmā paredzētajam un kopā ar prakses vietas prakses vadītāja atsaukumi par darbu iesniedz institūtā, kurš ir atbildīgs par prakses organizēšanu. Prakses atskaites aizstāvēšanu un vērtēšanu veic institūta direktora apstiprināta komisija, kuras sastāvā ir iekļauts arī prakses vadītājs.

5.4. Ja studiju virzienā tiek īstenotas kopīgās studiju programmas, kopīgo studiju programmu izveides pamatojums un partneraugstskolu izvēles raksturojums un novērtējums, iekļaujot informāciju par kopīgo studiju programmu veidošanas un īstenošanas principiem un procesu. Ja studiju virzienā netiek īstenotas kopīgās studiju programmas, raksturot un novērtēt augstskolas/ koledžas plānus šādu studiju programmu izveidei studiju virziena ietvaros.

Nav paredzēts veidot kopīgas studiju programmas.

Latvijas Lauksaimniecības universitāte noslēgusi līgumu ar AERES Lietišķo zinātņu universitāti (Nīderlande) **secīgā diploma** iegūšanai bakalaura studijās.

II - Studiju virziena raksturojums (6. Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana)

6.1. Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā ekspertu sniegto rekomendāciju ieviešanas plāna izpildes un sniegto rekomendāciju ietekmes uz studiju kvalitāti vai procesu pilnveidi studiju virzienā un tam atbilstošajās studiju programmās novērtējums.

Studiju virziena un tajā ietilpstošo programmu starptautiskā novērtēšana notika 2012.gada 7.martā. ESF projekta "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai" (vienošanās Nr. 2011/0012/1DP/1.1.2.2./11/IPIA/VIAA/001) ietvaros. Novērtēšanas komisijas eksperti: komisijas priekšsēdētājs *Dr. Maikls Emerijs (Michael Emery)*, komisijas locekļi: *Prof. Asta Vasiliauskaite, Ms. Inta Lovkina, Mr. Mārtiņš Līdaks (LSA)*.

Komisijai novērtēšanai tika iesniegtas četras programmas: akadēmiskā bakalaura studiju programma EKONOMIKA, kods 43310, akadēmiskā maģistra studiju programma EKONOMIKA, kods 45310; profesionālā maģistra studiju programma FINANŠU VADĪBA, kods 47343; doktora studiju programma AGRĀRĀ UN REĢIONĀLĀ EKONOMIKA, kods 51310.

Visas studiju programmas eksperti iedalīja trīs grupās

1. Programmas, kas uzskatāmas par *ilgtspējīgām*:

doktora studiju programma AGRĀRĀ UN REĢIONĀLĀ EKONOMIKA, kods 51310

2. Programmas, kurās ir jāveic vairāki uzlabojumi:

a) akadēmiskā maģistra studiju programma EKONOMIKA, kods 45310;

b) akadēmiskā bakalaura studiju programma EKONOMIKA, kods 43310,

3. Programmas, kuru pastāvēšana ir zem lielas jautājumu zīmes:

profesionālā maģistra studiju programma FINANŠU VADĪBA, kods 47343.

Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā ekspertu sniegtās rekomendācijas ir izpildītas (skatīt 11. pielikumu), nodrošinot gan paša studiju virziena, gan tajā ietilpstošo studiju programmu pilnveidi un studiju kvalitātes paaugstināšanos. Daļa no ekspertu sniegtajām rekomendācijām ir iekļautas kā rezultatīvie rādītāji „ESAF darba plānā LLU Attīstības stratēģijas 2015. – 2020. gadam īstenošanā”, tādējādi radot pamatu nepārtrauktam pilnveidošanās procesam.

6.2. Pārskata periodā licencēto studiju programmu vai studiju virzienam atbilstošu studiju programmu izmaiņu novērtēšanas, vai procedūras par studiju programmas iekļaušanu studiju virziena akreditācijas lapā, ietvaros ekspertu sniegto rekomendāciju izpilde (ja piemērojams).

Nav attiecināms uz studiju virzienu.

Pielikumi

I. Informācija par augstskolu/ koledžu		
Saraksts ar galvenajiem augstskolas/ koledžas iekšējiem normatīvajiem aktiem un regulējumiem	1.pielikums.docx	Annex_1.docx
Informācija par studiju virziena īstenošanu filiālēs (ja piemērojams)		
Augstskolas/ koledžas pārvaldības struktūra	2.pielikums.docx	Annex_2.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 1. Studiju virziena pārvaldība		
Studiju virziena attīstības plāns (ja piemērojams)	3. pielikums.docx	Annex_3.docx
Studiju virziena pārvaldības struktūra	4. pielikums.docx	Annex_4.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums		
Pamatinformācija par studiju virziena īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem	5.1. pielikums.xls	Annex_5.1.xls
Mācībspēku biogrāfijas (Curriculum Vitae Europass formātā)	Europass_LV.rar	Europass_EN.rar
Statistikas datu apkopojums par mācībspēku ienākošo un izejošo mobilitāti pārskata periodā	5.2. pielikums.docx	Annex_5.2.docx
II. Studiju virziena raksturojums - 4.Zinātniskā pētniecība un mākslinieciskā jaunrade		
Mācībspēku publikāciju, patentu, mākslinieciskās jaunrades darbu saraksts par pārskata periodu	6.pielikums.rar	Annex_6.rar
II. Studiju virziena raksturojums - 5.Sadarbība un internacionalizācija		
Sadarbības līgumu saraksts	7. pielikums.xlsx	Annex_7.xlsx
Statistikas dati par ārvalstu studējošajiem un mācībspēkiem	8. pielikums.docx	Annex_8.docx
Statistikas dati par studējošo mobilitāti (norādot studiju programmas)	9. pielikums.docx	Annex_9.docx
Studējošo prakses organizācijas apraksts	10A.pielikums.rar	Annex_10A.rar
Informācija par līgumiem u.c. apliecinājumi par studējošo prakses nodrošinājumu uzņēmumos	10. pielikums.xlsx	Annex_10.xlsx
II. Studiju virziena raksturojums - 6.Iepriekšējās novērtēšanas procedūrās saņemto rekomendāciju ieviešana		
Rekomendāciju izpildes pārskats	11.pielikums.docx	Annex_11.docx
Studiju virziena raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Augstskolas/ koledžas rektora, direktora, studiju programmas vai virziena vadītāja parakstīts apliecinājums, ka studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanā iesaistīto mācībspēku valsts valodas zināšanas atbilst noteikumiem par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai.	LLU_apliecinajumi_Ekonomikas_virziens.edoc	LLU_apliecinajumi_Ekonomikas_virziens_EN.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 1.Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā		
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam		
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai		
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)		
Studiju kursu/ moduļu apraksti		
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgūšanu izsniedzamā diploma paraugs		
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvu citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta		

Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.		
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv , ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.		
Studiju līguma paraugs/-i		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.		
Ar drošu elektronisko parakstu parakstīts iesniegums studiju virziena novērtēšanai	Ekonomikas_virziena_iesniegums_precizets.edoc	Ekonomikas_virziena_iesniegums_EN.docx

Citi pielikumi

Dokumenta nosaukums	Dokuments
SWOT analysis of Study Directions	SWOT_analysis.docx
Studiju virziena SVID analīze	SVID_analīze.docx
LLU galvenie iekšējie normatīvie akti un regulējumi.rar	LLU galvenie iekšējie normatīvie akti un regulējumi.rar
Main internal legal acts and regulations.rar	Main internal legal acts and regulations.rar
SVID analīze	SVID_analīze.docx
SWOT analysis	SWOT_analysis.docx

Ekonomika

Augstākās izglītības iestāde	<i>Ekonomika</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Ekonomika</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>45311</i>
Studiju programmas veids	<i>Akadēmiskā maģistra studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Modrīte</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Pelše</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>Modrite.Pelse@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Profesore, Dr.oec.</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>+371 63021041</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Nodrošināt studentiem akadēmiskas, nacionālā un starptautiskajā līmenī konkurētspējīgas zināšanas, atbilstošas prasmes un kompetenci, ekonomikas procesu analītiskai izvērtēšanai ilgtspējīgas attīstības kontekstā, attīstot pētnieciskās prasmes zinātniskajam un akadēmiskajam darbam.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<i>1) sniegt studējošiem paplašinātas un padziļinātas teorētiskās zināšanas ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātnes un tās apakšnozaru jomās, veicināt profesionālo un vispārīgo prasmju attīstību, lai nodrošinātu studentu kā speciālistu karjeras iespējas un studentu kā personību izaugsmi;</i> <i>2) īstenot studentcentrētas izglītības procesu, kas veicina studējošo patstāvību, nodrošina papildus motivāciju un sekmē augstas kvalifikācijas ekonomikas speciālistu sagatavošanu;</i> <i>3) nodrošināt studiju un pētniecības procesu integrāciju, īstenojot pētnieciskā darba elementu dominanti studiju kursu apgūšanā, studiju noslēguma darba izstrādē, zinātnisko rakstu sagatavošanā un prezentācijā;</i> <i>4) studiju programmā kopumā un konkrēta specializācijas virziena ietvaros aktualizēt jaunākās teorētiskās atziņas un pētījumu rezultātus tautsaimniecībā, jo īpaši ilgtspējas kontekstā;</i> <i>5) radīt teorētisku un metodoloģisku pamatu maģistrantūras absolventu sekmīgai studiju turpināšanai doktorantūrā, spējai iesaistīties zinātniski pētnieciskajā un akadēmiskajā darbā.</i>

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātiene - 2 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātiene</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	2
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	80
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Bakalaura grāds vai augstākā profesionālā izglītība ar tiesībām studēt maģistrantūrā</i>
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Sociālo zinātņu maģistra grāds ekonomikā</i>
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	—

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Maģistra studiju programmas "Ekonomika" parametros, kopš iepriekšējā perioda studiju virziena akreditācijas, veiktas šādas izmaiņas: netiek organizētas nepilna laika studijas. Izmaiņas veiktas, jo samazinājās pieprasījums šāda veida studijām.

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Laika periodā no 2013./2014. studiju gada līdz 2018./2019.gadam studiju programmā visiem studijas tika nodrošinātas latviešu valodā. Studiju programmā "Ekonomika" vidēji vienā studiju gadā studēja 99 studenti, absolventu skaits šajā laika periodā bija 189. Statistikas dati par studējošiem apkopota 13.pielikumā. Līdz 2015./2016.studiju gadam (to ieskaitot) bija iespēja studiju programmu apgūt pilna un nepilna laika studijās, studējošo skaits nepilna laika studijās samazinājās, jo tika rasta iespēja pilna laika studijas organizēt divas dienas nedēļā (ceturtdienās un sestdienās). Šo studiju laika grafika plānojumu studējošie labprāt izvēlējās, no 2016./2017.studiju gada studiju programma tiek nodrošināta tikai pilna laika studijās. Studējošo skaitam ir tendence samazināties, salīdzinot 2018./2019.gadu ar 2013./2014.gadu tas ir samazinājies par 12%, to var skaidrot ar jauniešu un studējošo skaita samazinājumu kopumā valstī. Pēdējā 2019./2020.studiju gadā studentu skaits ir atkal nedaudz palielinājies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, par 9 studentiem.

Absolventu skaits pa gadiem ir mainīgs, vidēji programmu absolvē 33 studenti gadā. Absolventu skaits pa specializācijas virzieniem ir atšķirīgs, visvairāk absolventi bijuši specializācijas virzienos, kas saistīti ar finansēm, pēdējos 6 gados tādi bijuši 94, kas ir teju puse no visiem maģistra programmas "Ekonomika" absolventiem 47%, specializācijā, kas saistīta ar uzņēmējdarbību, biznesu un loģistiku sešos gados 40 absolventi, bet specializācijā, kas saistīta ar teritoriju attīstību un mārketingu 45 absolventi jeb 23%.

Programmā palielinās studentu īpatsvars, kuri studē par valsts finansējumu, ja 2013./2014.studiju gadā tādi bija 80.2%, tad 2018./2019. gadā 96.6%, bet pēdējā studiju gadā 2019./2020. studējošo skaits, kuri studē par valsts budžeta līdzekļiem atkal ir samazinājies līdz 87.8%.

Kopumā analizētajā periodā studijas pārtrauca vidēji 22 studenti gadā. Kā galvenais iemesls studiju pārtraukšanai, gandrīz pusē no visiem gadījumiem, ir paša studenta vēlēšanās pārtraukt studijas, nenorādot cita veida iemeslu, kā otrs biežākais iemesls ir līguma neizpilde, neizpildot studiju programmas prasības, studentiem ir par grūtu studiju process un programmas apguve. Tā kā lielākā daļa no studējošajiem ir pilnas slodzes vai nepilnas slodzes strādājošie, tad vairums gadījumos students sākotnēji pilnībā nenovērtē to laika apjomu, ko prasīs studijas. Pozitīvi vērtējams fakts, ka pēdējos studiju gados tie kuri pārtraukuši studijas programmā arvien vairāk atjaunojas studijām un

absolvē programmu. Kopumā studējošo skaitu programmā var vērtēt kā stabilu, kas vērsts uz kvalitatīvu studiju procesu. Jautājums pie kura būtu jāstrādā un iespējams jānovērš cēloņi, veicot daudz stingrākas pārrunas, slēdzot studiju līgumu ar topošo studentu par studiju uzsākšanu un to turpināšanu, lai mazinātu studiju pārtraukumu studentu skaitu, jo ir vairāki studenti, kuri pat neuzsāk studijas vai mācības apmeklē tikai pirmos divus mēnešus. Protams, studiju gaitā notiek arī atjaunošanās studijām, saskaņā ar LLU vispārpieņemto kārtību (<https://www.llu.lv/lv/atjaunosanas-studijam>), taču studentu skaits, kuri pārtrauc studijas ir krietni lielāks, kā tie kuri atjaunojas studijām.

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Studiju programmas nosaukuma akadēmiskā maģistra studiju programma "Ekonomika" un iegūstamā sociālo zinātņu maģistra grāda "Ekonomikā" sasaiste ar programmas studiju rezultātiem ir pilnīga un nodrošināta. To nosaka: LV Ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātņu nozarē (<https://likumi.lv/ta/id/296661-noteikumi-par-latvijas-zinatnes-nozarem-un-apaksnozarem>) noteikto apakšnozaru dominējošais īpatsvars studiju programmā, daļa no tām – *Makroekonomika, Mikroekonomika, Finances un kredīts, Grāmatvedības un uzskaites teorija, Reģionālā ekonomika, Tirgzinība, Ekonometrija, Statistika*, studiju programmas ietvaros ir piedāvāti padziļinātai un paplašinātai apguvei, to apliecina atbilstošajos studijuursos definētie studiju rezultāti.

Valsts akadēmiskās izglītības standartā (<https://likumi.lv/doc.php?id=266187>) noteikto prasību izpildē, kas minētās maģistra studiju programmas obligātajā daļā, paredz ietvert Ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares vai apakšnozaru padziļinātu teorētisko zināšanu apguvi un teorētisko atziņu aprobāciju nozares vai apakšnozaru aktuālo problēmu aspektā ne mazāk kā 24 KP apjomā, ja maģistra studiju programmas apjoms ir 80 KP. Analizējamā studiju programmā minētais rādītājs ir 34 KP un tas ir garantis sekmīgai konceptuālo zināšanu apguvei, atbilstošo profesionālo un vispārējo prasmju un kompetences iegūšanai. Uzņemšanas noteikumos ir formulētās prasības, kādas nepieciešamas, lai iestātos akadēmiskā maģistra studiju programmā "Ekonomika" arī pretendentiem, kuri nav ieguvuši bakalaura grādu ekonomikas studiju virzienā (skatīt uzņemšanas noteikumus

https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-10/Uznemsanas_noteikumi_magistra_studijas_2020_2021.pdf). Tas nozīmē, ka uzņemšanas noteikumi paredz iespēju studiju programmā iekļauties ne tikai ekonomiskās studiju absolventiem, bet arī citu zinātņu programmu absolventiem, konkrētas nozares profesionāļiem, tas pastiprina un sekmē studiju procesa starpdisciplināro formātu, nodrošina saikni ar praktisko reālo dzīvi, garantē iespēju iegūt zināšanas un padziļinātu izpratni par ekonomiskajiem procesiem konkrētas sfēras uzņēmumos, arī motivācija minētajiem pretendentiem bieži vien ir salīdzinoši augstāka. Studiju procesā tas ļauj kritiski izvērtēt savu un studiju biedru sniegumu, iejusties reālos konkurences un sadarbības apstākļos, veidot jaunas korporatīvās attiecības, gūt pētnieciskās iemaņas.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Maģistra studiju programma "Ekonomika", tajā iekļauto studijas kursu programmas ir ciešā sasaistē ar ES un Latvijas stratēģiskajiem dokumentiem, tajās izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem. Tā „Eiropa 2020” stratēģijas mērķis ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību ES kopumā un katrā ES dalībvalstī atsevišķi, tajā noteiktas trīs galvenās prioritātes: gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, savukārt Latvijas vidēja termiņa plānošanas dokumentā “Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam” kā vadmotīvs ir „ekonomikas izrāviens”, attīstības prioritāte noteikta “tautas saimniecības izaugsme” un “izaugsmi atbalstošas teritorijas”. Rīcības virzienā “Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana” akcentēts, ka Latvijas dabas kapitāla izmantošana ir saistīta ar zemes, mežu, ūdeņu un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ekosistēmu pakalpojumu apjoma palielināšanu, produkcijas dažādošanu un produktivitātes palielināšanu, vienlīdz attīstot gan intensīvu ražošanu, gan "zaļo" ražošanu un "zaļo" patēriņu, rūpējoties par dabas kapitāla saglabāšanu un nenoplicināšanu. Studiju kursu programmas veidotas, un to attīstība virzīta atbilstoši LLU stratēģijai

(https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf), tajā noteiktajai vīzijai: Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir viena no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai. Kā viena no specializācijas jomām ir sociālās zinātnes. Līdzās ekonomiskās izaugsmei, stratēģiskajos dokumentos iezīmējas ilgtspējīgas attīstības nepieciešamība, kurā svarīgas ir trīs savstarpēji saistītās dimensijas: ekonomika, vide un cilvēku labklājība. Arī ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātnes nozarē (<https://likumi.lv/ta/id/296661-noteikumi-par-latvijas-zinatnes-nozarem-un-apaksnozarem>) pētniecības jomas aktualitātes ir saistītas ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu, īpaši iezīmējot vides dimensiju, uzmanība pievērsta inovācijai, resursu efektīvai izmantošanai, digitalizācijai un citiem jautājumiem. Maģistra studiju programmā “Ekonomika” studiju kursu satura izmaiņas un pašu studiju kursu un specializācijas virzienu maiņa laika periodā no 2013. līdz 2019.gadam ir bijusi saistīta ar šīm aktualitātēm.

2015./2016. studiju gadā programmā tika izveidots jauns studiju kurss “Vides ekonomika” 2KP apjomā, kā obligāts studiju kurss, kurā tiek aktualizēta dabas resursu izmantošana, uzsvērta bioekonomikas un ilgtspējīgas attīstības aktualitāte. Būtiskākās studiju kursu izmaiņas notikušas 2016./2017.studiju gadā, tās veiktas, ņemot vērā darba tirgus aktualitātes un zinātnes nozares izaicinājumus. Veiktās izmaiņas ir saskaņā ar LLU Attīstības stratēģijā 2015.-2020.gadam noteiktajām prioritātēm un izaicinājumiem studiju procesa pilnveidē. Līdz ar to ir novērsta studiju programmas sadrumstalotība, rasta iespēja sekmīgāk sadarboties ar citām fakultātēm, augstskolām mācībspēku piesaistē un studējošo apmaiņā. Piecu specializācijas virzienu vietā izveidoti trīs jauni specializācijas virzieni – **Bizness un loģistika** (Uzņēmējdarbības un vadībzinātnes institūts), **Finanšu menedžments un grāmatvedība** (Finanšu un grāmatvedības institūts), **Ilgspējīga teritorijas attīstība un mārketinga** (Ekonomikas un reģionālās attīstības institūts), ietverot katra institūta pārstāvēto ekonomikas zinātnes apakšnozari. Kopējais studiju kursu skaits samazināts no 74 līdz 43 studiju kursiem. Studiju plānā 2015./2016.studiju gadā tiek ietverti 25 jauni studiju kursi, no kuriem 5 ir obligātajā daļā, 20 – ierobežotās izvēles daļā, rezultātā izslēdzot no studiju plāna 34

studiju kursus. Panākta reāla izglītības procesa sasaiste ar pētniecību un fakultātes kontekstā noteiktajiem prioritārajiem pētniecības virzieniem: 1) Bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika; 2) Teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte; 3) Ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja. Līdz ar izmaiņām studiju plānā ir izveidoti jauni studiju kursi, piemēram, tādi kas ietver dabas, bioresursu un teritoriju ilgtspējīgas attīstības problemātiku – “Ilgtspējīgas sadarbības vadība”, “Eko uzņēmējdarbība”, “Teritoriju ilgtspējīga attīstība”, “Tūrisma ekonomika”, “Iepakojuma ilgtspēja”, “Investīcijas teritorijas attīstībā”. Tādējādi studiju kursi programmā vairāk ir saistīti – ilgtspējīgo attīstību. Izveidoti studiju kursi “Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas”, “E-biznesa sistēmas”, kuros ietverti digitalizācijas jautājumi. Izveidoti jauni studiju kursi “Starptautiskās finanses un norēķini”, “Projektu finanšu vadība” un “Uzņēmējdarbības finanses”, kuri vērsti uz procesu efektivitāti, tās novērtējumu, iekļaujot starptautisko dimensiju.

Pēdējos divos studiju gados akadēmiskā maģistra studiju programmā “Ekonomika” studiju plānā nav veiktas izmaiņas, taču nepārtraukti notiek studiju kursu satura un literatūras saraksta papildināšana un atjaunošana. Notikusi studiju kursu pilnveide, precizējot studiju kursā sasniedzamo rezultātu (zināšanas, prasmes, kompetence) apguves līmeņus, to novērtēšanas metodes, kā arī zināšanu kontroles formas un nosacījumus pārbaudījumu kārtīšanai.

Specializācijas virziens “Bizness un loģistika” darba tirgus kontekstā virzīts uz speciālistu sagatavošanu un zinātnisko pētījumu veikšanu Ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares apakšnozarē Uzņēmējdarbības vadība, specializācijas virziens “Finanšu menedžments un grāmatvedība” uz apakšnozari Finanses un kredīts, specializācijas virziens “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un mārketing” uz apakšnozari Reģionālā ekonomika un mārketing.

Studiju kursu programma, tās saturs ir saskaņā ar *Noteikumiem par valsts akadēmiskās izglītības standartu* (<https://likumi.lv/doc.php?id=266187>). Maģistra darba izstrādes procesā pētnieciskās tēmas ir aktuālas zinātnes nozarei, to apliecina arī studentu iesaistīšanās dažādos zinātnes projektos. Maģistra darbos, kā arī dažādos zinātnes projektos veiktie pētījumi veiksmīgi tiek prezentēti gan studentu ikgadējās zinātniskajās konferencēs “Attīstība daudzveidībā” (piedalās visi, kuri izstrādā maģistra darbu), gan starptautiskajās studentu zinātniskajās konferencēs “Students on their Way to Science”, kurā ir atsevišķa Ekonomikas jautājumiem veltītā sekcija, kā arī sadarbībā ar maģistra darbu vadītājiem studenti piedalās ar ziņojumiem starptautiskajā zinātniskajā konferencē “Economics Science for Rural Development”, kuru rīko LLU ESAF vai citās konferencēs. Analizētajā laika periodā 11 studentu izstrādātie maģistra darbi ir nodoti kā intelektuālais īpašums atbilstošām institūcijām, organizācijām, kuras ir bijušas ieinteresētas par pētījumu rezultātiem.

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Visi īstenotie studiju kursi programmā ir pakārtoti maģistra programmas mērķim, jo katra studiju kursa mērķis, sasniedzamie rezultāti un tajā iekļauto tēmu informatīvais saturs nodrošina studentiem akadēmiskas zināšanas, atbilstošas prasmes un kompetenci ekonomikas procesu analītiskai izvērtēšanai, vairākos studijuursos ir akcentēta ilgtspējas attīstības aktualitāte. Studiju kursi ir vērsti uz pētniecisko prasmju attīstību zinātniskajam un akadēmiskajam darbam. Programma ietver teorētiskās zināšanas, praktiskās iemaņas un kompetenci, kas ir būtiska tieši

ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarei, tādējādi sagatavojot nacionālā un starptautiskajā līmenī konkurētspējīgus absolventus šajā jomā.

Studiju programmā ietvertie studiju kursi ir sadalīti divos blokos: obligātie studiju kursi un ierobežotās izvēles studiju kursi. Studiju programmas studiju kursu savstarpējā sasaiste un studiju programmas virzība uz programmā definēto rezultātu sasniegšanu ir apkopota 17.pielikumā, kur parādīts studiju kursu kartējums. Obligātie studiju kursi vairāk ir vērsti uz zināšanu apguvi, tajā skaitā divi studiju kursi “Statistiskās un ekonometriskās metodes” un “Pētījumu dizains un metodes” sniedz paplašinātas zināšanas par kvalitatīva pētnieciskā darba izstrādes nosacījumiem un metodēm, kas ievirza studentus profesionālo prasmju pilnveidē. Obligātajos studijuursos tiek pilnveidota akadēmiskā kompetence - spēja uz teorētisko zināšanu, izziņas un pētniecības prasmju bāzes sniegt reālu pienesumu jaunu zināšanu radīšanā konkrētā ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātnes apakšnozarē, pamatot un kritiski novērtēt zinātnes rezultātu iespējamo ietekmi uz ilgtspējīgas attīstības indikatoriem.

Ierobežotās izvēles studiju kursu bloki ir trīs, kas atbilst studiju programmas specializācijas virzieniem: Finanšu menedžments un grāmatvedība; Bizness un loģistika; Ilgtspējīga teritorijas attīstība un mārketingš. Kopumā specializācijas virzieni ir saskaņā ar programmas mērķi. Katrs no šiem virzieniem un tajā ietvertie ierobežotās izvēles studiju kursi nodrošina studiju programmā sasniedzamos rezultātus, kas specifiski katram no tiem profesionālo prasmju ziņā. Studiju kursu programmas attīsta kompetenci - patstāvīgi un radoši integrēt dažādu ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātnes apakšnozaru zināšanas, noteikt un pielietot to optimālu kombināciju konkrētu akadēmisku, profesionālu un pētniecības uzdevumu īstenošanā, un analītiskās kompetences uz ražotāja un patērētāja rīcību motivējošu faktoru un rādītāju (mikro-, makro-, reģiona un globālā līmenī analīzes) pamata, patstāvīgi formulēt un kritiski analizēt sarežģītus un dinamiskus zinātniskus un profesionālus jautājumus, novērtēt to īstenošanas iespējamus riskus un noteikt pasākumus risku negatīvās ietekmes mazināšanai.

Studiju programmas mērķī iezīmētā ilgtspējīgas attīstības komponente ir ietverta tādos studijuursos kā “Vides ekonomika”, “Reģionālā ekonomika un politika”, “Eko uzņēmējdarbība”, “Teritoriju ilgtspējīga attīstība” u.c. Vairāki studiju kursi, piemēram, “Ekonomiskie resursi”, “Uzņēmējdarbības finanses”, “Mārketinga pētījumi un tirgus prognozēšana”, “Plānošana un kontrolings” studiju programmā ļauj attīstīt instrumentālās kompetences, kuras veido kognitīvo un metodoloģisko spēju kopumu, kas nodrošina un sekmē spēju pamatot lēmumus, sociālo iekļaušanos un dod reālu ieguldījumu pētniecības vai profesionālās darbības metožu attīstībā, komunikācijas un publicitātes nodrošināšanai un veicināšanai vietējā un starptautiskā zinātnes aprites telpā. Savukārt, studiju programmā iekļautā maģistra darba mērķis ir ar studiju procesā iegūto zināšanu, prasmju un kompetences kopumu apliecināt studējošā zinātnisko erudīciju un pētnieciskās un radošās spējas ekonomikas nozarē vai tās apakšnozarēs. Maģistra darbs apkopo visā studiju programmā ietverto zināšanu, prasmju un kompetenču atspoguļojumu konkrētās tēmas ietvaros. Apgūstot studiju kursus, izstrādājot un veiksmīgi aizstāvēt maģistra darbu students var iegūt akadēmisko izglītību ekonomikā, kas nodrošina nacionālā un starptautiskajā līmenī konkurētspējīgas zināšanas, atbilstošas prasmes un kompetences.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studijuursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Maģistra studiju programmas praktiskajā īstenošanā, vadoties no attiecīgā studiju kursa specifikas un kontaktstundas veida (lekcija, praktiskie darbi un semināri), dažādās attiecībās tiek izmantotas monoloģiskā, dialogiskā un pētnieciskā studiju metode, kas ir studentu un mācībspēka kopīga vai individuāla izziņas darbība, kas plānota un paredzēta studiju programmas mērķa un uzdevumu sasniegšanai.

Lekcijās kā galvenajā **monoloģiskās metodes** formā, kas tiek īstenota ar informācijas tehnoloģiju palīdzību, mācībspēki, lai nodrošinātu atgriezenisko saikni ar auditoriju un lielāku formu dažādību, radoši iekļauj arī dialogiskās metodes elementus: uzdod auditorijai jautājumus, organizē grupu darbu vai individuālu uzdevumu izpildi. Lekcijas saturā tiek akcentēti tēmas teorētiskie un praktiskie aspekti.

Mērķtiecīga un aktīva studentu attieksmju, prasmju un zināšanu veidošana tiek nodrošināta ar **dialogiskās metodes** dažādajām formām, kā instruktīvas sarunas, rosinošās grupas, „Prāta vētras”, dialogs, diskusijas, debates, situācijas modelēšana un citas formas. Minētās studiju īstenošanas metodes palīdz atklāt studējošo individuālās radošās domāšanas iespējas un formulēt netradicionālas idejas un risinājumus, veicina pamatotāku problēmas vai jautājuma izpratni, attīsta komunikatīvās prasmes (paust un aizstāvēt savu viedokli, pārliecināt), nodrošina reālu konkurenci, sadarbību, kritisku situācijas vērtējumu, kreativitāti un ikviena dalībnieka aktīvu iesaistišanos, ļauj mācībspēkam būt gan vadītājam, gan atbalstītājam .

Īpaša loma studiju programmas praktiskajā īstenošanā ir **pētniecisko studijas metožu** pielietošanai. Ar to palīdzību tiek nodrošināta atziņu un problēmu kritiska vērtēšana un risināšana, tiek sekmēts individuālais un grupu darbs, studentiem ar mācībspēku nodrošinot atgriezenisko saikni apgūto teorētisko zināšanu un prasmju kontekstā rakstiska vai mutiska rezultāta veidā. Studiju programmā tiek paredzētas un pielietotas dažādas pētniecisko metožu **formas** kā problēmu uzdevumi, situācijas un praktiskie uzdevumi (case studies), projekti, teorētiskās literatūras studijas, stratēģiskā analīze un plānošana, pētījuma uzdevumi, mācību ekskursijas, praktiski empīriski pētījumi, tēžu sagatavošana, sekundāro datu apkopošanas analīze un interpretācija, izpētes (mācību pētījumi) u.c.

Studiju metožu un formu izvēli nosaka attiecīgā studiju kursa specifika (vai tas ir vairāk vērsts uz zināšanām vai prasmēm). Studiju metodi pamatā izvēlas mācībspēks, bet ir arī studiju kursi, kuros studiju metodes tiek izvēlētas sadarbībā ar studentiem. Programmā uzsvars ir uz interaktīvām studiju formām, kā darbs nelielās grupās, patstāvīgie darbi, projekti, darbu izstrādāšana un prezentēšana, tajā skaitā izmantojot informāciju tehnoloģijas un to radītās iespējas. Ērti izmantojams rīks programmā ir e-studiju platforma *Moodle*. Tā nodrošina ne tikai informācijas apmaiņu starp mācībspēku un studentiem, bet nodrošina arī interaktīvu studiju procesu, tajā skaitā ļauj novērtēt studentu zināšanas e-vidē.

Studiju programmas studiju kursu apguves **vērtēšanas** galvenie pamatprincipi un metodes ir detalizēti aprakstīti 2.nodaļā (skatīt 2.1.6. nodaļu). Studiju procesa īstenošanā studentcentrētas izglītības process paredz, ka

- vērtēšana ir konsekventa, taisnīgi ir piemērota visiem studentiem un tiek īstenota saskaņā ar apstiprinātām procedūrām;
- vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai ir iepriekš publiskoti;
- vērtēšana sniedz studentiem iespēju parādīt, kādā mērā viņi ir sasnieguši sagaidāmos mācīšanās rezultātus;
- studenti saņem atgriezenisko saiti, kura, ja nepieciešams, sniedz padomus saistībā ar mācīšanās procesu.

Studiju kursu vērtēšanas kritēriji ir iestrādāti studiju kursu programmās, definējot kursā sasniedzamo rezultātu (zināšanu, prasmju, kompetences) apguves līmeņus, to novērtēšanā izmantotās metodes katrā rezultātu komponentē, kā arī noteiktas zināšanu kontroles formas un nosacījumi pārbaudījumu kārtīšanai. (Skatīt 19. pielikumu Maģistra studiju programmas "Ekonomika" studiju kursu apraksti)

Eksāmens, pamatā ir rakstisks, tā īpatsvars lielākoties no kopējā vērtējuma ir 40%. Ieskaite ar atzīmi gadījumā tiek izmantotas tādas zināšanu kontroles metodes kā patstāvīgie darbi, kontroldarbi, praktiskie mājas darbi, individuāli vai studentu grupā sagatavoti pētījuma rezultāti un to prezentācija, gadījuma analīze u.c. Katra studiju kursa programmā ir norādīts konkrēts īpatsvars izpildāmajiem uzdevumiem, gala vērtējuma saņemšanai.

Ievērojot vērtēšanas nozīmīgumu, studentcentrēta mācīšanās paredz arī atbilstošu procedūru esamību studentu sūdzību risināšanai. Atbilstoši, LLU studiju nolikumam, studējošais ir tiesīgs izteikt pretenziju par pārbaudījuma/studiju noslēguma darba vērtējumu un studiju procesa organizāciju un norisi. Apelācijas sūdzību par maģistra studiju noslēguma pārbaudījuma vērtējumu studējošais var iesniegt atbilstošās komisijas priekšsēdētājam. Studiju nolikumā ir precizēta arī apelācijas sūdzības izskatīšanas kārtība.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Nav attiecināms.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Studējošo noslēgumu darba tēmas ir cieši saistītas ar izvēlēto specializācijas virzienu, šobrīd iezīmējot: **biznesa, finanšu un teritorijas attīstības** jautājumus. Tēmu izvēlē dominē kādas tautsaimniecības nozares izpēte, tas vērojams 50 līdz 55 % noslēgumu darbos, lielākoties tiek pētītas bioekonomikas sektorā iesaistītās nozares, kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, atjaunojamās enerģijas ražošana. Šādu tēmu izvēle ir saskaņā ar LLU stratēģiju (https://www.llu.lv/sites/default/files/2017-03/Strate%CC%84g%CC%A7ija%20gara_0.pdf), Latvijas Bioekonomikas stratēģiju 2030 (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-07/Bioeconomy_Strategy_Latvia_LV.pdf) un Latvijas Viedās specializācijas stratēģiju (https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/IZM_Viedas_Specializ_strategija_2013.pdf), kurā zināšanu ietilpīga bioekonomika ir noteikta kā Latvijas prioritārā joma, kā arī ņemot vērā citus aktuālos stratēģiskos dokumentus. Studiju noslēgumu darbos tiek risināti arī **metodoloģiska rakstura jautājumi**, šādu tēmu izvēlei ir tendence palielināties, ja 2013/2014. studiju gadā tādas tēmas bija ap 10 %, tad 2017/2018.studiju gadā 20%.

Studējošo noslēgumu darbu tematikā nedaudz ir samazinājusies Eiropas Savienības un Latvijas kā

ES dalībvalsts aktualitāte, īpaši, ES līdzekļu apguves kontekstā. Nedaudz palielinājies ir tēmu īpatsvars, kas saistīts ar atsevišķu sabiedrības grupu izpēti jautājumiem, piemēram, jaunieši, bezdarbnieki u.c. Palielinās maģistrantu interese par **vides jautājumiem** (piemēram, maģistra darba tēma “Zaļās ekonomikas loma meža nozarē Latvijā”, “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ...”, “Zaļā preču zīmola izveide ...”). Noslēgumu darba tēmās tiek akcentēta **ilgtspējīga attīstība**, atbilstoši Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam, kā centrālais attīstības virzītājs ir noteikts cilvēks, bet daba un tās resursi kā nākotnes kapitāls, iezīmējot inovāciju lomu, veiksmīgas pārvaldības nozīmi un sabiedrības līdzdalību. Inovācija un vides jautājumi iezīmējas tādās studentu maģistra darbu tēmās, kā piemēram, “Inovāciju attīstības potenciāls bioloģiskajā lauksaimniecībā Latvijā”, “Organiskās kosmētikas uzņēmumu konkurence ... Latvijā ” u.c.

Studējošo noslēguma darbos ir izvēlētas tēmas kā divu valstu salīdzinājums, piemēram, Latvija – Vācija (darbaspēka nodokļi), Latvija – Lietuva (ES fondu apguve) u.c. Tāpat jāatzīmē, tēmas, kurās tiek pētītas Baltijas valstis, vairākas tēmas ir saistītas ar nodokļu un tās politikas izvērtējumu, darbaspēka problemātiku dažādu nozaru un uzņēmumu kontekstā, piemēram, “Pievienotās vērtības nodokļa salīdzinājums Baltijas valstīs”, “Darbaspēka nodokļu sloga salīdzinoša analīze ...” u.c.

Studenti tēmu noslēguma darbam izvēlas patstāvīgi, sadarbībā ar maģistra darba vadītāju. Izvēlēto tēmu aktualitāti un atbilstību darba tirgum nodrošina apstākļi, ka liela daļa no maģistrantiem patstāvīgi strādā uzņēmumos, organizācijās, iestādēs un izvēlas savai darba vietai, attiecīgajai nozarei nozīmīgu un aktuālu tēmu. Lai veicinātu studiju noslēgumu darbu atbilstību darba tirgus prasībām, LLU ir noslēgti arī vairāki sadarbības līgumi, piemēram, 2015./2016.gadā tika noslēgts ESAF sadarbības līgums ar “Latvijas kūdras ražotāju asociāciju”, biedrību “Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociāciju” u.c. Līgumi paredz studentiem iespējas saņemt konsultācijas, abpusēju sadarbību tēmas pētniecībā. Katru gadu vairākas pašvaldības, Zemgales plānošanas reģiona attīstības padome, Latvijas Banka u.c. organizācijas atsūta aktuālo tēmu sarakstu, aicinot maģistrantus izstrādāt noslēgumu darbus par šīm tēmām. Vairāki studējošo noslēguma darbi pēc to aizstāvēšanas ir nodoti attiecīgajiem uzņēmumiem, organizācijām, kā intelektuālais īpašums, piemēram, maģistra darbs “Sadarbība kā inovāciju ietekmējošs faktors Kurzemes reģionā”, nodots Latvijas Pašvaldību savienībai, maģistra darbs “Digitalizācijas izvērtējums Latvijas augstskolās” - LLU. Vairāki maģistra darbi tiek izstrādāti valsts pētījumu programmas atbalstīto projektu ietvaros, piemēram, 2017.gadā maģistra darbs “Niedru potenciāla izvērtējums bioenerģijas ieguvei Latvijā” (projekts EVIDEnT), darbs “Sadarbība kā inovāciju ietekmējošs faktors Kurzemes reģionā” (VPP projekts EKOSOC), 2019.gadā divi maģistra darbi izstrādāti INTERFRAME projekta ietvaros, tēmas “Pārdošanas veicināšanas pakalpojumi uzņēmumā Bite Latvija un Tele2” un “Digitalizācijas izvērtējums Latvijas augstskolās”.

Studiju noslēgumu darbu vērtēšana notiek saskaņā ar LLU nolikumu Nr.8-65 Nolikums par studiju noslēguma pārbaudījumiem (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-08/Nolikums%20par%20studiju%20nosl%C4%93guma%20p%C4%81rbaud%C4%ABjumiem_2014-1.pdf), kurā noteikti arī vērtēšanas kritēriji. Vērtēšanā komisija ņem vērā studējošā akadēmiskās zināšanas, profesionālo sagatavotību, radošās spējas un prasmes, kas tiek vērtētas 10 ballu sistēmā, un tiek lemts par sociālo zinātņu maģistra grādu piešķiršanu ekonomikā. Pozitīvi vērtējams, ka katram maģistra darbam ir divas neatkarīgas recenzijas, tas palīdz pieņemt komisijai objektīvu vērtējumu (noslēgumu darbu recenzija pieejama <http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>). Maģistra darbu vidējais vērtējums pa gadiem nedaudz mainās, tas ir virs 8 ballēm. Katru gadu vairāki maģistrantu noslēgumu darbi saņem novērtējuma augstākās balles teicami un izcili, šie darbi tiek virzīti dažādiem noslēgumu darbu konkursiem, kuros ievērojams skaits atzīti par laureātiem.

Piemēri. Maģistra darbs „Pedagogu darba samaksu ietekmējošie faktori vispārējās izglītības iestādēs Latvijā” ieguva 1. vietu Latvijas ekonomikas attīstības forumā 2013. gadā rīkotajā

zinātnisko darbu konkursā. Autore ir saņēmusi gan Foruma, gan Augstākās izglītības padomes atzinības rakstu, pētījuma izstrādes ir arī komercializētas. AS „Attīstības finanšu institūcijas Altum”, LLMZA un LLU balvas un atzinības rakstus, kas tiek piešķirti autoriem, kuru pētījumi veicina lauku attīstību, to modernizāciju un uzņēmējdarbības attīstību, laika periodā no 2013./2014. studiju gada līdz 2017./2018. gadam maģistru grupā balvas ir ieguvuši 17 izstrādātie maģistrantu darbi. Par pirmo laureātu Jelgavas pilsētas domes balvas konkursā 2018. gadā, kura mērķis ir veicināt Jelgavas pilsētas un Zemgales reģiona attīstību, atzīta maģistre ar izstrādāto maģistra darbu „Zemgales tūrista profils un potenciālo tūristu piesaistes iespējas”. Bet Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras studentu zinātniski pētniecisko darbu 2018. gada konkursā 2. vietu ieguva maģistra darbs “AS Air Baltic konkurētspējas un finansiālais novērtējums Baltijas valstīs”.

Maģistra darbu kvalitāti un aktualitāti novērtē maģistra eksāmenu komisija. 2019.gada komisijas noslēguma ziņojumā bija teikts, ka darbu saturs ir inovatīvs un izstrādātie maģistra darbi ir praktiski izmantojami valsts institūcijās un uzņēmēju darbībā.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Lai vērtētu maģistra studiju programmu „Ekonomika”, katru gadu tiek veikta esošās programmas **studentu un absolventu aptauja**. Ar anketēšanas palīdzību tiek noskaidrots studējošo viedoklis par studiju kursu piedāvājumu, par to kvalitāti, par studiju laikā iegūtajām teorētiskajām zināšanām un praktiskām iemaņām, par iespēju iegūt studiju procesā jaunas, inovatīvas atziņas, par iegūto zināšanu un prasmju atbilstību darba tirgum. Anketās ir ietverti arī jautājumi par informācijas ieguves pieejamību, par studiju procesa aktualitātēm, par studiju procesa nodrošinājumu ar mācību-metodiskiem līdzekļiem un auditoriju tehnisko nodrošinājumu. Savukārt absolventu anketā iekļautie jautājumi ļauj novērtēt studiju programmu darba tirgus kontekstā, studiju laikā iegūto zināšanu un prasmju izmantošanu. Aptauju rezultātu analīze ietver laika periodu no 2015. līdz 2019. gadam.

Studentu aptauja (vidēji piedalās 92% no studējošajiem).

No aptaujātajiem studentiem 2019.gadā 80 % respondentu paralēli studijām strādāja, 2015.gadā tādi bija 61%, tas iezīmē tendenci, ka arvien vairāk maģistra programmā studējošo ir nodarbināti, kas zināmā mērā apgrūtina laika menedžmentu darba un studiju procesā, bet vienlaicīgi studējošie pievērš daudz lielāku uzmanību studiju procesa kvalitātei. Analizētajā laika periodā studentu vērtējums pamatā visās pozīcijās ir paaugstinājies, gan no piedāvātajām iespējām programmā, gan no kvalitātes viedokļa. Studentu vērtējumā respondentu īpatsvars, kas apgalvo, ka viņus pilnībā apmierina studiju kursu piedāvājums ir būtiski pieaudzis, ja 2015.gadā tie bija 9% no respondentiem, tad 2019.gadā jau 50%. Pieaudzis arī studiju kursu kvalitātes vērtējums no 11 līdz 30%, kad respondenti snieguši visaugstāko novērtējumu kvalitātei. Tas ļauj izteikt apgalvojumu, ka studiju programmā veiktās izmaiņas pārejot uz 3 specializācijas virzieniem, un mainot studiju kursus, to saturu, ir bijušas veiksmīgas. Palielinājies respondentu īpatsvars, kuri pilnībā piekrīt, vai drīzāk piekrīt, ka studiju procesā iegūstas jaunas un inovatīvas atziņas no 52 līdz 90%. Palielinājies studentu īpatsvars, kas saredz iegūto zināšanu praktisko pielietojumu, ja 2015.gadā 14% no respondentiem atbildēja, ka pilnībā piekrīt, ka iegūtās zināšanas un prasmes noderēs darbā, tad 2019.gadā tā domāja jau 50% no respondentiem. Vienlīdz augsts novērtējums ir saglabājies studentu vērtējumam par iegūtajām iemaņām strādāt ar informāciju, tās pieejamībai, kā arī iespējai iegūt informāciju LLU bibliotēkā un ESAF fakultātē. Nedaudz samazinājies ir studentu maksimālais

novērtējums studiju materiālu un auditoriju tehniskajam nodrošinājumam, tam, ka tas ir labs 2015.gadā pilnībā piekrita 38%, 2018.gadā 55%, bet 2019.gadā 30%. Aptauju rezultātiem, vai ieteiktu saviem draugiem izvēlēties studēt šajā programmā, ir mainīgs raksturs, bet kopumā tas vērtējams kā visai augsts, 2015.gadā šim apgalvojumam drīzāk piekrita 64% no respondentiem, 2017.gadā 70%, bet 2019.gadā 40%. Ļoti pozitīvi vērtējams, ka palielinās studentu novērtējums mācībspēku kvalifikācijai, erudīcijai un attieksmei pret studentiem, pilnībā piekrīt vai drīzāk piekrīt, ka mācībspēki ir augsti kvalificēti un erudīti 79% 2015.gadā, 100% 2018.gadā, 90% 2019.gadā, bet tam, ka attieksme pret studentiem ir labvēlīga 2015.gadā pilnībā piekrita 20%, 2019.gadā 80%.

Studentu ieteikumi. Aptaujas perioda sākumā vairāku studentu iebildes bija par studiju kursu un tajos paredzēto uzdevumu izpildes termiņu, tā plānojumu, kas rada lielu noslodzi semestra beigās. 2019.gada studentu aptaujās šāda veida iebildes nav, tas liecina, ka laika gaitā ir novērsta šī studentu neapmierinātība, jo studiju kursi un to nodarbības tiek plānotas kompaktāk. Ir veiktas studiju plānu izmaiņas daļa studiju kursi izslēgti, daļa radīti jauni, ir novērsta studiju kursu dublēšanās. Studenti pozitīvi vērtē mācībspēku un studentu e-vides rīku izmantošanas iespējas, taču norāda, ka tās varētu tikt izmantotas vēl plašāk un daudzveidīgāk. Rosina ieviest studiju kursus, kuros tiek apgūtas tehnoloģijas, to programmu izmantošana, piemēram, grāmatvedībā, loģistikā.

Absolventu aptauja (vidēji piedalās 90% no attiecīgā studiju gadā beigušajiem absolventiem).

No aptaujātajiem absolventiem 2019.gadā 44% strādāja atbilstoši un 39% drīzāk atbilstoši izvēlētajai izglītībai, tātad kopumā tie ir 83%, bet 2015.gadā tādi, kas strādā pilnībā atbilstoši izglītībai bija 20% un drīzāk atbilstoši 25%, kopumā 45%, tas vērtējams kā pozitīvs fakts, ka gandrīz divas reizes palielinājis absolventu īpatsvars, kas strādā atbilstoši savai iegūtajai izglītībai, tas ļauj arī labāk novērtēt studiju procesu, iegūtās zināšanas un prasmes. Absolventu vērtējumā vairākos jautājumos iezīmējas tendence, ka vērtējums pa gadiem ir nedaudz samazinājies, bet pēdējos gados tas ir atkal palielinājies un apsteidzis to vērtējumu, kāds tas bija analizējamā perioda sākumā. Īpaši šī tendence iezīmējas jautājumos par absolventa pieredzi darbā ar fakultātes docētājiem, mācību metodisko un tehnisko nodrošinājumu, LLU informācijas sistēmas darbību. Kopumā pieaugusi absolventu apmierinātība ar to, ka viņi bija izvēlējušies studijas šajā programmā, ja 2015.gada aptaujā 45% absolventu pilnībā piekrita šim apgalvojumam, tad 2019.gadā 61% no respondentiem. Pieaudzis ir arī studiju laikā iegūto teorētisko un praktisko zināšanu novērtējums, ap 70% to vērtē kā augstu, 2015.gadā šāds vērtējums bija tikai pusei no aptaujātajiem. Šis fakts sasaucas ar to, ka arvien vairāk absolventu ir nodarbināti savā specialitātē vai saistīti ar to, tas arī ļauj iegūtajām zināšanām un prasmēm likt augstāku novērtējumu. Absolventu aptaujā iezīmējas divas negatīvas tendences, kas prasa risinājumus studiju programmas turpmākajā darbībā. Samazinājies absolventu skaits, kuri apgalvo, ka studiju laikā viņi pilnveidoja savas saskarsmes prasmes un spēju komunicēt, ja 2015.gadā 45% atbildēja uz šo jautājumu, ka pilnībā piekrīt tam, tad 2019.gadā tādi bija 33%. Samazinājies arī to absolventu skaits, kuri ir nodomājuši turpināt studijas doktorantūrā, trīs gados no analizētajiem, nav neviens izteicis vēlmi studēt augstāka līmeņa studijās ne LLU, ne arī citā augstskolā. Šis fakts liek izvērst daudz aktīvāku maģistrantu iesaisti pētniecībā, zinātniskos projektos, kas ir kā pamats doktorantūras studijām. Tā, piemēram, 2015./2016.studiju gada absolvente tika iesaistīta studiju laikā VPP projektā EKOSOC-LV, kurā pētīja inovāciju bioloģiskajā lauksaimniecībā, šobrīd viņa ir LLU ESAF 3.kursa doktorante.

Absolventu ieteikumi. Absolventu aptaujās vairākkārt izskan viedoklis, ka studiju programmā būtu nepieciešams iekļaut studiju kursus, kas saistīti ar sabiedriskajām attiecībām, psiholoģiju, kā arī atsevišķos esošajosursos akcentu likt uz dažādu tehnoloģiju plašākas izmantošanas iespējām. Mainot studiju plānu 2016./2017.studiju gadā tika ietverts studiju kursi "Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas" un "E-biznesa sistēmas", kurās akcents likts uz tehnoloģiju plašāku izmantošanu, kā arī izveidots studiju kurss "Pētījumu dizains un metodes", akcentējot tajā dažādo metožu izmantošanas

iespējas, izmantojot tehnoloģijas pētniecībā.

Darba devēju aptauja. Izlases kārtā tiek aptaujāti darba devēji, lai noskaidrotu absolventu atbilstību darba tirgum, novērtētu viņu prasmes un kompetences. Darba devēju aptauja LLU tika organizēta 2017.gadā, kurā 40% no aptaujas rezultātiem ir attiecināmi uz maģistra studiju programmas “Ekonomika” absolventiem. Viena trešā daļa no aptaujātajiem darba devējiem apstiprina, ka maģistrantūras absolventi strādā pilnībā atbilstoši savai izglītībai, bet divas trešdaļas daļēji atbilstoši. Vērtējot absolventus kopumā, respondenti - darba devēji 50% apgalvo, ka absolventiem ir labas teorētiskās zināšanas un praktiskā sagatavotība, 20% nepieciešama neliela apmācība, lai veiksmīgi spētu iekļauties uzticēto uzdevumu izpildē. Pēc aptaujāto darba devēju domām pilnīgi visi absolventi ir apguvuši darbam nozarē nepieciešamās teorētiskās zināšanas un spēj tās pielietot darba uzdevumu izpildē, taču praktisko iemaņu vērtējums ir zemāks 60% respondenti apliecina, ka šis mērķis ir drīzāk sasniegts, nevis pilnībā. Nedaudz zemāks vērtējums ir arī spējai pieņemt lēmumus un radošus risinājumus, 10% gadījumos šis mērķis nav sasniegts, augstāka varētu būt arī absolventu spēja iedvesmot citus darba kolēģus. Augstu no darba devēju puses tiek vērtēta absolventu motivācija pašizaugsmē un tālākizglītībā, tāpat spēja strādāt komandā un būt atbildīgam.

Jaunākā darba devēju aptauja un programmas satura izvērtējums, kuru 2019.gadā veica LLU sadarbībā ar SIA “Dynamic University” un SIA PricewaterhouseCoopers, tika secināts, ka maģistra programmā “Ekonomika” ietvertie studiju kursi nosedz visas mūsdienu darba tirgū un biznesā nepieciešamās zināšanas. Pieprasījums pēc augsti kvalificētiem speciālistiem nemazināsies, drīzāk tas pieaugs, īpaši vidēja un ilgtermiņa ietvaros.

Studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātus programmas direktors izmanto studiju plāna un studiju kursu programmu pilnveidē, sadarbībā ar studiju programmā iesaistītajiem mācībspēkiem, darba devējiem. Atsevišķi studiju kursi tiek izslēgti no plāna, tiek izstrādāti jauni studiju kursi. Darba devēji tiek pieaicināti studiju procesā kā vieslektori, atsevišķu studiju kursu tēmu izklāstam, piemēram, studiju kursā “Reģionālā ekonomika un politika”, lai apgūtu tēmu “Reģionālā attīstība un stratēģija”, tiek pieaicināti Jelgavas domes Attīstības un pilsētas plānošanas pārvaldes vai Zemgales plānošanas reģiona Attīstības nodaļas speciālisti, daļa no viņiem ir arī studiju programmas absolventi. Katru gadu sadarbībā ar reģiona uzņēmējiem, tiek organizēta mācību ekskursija, lai iepazītos ar uzņēmējdarbības vidi un aktualitātēm uzņēmumu attīstībā lauku teritorijās. Tādējādi tiek pilnveidotas teorētiskās studijas.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

LLU Starptautiskās sadarbības centrs administrē Mācību mobilitāti LLU saistībā ar Erasmus+ programmas Pamatdarbību Nr. 1 Mācību mobilitāte augstākajā izglītībā (KA1). (<https://www.llu.lv/lv/starptautiska-mobilitate>) Mācību mobilitāte ļauj LLU studentiem, doties uz kādu no Erasmus+ programvalsti (kopumā LLU tādas ir 29) vai Erasmus+ partnervalsti, lai studētu, padziļinātu savas zināšanas un prasmes, lai iegūtu dzīves pieredzi. Erasmus+ Studējošo mobilitāte norisinās saskaņā ar Erasmus universitātes hartu un Erasmus+ studentu hartu. Programmas studējošais var īstenot mobilitāti 12 mēnešus. Studējošo ienākošā mobilitāte programmā nav, bet izejošā mobilitāte saistīta ar Erasmus+ un BOVA aktivitātēm.

Starptautiskās studentu sadarbības un pieredzes apmaiņas sekmēšanā Erasmus+ programmā vairāki maģistra programmas “Ekonomika” studenti no 2013./2014. studiju gada līdz 2018./2019.

studiju gadam studējuši ārvalstu augstskolās, piemēram, Huelvas Universitātē (Spānijā) 5 studenti, Braganças Politehniskajā institūtā (Portugālē) 2 studenti, Porto Politehniskajā institūtā (Portugālē) 2 studenti. Savukārt BOVA intensīvos maģistra līmeņa apmācību kursus apgūts kurss „Ilgtspējīga lauksaimniecība lauku attīstībā” Aleksandra Stulģinska Universitātē Kauņā (Lietuvā), šajā mobilitātes braucienā piedalījās 7 maģistranti, bet padziļinātas zināšanas kursā „Ilgtspēja un inovācija lauku attīstībā” ieguva 3 studenti. Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātē 4 maģistranti piedalījās intensīvajos apmācībasursos „Lauksaimniecības pārtikas piegādes ķēdes Baltijas jūras reģionā”, un 3 studenti paplašināja zināšanas kursā „Inovācijas un uzņēmējdarbība lauku attīstībai”.

Studentam dodoties mobilitātes programmā tiek sastādīts akadēmiskās atzišanas nodomu protokols, kas pēc atgriešanās no mobilitātes garantē, ka studiju kursi ir atzīti.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju process pārsvarā tiek organizēts *Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes* telpās Svētes ielā 18, atsevišķi studiju kursi tiek plānoti citās LLU fakultātēs: *Informācijas tehnoloģiju fakultātē* (E-biznesa sistēmas), *Vides un būvniecības fakultātē* (Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas; Pilsētas vides plānošana), *Pārtikas tehnoloģijas fakultātē* (Iepakojuma ilgtspēja), kur tiek izmantota šo fakultāšu infrastruktūra. Detalizētu infrastruktūras, studiju materiāli tehniskās bāzes aprakstu skatīt 2.3.2. apakšnodaļā, plašs informatīvās bāzes raksturojums sniegts 2.3.3. apakšnodaļā, bet finanšu bāzes raksturojumu skatīt 2.3.1. apakšnodaļā.

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

Nav attiecināms.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

2019./2020. studiju gadā akadēmiskajā maģistra studiju programmā “Ekonomika” ir iesaistīti 38 mācībspēki: 17 profesori, tajā skaitā 2 profesori emeritus, 9 asociētie profesori, 6 docenti un 6 lektori. Salīdzinot ar iepriekšējo akreditācijas periodu, programmā iesaistīto mācībspēku skaits ir samazinājies par 4. 2013./2014. studiju gadā bija 10 profesori, to skaits palielinājies par 1/3, uz samazinājies programmā iesaistīto lektoru skaits, iepriekš bija iesaistīti 10, šobrīd 6. Ja vērtē pēc akadēmiskajām slodzēm, tad iesaistīto mācībspēku sadalījums pēc ieņemamajiem amatiem parādīts tabulā. Slodžu apjoms būtiski atšķiras no studiju programmā iesaistīto mācībspēku skaita, tā 2019./2020.studiju gadā studiju darbs programmā veido 7.34 štata vietas jeb slodzes.

**Mācībspēku akadēmiskās slodze maģistra studiju programmā “Ekonomika”
2018./2019.studiju gadā**

Ieņemamais amats	Studiju darbs, h	Štata vietas vai slodze *	% no kopējās slodzes
Profesors	2225.75	2.47	34
Profesors (emeritus)	307.15	0.34	4
Asociētais profesors	1891.14	2.06	28
Docents	1627.56	1.73	24
Lektors	711.45	0.74	10
kopā	6763.05	7.34	100

* Slodžu skaits LLU uz 01.09.2019.

Studiju kursu īstenošanā ir izveidoti trīs studiju kursi, kuru apguvi nodrošina mācībspēku grupa, piemēram, “Statistiskās un ekonometriskās metodes” - pieaicināti mācībspēki no LLU Informāciju un tehnoloģiju fakultātes, divas profesores, viena docente un viena lektore. Studiju kursā “Pētījumu dizains un metodes” iesaistīti trīs ESAF mācībspēki – profesors emeritus, asociētā profesore un docente.

Salīdzinot ar 2013./2014.gadu, studiju programmā šobrīd ir iesaistīti vairāk citu fakultāšu mācībspēki, ja iepriekš tādi bija 7, tad šobrīd 10, no kuriem 5 ir ITF mācībspēki, pa diviem no TF un VBF, viens no PTF. Viens mācībspēks piesaistīts programmas īstenošanā no Vidzemes augstskolas. 27 programmas mācībspēki ir no ESAF, pa struktūrvienībām sadalās šādi: EKRA 41%; FIGR 22%, UZVA 26% un SOHU 11%.

No programmas mācībspēkiem 30 jeb 79% darbojas arī kā pētnieki vai vadošie pētnieki, 2013./2014. gadā bija tikai 2 pētnieki. Tas apliecina mācībspēku kvalifikāciju un darbošanās spēju arī zinātnes jomā, tādejādi tiek pilnveidota studiju kvalitāte programmā, mācībspēki piesaista maģistrantus zinātnisko projektu uzdevumu veikšanai, veido kopīgas zinātniskās publikācijas.

Kopumā mācībspēku sastāva izmaiņas programmā laika periodā no 2013. līdz 2019.gadam saistītas ar kvalitatīvām izmaiņām. Palielinājies ir ar doktora grādu iesaistīto mācībspēku īpatsvars programmā par 16 procentpunktiem, šobrīd 82 % ir doktora grāds. Būtiski palielinājies ir pētnieku, vadošo pētnieku skaits, bet samazinājies iesaistīto lektoru skaits, lektori iesaistīti lielākoties studiju kursu moduļu nodrošināšanā, kurā darbojas vairāki mācībspēki lekciju un praktisko darbu

nodrošināšanā. Pieaudzis no citām LLU fakultātēm un universitātēm piesaistīto mācībspēku īpatsvars, kopumā programmā tie ir 32% no visiem mācībspēkiem. Mācībspēku sastāva izmaiņas bijušas vērstas uz kvalitātes paaugstināšanu un starpdisciplināru zināšanu piedāvājumu.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Mācībspēku kvalifikāciju studiju programmām nosaka vienota sistēma valstī, kā arī LLU atbilstošie normatīvie dokumenti, programmā tie tiek izpildīti. Lai iepazītos tuvāk ar mācībspēku kvalifikācijas prasībām, tās novērtējumu un kvalifikācijas paaugstināšanas iespējām, skatīt 2.3.5.nodaļu.

2019./2020. studiju gadā akadēmiskajā maģistra studiju programmā “Ekonomika” ir iesaistīti 38 mācībspēki, no kuriem 31 ir doktora grāds, pārsvarā ekonomikā. Kvalifikācijas skaitliskie rādītāji par profesoriem, asociētajiem profesoriem un docentiem apkopoti tabulā.

Maģistra studiju programmā “Ekonomika” iesaistīto mācībspēku kvalifikācijas rādītāji 2019./2020.studiju gadā

Rādītājs	Profesori	Asoc.profesori	Docenti
Skaits	17	9	6
t.sk. ar doktora grādu	17	9	5
Dr.oec.	12	4	3
Dr.sc.ing.	4	2	1
Vadošie pētnieki	14	6	2
Pētnieki	1	3	2
LZP eksperti*	6	2	0

**LZP eksperti Ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē*

Visi profesori, asoc.profesori un docenti (izņemot 1) ir ar doktora grādu, pārsvarā visi ir iesaistīti arī zinātniskajās aktivitātēs, 14 profesori ir LLU vēlēti vadošie pētnieki un 1 pētnieks, arī 6 asociētie profesori ir vēlēti vadošie pētnieki universitātē, 3 pētnieki.

Akadēmiskajā maģistra studiju programmā “Ekonomika” pieaudzis mācībspēku kvalifikācijas līmenis, par to liecina, piemēram, zinātniskās kapacitātes sniegums pēdējos sešos gados, kas ir ievērojami palielinājies. Kopējais publikāciju apjoms ir ap 100 publikācijām gadā, būtiski ir pieaudzis publikāciju skaits, kuras iekļautas zinātnisko izdevumu datu bāzēs *Web of Science* un *Scopus*. Mācībspēku sniegums zinātnē tiek novērtēts, par to liecina tas, ka 8 no programmā iesaistītajiem mācībspēkiem ir arī LZP eksperti ekonomikas un uzņēmējdarbības nozarē. Kvalitatīvs, uz izaugsmi un sevis pilnveidi vērsts mācībspēks sniedz pievienoto vērtību savā darbā, kopējo studiju rezultātu

sasniegšanai studiju programmā.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

Nav attiecināms

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

Nav attiecināms

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Lielākā daļa no maģistra programmas “Ekonomika” akadēmiskā personāla piedalās zinātniskajā pētniecībā (programmā iesaistīti LLU vēlēti 22 vadošie pētnieki un 7 pētnieki), tiek sekots līdzi, lai aktuālāko un jaunāko pētījumu rezultāti integrēti studiju procesā. Detalizēti ar šo informāciju var iepazīties 2.4.nodaļā. Zinātniski pētnieciskās tēmas skatīt nodaļā 2.4.1., bet iegūto zināšanu pielietojumu nodaļā 2.4.2. Savukārt zinātniskās pētniecības piemēri nacionālajā un starptautiskajā līmenī, kā arī rezultatīvie rādītāji aprakstīti nodaļā 2.4.3. un 2.4.4.

Galvenie kanāli, caur kuriem programmas akadēmiskais personāls iesaistās zinātniskajā pētniecībā nacionālajā un starptautiskajā līmenī ir dalība Horizon2020 projektos (piemēram, BioMonitor, DISARM); ERA-NET tīklos (RETHINK, SUMFOREST); valsts pētījumu programmas projektos (EKOSOC-LV, EVIDEnT, INTERFARME, DemoMig); LV ministriju pasūtītajos pētījumos (piemēram, ZM projekts “Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam”); pašvaldību un nozaru pārstāvju sadarbības projektos (piemēram, sadarbības ar AS “Latvijas valsts mežiem”) u.c.

Notiek mācībspēku aktīva dalība un iesaiste dažādās starptautiskās organizācijās (piemēram, Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāte (BOVA), Lietuvas Zinātņu akadēmijā, Polijas Zinātnes padomē u.c.); dalība ārvalstu zinātniskajās institūcijās kā eksperti, kā zinātnisko žurnālu redkolēģijas locekļi (piemēram, Journal of Science Education u.c.), kā referenti dažāda līmeņa zinātniskajās konferencēs, tajā skaitā plenārsēdēs.

Pētījumu rezultātā izveidotās zinātniskās monogrāfiskas ir iekļautas maģistra programmas “Ekonomika” studiju kursu mācību, metodiskās un zinātniskās literatūras sarakstā, piemēram, studiju kursā “Investīcijas teritorijas attīstībā” LLU mācībspēku darbs “Protekcionalisma instrumentu ietekme uz primāro un sekundāro sfēru ilgtspējīgā attīstībā”, studiju kursā “Teritoriju ilgtspējīga attīstība” autoru monogrāfija “Siltumnīcefekta gāzu samazināšanas iespējas ar klimatam draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā” un monogrāfija “Simtam pāri. Viedā Latvija” utt.

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Mācībspēku sadarbība ar Latvijas un ārvalstu institūcijām aprakstīta 2.5.1.nodaļā, savukārt sadarbība LLU iekšienē tiek nodrošināta studiju kursu vadīšanā un LLU organizatoriskajā un vadības struktūrā.

Studiju programmā ir 5 studiju kursi, kurus nodrošina vairāki mācībspēki no dažādām LLU struktūrvienībām, iesaistīto mācībspēku savstarpējās sadarbības piemēri studiju kursu realizācijā doti 4.4.1.nodaļā. Mācībspēki ir iesaistīti dažādās LLU pārvaldes institūcijās, kā LLU Senāts, LLU Konvents, ESAF Dome un ESAF Metodiskās komisijas. Katrs no programmā iesaistītajiem mācībspēkiem ir kādas LLU struktūrvienības dalībnieks, kuru savstarpējā sadarbība, informācijas apmaiņa un darba organizācija notiek saskaņā ar attiecīgā institūta vai katedras nolikumu.

Studējošo un mācībspēku skaita attiecība, ņemot vērā mācībspēku slodzi studiju darbā, 2019./2020.studiju gadā maģistra studiju programmā “Ekonomika” ir 12.1 mācībspēki uz 89 studējošajiem jeb 1:7,4.

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13.pielikums.docx	Annex_13.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14.pielikums.docx	Annex_14.docx
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17.pielikums.xlsx	Annex_17.xlsx
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18.pielikums.docx	Annex_18.docx
Studiju kursu/ moduļu apraksti	19.pielikums.rar	Annex_19.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgušanu izsniedzamā diploma paraugs	Magistra_diploms_pielikums_Ekon_LV.rar	Master_diploma_Supplement_Econ_EN.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvī citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinājumi_ESAF_Mag_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Master program.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv, ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.	LLU_apliecinājumi_ESAF_Mag_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Master program.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātnu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.	LLU_apliecinājumi_ESAF_Mag_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Master program.docx
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.	AIP_atzinums_magistra_studiju_programmai_Ekonomika.pdf	Council of Higher Education_conclusion_Master program.docx

Agrārā un reģionālā ekonomika

Augstākās izglītības iestāde	<i>Ekonomika</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Agrārā un reģionālā ekonomika</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>51311</i>
Studiju programmas veids	<i>Doktora studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Dina</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Popluga</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>Dina.Popluga@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Asociētā profesore, Dr.oec.</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>+371 63020248</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Radīt intelektuālos, metodoloģiskos, zinātniskos, institucionālos un tehniskos apstākļus, kas nodrošina augstākā līmeņa teorētisko zināšanu, pētnieciskā darba metožu un pētnieciskā darba organizācijas principu apguvi, kas nepieciešami kvalitatīva promocijas darba izstrādei un starptautiskiem standartiem atbilstoša ekonomikas zinātņu grāda ieguvei, kas kopumā veicina jaunas zinātnieku paaudzes veidošanos ekonomikā, ar specializāciju agrārajā un reģionālajā ekonomikā.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<ul style="list-style-type: none"> <i>• Nodrošināt doktorantiem iespēju apgūt visaugstākā līmeņa zināšanas, specializētas iemaņas un profesionālu attieksmi, kas dotu viņiem spēju sekmīgi realizēt zinātniskus pētījumus agrārajā vai reģionālajā ekonomikā, kā arī starpdisciplinārās tēmās.</i> <i>• Attīstīt iemaņas pētījuma problēmas atklāšanā, hipotēzes vai pētījuma pamatjautājuma formulēšanā, pētījuma plāna izveidošanā, datu vākšanas un analīzes plānošanā.</i> <i>• Sagatavot jaunos zinātniekus ekonomikā, kuri spētu sistematizēt, metodoloģiski analizēt primāros un sekundāros datus, izmantojot klasiskās un jaunākās kvalitatīvās un kvantitatīvās metodes, sasaistīt iegūtos rezultātus ar teorētiskām zināšanām, ieviest jaunas pētniecības pieejas.</i> <i>• Sekmēt doktorantu pētījumu rezultātu publicēšanu augsta līmeņa starptautiskos zinātniskos izdevumos, kas ir pieejami starptautiski atzītās datubāzēs.</i> <i>• Nodrošināt iespējas doktorantu pētījumu rezultātu izplatīšanai starptautiskā zinātnes vidē.</i>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas – spēj parādīt visaugstākā līmeņa zināšanas par aktuālajām zinātnes teorijām un atziņām agrārā un reģionālajā ekonomikā un to saskarē ar dažādām jomām; visaugstākā līmeņa izpratne par pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodēm ekonomikas zinātnē.</p> <p>Profesionālās prasmes – demonstrē augsti attīstītas prasmes patstāvīgi izvērtēt un izvēlēties zinātniskiem pētījumiem atbilstošas metodes, veicot ieguldījumu zināšanu robežu paplašināšanā un dodot jaunu izpratni esošām zināšanām un to pielietojumam praksē; demonstrē specializētas prasmes īstenot būtiska apjoma oriģinālu pētījumu, no kura daļa ir starptautiski citējama publikāciju līmenī; spēj gan mutiski, gan rakstiski komunicēt ar plašākām zinātniskajām aprindām un sabiedrību kopumā par agrārās un reģionālās ekonomikas zinātniskās darbības jomu; spēj patstāvīgi paaugstināt savu zinātnisko kvalifikāciju, īstenot zinātniskus projektus, gūstot agrārās un reģionālās ekonomikas nozaru starptautiskiem kritērijiem atbilstošus sasniegumus; spēj risināt kritiskas pētniecības problēmas un sniegt jaunu izpratni par tām uzņēmumos, iestādēs un organizācijās, kur ir nepieciešamas specializētas pētnieciskās zināšanas un prasmes.</p> <p>Vispārīgās prasmes – spēj brīvi diskutēt, secināt un izteikt priekšlikumus problēmu risināšanai; spēj loģiski izklāstīt un strukturēt sava darba rezultātus; spēj argumentēti diskutēt un aizstāvēt savu viedokli, atbildēt uz jautājumiem; uzņemas atbildību par pieņemtajiem lēmumiem; spēj strādāt komandā; spēj patstāvīgi un atbildīgi izpildīt uzdotos uzdevumus, plānot savu laiku un iekļauties iepriekš noteiktos termiņos.</p> <p>Kompetence – demonstrē vērtīgu zinātnisko un profesionālo patstāvību risināt nozīmīgus pētnieciskus vai inovāciju uzdevumus agrārā un reģionālajā ekonomikā; demonstrē autonomiju patstāvīgi atklāt pētījuma problēmu, formulēt hipotēzi vai pētījuma pamatjautājumu, izveidot pētījuma plānu, plānot datu vākšanu un analīzi; demonstrē vērtīgu autoritāti zinātnisku projektu īstenošanā un jaunu ideju vai procesu attīstīšanā.</p>
Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Promocijas darbs.

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātie – 3 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātie
Īstenošanas ilgums (gados)	3
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	latviešu
Studiju programmas apjoms (KP)	120
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Maģistra grāds vai tam pielīdzināta augstākā izglītība
Iegūstamais grāds (latviešu valodā)	Zinātnes doktors (Ph.D) ekonomikā un uzņēmējdarbībā
Iegūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	—

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Nepilna laika klātie – 4 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	Nepilna laika klātie
------------------------	----------------------

Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	latviešu
Studiju programmas apjoms (KP)	120
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Maģistra grāds vai tam pielīdzināta izglītība
legūstamais grāds (latviešu valodā)	Zinātnes doktors (Ph.D) ekonomikā un uzņēmējdarbībā
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	—

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Pilna laika klātie - 3 gadi - angļu

Studiju veids un forma	Pilna laika klātie
Īstenošanas ilgums (gados)	3
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	angļu
Studiju programmas apjoms (KP)	120
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	Maģistra grāds vai tam pielīdzināta augstākā izglītība Angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī
legūstamais grāds (latviešu valodā)	Zinātnes doktors (Ph.D) ekonomikā un uzņēmējdarbībā
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	-

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas ir notikušas izmaiņas divos studiju programmas parametros:

1. Īstenošanas valoda – 2014./2015. studiju gadā uzsākta programmas īstenošana angļu valodā.
2. Piešķiramais grāds – pamatojoties uz 2018. gada 14. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 522 “Grozījumi Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1001 “Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji”, Ministru kabineta 2018. gada 23. janvāra noteikumos Nr. 49 “Noteikumi par Latvijas zinātnes nozarēm un apakšnozarēm” un 2018. gada 14. augusta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 523 “Grozījumi Ministru kabineta 2013. gada 16. aprīļa noteikumos Nr. 202 “Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinājošus dokumentus”, sākot ar 2020. gadu tiek piešķirts zinātnes doktors (Ph.D.) ekonomikā un uzņēmējdarbībā.

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Analizējot studējošo skaita dinamiku laika periodā no 2013./2014. līdz 2018./2019. studiju gadam, secināms, ka studentu skaits ir vērtējams kā samērā stabils, jo tas būtiski nav mainījies – tas svārstās no 33 līdz 28 vienā studiju gadā. Pamatā visi doktoranti studē valsts finansētās budžeta vietās, izņēmums bija 2014./2015. un 2015./2016. studiju gads, kas doktorantūrā studēja attiecīgi 3 un 2 doktoranti nepilna laika studijās, kas ir par maksu. Doktora studiju programmā “Agrārā un reģionālā ekonomika” doktorantu kopējais skaits un tā sadalījums pēc īstenošanas veida un finansējuma veida 2013./2014. – 2018./2019. studiju gadā apkopots 13. pielikumā Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā “Agrārā un reģionālā ekonomika”.

Vērtējot, kā doktora studiju programma “Agrārā un reģionālā ekonomika” ir attīstījusies ilgākā laika periodā, secināms, ka būtisku ietekmi uz doktorantu skaitu ir devuši ārējie stimuli, kas visbiežāk izpaužas caur dažādām atbalsta programmām jaunajiem zinātniekiem. Laika posms no 2013. līdz 2018. gadam raksturojams kā pēcatbalsta posms, jo 2014. gadā zinātņu grādu ieguva pēdējie doktoranti, kas bija saņēmuši Eiropas Struktūrfondu atbalstu (ESF pasākums 1.1.2.1.2. „Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai” projekts „Atbalsts LLU doktora studiju īstenošanai”, vienošanās Nr. 2009/0180/1DP/1.1.2.1.2/09/IPIA/VIAA/017), kas tika piešķirts no 2009. līdz 2012. gadam. Kopējais doktorantu skaits ir tuvs budžeta vietu skaitam. Līdz pat 2017./2018. studiju gadam (ieskaitot) šajā studiju programmā bija 35 budžeta vietas. Taču līdz ar ESAF vadības pieņemtajiem stratēģiskajiem lēmumiem, ar 2018./2019. studiju gadu budžeta vietu skaits ir samazināts līdz 30 budžeta vietām.

Ārējo finansiālo stimulu trūkums būtiski ir ietekmējis absolventu skaitu, kas kopš 2015. gada svārstās no 3 līdz 1 absolventam gadā. Lielākā daļa doktorantu (66%) sekmīgi pabeidz doktora studiju programmas teorētisko daļu, taču studiju laikā neizstrādā un neaizstāv promocijas darbu, vai izdara to krietni vēlāk nekā tas ir noteikts (t.i. 5 gadu laikā pēc uzņemšanas). Tas ir skaidrojams ar to, ka doktorantam valsts stipendijas apmērs ir 113 eiro mēnesī, un tas neļauj studentiem pilnībā koncentrēties uz studijām doktorantūrā, tāpēc lielākā daļa doktorantu, lai segtu savus izdevumus, strādā algotu darbu valsts vai privātajā sektorā un viņu ikdienas darbs nav tieši saistīts ar pētniecību, kā rezultātā promocijas darba rakstīšana nav prioritāte un tā tiek atlicināta uz nenoteiktu laiku.

Doktora studiju programma "Agrārā un reģionālā ekonomika" piedāvā doktora studijas arī ārvalstu studentiem angļu valodā, kur studiju maksa ir 1700 EUR semestrī. Analizējamā periodā programmā ir studējuši trīs ārvalstu doktoranti, taču viņu studijas nebija sekmīgas un viņi ir eksmatrikulēti par studiju līguma saistību nepildīšanu.

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

Doktora studiju programmas nosaukums "Agrārā un reģionālā ekonomika" ir veidots tā, lai tas atspoguļotu programmas būtību un unikalitāti. Programmas nosaukuma atslēgas vārdi "agrārā un reģionālā ekonomika" atspoguļojas sasniedzamajos studiju rezultātos (t.i. zināšanās, profesionālajās prasmēs, vispārīgās prasmēs un kompetencēs) un ir viscaur integrēti studiju procesā un saturā. Pēc promocijas darba aizstāvēšanas jaunie zinātnieki iegūst zinātnes doktoru (Ph.D) ekonomikā un uzņēmējdarbībā. Lai doktorantus mērķtiecīgi ievirzītu programmas specifiskā – agrārā un reģionālā ekonomika, tad jau uzņemšanas procesā obligāts nosacījums ir, lai pretendentu iecerētās promocijas darbu tēmas iekļautos agrārās ekonomikas vai reģionālās ekonomikas tematikā. Promocijas darba tematikas atbilstību programmas specifiskai lemj Agrārās ekonomikas un Reģionālās ekonomikas apakšnozaru LLU promocijas padome, kuras sastāvs ir apstiprināts ar 2019. gada 4. jūnija LLU rektora rīkojumu Nr. 4.3.-10/23. Tas kopumā parāda, ka galvenie programmas parametri ir cieši sasaistīti.

Ārvalstu studentiem papildus noteiktas uzņemšanas prasības - angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī. Līdzšinējā prakse uzņemšanā paredzēja, ka augstskolas pašas var noteikt uzņemšanas kritērijus ārvalstu studentu uzņemšanā. Līdz ar to augstskolas pašas veica attālinātas valodas intervijas ar "Skype" videozvana palīdzību, lai pārlicinātos par potenciālā studenta valodas zināšanām. Tās veica LLU Starptautiskās sadarbības centrs sadarbībā ar LLU Valodu centru, intervējot studentu par ikdienas jautājumiem, iepriekšējo izglītību, motivāciju studijām LLU. Nepieciešamības gadījumā reflektantiem tika lūgts arī sniegt īsas rakstiskas atbildes, lai pārlicinātos par angļu valodas gramatikas zināšanām. Reflektantiem tika izsniegts LLU sertifikāts par atbilstību (vai neatbilstību) angļu valodas zināšanu līmenim, kas nepieciešams studijām LLU. No intervijas bija atbrīvoti tie reflektanti, kas iesniedza starptautiski atzītu angļu valodas sertifikātu (IELTS, TOEFL vai līdzvērtīgu) – bakalaura studiju programmās ar minimālo zināšanu līmeni IELTS 5.5, maģistra – 6.0. Tas pielīdzināms B2 līmenim.

Sākot ar 2020. gada rudens semestri, stājas spēkā MK noteikumu Nr. 846. "Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās" izmaiņas, kur norādīts, ka ārzemnieks iesniegumam pievieno starptautiskās testēšanas institūcijas pēdējo piecu gadu laikā

izsniegtu dokumentu, kas apliecina, ka ārzemnieka attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodas prasme ir vismaz B2 līmenī. Minēto dokumentu nepievieno, ja ārzemnieks vidējo izglītību vai augstāko izglītību ieguvis attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodā.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Doktora studiju programmas “Agrārā un reģionālā ekonomika” studiju kursu satura aktualitāte ir saskaņota ar kopējo virziena aktualitāti, kas jau tika raksturota 2.1.1. nodaļā par studiju virziena un tajā iekļauto studiju programmu izveides pamatojumu.

Doktora studiju programmas „Agrārā un reģionālā ekonomika” apjoms ir 120 KP (180 ECTS), kas sastāv no teorētiskajām studijām 30 KP (45 ECTS) apjomā un pētniecības 90 KP (135 ECTS) apjomā. Teorētiskās studijas sastāv no 5 obligātajiem kursiem - Agrārā un reģionālā ekonomika (8 KP), Pētījuma virziena spekurss (10 KP), Profesionālās svešvalodas spekurss (angļu vai vācu valoda) (4 KP), Pētījumu metodoloģija ekonomikā I un II (8 KP). Obligātie studiju kursi orientēti uz to, lai sniegtu doktorantiem augstākā līmeņa zināšanas agrārā un reģionālajā ekonomikā, kā arī saistītajos mikroekonomikas, makroekonomikas un uzņēmējdarbības jautājumos, kas veido teorētisko bāzi tālākajai doktoranta pētniecībai un attīsta sintēzes un izvērtēšanas prasmes saskarē ar dažādām ekonomikas jomām; lai attīstītu augstākā līmeņa izpratni par pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodēm ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātnes nozarē; lai nodrošinātu ekonomisko pētījumu klasisko un jaunāko kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu pielietošanas prasmi; lai attīstītu prasmes īstenot būtiska apjoma oriģinālu pētījumu, no kā daļa ir starptautiski citējama publikāciju līmenī. Atbilstoši LLU 11.11.2015. Senāta lēmumam Nr.8-201 “Latvijas Lauksaimniecības universitātes Doktora studiju nolikums” studiju kursus Agrārā un reģionālā ekonomika (8 KP), Pētījuma virziena spekurss (10 KP), Profesionālās svešvalodas spekurss (angļu vai vācu valoda) (4 KP) doktoranti kārtro promocijas eksāmenu. Promocijas eksāmena programmu izstrādā par attiecīgā studiju kursu realizēšanu atbildīgā katedra (centrs, institūts) un apstiprina attiecīgās fakultātes dome. Divas nedēļas pirms promocijas eksāmena kārtrošanas doktorants Studiju centrā iesniedz iesniegumu par eksāmena kārtrošanu. Promocijas eksāmena komisiju apstiprina ar studiju prorektora rīkojumu, pamatojoties uz doktoranta iesniegumu. Promocijas eksāmena rezultātus atspoguļo protokolā un to paraksta visi eksāmena komisijas locekļi.

Papildus obligāti apgūstamajiem kursiem, doktorantiem ir iespēja papildus apgūt vienu vai vairākus no piedāvātajiem izvēles kursiem - Zinātnisko rakstu sagatavošana (3 KP), Ekonomisko procesu datormodelēšana (4 KP), Lietišķās daudzvariāciju metodes I (2 KP), Lietišķās daudzvariāciju metodes II (2 KP). Visu studiju kursu saturs tiek regulāri pārskatīts un atjaunots, sekojot līdzi un reaģējot uz aktuālajām nozares, darba tirgus un zinātnes tendencēm.

Lai sasniegtu programmai izvirzītos rezultātus, doktorantam teorētiskās studijas ir jānokārto pirmo divu gadu laikā, lai pārējo studiju laiku varētu veltīt pētniecībai, promocijas darba izstrādei un pētījumu rezultātu prezentēšanai starptautiskās zinātniskās konferencēs, publicēšanai zinātniskos, starptautiski citējamos, anonīmi recenzētos izdevumos.

Atbilstoši 2005. gada 27. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.1001 "Zinātniskā doktora grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji" zinātnes doktors (Ph.D) ekonomikā un uzņēmējdarbībā tiek piešķirts par pieredzējuša zinātnieka vadībā patstāvīgi izstrādātu un publiski aizstāvētu promocijas darbu, kas satur oriģinālu zinātnisku pētījumu rezultātus un sniedz jaunas atziņas attiecīgajā zinātņu apakšnozarē, t.i. agrārajā ekonomikā vai reģionālajā ekonomikā. Par to vai par attiecīgo promocijas darbu piešķirt vai nepiešķirt zinātnes doktora grādu, kā arī par to vai aizstāvētais promocijas darbs ir pietiekami oriģināls, pietiekami balstīts zinātnes sasniegumos un jaunākajās atziņās, vai tā rezultātiem ir būtiska nozīme attiecīgajā zinātnes apakšnozarē, lemj Agrārās ekonomikas un Reģionālās ekonomikas apakšnozaru LLU promocijas padome. Pārskata periodā visi promocijas padomes lēmumi ir bijuši pozitīvi, kas norāda uz to, ka šajā studiju programmā piešķirtie grādi balstās uz oriģināliem, apakšnozarei nozīmīgiem, kā arī zinātnes sasniegumos un atziņās balstītiem pētījumiem.

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Doktora studiju teorētiskie studiju kursi ir savstarpēji sasaistīti un to sekmīga apgūšana un iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču pārņemšana pētnieciskajā darbā, t.i. promocijas darba rakstīšanā, rezultātu aprobēšanā starptautiskā vidē (zinātnisko publikāciju publicēšana, uzstāšanās starptautiskās zinātniskās konferencēs), promocijas darba aizstāvēšanā, sekmē studiju programmas mērķa – radīt intelektuālos, metodoloģiskos, zinātniskos, institucionālos un tehniskos apstākļus, kas nodrošina augstākā līmeņa teorētisko zināšanu, pētnieciskā darba metožu un pētnieciskā darba organizācijas principu apguvi, kas nepieciešami kvalitatīva promocijas darba izstrādei un starptautiskiem standartiem atbilstoša ekonomikas zinātņu grāda ieguvei, kas kopumā veicina jaunas zinātnieku paaudzes veidošanos ekonomikā, ar specializāciju agrārajā un reģionālajā ekonomikā – sasniegšanu.

Visas promocijas darbu tēmas tiek izstrādātas agrārās vai reģionālās ekonomikas tematikā un tiek organizētas skaidri definētos pētījumu virzienos, kas noteikti Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pētniecības programmā 2015. -2020. gadam un atbilst Latvijas Viedās specializācijas stratēģijā (<http://www.ris3.lv/>) noteikto perspektīvo ekonomikas jomu vajadzībām, kurās jāveido Latvijas inovāciju kapacitāte. Šie virzieni ir – bioresursu industriju ilgtspējīgas attīstības ekonomika, teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpēte, ražošanas procesu efektivitāte un uzņēmumu konkurētspēja.

Izvērtējot sociālo zinātņu nozaru attīstības tendences pasaulē un aktuālos pētniecības virzienus vadošajās Eiropas universitātēs, jāsecina, ka pārskata periodā doktorantu promocijas darba tēmu specializācija ilgtspējīgā dabas resursu izmantošanā, bioekonomikā, viedā teritoriju attīstībā, klimata pārmaiņu problemātikā, sociālo inovāciju un sociālās uzņēmējdarbības izpētē atbilst pasaules un Eiropas zinātnes telpas aktuālajiem pētījumu tematiem. Piemēram, viena no 2017.

gada absolventēm viedās attīstības un teritorijas attīstības jautājumu risināšanai izstrādāja promocijas darbu “Kultūras mantojuma izmantošana lauku tūrisma attīstībā”, kura rezultāti atzinīgi novērtēti valsts līmenī, saņemot “Sējējs 2017” veicināšanas balvu, un par šo tēmu publicētas 13 zinātniskas publikācijas. Savukārt 2018. gada absolvents klimata pārmaiņu problemātikas izpētei izstrādāja promocijas darbu „Lauksaimniecības izaugsme un ietekme uz vidi – konverģences iespējas Latvijā”, par kura rezultātiem ir publicētas 11 zinātniskas publikācijas (indeksētas SCOPUS un Web of Science datubāzēs), un kas ir veicinājis sabiedrības izpratni par ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstības iespējām. Kā arī šī pētījuma rezultāti tiek integrēti citu izglītības līmeņu studiju kursu saturā, piemēram, akadēmiskā bakalaura studiju programmas “Ekonomika” studijuursos *Bioekonomika II, Pasaules lauksaimniecībā*; akadēmiskā maģistra studiju programmas “Ekonomika” studiju kursā *Teritoriju ilgtspējīga attīstība*. Studiju kursu savstarpējā sasaiste un atbilstība studiju programmas mērķim un sasniežamajiem rezultātiem apkopota 17. pielikumā Studiju programmas “Agrārā un reģionālā ekonomika” studiju kursu kartējums.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studijuursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Atbilstoši LLU 11.11.2015. Senāta lēmumam Nr.8-201 “Latvijas Lauksaimniecības universitātes Doktora studiju nolikums” studiju laikā doktorants apgūst teorētiskos kursus, nokārto promocijas eksāmenus, veic pētniecisko darbu, prezentē pētījuma rezultātus zinātniskās konferencēs, publicē tos starptautiski atzītos un citējamos zinātniskos izdevumos. Studiju noslēgumā sagatavo un iesniedz aizstāvēšanai promocijas darbu un tā kopsavilkumu. Par to cik lielā apmērā un kad visas šīs studijās paredzētās aktivitātes tiks īstenotas, lielā mērā doktorants izlemj pats, sagatavojot individuālo darba plānu katram studiju gadam. Doktora studiju individuālo darba plānu pirmajam studiju gadam doktorants izstrādā divu mēnešu laikā pēc imatrikulācijas doktora studijās. Izstrādātais darba plāns tiek saskaņots ar doktora studiju programmas direktoru un iesniegts viņa norādītajā katedrā (institutā). Institutā akceptēto studiju darba plānu doktorants iesniedz apstiprināšanai fakultātes domei. Apstiprinātu studiju darba plānu doktorants iesniedz Studiju centrā. Savukārt studiju darba rezultātu vērtēšana un atestācija turpmākajām studijām notiek katra doktora studiju gada beigās fakultātes domes sēdē, vērtējot doktoranta iesniegto studiju gada atskaiti un nākamā studiju gada darba plānu.

Svarīga doktora studiju sastāvdaļa ir teorētiskie studiju kursi, kuru apguve, atbilstoši LLU 27.05.2015.Senāta lēmumam Nr.8-182 “*LLU Studiju nolikums*”, tiek vērtēta pēc diviem rādītājiem: **kvalitatīvā** un **kvantitatīvā**. Kvalitatīvajam vērtējumam izmanto *10 ballu skalas* kritēriju vai vērtējumu: ieskaitīts, neieskaitīts. Kvantitatīvais rādītājs ir studiju kursa apjoms *kreditpunktos*.

Studiju process sastāv no **auditoriju nodarbībām, patstāvīgām studijām, konsultācijām un pārbaudījumiem**. Auditoriju darbs, atbilstoši LLU normatīvajam regulējumam, realizējas kontaktstundās. *Kontaktstunda* ir mācībspēka un studējošo tieša saskarsme, ko īsteno studiju programmas mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei atbilstoši studiju plānam un kuras ilgums ir viena akadēmiskā stunda. Studiju programmas praktiskā īstenošanā, pēc attiecīgā studiju kursa specifikas un kontaktstundas veida (*lekcija, praktiskie darbi un semināri*) dažādās attiecībās tiek izmantota *monoloģiskā, dialogiskā jeb aktīvā un pētnieciskā studiju metode*, kas ir studentu un mācībspēka kopīga vai individuāla izziņas darbība, kas ir plānota un paredzēta studentu attīstības

mērķu sasniegšanai. *Lekcijās* kā galvenajā monoloģiskās metodes formā, kas tiek īstenota ar moderno informācijas tehnoloģiju palīdzību, mācībspēki, lai nodrošinātu atgriezenisko saikni ar auditoriju un lielāku formu dažādību, radoši iekļauj arī dialogiskās metodes elementus: uzdod auditorijai jautājumus, organizē grupu darbu vai uzdevumu individuālu izpildi. Šī metode nodrošina mērķtiecīgu un atraktīvu studentu attieksmi, prasmju un zināšanu veidošanu.

Praktiskajos darbos un semināros kā dialogiskajā studiju metodē, tiek izmantotas aktīvas mācību formas: problēmgadījumu izpēte, situācijas analīze, diskusija, diskusija grupā, grupu darbs, debates.

Patstāvīgās studijas ir studējošā patstāvīgais darbs studiju programmas apgūvē bez tiešas mācībspēka līdzdalības. Studentu patstāvīgajām studijām tiek piedāvāts plašs studiju materiāls Moodle vidē. Patstāvīgo studiju mērķis ir attīstīt prasmes zinātniskās un praktiskās informācijas iegūšanai un izmantošanai studiju kursos noteikto uzdevumu veikšanai.

Par to, kādas studiju īstenošanas metodes izmantot, atbild par studiju kursa izstrādi atbildīgais/ie mācībspēks/i, kas kursu izstrādā atbilstoši studiju programmas kartējumam un sasaistei ar studiju programmas mērķiem, iegūstamajām zināšanām, prasmēm un kompetenci. Studiju īstenošanas metodes, kā arī studiju krusā apgūstamās **zināšanas, prasmes un kompetence**, to **realizācijas veids, līmenis, mācīšanās ceļi** tiek aprakstīti studiju kursu programmās (19. pielikums Studiju programmas “Agrārā un reģionālā ekonomika” kursu apraksti). Tāpat studiju kursu programmās ir nodefinētas: pārbaudes un eksaminācijas metodes; vērtēšanas kritēriji un metodes, kā arī kritēriji atzīmju izlikšanai; programmas ir ievietotas e-studiju vidē *Moodle* un katrs mācībspēks, uzsākot kursu, ar to iepazīstina doktorantus. Kopumā studiju kursos izmantotās studiju rezultātu novērtēšanas metodes ir daudzveidīgas un doktora studiju līmenim atbilstošas un nodrošina studiju programmas mērķu sasniegšanu.

Visā doktora studiju procesā tiek īstenota studentcentrēta pieeja. Tās īstenošana notiek caur vairākām aktivitātēm:

- doktoranti piedalās doktora studiju metodiskajā komisijā, kas dod iespēju piedalīties studiju programmas satura pilnveidošanā;
- doktorantiem ir pieejams dažāda veida finansiāls atbalsts studiju procesā – stipendija studiju programmas apguvei, stipendija zinātniskā grāda ieguvei (kreditam pielīdzinātā stipendija), vienreizējā stipendija (par LLU vārda popularizēšanu, par zinātniskām aktivitātēm studiju laikā, neparedzētās dzīves situācijās), Jāņa un Millijas Kāvušu stipendija (atbalsts dalībai konferencēs), LLU grantu programma “Zinātnes kapacitātes stiprināšana LLU” (atbalsts dalībai konferencēs, publikāciju rakstīšanai, promocijas darba izstrādei);
- doktorantiem tiek nodrošināta regulāra un operatīva informācija par studiju aktualitātēm, galvenie informācijas izplatīšanas kanāli – LLU mājaslapa, LLU Informācijas Sistēma, e-studiju vide, e-pasts;
- mācībspēki aktīvi seko līdzi nozaru un zinātnes aktualitātēm un regulāri aktualizē studiju kursu saturu;
- studiju rezultāti tiek novērtēti pēc dažādiem apguves līmeņiem – vidējs, augsts, ļoti augsts. Katram apguves līmenim definētas specifiskas prasības, kas ļauj doktorantiem saprast, kas no viņiem tiek sagaidīts. Studiju apguves līmeņi un tas, kas tiek sagaidīts no doktorantiem, ir aprakstīti katra studiju kursu programmā, ar kuru attiecīgā studiju krusa mācībspēks iepazīstina doktorantus pirmajā tikšanās reizē un kas doktorantiem ir publiski pieejama e-studiju vidē.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo prakšu uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju

rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Nav attiecināms.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

Pārskata periodā doktora studiju programmu ir absolvējuši 24 doktoranti, iegūstot doktora grādu ekonomikā par aktuāliem un nozarei nozīmīgiem pētījumiem. No visiem pārskata periodā aizstāvētajiem promocijas darbiem 15 darbi bija reģionālās ekonomikas tematikā, bet 9 darbi – agrārās ekonomikas tematikā. Reģionālās ekonomikas apakšnozarē tika pētīti tādi temati kā:

- Eiropas Sociālā Fonda finansējums labklājības nozarē Latvijas reģionos;
- Zināšanu radīšanas un komercializācijas procesu saikne ar ekonomikas izaugsmi Eiropas Savienības reģionos;
- Kultūrvēsturisko parku publiskā vērtība un izmantošana tūrismā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā;
- Sociālās uzņēmējdarbības attīstības iespējas Latvijā;
- Automobiļu pēcpārdošanas pakalpojumu tirgus attīstības iespējas Latvijas reģionos;
- Pilsētu-lauku mijiedarbības izvērtējums Latvijas reģionos;
- Uzņēmumu ienākuma nodoklis kā instruments Latvijas reģionu attīstības veicināšanai;
- Inovācijas kapacitātes analīze Latvijā Eiropas reģiona valstu kontekstā;
- Dzīvojamais fonds kā reģionu sociāli ekonomiskās attīstības elements;
- Pilsētu sistēma Latvijā un tās attīstības perspektīvas;
- Reģionālo klasteru izveides un attīstības iespējas Latvijā;
- Mūžizglītības ekonomiskie aspekti Latvijā;
- Latvijas reģionu minerālo resursu tirgus attīstība;
- Jauniešu bezdarba ietekmējošo faktoru analīze Latvijā;
- Kultūras mantojuma izmantošana lauku tūrisma attīstībā.

Savukārt agrārās ekonomikas apakšnozarē pētīti šādi temati:

- Pienašņieciņu darbības intensifikācijas ekonomisko aspektu analītisks izvērtējums Latvijas lauku reģionos;
- Briežkopības attīstības iespējas Latvijā;
- Inovatīvi risinājumi putnkopības produktu ražošanā Latvijā;
- Alternatīvās enerģijas (biogāzes) ražošanas iespējas Latvijā;
- Ilgtspējīga pārtikas patēriņa perspektīvas Latvijā;
- Risku izvērtējums atjaunojamās enerģijas ražošanā lauku saimniecībās Latvijā;
- Zemes konsolidācija Latvijā;
- Pārtikas izšķērdēšana Latvijas mājāsaimniecībās ēšanas paradumu kontekstā;
- Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – lauksaimniecības ilgtspējīgai attīstībai Latvijā.

50% jeb 12 no aizstāvētajiem promocijas darbiem ir saņēmuši dažādas stipendijas un apbalvojumus, kas norāda uz to nozīmīgumu un aktualitāti. Tā, piemēram, pārskata periodā 3 darbi ir saņēmuši Profesora Kazimira Špoģa stipendiju par ieguldījumu zinātnē un pētniecībā, 5 darbi

Profesora Benjamiņa Treija balvu jaunajiem zinātniekiem par labākajiem un izcilākajiem darbiem, 3 darbi ir saņēmuši balvu LLMZA, LLU un VAS „Latvijas attīstības finanšu institūcijas Altum” jauno zinātnieku konkursā, bet viens darbs ir saņēmis veicināšanas balvu konkursā “Sējējs 2017”. Tāpat daļa promocijas darbu izstrādāti kā projektu pētījumu rezultāts, kas nosaka tēmas aktualitāti. Piemēram, promocijas darbs “Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – lauksaimniecības ilgtspējīgai attīstībai Latvijā” tika izstrādāts valsts pētījumu programmas EVIDeNT ietvaros.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Studentu aptauju rezultātu analīze

Studentu aptauja tiek organizēta centralizēti LLU Informācijas Sistēmā, kur pēc katra kursa apguves doktoranti novērtē apgūto kursu. Kopumā, izvērtējot doktorantu aptaujas rezultātus, secināms, ka doktoranti atzinīgi vērtē teorētisko studiju kursu saturu un kvalitāti, kā arī to, ka lekcijas tiek papildinātas ar praktiskiem piemēriem, kas ļauj iegūt pēc iespējas plašāku redzējumu par apgūstamo vielu. Tāpat aptaujātie doktoranti norāda, ka studiju kursu docētāji ir zinoši savā jomā un labprāt dalās savās zināšanās un pieredzē ar studentiem

Absolventu aptauju rezultātu analīze

Izvērtējot absolventu aptaujas rezultātus, secināms, ka absolventi pozitīvi un atzinīgi vērtē studiju programmas kvalitāti un tās laikā iegūtas zināšanas un prasmes. Tomēr aptaujas rezultāti, kā arī aptaujas nobeigumā absolventu sniegtie ierosinājumi par studiju procesa optimizēšanu vai uzlabošanu norāda uz atsevišķām jomām, kuras būtu pilnveidojamas. Tā, piemēram:

- lai labāk pilnveidotu doktorantu prasmes diskutēt un pamatot savu viedokli, studiju programmas ietvaros doktorantiem būtu jāorganizē regulāras zinātniskas diskusijas par savu un kolēģu tematiem, kā arī ārzemju vieslektoru lekcijas par aktuāliem procesiem reģionālajā un agrārajā ekonomikā;
- lai veicinātu doktorantu iesaistīšanos zinātnē, būtu ļoti vēlama katra doktoranta iesaistīšana zinātniskiem projektiem;
- atsevišķu izvēles studiju kursu organizēšana e-studiju vidē, jo izvēles kursi tiek organizēti darbadienās un tiem doktorantiem, kas strādā pilna laiku darbu, nav iespējams tos apmeklēt klātienē, tāpēc aktīvāka e-vides izmantošana būtu ļoti laba alternatīva;
- piedāvāt doktorantiem vairāk izvēles priekšmetus, arī tādus, kas nav tieši saistīti ar zinātniskās pētniecības metodēm un ekonomikas nozari.

Absolventu ieteikumus izskata un iespēju robežās īsteno praksē programmas direktors.

Izvērtējot studējošo un absolventu aptauju rezultātus: tiek pilnveidoti studiju kursu apraksti; pilnveidota studiju programmas praktiskā realizācija; veidota atgriezeniskā saite par docētāju darba novērtējumu; aktivizēta ārvalstu docētāju iesaiste studiju procesā (sludināti starptautiski konkursi uz docētāju vietām: <https://euraxess.ec.europa.eu>). Balstoties uz doktorantu un absolventu viedokli par vēlmi un nepieciešamību iesaistīties zinātnes un pētniecības projektos, bet samērā zemo iespēju saņemt finansējumu, LLU tika izveidotas divas pētniecības un zinātnes atbalsta (iekšējo grantu) programmas- 1) “LLU pētniecības programmas īstenošana” mērķis ir nodrošināt LLU stratēģijā apstiprināto pētniecības virzienu īstenošanu, veicināt LLU stratēģijā

noteikto prioritāro pētniecības virzienos nosprausto rezultatīvo indikatoru izpildi, kā arī sekmēt maģistrantu, doktorantu un jauno zinātnieku iesaisti zinātniskajā darbībā; 2) *LLU programma "Zinātniskās kapacitātes stiprināšana LLU"*, mērķis ir veicināt LLU zinātnes attīstības stratēģijā noteikto prioritāro pētniecības virzienu attīstību un atbilstošu promocijas darbu izstrādi.

Darba devēju aptaujas doktora studijās netiek veiktas, jo tas nav saistoši šim izglītības līmenim.

Taču 2019. gadā ESF projekta Nr.8.2.3.0/18/A/009 "Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide" ietvaros studiju programmas saturu izvērtēja un rekomendācijas sniedza nozaru eksperti no SIA *PricewaterhouseCoopers* un *Agroresursu un ekonomikas institūta* (AREI). Nozaru eksperti atzīst, ka šī studiju programma ir veiksmīgi pozicionēta aktuālā un pieprasītā nišā. Vispirms tam ir aktualitāte vietējā mērogā, jo ņemot vērā Latvijas reģionu krasi atšķirīgo dzīves līmeni, kā arī gadu desmitiem ilgstošo reģionālo reformu un tās vairākkārtējas izmaiņas, reģionālās ekonomikas jautājumi arī turpmāk Latvijā paliks aktuāli. Tiek atzīmēts, ka šī studiju programma spēj sevi labi pasniegt un pozicionēt kā mūsdienīgu un atraktīvu studiju programmu. Papildus tam jāatzīmē, ka lielākā daļa doktora studiju programmas tēmu ir pētīti aktuāli jautājumi.

Savukārt SIA *"Dynamic University"* šī projekta ietvaros veica pētījumu par darbaspēka pieprasījuma tendencēm laika periodam līdz 2030. gadam. Eksperti konstatēja, ka sociālo zinātņu jomā nākotnē paredzams darbaspēka pieprasījuma pieaugums (t.sk. zinātnē), ko pamato ekonomiskā izaugsme un pieaugoša iedzīvotāju iesaiste uzņēmējdarbībā.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

Doktorantu izejošā mobilitāte

Zīmīgi, ka tieši laika periodā no 2013. līdz 2018. gadam šīs studiju programmas doktoranti ir kļuvuši mobilāki un labprāt ir devušies pieredzes apmaiņā uz citām universitātēm, lai iegūtu jaunu informāciju un apgūtu jaunas metodes savu pētījumu veikšanai. Minētajā laika periodā 4 doktoranti, izmantojot ERASMUS+ programmas finansiālu atbalstu, ir apmeklējuši Vāciju, Nīderlandi un Lietuvu un ieguvuši vērtīgu pieredzi šo valstu universitātēs.

Tā piemēram, 2016. gadā viens doktorants viesojās Neubrandenburgas Lietišķo zinātņu universitātē (Vācija), lai iegūtu pieredzi par nevalstisko organizāciju sistēmas darbību Vācijā. Šī starptautiskā sadarbība deva produktīvu pamatu pētījuma veikšanā, nodrošinot ar jaunu informāciju, piekļūstot universitātes bibliotēkas sistēmai; zinātniskajām datu bāzēm; kontaktējoties uz vietas ar universitātes mācībspēkiem; veicot ekspertu intervijas ar vietējiem lauksaimniekiem; nevalstisko organizāciju un Lauksaimniecības ministrijas pārstāvjiem u.c. Kāda cita doktorante 2018. gadā devās studiju mobilitātē uz Vāgeningenas Universitāti (Nīderlande), kuras laikā apguva vairākus studiju kursus. Iegūtās jaunās zināšanas un pieredze būtiski uzlaboja doktorantes pētījuma gaitu. Savukārt divas doktorantes 2018. gadā devās pieredzes apmaiņā uz Aleksandras Stulginskis Universtitāti (Lietuva), lai gūtu papildus informāciju saviem pētījumiem.

Doktoranti norāda, ka šādas starptautiskās sadarbības ieguvums nav tikai veiktais pētījums, bet iegūti jauni kontakti un draugi; uzlabotas valodu zināšanas; veicināta iejušanās vietējā dzīves ritmā un tradīcijās; savas universitātes un valsts popularizēšana.

Doktorantu ienākošā mobilitāte

Pārskata periodā doktora studiju programmas "Agrārā un reģionālā ekonomika" ietvaros viesojās 3

citu valstu augstskolu doktoranti, kas pieredzējušu programmas mācībspēku vadībā, šeit stažējās un ieguva saviem pētījumiem nepieciešamo informāciju:

- 2013./2014. studiju gadā profesores Irinas Pilveres vadībā mācību praksē LLU atradās doktorante no Aleksandra Stulginska universitātes (Kauņa, Lietuva).
- 2014./2015. studiju gadā profesores Ingridas Jakušonokas vadībā mācību praksē LLU atradās doktorante no Aleksandra Stulginska universitātes (Kauņa, Lietuva).
- 2018./2019. studiju gadā profesores Andras Zvirbules vadībā mācību praksē atradās doktorante no Aleksandra Stulginska universitātes (Kauņa, Lietuva).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju un materiāli tehniskās bāzes novērtējums

Studiju process galvenokārt notiek Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes telpās Svētes ielā 18, taču atsevišķi studiju kursi tiek plānoti LLU centrālajā ēkā Lielā ielā 2 (Lauksaimniecības fakultātes un Informācijas tehnoloģiju fakultātes telpās), kā arī Tehniskās fakultātes telpās, kur ir izvietota atbilstošo studiju kursu vadošā struktūrvienība un nodrošināts nepieciešamais tehnoloģiskais aprīkojums. Materiāli tehniskā bāze katru gadu tiek atjaunota.

Doktorantu rīcībā ir trīs moderni iekārtotas datorklases ar stacionāriem 64 datoriem, kā arī 5 stacionāri datori, kas atrodas fakultātes Studiju un zinātnes informācijas centrā. Tāpat doktoranti var izmanto LLU Fundamentālās bibliotēkas lasītavā izvietotos stacionāros datorus, kas aprīkoti ar šādām programmām - Autodesk EDU Master suite 2018 (AutoCAD, AutoCAD Structural Detailing, Autodesk Robot Structural Analysis professional u.c.), CorelDRAW X7, SPSS Statistics v21, VISIO 2013.

Fakultātē ir nodrošināta bezvadu (Wi-Fi) interneta pieeja fakultātes telpās studentiem un viesiem. Kā arī starp LLU ēkām Jelgavas pilsētā ir izveidots daudzdzīslu optiskais tīkls, kas nodrošina augstas veiktspējas datu plūsmu (līdz 10G) starp LLU fakultātēm starpdisciplināru pētījumu veikšanai.

Doktoranti studiju procesā izmanto arī pārējo LLU infrastruktūru un Studiju vidi, kurā ietilpst dienesta viesnīcas, LLU Fundamentālā bibliotēka, mācību korpusi, laboratorijas.

Detalizētāku raksturojumu par materiāli tehnisko bāzi skatīt 2.3.2. nodaļā par studiju virziena infrastruktūras un materiāltechnisko nodrošinājumu.

Informatīvās bāzes novērtējums

Lai nodrošinātu studentcentrētu un studiju vietai vēl pieejamāku izglītības procesu, ESAF ir izveidots Studiju un zinātnes informācijas centrs, kas darbojas kā informācijas, pētnieciskais un komunikācijas kontaktpunkts. Tā uzturēšanu un fondu papildināšanu nodrošina fakultāte no sava

budžeta. Studiju un zinātnes informācijas centrā doktorantiem ir pieejama specializēta sociālo zinātņu literatūra ar kopējo fondu ap 4000 grāmatas, kā arī aktuālā periodika.

Ļoti plašu informatīvo bāzi doktorantiem piedāvā LLU Fundamentālā bibliotēka (LLU FB). Bibliotēka ir iegādājusies meklētājprogrammu *PRIMO DISCOVERY*, kas dod iespējas vienlaikus meklēt informāciju abonētajās un brīvpieejas tiešsaistes datubāzēs, valsts nozīmes bibliotēku elektroniskajā *Kopkatalogā*, LLU FB veidotajās datubāzēs (LLU mācībspēku un pētnieku publikācijas, LLU maģistra darbi u.c.). Reģistrējoties ar LLU IS lietotājkontu, doktoranti var apskatīt savu lietotāja kontu un pagarināt izdevumu izsniegumu termiņus, pasūtīt izdevumus, piekļūt pilnajiem tekstiem abonētajās tiešsaistes datubāzēs, saglabāt savus meklēšanas rezultātus. Pieeja tiešsaistes datubāzēm tiek nodrošināta 24/7 režīmā LLU tīklā, ir izveidota iespēja pieslēgties abonētām E-žurnālu un E-grāmatu datubāzēm ārpus LLU tīkla, izmantojot LLU IS lietotājkontu, izmantojot *EZproxy* un LLU IS lietotājkontu.

LLU FB lietotājiem ir iespējas iegūt informāciju ekonomikā šādās abonētajās ārzemju un Latvijas tiešsaistes datubāzēs: *CAB Abstracts*, *CRC Press* e-grāmatas, *EBSCO eBook Academic Collection* datubāzē, kas aptver plašu daudznozaru tematiku un satur vairāk nekā 228515 e-grāmatu, *EBSCO host* datubāzēs *Academic Search Complete*, *MasterFILE Premier* un citās, *ScienceDirect Journals*, *Scopus*, *SciVal*, *Web of Science*, *Wiley Online Journals*, *Lursoft*.

Detalizētāku raksturojumu par informatīvo bāzi skatīt 2.3.3. nodaļā par studiju virziena metodisko un informatīvo nodrošinājumu.

Zinātnes bāzes novērtējums

Doktora studiju programmai “Agrārā un reģionālā ekonomika” nav izveidota īpaša zinātnes bāze vai specifiskas laboratorijas, tiek izmantota kopējā LLU zinātnes infrastruktūra, kas detalizētāk aprakstīta 2.3.2. nodaļā par studiju virziena infrastruktūras un materiāltehnisko nodrošinājumu.

Finansiālās bāzes novērtējums

Doktora studiju programmas galvenā finansiālā bāze veidojas no budžeta vietām, kas ir valsts budžeta transferts studiju procesa nodrošināšanai un tiek izlietots LLU centralizēti, nosedzot mācībspēku un atbalsta personāla atlīdzības izmaksas un pārējās izmaksas. Katru gadu budžeta vietu sadalījums un studiju vietas bāzes izmaksas tiek saskaņotas trīspusējā līgumā starp LLU-Zemkopības ministriju-Izglītības un zinātnes ministriju. 2019. gada trīspusējā līgumā (noslēgts 2018. gada 21. decembrī) noteikts, ka vienas studiju vietas bāzes izmaksas ir 1518.98 EUR un studiju vietas sociālā nodrošinājuma izmaksas ir 2034 EUR. Sociālo zinātņu, tai skaitā Ekonomikas virziena, studiju bāzes izmaksu koeficients doktora līmeņa studiju programmām ir 3. Saskaņā ar šo līgumu kopējais budžeta vietu skaits doktora studiju programmā “Agrārā un reģionālā ekonomika” ir 30 vietas.

Papildus tam finansiālo bāzi veido studiju maksas, kas LLU tiek apstiprinātas katru gadu jūnija mēnesī ar rektora rīkojumu. 2019./2020.st gadam rektora rīkojums (Nr. 4.3.-8/ 63 ar 17.06.2019.) nosaka sekojošas studiju maksas doktora studiju programmai “Agrārā un reģionālā ekonomika”:

- pilna laika studijās 2000 EUR gadā;
- nepilna laika studijās 1600 EUR gadā;
- pilna laika studijās angļu valodā 3400 EUR gadā.

Kopš 2017. gada, kā būtisks finansiālais atbalsts doktorantiem viņu pētījumu veikšanai un pētījumu rezultātu aprobēšanai starptautiskā vidē (starptautiskās zinātniskās konferencēs, zinātnisko rakstu krājumos un žurnālos), ir LLU programma “Zinātniskās kapacitātes stiprināšana LLU”. Šīs programmas ietvaros doktoranti konkursa kārtībā var pretendēt uz grantiem. Kopš 2017. gada šādus grantus, kas tiek piešķirti uz diviem gadiem un to maksimālais apmērs ir 8000 EUR, ir

saņēmuši 7 šīs studiju programmas doktoranti, tādējādi piesaistot 28 053 EUR savu pētījumu īstenošanai.

Detalizētāku raksturojumu par finansiālo bāzi skatīt 2.3.1. nodaļā par studiju virziena finanšu nodrošinājumu.

3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

LLU ir visai universitātei kopīgās laboratorijas. Doktoranti, kuru tēmas ir starpdisciplināras, sadarbojas ar šādām laboratorijām: Meža un ūdens resursu laboratorija (SEG emisiju iekārtas; gruntsūdeņu monitoringa plūsmas un analīzes iekārtas), kas aprīkota ar specializētu datortehniku ar programmatūru datu apstrādei; ĢIS datu apstrādes un modelēšanas laboratorija ar ArcGIS programmatūru, specializēta datortehnika, karšu apstrāde, skenēšana, darbs ar Latvijas digitalizēto karti; Biotehnoloģiju zinātniskā laboratorija ar atbilstoši aprīkotu agronomisko analīžu nodaļu un molekulārās bioloģijas un mikrobioloģijas nodaļu. Visas zinātniskās laboratorijas ir pilnībā aprīkotas ar nepieciešamo datortehniku, visās ēkās ir pieejams bezvadu internets (WI-FI).

LLU laika posmā no 2013. līdz 2018. gadam ir veikti būtiski uzlabojumi zinātniskās infrastruktūras pilnvērtīgai izmantošanai. Sākot ar 2015. gadu, LLU ir Latvijas Akadēmiskā tīkla (LAT) partneris. LAT nodrošina pieslēgumu Latvijas zinātnes infrastruktūras tīklam, servisiem, zinātniskām bibliotēkām, datu bāzēm un nodrošina pieslēgumu zinātnes infrastruktūrai arī LLU pārraudzības iestādēm (Agroresursu un ekonomikas institūtam un Dārzkopības institūtam), tādējādi veidojot vienotu zinātnes Informācijas tehnoloģijas (IT) infrastruktūras pārvaldību LLU pārstāvošās zinātnes jomās. LAT projekta ietvaros LLU ir ieguvusi augstas veiktspējas serverus, disku masīvus, tīkla infrastruktūras iekārtas, kas nodrošina augstas ietilpības matemātiskos aprēķinus (mākoņskaitļošana, lāzērskenēto datu apstrāde), datu analīzi un statistisko apstrādi, modelēšanas procesus.

Lai doktoranti varētu orientēties par to kādas zinātniskā aprīkojuma iekārtas un sniedzamie pakalpojumi ir LLU rīcībā, izveidotas datu bāzes www.usescience.eu un <https://www.llu.lv/lv/zinatniska-inventara-datubaze>. Izstrādāta programmatūra LLU veikto laboratorisko datu uzkrāšanai, analīzei un pakalpojumu sniegšanai. Izveidota LLU pētnieku virtuālā datu bāze, kas apkopo un sistematizē publikācijas, datus, kas iegūti no pētniecības projektiem, kā arī starptautisko konferenču tēzes, populārzinātniskās un citu publicēto informāciju. Kopumā pārskata periodā būtiski uzlabota zinātniskajos pētījumos izmantojamā datortehnika un programmatūra.

Zinātnes popularizēšanai un sadarbības veidošanai ar nozari un sabiedrību, izveidots Bioekonomikas un ilgtspējīgo resursu vadības centrs, kas aprīkots ar mūsdienīgu aprīkojumu konferenču, semināru un diskusiju organizēšanai.

Doktorantu un mācībspēku rīcībā ir Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļa (TEPEK), kuras mērķis ir veicināt zinātnieku un komercsabiedrību intelektuālā īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komerciālizāciju LLU.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Pārskata periodā mācībspēku sastāvs būtiski nav mainījies, jo pārskata periodā ir nomainījušies vien trīs mācībspēki. Skaitliskā izteiksmē no 2013./2014. līdz 2016./2017. studiju gadam studiju programmas īstenošanā bija iesaistīti 20 mācībspēki. Savukārt, uzlabojot un paplašinot studiju kursu tematisko saturu, studiju programmas īstenošanai tika piesaistīts vēl viens mācībspēks, līdz ar to kopš 2017./2018. studiju gada programmas realizēšanā iesaistīti 21 mācībspēki, kas 2018./2019. studiju gadā slodžu izteiksmē veidoja 2,86 slodzes. Studējošo skaita un slodžu attiecība ir 10.8:1, t.i. 10.8 doktoranti uz 1 slodzi. Šāda attiecība norāda uz to, ka mācībspēku iesaiste doktora studiju programmas īstenošanā ir īslaicīga un veido ļoti mazu slodzi, turklāt visi mācībspēki ir iesaistīti citu programmas realizācijā. Iesaistīto mācībspēku sadalījums pēc ieņemamajiem amatiem, studiju darba un štata vietām apkopots tabulā.

Mācībspēku akadēmiskā slodze doktora studiju programmā "Agrārā un reģionālā ekonomika" 2018./2019. studiju gadā

Ieņemamais amats	Studiju darbs, h	Štata vietas vai slodze *	% no kopējās slodzes
Profesors	1552.36	1.73	60.4
Profesors (emeritus)	43.69	0.05	1.7
Asociētais profesors	283.60	0.30	10.6
Docents	564.81	0.60	21.0
Viesdocents	104.50	0.11	3.9
Vieslektors	67.00	0.07	2.4
Kopā	2615.96	2.86	100

Lai nodrošinātu studiju kvalitāti, iesaistītie mācībspēki pārstāv dažādas jomas un LLU struktūrvienības. Studiju programmas īstenošanā ir iesaistīti 7 mācībspēki no Ekonomikas un reģionālās attīstības institūta (ESAF), 2 mācībspēki no Finanšu un grāmatvedības institūta (ESAF), 3 mācībspēki no Uzņēmējdarbības un vadībzinātnes institūta (ESAF), 1 mācībspēks no Sociālo un humanitāro zinātņu institūta (ESAF), 1 mācībspēks no Datoru sistēmu katedras (Informācijas tehnoloģiju fakultāte), 3 mācībspēki no Vadības sistēmu katedras (Informācijas tehnoloģiju fakultāte), 1 mācībspēks no Agrobiotehnoloģijas institūta (Lauksaimniecības fakultāte), 3 mācībspēki no Valodu centra.

Mācībspēku sastāva stabilitāte un pastāvīgums pozitīvi ietekmē studiju kvalitāti, jo mācībspēku gadiem uzkrātās zināšanas, docēšanas pieredze un prasmes, nodrošina nemitīgu studiju kursu satura pilnveidošanu un aktualizēšanu atbilstoši aktuālajai situācijai nozarēs un zinātnē.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Studiju programmas īstenošanā ir iesaistīts 21 mācībspēks, no kuriem 9 jeb 43% ir profesori, 2 jeb 9,5% ir profesori (Emeritus), 4 jeb 19% ir asociētie profesori, 3 jeb 14% ir docenti, 2 jeb 9,5% ir viesdocenti, 1 jeb 5% ir vieslektors. 95% no visiem mācībspēkiem ir doktora grāds, 10 no mācībspēkiem ir Latvijas Zinātnes padomes (LZP) apstiprināti eksperti *Ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātņu* nozarē:

Vārds, Uzvārds, doktora grāds	LZP eksperta termiņš
Irina Pilvere, Dr.oec.	26.03.2022.
Baiba Rivža, Dr.habil.oec.	18.04.2021.
Andra Zvirbule, Dr.oec.	20.04.2020.
Pēteris Rivža, Dr.habil.sc.ing.	26.03.2022.
Zinta Gaile, Dr.agr.	16.10.2022.
Irina Arhipova, Dr.sc.ing.	21.02.2021.
Līga Paura, Dr.oec.	16.05.2021.
Kaspars Naglis-Liepa, Dr.oec.	18.09.2022.
Modrīte Pelše, Dr.oec.	18.11.2022.
Dina Popluga, Dr.oec.	18.11.2022.

Šāds mācībspēku sastāvs un kvalifikācijas līmenis nodrošina to, ka programmu īsteno augsti kvalificēts LLU akadēmiskais un zinātniskais personāls, un tiek ievērotas augstskolu likuma 55. panta prasības, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Doktora studiju nolikuma prasības.

Mācībspēku augstais kvalifikācijas līmenis, kā arī uzkrātā studiju, zinātniskā un organizatoriskā darba pieredze, nodrošina to, ka tiek maksimāli nodrošināta studiju rezultātu sasniegšana un studiju programma tiek īstenota augstākajā līmenī.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

Pārskata periodā studiju programmas īstenošanā iesaistītais akadēmiskais personāls ir publicējis 464 zinātniskas publikācijas, no kurām 255 publikācijas jeb 55% ir publicētas žurnālos vai konferenču rakstu krājumos, kas tiek indeksēti Scopus vai WoS CC datu bāzēs. Lielākais publikāciju skaits tika publicēts 2017. un 2018. gadā, attiecīgi 117 publikācijas katrā gadā. Šāda aktivitāte zinātnisko publikāciju publicēšanā ir saistīta ar to, ka pētījumu rezultātu izplatīšanai zinātnieku vidē un sabiedrībā, gan starptautiskā, gan nacionālā līmenī, tiek pievērsta liela uzmanība, jo tā ir daļa no LLU Pētniecības programmas, kurai ir definēti noteikti sasniedzamie rādītāji un kas katru gadu tiek novērtēti. Lai veicinātu pētījumu rezultātu publicēšanu indeksētos žurnālos un lai veicinātu cita veida zinātniskās aktivitātes, LLU ir izstrādāta sistēma, kas motivē katra pētnieka darbību, jo snieguma finansējums tiek paredzēts katram pētniekam, un tā apmērs ir tieši atkarīgs no iepriekšējā gada darbības rezultātiem.

Zemāk ir apkopots 15 svarīgāko zinātnisko publikāciju saraksts, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus, WoS CC vai ERIH+:

1. Eorya, V., Pellerin, S., Garcia, G.C., Lehtonen, H., Licite, I., Mattila, H., Lund-Sørensen, T., Muldowney, J., **Popluga, D.**, Strandmark, L., Schulte R. (2018) Marginal abatement cost curves for agricultural climate policy: state-of-the art, lessons learnt and future potential. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 182, p. 705.-716. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.01.252> (CiteScore: 5.79; citēts 8 reizes)
2. **Rivža B.**, Kruzmetra M. (2017) Through economic growth to the viability of rural space. *Entrepreneurship and Sustainability, Issues*, Vol. 5(2), p. 283-296 (CiteScore: 4.73; citēts 10 reizes)
3. Grinevica L., **Rivža B.**, Rivza P. (2016) Scenarios for reducing youth unemployment and promoting sustainability in the regions of Latvia. *Journal of Security and Sustainability Issues. International Entrepreneurial Perspectives and Innovative Outcomes*, Vol. 5(3), p. 437-449. DOI: 10.9770/jssi.2016.5.3(11) – ISSN 2029-7017 (CiteScore: 2.08; citēts 5 reizes)
4. **Pelše M.**, Zēverte-Rivža S., Rone Z. (2015) Sustainable innovations in the promotion of home produced products in the market. *Journal of Security and Sustainability Issues: International Entrepreneurial Perspectives and Innovative Outcomes*, Vol.5 (2), p. 259-267. DOI: 10.9770/jssi.2015.5.2(11) (CiteScore: 2.08; citēts 1 reizi)
5. **Pelse M.**, Ziedina D., Aleksejeva L., Bitmane M. (2018) Cooperation as a sustainable factor influencing innovation in regional development: the case of the bioeconomy in Latvia. *Journal of Security and Sustainability Issues. International Entrepreneurial Perspectives and Innovative Outcomes*, Vol. 7(3), p. 581-590 (CiteScore: 2.08; citēts 1 reizi)
6. Garanti Z., **Zvirbule-Berzina A.**, Yesilada T. (2014) Cluster concept in policy planning documents: the cases of Latvia and Northern Cyprus. *Business: Theory and Practice*, Vol.15(2) (2014), p. 129-139 (CiteScore: 1.21, citēts 4 reizes)
7. **Rivža B.**, Kruzmetra M., Zaluksne V. (2016) Performance trends for smart growth in the rural territories of Latvia. *Agronomy Research*, Vol. 14(5), p. 1684-1693 (CiteScore: 0.94; citēts 3 reizes)
8. **Rivža B.**, Āzena L., **Rivža P.** (2017) Evaluation of smart economy development in the Riga planning region (LATVIA). *Agronomy Research*, Vol. 15(5), 2068.-2078.lpp. (CiteScore: 0.69; citēts 2 reizes)
9. **Gaile Z.**, Ruza A., Kreita D., **Paura L.** (2017) Yield components and quality parameters of winter wheat depending on tillering coefficient. *Agronomy Research*, Vol. 15(1), p. 79-93. (CiteScore: 0.69, citēts 4 reizes)
10. Grinevica L., **Rivža B.**, **Rivža P.** (2016) Scenarios for reducing youth unemployment and promoting sustainability in the regions of Latvia. *Journal of Security and Sustainability Issues*.

International Entrepreneurial Perspectives and Innovative Outcomes, Vol. 5(3), p. 437–449. (CiteScore: 1.60, citēts 5 reizes)

11. **Paura L.**, Jonkus D. (2016) Use of automatic system for pig feed consumption control. *Agronomy Research*, No.14(1), p. 160-166 (CiteScore: 0.69, citēts 1 reizi)
12. Bankina B., **Gaile Z.**, Balodis O., Bimšteine G., Katamadze M., Kreita Dz., **Paura L.**, Priekule I. (2014) Harmful winter wheat diseases and possibilities for their integrated control in Latvia. *Acta Agriculturae Scandinavica. Section B - Plant & Soil Science*, Vol.64(7), p. 615-622. (CiteScore: 0.97, citēts 5 reizes)
13. Bankina B., Bimšteine G., Ruža A., Priekule I., **Paura L.**, Vaivade I., Fridmanis D. (2013) Winter wheat crown and root rot are affected by soil tillage and crop rotation in Latvia. *Acta Agriculturae Scandinavica. Section B - Plant Soil Science*, Vol.63(8), pp. 723.-730. (CiteScore: 0.97, citēts 7 reizes)
14. Bikse, Lusena-Ezera I., **Rivža B.** (2018) Innovative start-ups: challenges and development opportunities in Latvia. *International Journal of Innovation Science*, Vol. 10(2), p. 261-273 (CiteScore: 0.69; citēts 1 reizi)
15. **Zvirbule A.**, Grīnberga-Zālīte G. (2017) Integration of social innovation creation in higher education: case study of Latvia. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, Special Issue for INTE 2017, p. 235.-240.lpp.

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

Pārskata periodā doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītais akadēmiskais personāls, kā projekta vadītāji vai galvenie izpildītāji, iesaistījies 9 starptautiska līmeņa projektos un 22 nacionāla līmeņa projektos, kopumā piesaistot 3.9 milj. EUR (starptautiskie projekti - 1.1 milj. EUR; nacionālie projekti - 2.9 milj. EUR). Informācija par svarīgākajiem pārskata periodā realizētajiem un uzsāktajiem projektiem apkopota tabulā:

Studiju programmas akadēmiskā personāla iesaiste projektā	Projekta nosaukums	Finansējuma avots	Izpildes laiks	Finansējuma apmērs (eiro)
Starptautiski projekti				
2 profesori	Pārdomāt saiknes starp saimniecību modernizāciju, lauku attīstību un noturību pasaulē, kurā pieaug prasības un ierobežotie resursi (RETHINK)	Eiropas Savienības 7. ietvar-programmas budžets (FP7)	2013-2015	54000

1 profesors	Ilgspējīgas un daudzfunkcionālas mežsaimniecības problēmu risināšana, uzlabojot pētījumu koordināciju politikas lēmumu pieņemšanai (SUMFOREST)	Eiropas Savienības 7. ietvarprogrammas budžets (FP7)	2013-2017	71143
2 asociētie profesori	Izglītošana lauku uzņēmējdarbībā caur ārstniecības un aromātisko augu ražošanu un popularizēšanu (REMAP)	Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas budžets	2016-2018	32058
1 asociētais profesors	Uz darbu balstītas izglītības internacionalizācija agrobiznesa sektorā	Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas budžets	2016-2018	31067
1 asociētais profesors	Klimata pārmaiņas lauksaimniecībā (CLICHA)	Eiropas Komisijas Erasmus+ (KA2) programmas budžets	2017-2020	56261
1 profesors, 2 asociētie profesori	Intelektuālie pakalpojumi saistībā ar Latvijas lauksaimniecības inovācijas sistēmas pamatziņojuma sagatavošanu	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) budžets	2017-2018	52300
1 profesors	Metaklastera izveide Japānas tūrisma tirgus piesaistīšanai (CAITO)	Eiropas Reģionālās attīstības fonda budžets	2016-2020	123482
1 profesors	Gatavs biznesam (ReforB)	Eiropas Reģionālās attīstības fonda budžets	2017-2019	467481
1 profesors	Bioekonomikas monitorings (BioMonitor)	Eiropas Savienības ietvarprogrammas Horizon 2020 budžets	2018-2022	172709
Nacionāli projekti				
1 profesors, 1 asociētais profesors	Latvijas pārtikas nozares konkurētspējas rādītāju salīdzinošā analīze	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)	2013	67819
1 profesors	Latvijas zivju pārstrādes nozares konkurētspējas rādītāju salīdzinošā analīze	Eiropas Zivsaimniecības fonds (EZF)	2013	6880

1 profesors	Darbspēka nodokļu analīze lauksaimniecībā	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)	2013	24176
1 profesors	Projekta "Piena un gaļas konkurētspējīga un efektīva ražošana" 3.apakšprojekts "Efektīvas saimniekošanas modeļu izstrāde"	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)	2013-2015	61678
1 profesors	Zemes ekonomiski efektīva, ilgtspējīga un produktīva izmantošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanai	AS Latvijas valsts meži	2013-2014	57058
1 profesors	Dažādu zemes apsaimniekošanas modeļu sociāli ekonomiskais novērtējums	AS Latvijas valsts meži	2014-2015	65780
1 profesors, 1 asociētais profesors	Valsts pētījumu programmas projekts "Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDEnT)" 3.2. apakšprojekts "Lauksaimniecības nozares SEG emisiju analīze un emisiju samazināšanas pasākumu ekonomiskais novērtējums"	Valsts budžets	2014-2018	147989

4 profesori	Valsts pētījumu programmas projekta "Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (EKOSOC-LV)": 5.2.2. apakšprogramma „Inovācijas un uzņēmējdarbības attīstība Latvijā atbalstoši viedās specializācijas stratēģijai”	Valsts budžets	2014-2018	19643
	5.2.3. apakšprogramma „Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā”			123897
	5.2.7.apakšprogramma „Sabiedrības iesaiste sociālās inovācijas procesos Latvijas ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai”			17320
	5.2.8. apakšprogramma „Kultūrvides attīstības, vides daudzveidības saglabāšanas un urbanizācijas procesi Latvijas līdzsvarotas attīstības kontekstā”			12563
1 profesors	Lauksaimniecības sektora SEG emisiju aprēķina metodoloģijas un datu analīzes ar modelēšanas rīku izstrāde, integrējot klimata pārmaiņas	Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) finanšu instruments un Norvēģijas finanšu instruments	2014-2016	179000
1 profesors	Garneļu produkcijas ilgtspēja Latvijas akvakultūrā un perspektīvas Baltijas un Skandināvijas valstu noieta tirgos	SIA FishBone	2015-2016	1936
1 profesors	Latvijas Bioekonomikas stratēģijas sociālekonomiskā pamatojuma izstrāde	LR Zemkopības ministrija	2016	14000

1 asociētais profesors	Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās pasākumu identificēšanas lauksaimniecības un mežsaimniecības jomā	Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) finanšu instruments un Norvēģijas finanšu instruments	2016	19602
1 profesors	Zemes izmantošanas optimizācijas iespēju novērtējums Latvijā klimata politikas kontekstā	AS Latvijas valsts meži	2016-2018	149831
1 profesors	Aktualizētu aprēķinu par PVN samazinātās likmes piemērošanas augļu un dārzeņu sektorā sagatavošanu, kā arī PVN samazinātās likmes ietekmes uz realizācijas apjomu, cenu līmeni, ietekmi uz valsts budžetu noteikšanu	Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome	2017	9075
1 profesors, 1 profesors (emeritus)	Organisko augšņu devuma novērtējums Latvijas lauksaimniecībā – daudzfaktoru ietekmes izvērtējums efektīvas zemes izmantošanas risinājumu piedāvājumā	LR Zemkopības ministrija	2017	19965
1 profesors	Strukturētas zivju masas (farša) ražošana no Baltijas jūras zivīm un tā izmantošana zivju produktos	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds	2017-2018	675829
1 profesors, 1 profesors (emeritus), 1 asociētais profesors	Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politisko scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam	LR Zemkopības ministrija	2016-2019	180000
1 asociētais profesors	Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisijas, kā arī CO ₂ piesaistes (arāmzemes un zālājos) robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) pielāgošana izmantošanai lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā	LR Zemkopības ministrija	2018-2020	97598
1 profesors	Lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēmas izstrāde ziemas kviešu lapu un vārpu slimību ierobežošanai	LR Zemkopības ministrija	2018	17705

1 profesors	Jaunu ekonomiski izdevīgāku ātrās pagatavošanas zivs veselumskuļu produktu ar paaugstinātu uzturvērtību tehnoloģiju un receptūru izstrāde	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds	2018-2019	400000
1 profesors	Preservu (saļā produkcija) "Baltijas anšovi eļļā" un pastas "Baltijas anšovi" tehnoloģiju un receptūru izstrāde no Baltijas brētliņām (<i>Spratus balticus</i>) kā analoģu tradicionāliem itāļu konserviem "Anšovi eļļā", un to ražošanas tehnoloģisko procesu mehanizācija	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds	2018-2019	400000
1 profesors	Inovatīvas dehidratācijas tehnoloģijas pielietojuma izpēte sapropeļa ieguvē, uz sapropeļa bāzes veidotu produktu izmantošanas iespējas augkopībā un lopkopībā	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	2018-2023	196650
1 profesors	Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā (INTERFRAME-LV)	Valsts budžets	2018-2021	14625

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

Akadēmiskā personāla iesaiste zinātniskajā pētniecībā starptautiskā līmenī

Galvenie kanāli, caur kuriem programmas īstenošanā iesaistītais akadēmiskais personāls darbojas zinātniskajā pētniecībā starptautiskā līmenī, ir sekojoši:

- dalība COST akcijās (COST Action IS1207 Local Public Sector Reforms: An International Comparison; CA16106 - Ammonia and Greenhouse Gases Emissions from Animal Production Buildings);
- dalība Horizon2020 projektos (BioMonitor, DISARM);
- dalība ERA-NET tīkols (RETHINK, SUMFOREST);
- publikācijas ar augstu citējamību un open access žurnālos, kas sarakstītas sadarbojoties ar citu valstu zinātniekiem (skat. 3.4.3. apakšnodaļu);
- aktīva dalība un iesaiste dažādās starptautiskās organizācijās (Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāte (BOVA); Polijas Zinātnes padome; Eiropas Lauksaimniecības pārtikas un vides Zinātņu akadēmijas asociācijas padome; ES Zinātņu akadēmiju konsultatīvā padome (EASAC); Georgofili akadēmija (Itālija); Krievijas

Lauksaimniecības Zinātņu akadēmija; Lietuvas Zinātņu akadēmija; Zviedrijas Karaliskās Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija; Marokas Izglītības Kvalitātes vadības asociācija; Starptautiskā Makromārketinga asociācija; Eiropas lauksaimniecības ekonomistu asociācijas; Athens Institute for Education and Research Human Development Research Division);

- kā ārvalstu eksperti citu valstu zinātniskās institūcijās (piemēram, kā Foreign Academic Member Russian State Agrarian University - Moscow Timiryazev Agricultural Academy, foreign expert in Vision Science Research Sdn Bhd in Malaysia);
- kā galvenie runātāji (piemēram, starptautiskās zinātniskās konferencēs Marokā, Turkmenistānā, Beļģijā, Francijā, Gruzijā, u.c.);
- kā zinātnisku žurnālu redaklējumu locekļi (piemēram, Journal of Science Education, International Journal of Globalisation and Small Business, European Integration Studies).

Akadēmiskā personāla iesaiste zinātniskajā pētniecībā nacionālā līmenī

Savukārt iesaiste zinātniskajā pētniecībā nacionālā līmenī notiek caur šādiem kanāliem:

- dalība valsts pētījumu programmas projektos (pārskata periodā tie bija EKOSOC_LV, EVIDEnT, bet ar 2019. gadu ir uzsākta dalība jaunos projektos INTERFARME, DemoMig);
- Zemkopības ministrijas pasūtīti pētījumi, kas tiek mērķtiecīgi realizēti konkrētu politikas un tautsaimniecības mērķu sasniegšanai. Piemēram, projekts “Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrājos” ir nozīmīgs lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā, jo tā rezultāti tika izmantoti Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam izstrādei, bet projekta “Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam” rezultātā ir izstrādāti divi modeļi, kuru galvenie lietotāji ir Zemkopības ministrija, Vides un reģionālās attīstības ministrija, LLU. Viens no izstrādātajiem modeļiem ir LASAM modelis, kas ir ekonometrisks, rekursīvs dinamisks, mazs atvērtas ekonomikas pieņēmums, uz scenāriju pamatots modelis, kas ņem vērā norises lauksaimniecības sektoros, balstoties uz saimniecību struktūrām, ko izmanto aktivitātes un ekonomisko datu prognozēšanai lauksaimniecības nozarē līdz 2050. gadam dažādos scenārijos. Otrs modelis ir SEG dinamiskās modelēšanas rīks klimata politikas modelēšanai, sastāv no algoritmu sistēmas SEG automātiskai aprēķināšanai lauksaimniecībā, pamatojoties uz IPCC vadlīnijām;
- svarīgs sadarbības partneris ir AS “Latvijas valsts meži”, ar kura finansiālu atbalstu laika periodā no 2013.-2018. gadam ir īstenoti vairāki projekti, kuru rezultātā ir uzkrātas būtiskas zināšanas un dati par zemes izmantošanas iespējām Latvijā, kā arī izstrādāti vairāki modeļi (LANDUP_agri, LANDUP_forest), kā arī datubāze DataMonster, kas izmantojami praktiski gan uzņēmējdarbības plānošanā, gan politikas plānošanā;
- no pašvaldību un nozaru pārstāvju puses akadēmiskais personāls ir pieprasīti eksperti sekojošās jomās – bioekonomika (Irina Pilvere), vieda attīstība un gudra specializācija (Baiba Rivža), uzņēmējdarbības vadība (Andra Zvirbule), klimatam draudzīga lauksaimniecības prakse (Dina Popluga), zemes izmantošanas optimizācija (Aleksejs Nipers);
- sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām projektu rezultātu izplatīšanā un komunikācijā ar sabiedrību (piemēram, Zemnieku Seima, Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padome, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija);
- kopīgas zinātniskas un populārzinātniskas publikācijas ar nozares ekspertiem (piemēram, lauksaimniecības precīzo tehnoloģiju uzņēmums SIA “Precision Farming”)
- līgumpētījumi ar pašvaldībām (piemēram, Jelgavas novada pašvaldība, Ogres novada pašvaldība, Auces novada pašvaldība);
- sabiedrības informēšana par pētījumiem Zinātnieku naktī, populārzinātniskās publikācijās,

televīzijā un radio (pārskata periodā šādu aktivitāšu ir bijis vairāk nekā 80).

Visu šo iepriekšminēto aktivitāšu pielietojums studiju procesā ir sekojošs: doktoranti tiek iesaistīti vairākos pētījumos gan kā pētnieki, gan arī izstrādātais promocijas darbs ir iekļauts, kā viens no projekta sasniedzamajiem rezultātiem; doktoranti aktīvi iesaistās zinātnes popularizēšanā un publiskās diskusijās ar nozares profesionāļiem; nozare piedāvā doktorantiem izpētīt jaunas un aktuālas tēmas sadarbībā ar nozares uzņēmējiem, asociācijām; docētāji pārnēs zinātnē balstītus pētījumus studiju procesa realizācijā; docētāji- zinātnes eksperti veido zinātnes sadarbību.

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Mācībspēku sadarbība ir būtisks attīstību virzošs spēks, kas studiju programmā tiek veicināta dažādos līmeņos:

- Fakultātes struktūrvienību līmenī – teorētisko studiju kursu realizēšanā ir iesaistīti mācībspēki no dažādām ESAF struktūrvienībām. Piemēram, studiju kursā Agrārā un reģionālā ekonomika ir iesaistīti 7 mācībspēki no 3 ESAF institūtiem, kas nodrošina viedokļu, pieredzes un satura daudzveidību. Papildus tam mācībspēku sadarbība notiek, darbojoties doktora studiju metodiskajā komisijā, kurā piedalās 4 no studiju programmas realizēšanā iesaistītajiem mācībspēkiem, kas pārstāv 3 ESAF institūtus. Šajā komisijā notiek regulārs un aktīvs darbs pie studiju programmas satura pilnveidošanas.
- Fakultātes ietvaros – 10 no studiju programmas realizēšanā iesaistītajiem mācībspēkiem aktīvi darbojas ESAF domē.
- Starpfakultāšu līmenī – vairāku studiju kursu realizēšanā ir iesaistīti mācībspēki no dažādām LLU fakultātēm, piemēram, studiju kursa Pētījumu metodoloģija ekonomikā I realizēšanā ir iesaistīti 3 mācībspēki no Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātēs un 1 mācībspēks no Informācijas tehnoloģiju fakultātes. Kā arī starpdisciplināriem promocijas darbiem tiek piesaistīti zinātniskie vadītāji vai konsultanti no citām fakultātēm, piemēram, līdz šim ir notikusi sadarbība ar Meža fakultāti un Lauksaimniecības fakultāti.
- Starpuniversitāšu līmenī – 4 no studiju programmas realizēšanā iesaistītajiem mācībspēkiem darbojas Agrārās ekonomikas un Reģionālās ekonomikas apakšnozaru LLU promocijas padomē, kurā ir padomes locekļi arī no citām Latvijas universitātēm, piemēram, Latvijas Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Vidzemes augstskolas, kas sekmē pieredzes un informācijas apmaiņu ar citām universitātēm.

Studējošo skaita un slodžu attiecība ir 10.8:1, t.i. 10.8 studējošie uz 1 slodzi.

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13. pielikums.docx	Annex 13.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam		
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17. pielikums.xlsx	Annex 17.xlsx
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18. pielikums-1.docx	Annex_18.docx
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju_kursu_apraksti.rar	Descriptions_of_the_study_courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgušanu izsniedzamā diploma paraugs	Pielikums_Doktora_diploms.pdf	Annex_Doctoral diploma.pdf
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvu citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinajumi_ESAF_doktora_programmai_Agrara_un_reģionala_ekonomik a.edoc	LLU confirmation_PhD program.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv, ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.	LLU_apliecinajumi_ESAF_doktora_programmai_Agrara_un_reģionala_ekonomik a.edoc	LLU confirmation_PhD program.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātnu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.	LLU_apliecinajumi_ESAF_doktora_programmai_Agrara_un_reģionala_ekonomik a.edoc	LLU confirmation_PhD program.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.	LLU_apliecinajumi_ESAF_doktora_programmai_Agrara_un_reģionala_ekonomik a.edoc	LLU confirmation_PhD program.docx
Studiju līguma paraugs/-i	Pielikums_Studiju_līgums_paraugs.pdf	Annex_Study agreement.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.	Agrārā un reģionālā ekonomika_doktora stgudiju programma.pdf	Council of Higher Education_conclusion_PhD program.docx

Ekonomika

Augstākās izglītības iestāde	<i>Ekonomika</i>
Studiju programmas nosaukums	<i>Ekonomika</i>
Izglītības klasifikācijas kods (IKK)	<i>43311</i>
Studiju programmas veids	<i>Akadēmiskā bakalaura studiju programma</i>
Studiju programmas direktora vārds	<i>Aina</i>
Studiju programmas direktora uzvārds	<i>Dobele</i>
Studiju programmas direktora e-pasts	<i>Aina.Dobele@llu.lv</i>
Studiju programmas vadītāja/ direktora akadēmiskais/ zinātniskais grāds	<i>Profesore, Dr.oec.</i>
Studiju programmas direktora telefona numurs	<i>+371 63020248</i>
Studiju programmas mērķis	<i>Dot iespēju studentiem radošā mācību un pētnieciskā darbā iegūt akadēmisko izglītību ekonomikā, radīt nosacījumus zināšanu iegūšanai un augstas kvalitātes intelektuālo, analītisko un profesionālo prasmju attīstīšanai izvēlētajā specializācijas virzienā.</i>
Studiju programmas uzdevumi	<ul style="list-style-type: none"> <i>• Nodrošināt studējošajiem teorētiskās zināšanas un veicināt pētniecisko iemaņu apguvi ekonomikā, sagatavojot studējošos augstāka līmeņa studiju turpināšanai un zinātniskā darba veikšanai, akcentējot reģionālās un bioekonomikas aktualitātes.</i> <i>• Radīt priekšnoteikumus analītisko iemaņu pilnveidošanai, profesionālo un komunikācijas prasmju iegūšanai ekonomikas jomā, kas ļautu absolventiem sekmīgi iekļauties Latvijas un starptautiskajā darba tirgū valsts un privātajās struktūrās.</i>

Sasniedzamie studiju rezultāti	<p>Zināšanas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj parādīt fundamentālās un specializētās zināšanas ekonomikas teorijā un tās vēsturiskā attīstībā. • Izprot bioekonomikas aktualitāti resursu racionālā un ilgtspējīgā izmantošanā. • Orientējas mūsdienu ekonomikas zinātnes teorētiskajās pamatnostādnēs specializācijas virzienos – Agrārā un vides ekonomika, Biznesa procesu vadība, Grāmatvedība un finanses, Reģionālā attīstība un pārvalde, Tiesību zinātnes. • Spēj parādīt zināšanas ekonomikas un atsevišķu saskares zinātņu teorētiskajos un praktiskajos pamatjautājumos – vadības zinātnēs, matemātikā, informātikas tehnoloģijās, vides zinātnēs, lauksaimniecībā, socioloģijā, tiesību zinātnēs, filozofijā, biznesa ētikā u.c. <p>Profesionālās prasmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj, izmantojot apgūtās teorētiskās zināšanas, veikt pētniecisku darbību, demonstrējot analītisku pieeju pētījuma objekta analīzē. • Spēj patstāvīgi veikt atšķirīgu informācijas datu bāzu kvantitatīvo un kvalitatīvo rādītāju apzināšanu, to sākotnējo un analītisko apstrādi, rezultātu interpretāciju. • Prot izmantot piemērotākās pētnieciskās metodes un paņēmienus, lietpratīgi veikt iegūto rezultātu ekonomisko interpretāciju. • Spēj pielietot normatīvo aktu prasības un novērtēt to ietekmi uzņēmumā un ekonomikā kopumā. <p>Prasmes specializācijas virzienā</p> <p>Agrārā un vides ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot kopējo lauksaimniecības politiku Eiropas Savienībā un Latvijā; pārzina institūciju, normatīvu, plānošanas dokumentu hierarhisko sistēmu agrārajos un vides politikas jautājumos. • Prot novērtēt ekonomisko, sociālo un dabas savstarpējo mijiedarbības samēru, noteikt ilgtspējības indikatoru raksturlielumus un analizēt tos. <p>Biznesa procesu vadība</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot biznesa procesa kopsakarības uzņēmumā un spēj integrēt un pieņemt lēmumus inovācijas radīšanā. • Spēj novērtēt uzņēmuma attīstības iespējas mainīgajos ārējās vides apstākļos un izprot kvalitātes vadības instrumentus un sistēmas. <p>Grāmatvedība un finanses</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj vadīt un kontrolēt grāmatvedības darbu uzņēmumos un iestādēs, sagatavot finanšu pārskatus un veikt uzņēmumu vērtēšanu, izmantojot dažādas metodes. • Pārzina banku un finanšu sektora darbību un nodokļu sistēmu. Spēj veikt fizisko un juridisko personu nodokļu aprēķināšanu, deklarēšanu un norēķinus, kā arī nodokļu uzskaiti uzņēmumos. <p>Reģionālā attīstība un pārvalde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj noteikt teritorijas attīstības potenciālu, analītiski izvērtēt nacionālos, reģionālos un vietējo pašvaldību attīstības stratēģijas dokumentus. • Spēj izmantot reģionu analīzes metodes statistiski pamatotu slēdzienu pieņemšanai. Prot analizēt pašvaldības funkcijas un to sniegto kvalitāti. <p>Tiesību zinātnes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izprot saistību nodibināšanas, pildīšanas, spēkā esamības un izbeigšanas būtību. • Izprot darba tiesību būtību, nozīmi, lomu mūsdienu ekonomikā, spēj dibināt un realizēt darba tiesiskās attiecības. <p>Vispārējās prasmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ir gatavs uzņemties atbildību un iniciatīvu, veicot darbu individuāli vai komandā • Spēj profesionāli komunicēt, argumentēt un saistoši demonstrēt veiktos pētījumus un aprēķinus gan speciālistiem, gan nespeciālistiem. • Izprot ekonomisko procesu ietekmi uz vidi, spēj novērtēt un vadīt darba vidi. • Spēj pielietot modernās informācijas tehnoloģijas ekonomikas datu uzskaitē un apstrādē. • Izprot ētiskos aspektus mērķu formulēšanā un to sasniegšanā, kā arī sabiedrībā notiekošos procesus un to ietekmi uz sociāli ekonomisko vidi. <p>Kompetence</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēj pielietot teorētiskās zināšanas praktisku uzdevumu risināšanā un lēmumu pieņemšanā uzņēmuma vai institūcijas darbības uzlabošanai. • Ir pietiekami teorētisko zināšanu, pētniecisko iemaņu un prasmju līmenis turpmākām studijām un zinātniski pētnieciskai darbībai.
--------------------------------	---

Studiju programmas noslēgumā paredzētais noslēguma pārbaudījums	Bakalaura darbs
---	-----------------

Studiju programmas varianti

Pilna laika klātie - 4 gadi - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātie</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	160
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Sociālo zinātņu bakalaura grāds ekonomikā</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	—

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Nepilna laika klātie - 4 gadi, 6 mēneši - latviešu

Studiju veids un forma	<i>Nepilna laika klātie</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	6
Īstenošanas valoda	<i>latviešu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	160
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Sociālo zinātņu bakalaura grāds ekonomikā</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	—

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

Pilna laika klātie - 4 gadi - angļu

Studiju veids un forma	<i>Pilna laika klātie</i>
Īstenošanas ilgums (gados)	4
Īstenošanas ilgums (mēnešos)	0
Īstenošanas valoda	<i>angļu</i>
Studiju programmas apjoms (KP)	160
Uzņemšanas prasības (latviešu valodā)	<i>Vispārēja vidējā izglītība vai profesionālā vidējā izglītība</i> <i>Angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī</i>
legūstamais grāds (latviešu valodā)	<i>Sociālo zinātņu bakalaura grāds ekonomikā</i>
legūstamā kvalifikācija (latviešu valodā)	-

Īstenošanas vietas

Īstenošanas vietas nosaukums	Pilsēta	Adrese
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	JELGAVA	LIELĀ IELA 2, JELGAVA, LV-3001

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (1. Studiju programmas raksturojošie parametri)

1.1. Izmaiņu studiju programmas parametros, kas notikušas kopš iepriekšējās studiju virziena akreditācijas lapas izsniegšanas vai studiju programmas licences izsniegšanas, ja studiju programma nav iekļauta studiju virziena akreditācijas lapā, apraksts un analīze.

Periodā kopš iepriekšējās akreditācijas ir veiktas šādas izmaiņas studiju programmas parametros:

1. Pilna un nepilna laika studijās **netiek realizēta neklātienēs** apmācības forma, jo šo formu studenti neizvēlējās;
2. Attīstoties starptautiskajai dimensijai, studiju programma **pilna laika klātienēs** studijās sākot ar 2017./2018. studiju gadu tiek realizēta arī **angļu valodā**. Studiju programmas internacionalizācijas attīstība tika ieteikta arī iepriekšējā akreditācijā.

1.2. Statistikas dati par studējošajiem studiju programmā, studējošo skaita dinamika, skaita izmaiņu ietekmes faktoru analīze un novērtējums. Analizējot, atsevišķi izdalīt dažādas studiju formas, veidus, valodas.

Studiju programmā 2019./2020. studiju gadā ir **257** studenti, t.sk. pilna laika 190, bet nepilna laika 67 studenti. Studējošo skaita struktūra pa studiju īstenošanas veidiem ir izmainījusies: 2013./2014. studiju gadā pilna laika studijās bija 66% studējošo skaita, tad 2019./2020. studiju gadā pilna laika studējošo īpatsvars programmā ir palielinājies līdz 77%. To nosaka situācija, ka iepriekšējos gados ekonomisko izglītību *nepilna laika* studijās ieguva liels skaits dažāda vecuma cilvēku, un šobrīd ir samazinājies potenciālo studējošo skaits šajā sektorā.

Dažādu ārējo faktoru ietekmē (demogrāfiskā situācija valstī, ārējās migrācijas procesi, izglītības alternatīvas ārvalstīs), studējošo skaits programmā laika periodā no 2013./2014. līdz 2019./2020. studiju gadam ir samazinājies par 38.8%, t.sk. pilna laika studijās par 31.4%, bet nepilna laika studijās vairāk nekā uz pusi. Sākot ar 2017. gadu, pilna laika studējošo skaits stabilizējās. Pirmajā studiju gadā imatrikulēto studējošo skaits ir svārstīgs, bez noteiktas tendences. Taču mainās studentu skaits tālākajos studijuursos – pilna laika studijās tas nedaudz samazinās, nepilna laika studijās nemainās vai atsevišķos studijursos pat palielinās. To nosaka situācija, ka daļa pilna laika studentu iekļaujas darba tirgū un nevar savienot pilna laika studijas ar darbu, bet turpina studijas nepilnā laikā, kā arī studenti atjaunojas studijās pēc studiju pārtraukuma. Atjaunošanos studijās veicina fakultātes konstruktīva attieksme pret studentiem, kuri vēlas atgriezties studijās, jo bija spiesti pārtraukt studijas (galvenokārt finansiālu apstākļu dēļ). Ņemot vērā studentu ierosinājumus un pieprasījumu darba tirgū, ar *Augstākās izglītības padomes Akreditācijas komisijas 21.06.2012. gada sēdes lēmumu* tika saīsināts apmācības laiks nepilna laika studijās uz *4 gadiem un 6 mēnešiem* (9.sem.). Vienlaicīgi studiju maksa netika paaugstināta.

Absolventu skaits samazinās sakarā ar studējošo skaita samazinājumu. Absolventu skaita straujais samazinājums pārskata periodā (54.4%) lielā mērā saistīts ar to, ka daļa studentu nenokārto akadēmiskās saistības un neuzraksta bakalaura darbu, jo uzsāk profesionālo karjeru un nevar savienot mācības ar darbu. To veicina darba devēju interese par programmas studentiem studiju

noslēguma periodā, kas vienlaikus liecina par studiju programmā iegūto zināšanu atbilstību darba tirgū.

Gan studējošo skaita, gan absolventu skaita samazinājumu tieši ietekmē studentu *eksmatrikulācija* studiju periodā. Lielākais eksmatrikulēto studentu skaits ir 1.studiju gadā – 50.0% no eksmatrikulēto skaita (skat. 13.pielikumu). Izteiktāka šī tendence ir pilna laika studijās, jo no visiem eksmatrikulētajiem pilna laika studentiem 62.9% ir 1.kursa studenti. Galvenie eksmatrikulācijas iemesli ir *pēc paša vēlēšanās*, kā arī neuzsākot studijas, jo daļa jauniešu vēl īsti nav apzinājušies savas nākamās profesijas izvēli.

Par studiju līguma saistību nepildīšanu, neizpildot studiju programmas prasības (veidojas akadēmiskie parādi: gan subjektīvu, gan objektīvu apstākļu dēļ) eksmatrikulēto skaits sastāda 33.3% no visiem eksmatrikulācijas iemesliem. Eksmatrikulēto studentu skaits statistiski ir lielāks nekā studentu skaita samazinājums, jo daļa studentu atjaunojas studijās atbilstoši LR MK noteikumiem Nr.932 “Studiju uzsākšanas kārtība vēlākos studiju posmos” un LLU noteiktajai kārtībai. Pēc studiju pārtraukuma studenti visvairāk atjaunojas nepilna laika studijās.

3.1.tabula

Studentu skaits studiju uzsākšanai vēlākos studiju posmos

Studiju gads	Atjaunojas studijās pēc pārtraukuma		Pārejot no citām augstskolām vai studiju programmām	Kopā
	Pilna laika	Nepilna laika		
2013./2014.	5	14	7	26
2014./2015.	2	12	3	17
2015./2016.	4	12	7	23
2016./2017.	1	20	1	22
2017./2018.	2	11	2	15
2018./2019.	4	14	2	20
Kopā	18	83	22	123

Pārskata periodā pēc studiju pārtraukuma ir atjaunojušies 101 students, t.sk. lielākā daļa 83 studenti tieši nepilna laika studijās (3.1.tabula).

Sākot 2017./2018.studiju gadu studijas notiek latviešu un angļu valodā. Studijas angļu valodā notiek pilna laika studentiem specializācijas virzienos *Agrārā un vides ekonomika* un *Biznesa procesa vadība*. Studijās angļu valodā var piedalīties arī latviešu valodā studējošie studenti. 2019./2020.studiju gadā programmā studēja 12 ārvalstu studenti. 2017./2018.studiju gadā studijas uzsāka tikai viens students no Indijas, bet šobrīd programmā studē studenti no piecām valstīm -

Rumānijas, Bangladešas, Pakistānas, Uzbekistānas, Indijas.

Bakalaura studiju programmā studējošajiem ir iespējami trīs studiju finansēšanas veidi: Latvijas Republikas *valsts budžeta līdzekļi*, kas paredzēti studiju programmas īstenošanai, *privātie līdzekļi* un *kredīti*. Studiju kredīti ar valsts vārdā sniegto galvojumu pieejami atbilstoši LR MK noteikumiem Nr.220 "Kārtība, kādā tiek piešķirts, atmaksāts un dzēsts studiju kredīts un studējošā kredīts no kredītiestādes līdzekļiem ar valsts vārdā sniegtu galvojumu" (<https://likumi.lv/doc.php?id=25577>). Valsts budžeta finansējums nodrošina studiju pieejamību. Valsts budžeta finansējumu studijām var saņemt tikai pilna laika studenti. No valsts budžeta līdzekļiem finansēto studiju vietu skaitu nosaka trīspusēja vienošanās starp LR Zemkopības ministriju, LR Izglītības un zinātnes ministriju un LLU. Studiju programmā ir 151 (gada vidējā) no valsts budžeta līdzekļiem finansētā studiju vieta. Nepilna laika visi studenti studē par maksu. No kopējā studējošo skaita programmā par valsts budžeta līdzekļiem 2013./2014.studiju gadā mācījās 37.4 %, bet 2019./2020.studiju gadā 62.3% programmas studentu. Šajā periodā valsts finansētā budžeta vietu skaits nav izmainījies. Pilna un nepilna laika studējošo studiju maksa pa gadiem ir mainījusies nebūtiski (13.pielikums).

1.3. Analīze un novērtējums par studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas mērķu un uzdevumu, studiju rezultātu, kā arī uzņemšanas prasību savstarpējo sasaisti.

LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes akadēmiskā bakalaura studiju programma **Ekonomika** atbilst ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātņu nozarei. Atbilstoši LR MK noteikumiem Nr.322 "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju" (<https://likumi.lv/doc.php?id=291524>) studējošie iegūst *augstāko akadēmisko izglītību sociālo zinātņu, komerczinību un tiesību izglītības tematiskajā grupā, sociālās un cilvēkrīcības zinātnes izglītības tematiskajā jomā un izglītības programmas grupā ekonomika - IKK43311*. Šis tiesiskais ietvars nosaka, ka akadēmiskā izglītība (bakalaura grāds), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās *vidējās izglītības* ieguves. Akadēmiskā bakalaura studiju programma Ekonomika nodrošina *Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EQF) 6. līmenim atbilstošas zināšanas, prasmes un kompetenci*.

Studiju programmas saturs un tās attīstība noritējusi ievērojot *Izglītības likuma, Augstskolu likuma prasības, LR MK noteikumus Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (13.05.2014.), LLU Studiju nolikumu (15.06.2015.)* (<https://www.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>). Programmas apguves rezultātā students iegūst **sociālo zinātņu bakalaura grādu ekonomikā** (skat. 14.pielikumu).

Studiju programmas speciālistu sagatavošanu nevar saistīt vai attiecināt uz kādu konkrētu nozari, bet tā jāvērtē visas valsts tautsaimniecības attīstības un globālo tendenču kontekstā, jo atbilstoši LR MK noteikumiem Nr. 264 "Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām", **ekonomisti** "veic zinātniskās pētniecības darbu, izstrādājot un attīstot ekonomiskās teorijas, koncepcijas un metodiku, ko izmanto, nosakot un aprakstot nacionālo un starptautisko preču, pakalpojumu un darba izvēles stāvokli, kā arī izmanto zināšanas, veidojot ekonomisko politiku, risinot pašreizējās un nākotnes ekonomiskās problēmas un sniedzot konsultācijas" (<https://likumi.lv/ta/id/291004-noteikumi-par-profesiju-klasifikatoru-profesijai-atbilstosiem-pamatuzdevumiem-un-kvalifikācijas-pamatprasībām>).

Tiesības pretendēt uz studijām programmā ir Latvijas Republikas pilsoņiem un nepilsoņiem, Eiropas Savienības dalībvalstu un Eiropas Ekonomikas zonas valstu pilsoņiem, personām, kurām ir izsniegta

pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā.

Prasības studiju uzsākšanai bakalaura studiju programmā: ir nepieciešama *vidējā* izglītība. Uzņemšanas noteikumi un imatrikulācijas prasības pieejamas (<https://www.llu.lv/lv/uznemsana>). Uzņemšana studiju programmā notiek konkursa kārtībā. Piesakoties studijām, reflektanti izmantoja vienotās uzņemšanas pamatstudiju programmās elektronisko sistēmu, kurā piedalās 10 Latvijas augstskolas.

Ārvalstu studentiem papildus noteiktas uzņemšanas prasības - angļu valodas zināšanas vismaz B2 līmenī. Līdzšinējā prakse uzņemšanā paredzēja, ka augstskolas pašas var noteikt uzņemšanas kritērijus ārvalstu studentu uzņemšanā. Līdz ar to augstskolas pašas veica attālinātas valodas intervijas ar "Skype" videozvana palīdzību, lai pārliecinātos par potenciālā studenta valodas zināšanām. Tās veica LLU Starptautiskās sadarbības centrs sadarbībā ar LLU Valodu centru, intervējot studentu par ikdienas jautājumiem, iepriekšējo izglītību, motivāciju studijām LLU. Nepieciešamības gadījumā reflektantiem tika lūgts arī sniegt īsas rakstiskas atbildes, lai pārliecinātos par angļu valodas gramatikas zināšanām. Reflektantiem tika izsniegts LLU sertifikāts par atbilstību (vai neatbilstību) angļu valodas zināšanu līmenim, kas nepieciešams studijām LLU. No intervijas bija atbrīvoti tie reflektanti, kas iesniedza starptautiski atzītu angļu valodas sertifikātu (IELTS, TOEFL vai līdzvērtīgu) - bakalaura studiju programmās ar minimālo zināšanu līmeni IELTS 5.5, maģistra - 6.0. Tas pielīdzināms B2 līmenim.

Sākot ar 2020. gada rudens semestri, stājas spēkā MK noteikumu Nr. 846. "*Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās*" izmaiņas, kur norādīts, ka ārzemnieks iesniegumam pievieno starptautiskās testēšanas institūcijas pēdējo piecu gadu laikā izsniegtu dokumentu, kas apliecina, ka ārzemnieka attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodas prasme ir vismaz B2 līmenī. Minēto dokumentu nepievieno, ja ārzemnieks vidējo izglītību vai augstāko izglītību ieguvis attiecīgās studiju programmas īstenošanas valodā.

Uzņemšanas prasības un sistēma padziļināti aprakstīta 2.1.5.nodaļā.

Studiju programmas mērķi, uzdevumi un sasniegtie rezultāti ir saskaņoti un loģiski sasaitāti (skat. 3.1.1.sadaļu).

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (2. Studiju saturs un īstenošana)

2.1. Studiju kursu/ moduļu satura aktualitātes un atbilstības nozares, darba tirgus vajadzībām un zinātnes tendencēm novērtējums. Sniegt informāciju, vai, un kā studiju kursu/ moduļu saturs tiek aktualizēts atbilstoši nozares, darba tirgus un zinātnes attīstības tendencēm. Maģistra vai doktora studiju programmu gadījumā norādīt un sniegt pamatojumu, vai grādu piešķiršana balstīta attiecīgās zinātnes nozares vai mākslinieciskās jaunrades jomas sasniegumos un atziņās.

Dziļas zināšanas ekonomikā ir nepieciešamas visās tautsaimniecības nozarēs. Akadēmiskā bakalaura studiju programmas *Ekonomika* studiju saturs un plāns ir veidots atbilstoši ekonomikas attīstības tendencēm, sagatavot akadēmiski izglītotus speciālistus pētnieciskā un praktiskā darba veikšanai, kas izprot un spēj kritiski izvērtēt ekonomikas attīstības pamatlikumus un likumsakarības,

izprot bioekonomikas aktualitātes, pārzina uzņēmējdarbības organizāciju un vadīšanu, realizē inovatīvas saimniekošanas idejas, ir spējīgi veikt vispusīgu lauku teritoriju analīzi reģionālās attīstības un plānošanas jomā, kā arī pildīt kvalificētu speciālistu darbu grāmatvedības un finanšu sfērā visa līmeņa uzņēmumos, iestādēs un organizācijās gan Latvijā, gan starptautiskajā darba tirgū.

Studiju programmas izstrādāšanu un pilnveidi reglamentē Augstskolu likums (<http://www.likumi.lv/doc.php?id=37967>), LLU Studiju programmu izstrādāšanas, apstiprināšanas un maiņas noteikumi (https://www.llu.lv/sites/default/files/2019-03/Studiju_programmu_izstradasanas_noteikumi_2019.pdf). Studiju programmas saturs atbilst ekonomikas un uzņēmējdarbības zinātņu nozarei, pārstāvot svarīgas ekonomikas zinātnes apakšnozares (<https://likumi.lv/ta/id/296661-noteikumi-par-latvijas-zinatnes-nozare-un-apakšnozare>): ekonomikas teoriju, makroekonomiku, mikroekonomiku, agrāro ekonomiku, reģionālo ekonomiku, finanses un kredītu, grāmatvedības un uzskaites teoriju. Studiju programmas struktūra un saturs veidots atbilstoši LR MK Nr.240 "Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu" (<https://likumi.lv/doc.php?id=266187>).

Studiju programmas *Ekonomika* perspektīvais novērtējums ir vērtēts ciešā kontekstā ar kopējo Latvijas attīstības stratēģiju un lauku attīstības perspektīvo virzību (skat. 2.1.1.nodaļu).

Studiju programma veidota, un tās attīstība virzīta atbilstoši LLU stratēģijā noteiktajai *vīzijai*: Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir viena no vadošajām Baltijas jūras reģiona zinātnes un tehnoloģiju universitātēm ar specializāciju dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā sabiedrības dzīves kvalitātes paaugstināšanai. Pamatojoties uz LLU *Attīstības stratēģijā 2015.-2020.gadam* definēto universitātes misiju, ilgtermiņa un vidēja termiņa mērķiem, kā arī tajā ietvertās Izglītības programmas ilgtermiņa un vidēja termiņa mērķiem, galvenajiem izaicinājumiem un principiem, kā arī Pētniecības programmā formulētajiem LLU prioritārajiem pētniecības virzieniem struktūrvienību kontekstā, veidojas studiju programmas *Ekonomika* stratēģiskā virzība – *balstoties uz studiju un pētniecības integrāciju bioresursu ekonomikas un teritoriju ilgtspējīgas attīstības iespēju izpētē, studiju un mūžizglītības internacionalizācijas tālāku izvēršanu, studiju procesā iesaistīto pušu mērķu un interešu saskaņošanu, nodrošināt augstas kvalitātes, konkurētspējīgu ekonomikas speciālistu sagatavošanu atbilstoši konkrēta specializācijas virziena ietvaram.*

Studiju kursu satura aktualizēšanā iesaistās studenti (ikgadējās studentu aptaujas un neformālās sarunas), mācībspēki (aktualizē studiju kursu saturu atbilstoši studentcentrētai apmācībai), programmas direktors, fakultātes dekāns, institūta direktori (atbilstoši darba tirgus un zinātnes tendencēm), darba devēji (LLU Ekonomistu klubs, absolventu nedēļas, vieslekcijas, darba devēju aptaujas).

Studiju programmā tiek realizēti pieci specializācijas virzieni: *Agrārā un vides ekonomika; Biznesa procesu vadība; Grāmatvedība un finanses; Tiesību zinātnes; Reģionālā attīstība un pārvalde*. Nepilna laika studijās (izvērtējot studentu skaitu un vēlmes) tiek piedāvāti trīs specializācijas virzieni – *Biznesa procesu vadība; Grāmatvedība un finanses; Reģionālā attīstība un pārvalde*. Savukārt studijas angļu valodā tiek realizētas divas specializācijas virzienos – *Agrārā un vides ekonomika* un *Biznesa procesu vadība*. Students, atbilstoši savām pētniecības un profesionālajām interesēm, pēc 2.kursa izvēlas vienu no specializācijas virzieniem.

Pilna laika studijās, atbilstoši LLU Senāta lēmumam Nr. 166, studējošie 1. un 2. kursā piedalās *Sporta* nodarbībās (3 KP apjomā). Katru gadu pilna laika 1. kursa studenti apgūst studiju kursu „*Praktiskā lauku saimniecība*” – 1 KP apjomā LLU MPS „Vecauce” ar mērķi apgūt praktisko saimniekošanu laukos. Studiju kursa apguves rezultāta studenti iegūst: zināšanas par dažādu lauksaimniecības nozaru funkcionēšanu, savstarpējo saistību, ražošanas tehnoloģiskiem procesiem,

lauksaimniecības vadību; prasmes saimnieciskās darbības plānošanā un saimniecības darbības organizācijā daudznozaru saimniecībā; kompetences strādājot grupā vai veicot darbu pastāvīgi, iegūto zināšanu sistematizācija un pārskata veidošana. Šo studiju kursu kredītpunkti netiek iekļauti 160 KP summā.

Lokāli un globāli aktualizējoties dabas resursu izmantošanas jautājumiem un pētījumiem bioekonomikā, 2014.gadā studiju programmā tika iekļauts studiju kurss Bioekonomika (5KP) un izveidots jauns specializācijas virziens **Agrārā un vides ekonomika**. Tas noteica virkni jaunu studiju kursu izstrādāšanu: piemēram, *Agrārā un vides politika (2KP)*, *Atjaunojamās enerģijas ekonomika (2KP)*, *Vides tiesības (2KP)*, studiju projekts *Agrārā ekonomika (4KP)* un prakse *Bioekonomika (8KP)* (skat. 18.ielikumu).

2015.gadā – lai specializācijas virziena Biznesa procesa vadība saturu pietuvinātu darba tirgus prasībām, tika izveidoti jauni studiju kursi *Kvalitātes vadība (3 KP)*, *Klientu attiecību vadība (2KP)*, *Inovācija uzņēmējdarbībā (2KP)*, *Komercdarījumi (2 KP)*, studiju projekts „*Biznesa procesa vadība*” (4 KP). Lai aktualizētu studiju programmas saturu atbilstoši jaunajām tendencēm ekonomikā un LLU stratēģijas vadlīnijām, izveidoti jauni studiju kursi: *Lauksaimniecisko procesu organizācija (4 KP)* un *Uzņēmējdarbības institucionālā vide (2 KP)*.

Studiju programmas saturu atbilstību starptautiskās prasībām apliecina arī noslēgtais sadarbības līgums ar AERES Lietišķo zinātņu universitāti (Nīderlande) par secīga diploma iegūšanu šajā augstskolā.

ESF projekta Nr.8.2.3.0/18/A/009 “*Latvijas Lauksaimniecības universitātes pārvaldības pilnveide*” ietvaros 2019.gadā studiju programmas saturu izvērtējuši un rekomendācijas snieguši nozaru eksperti no starptautiskās auditorfirmas SIA “*PricewaterhouseCoopers*”. Nozaru eksperti atzīst, ka studiju kursi aptver visas mūsdienu darba tirgū vai biznesā nepieciešamās zināšanas, nodrošina specializācijā nepieciešamās specifiskās zināšanas. Atzinīgi novērtēta mācībspēku dalība starptautiskajās konferencēs un veiktie pasākumi nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanai. Savukārt SIA “*Dynamic University*” šī projekta ietvaros veica pētījumu par darbaspēka pieprasījuma tendencēm laika periodam līdz 2030.gadam. Eksperti konstatēja, ka sociālo zinātņu jomā nākotnē paredzams darbaspēka pieprasījuma pieaugums (īpaši augsti kvalificēti speciālisti), ko pamato ekonomiskā izaugsme un pieaugoša iedzīvotāju iesaiste uzņēmējdarbībā. Pētījumā arī tika konstatēts, ka iezīmējas pāreja no hierarhiska un autoritatīva vadības stila uz pašregulējošas komandas darbības principiem. Aktualizējas tādu prasmju nepieciešamība kā prasme **sadarboties, empātija, komandas motivēšana, komandas darbam labvēlīgas vides radīšana, lēmumu pieņemšana** stresa un mainīgās situācijās (“agile” princips). Veidojot studiju programmas saturu, pētījuma atzinumi ir jau iekļauti studiju kursu saturā.

2.2. Studiju kursos/ moduļos iekļautās informācijas, sasniedzamo rezultātu, izvirzīto mērķu u.c. rādītāju savstarpējās sasaistes, studiju kursu/ moduļu mērķu sasaistes ar studiju programmas mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem novērtējums. Doktora studiju programmas gadījumā, galveno pētniecības virzienu apraksts, programmas ietekme uz pētniecību un citiem izglītības līmeņiem.

Akadēmiskā bakalaura studiju programmas “Ekonomika” studiju plāns ir izstrādāts, ņemot vērā mācībspēku prestižo akadēmisko pieredzi, mācībspēku - LZP ekspertu zināšanas un pieredzi savā zinātnes jomā, kā arī saikni starp universitāti un profesionālo vidi. Studiju plāns (18.pielikums) un studiju kursu pēctecība nodrošina: 1) fundamentālo zināšanu un profesionālo prasmju apguvi; 2)

pētniecības prasmju apguvi. Studiju rezultāti formulēti visai programmai un katram studiju kursam, ir sasaiste ar kredītpunktiem, atsevišķu kursu studiju rezultāti veido programmas studiju rezultātus.

Studiju programma nodrošina ekonomikas zinātnes nozares pamatnostādņu, principu un nozares attīstības vēstures izpratni un aktuālākās problēmas (studiju kursus: Ievads ekonomikas studijās, Mikroekonomika, Makroekonomika, Ekonomiskie pētījumi, Grāmatvedības pamati, Finances un nodokļi, Tirgzinība, Starptautiskie ekonomiskie sakari u.c.). Pamatojoties uz fundamentālo zināšanu bāzes, tiek veidota padziļināta izpratne par bioekonomikas un lauksaimniecības nozares aktuālām problēmām un to risināšanas iespējām (studiju kursus Bioekonomika, Ekoloģija un vides aizsardzība, Lauksaimniecisko procesu organizācija, Saimniekošanas mācība u.c.).

Ir svarīgi, lai studiju programmas absolventiem būtu ne tikai dziļas zināšanas viņu izvēlētajā studiju jomā – ekonomikā, bet viņi spētu domāt, strādāt un ieviest jauninājumus starpdisciplinārā izpratnē. Studiju programmā iekļautie studiju kursi nodrošina zināšanu apguvi ekonomikas un atsevišķu saskares zinātņu teorētiskajos un praktiskajos pamatjautājumos – piemēram, vadības zinātnēs, matemātikā, informātikas tehnoloģijās, vides zinātnēs, lauksaimniecībā, socioloģijā, tiesību zinātnēs, filozofijā, biznesa ētikā, ekoloģijā u.c.

Pētījumu veikšanai, starptautiskajai mobilitātei studiju laikā un veiksmīgas starptautiskās karjeras veidošanai, nepieciešams attīstīt *svešvalodas* zināšanas. Tā nodrošināšanai studiju programmā ir iekļauta *angļu valoda ekonomistiem*. Studentiem ir arī dota iespēja apgūt studiju kursus angļu valodā kopā ar ārvalstu studentiem.

Augstskolu likuma 56.panta 3.punkts nosaka – ja ārvalstu studējošajiem studijas Latvijā ir paredzamas ilgāk par sešiem mēnešiem vai pārsniedz 20 KP, studiju kursu obligātajā apjomā iekļaujama **valsts valodas apguve**. Izpildot šo prasību, ārvalstu studentiem 1.kursā ir paredzēta latviešu valodas apguve 4 KP apjomā.

Pēc 2.kursa studenti apgūst padziļinātas zināšanas vienā no specializācijas virzieniem – *Agrārā un vides ekonomika; Biznesa procesu vadība; Grāmatvedība un finanses; Reģionālā attīstība un pārvalde; Tiesību zinātnes*.

Studiju noslēguma posmā teorētisko zināšanu pielietojumam praktiskā darbībā studiju programmā ir paredzēta prakse (8KP).

Pieteikšanās organizēšanu pamatstudiju *brīvās izvēles kursu* studijām reglamentē studiju prorektora rīkojums. Brīvās izvēles studiju kursus piedāvā institūti (katedras, centri). Metodiskā komisija no piedāvājuma atlasa programmai atbilstošos studiju kursus, ievērojot tās mērķus un sasniedzamos rezultātus. Studiju kursu piedāvājums pa gadiem ir mainīgs. Studenti brīvās izvēles studiju kursiem reģistrējas elektroniski, izmantojot LLU IS pieteikšanās moduli un savu lietotājkontu. Reģistrēšanās notiek pavasara semestrī nākamajam studiju gadam.

Pētniecības prasmju apguvei un pielietojumam ir paredzēti: 1) pētniecības metožu apguves *studiju kursi* (Matemātika ekonomistiem, Statistika, Matemātiskā statistika, Kvantitatīvās metodes ekonomikā, Socioloģija, kuri kalpo kā instrumenti, ko izmanto, lai saprastu ekonomiskos modeļus), 2) *studiju projekti* (pētniecisks darbs, kurā izmanto vairāku studiju kursu iegūtos studiju rezultātus); 3) *bakalaura darbs* (studiju noslēguma darbs; studējošā veikts pētījums, kas apliecina teorētisko zināšanu un metodisko iemaņu apguvi nozarē), 4) dalība zinātniskajās konferencēs.

Programmā ir paredzēti trīs studiju projekti – *Ekonomika* (paredz ekonomikas pamatproblēmu analīzi tautsaimniecības, reģiona vai atsevišķas nozares aspektā); *Uzņēmējdarbības analīze* (tiek pielietotas studijuursos iegūtās teorētiskās zināšanas, lai kompleksi novērtētu konkrēta uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātus) un studiju projekts *specializācijas virzienā* (paredz studiju kursu laikā iegūtās teorētiskās zināšanas, prasmes un kompetenci integrēt pētījumā par

aktuāliem specializācijas virziena jautājumiem). Prasības studiju projekta izstrādāšanai un aizstāvēšanai ir noteiktas Metodiskajos norādījumos (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2019-04/STUD_PROJ_met_not.pdf).

Bakalaura darbs ir pētniecisks darbs, lai iegūtu sociālo zinātņu bakalaura grādu ekonomikā. Bakalaura darba izstrādes gaitā notiek studenta teorētisko un praktisko zināšanu sistematizācija, nostiprināšana un paplašināšana, kas ļauj novērtēt studenta zināšanu dziļumu un plašumu, prasmi atrast un izmantot izziņas avotus un informācijas materiālus, spēju analizēt un kritiski vērtēt citu autoru publicētos darbus, spēju formulēt secinājumus par darba rezultātiem un dot no darba izrietošus priekšlikumus, izmantojot studiju laikā gūtās zināšanas. Prasības bakalaura darba izstrādāšanai un aizstāvēšanai ir noteiktas Metodiskajos norādījumos (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2019-03/BAK_DARBA_metod_norad_EKONOMIKA.pdf).

Pētniecisko prasmju un rezultātu prezentācijas iemaņu pilnveidošanai studenti piedalās dažāda līmeņa konferencēs. Piemēram, katru gadu fakultātē tiek organizēta studentu zinātniski praktiskā konference finanšu un grāmatvedības jomā. 2019.gadā konferencē “*Students ceļā uz finanšu prātību*” ar referātiem piedalījās 11 programmas studenti. Studentu pētījumus vērtēja profesionāli grāmatveži un zvērināti revidenti. Studenti ik gadu ar studiju procesā veiktajiem pētījumiem piedalās ikgadējā starptautiskajā studentu zinātniskajā konferencē „*Students on their Way to Science*”. Konferencē pārskata periodā ir piedalījušies un savus pētījumus prezentējuši 38 programmas studenti, bet 29 studentu pētījumi publicēti zinātniskajā izdevumā. Studentu zinātnisko pētījumu rezultātu kopsavilkumi pieejami <http://sws.llu.lv/proceedings>.

Četri studiju programmas studenti piedalījās projektā “*Gatavs biznesam*” (“ReforB”), kas tika īstenots Interreg V-A-Latvijas-Lietuvas programmas 2014.-2020.gadam ietvaros. Projektā tika atbalstīti vairāk nekā 1400 jaunieši, kuri bija ieinteresēti kļūt par uzņēmējiem.

2.3. Studiju īstenošanas metožu (tajā skaitā vērtēšanas) novērtējums, iekļaujot analīzi par to, kā tiek izvēlētas studiju kursos/ moduļos izmantotās studiju īstenošanas (tajā skaitā vērtēšanas) metodes, kādas tās ir un kā tās veicina studiju kursu rezultātu un studiju programmas mērķu sasniegšanu. Iekļaut skaidrojumu, kā studiju procesa īstenošanā ņemti vērā studentcentrētas izglītības principi.

Atbilstoši LLU 27.05.2015.Senāta lēmumam Nr.8-182 “*LLU Studiju nolikums*”, studentu zināšanas vērtē pēc diviem rādītājiem: **kvalitatīvā** un **kvantitatīvā**. Kvalitatīvajam vērtējumam izmanto *10 ballu skalas* kritēriju vai vērtējumu: ieskaitīts, neieskaitīts. Kvantitatīvais rādītājs ir studiju kursa apjoms *kredītpunktos*. Katra studiju kursa apguves laikā studentam ir jānokārto studiju kursa programmā noteiktie kārtējie pārbaudījumi – kontroldarbi un/vai studiju patstāvīgie darbi. Studiju kursa apguve noslēdzas ar pārbaudījumu – ieskaiti/ieskaiti ar atzīmi vai eksāmenu. Pārbaudījumu vērtējumi tiek reģistrēti eksaminācijas lapā. Vērtēšanas procedūra un sistēma tiek noteikta “LLU Studiju nolikumā”.

Studiju process sastāv no **auditoriju nodarbībām, patstāvīgām studijām, konsultācijām un pārbaudījumiem**, kā arī **prakses**. Auditoriju darbs, atbilstoši LLU normatīvajam regulējumam, realizējas kontaktstundās. *Kontaktstunda* ir mācībspēka un studējošo tieša saskarsme, ko īsteno studiju programmas mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei atbilstoši studiju plānam un kuras ilgums ir viena akadēmiskā stunda. Studiju programmas praktiskā īstenošanā, pēc attiecīgā studiju kursa specifikas un kontaktstundas veida (*lekcija, praktiskie darbi un semināri*) dažādās attiecībās tiek izmantota *monoloģiskā, dialogiskā jeb aktīvā un pētnieciskā studiju metode*, kas ir studentu un

mācībspēka kopīga vai individuāla izziņas darbība, kas ir plānota un paredzēta studentu attīstības mērķu sasniegšanai. *Lekcijās* kā galvenajā monoloģiskās metodes formā, kas tiek īstenota ar moderno informācijas tehnoloģiju palīdzību, mācībspēki, lai nodrošinātu atgriezenisko saikni ar auditoriju un lielāku formu dažādību, radoši iekļauj arī dialogiskās metodes elementus: uzdod auditorijai jautājumus, organizē grupu darbu vai uzdevumu individuālu izpildi. Šī metode nodrošina mērķtiecīgu un atraktīvu studentu attieksmju, prasmju un zināšanu veidošanu.

Lekcijās un semināros tiek izmantoti **mērķauditorijas mijiedarbības rīki**:

- Sli.do
- Kahoot.it
- Catchbox.

Praktiskajos darbos un semināros izmantotas aktīvas mācību formas: lietišķas spēles, lēmumu pieņemšana mazās un lielās komandās (grupu darbs), lēmumu pieņemšana patstāvīgi (individuālais darbs), individuālie mājas darbi, problēmsituāciju risināšana un shematiska attēlošana, referāti, diskusijas par aktuālajām problēmām tautsaimniecībā un uzņēmējdarbībā, testi, studentu konferences, debates.

Patstāvīgās studijas ir studējošā patstāvīgais darbs studiju programmas apguvē bez tieša mācībspēka līdzdalības. Studentu patstāvīgajām studijām tiek piedāvāts plašs studiju materiāls Moodle vidē. Patstāvīgo studiju mērķis ir attīstīt prasmes zinātniskās un praktiskās informācijas iegūšanai un izmantošanai studiju kursos noteikto uzdevumu veikšanai.

Individuālā pieeja tiek nodrošināta, izmantojot studiju kursu dažādās organizāciju formas un veidus. Studiju plānā ir paredzēti izstrādāt trīs studiju projekti un prakse, kuru uzdevumi ir individuāli katram studentam. To izstrādi vada mācībspēks, individuāli konsultējot studentu. Studējošiem individuāla pieeja tiek nodrošināta arī izstrādājot bakalaura darbu. Studiju procesa realizācijā studentiem ir nodrošināta individuāla pieeja obligātajās mācībspēku konsultācijās - divas stundas nedēļā. Ir iespēja komunicēt e-vidē, izmantojot LLU vienoto e-pastu sistēmu un komunikāciju Moodle vidē. Pēc individuālas vienošanās studentiem pasniedzēji ir pieejami arī ārpus nodarbību un pieņemšanas laikiem. Tiešo komunikāciju studenti vērtē visaugstāk tieši zināšanu un prasmju ieguvē, bet e-vides komunikāciju visaugstāk vērtē organizatorisku jautājumu risināšanai, kā arī studējot ārzemēs ERASMUS+ programmas ietvaros.

Sava vieta studiju programmas praktiskā īstenošanā ir *pētnieciskās studiju* metodes pielietošanai, jo ar tās dažādo formu palīdzību tiek akcentēta un nodrošināta teorētisku un praktisku atziņu un problēmu kritiska vērtēšana un risināšana, tajās tiek sekmēts individuālais un grupu darbs, studentiem ar mācībspēku nodrošinot atgriezenisko saikni apgūto teorētisko zināšanu un prasmju kontekstā rakstiska vai mutiska rezultāta veidā. Šajā aspektā īpaši nozīmīgi ir studiju projekti. Studiju projekta un prakses aizstāvēšanai atbildīgā institūta direktors izveido komisiju. Aizstāvēšana notiek *prezentācijas veidā*, piedaloties mācībspēkiem un grupas studentiem. Prezentācijas gaitā zināšanas (ar pasniedzēja starpniecību) tiek sniegtas arī citiem studentiem. Šī pieeja dod labus rezultātus, turklāt tā ir pasaulē pieņemta prakse.

Studiju metožu un formu *pilnveides aspektā* dominē uzsvars uz lekciju un interaktīvo studiju formu tālāku izvērsumu: darbu nelielās grupās, patstāvīgu darbu, projektu, referātu izstrādāšanu un prezentēšanu, un jaunāko informācijas sistēmu tehnoloģiju līdzekļu radīto iespēju plašākai izmantošanai studiju procesā.

Lai vairāk studiju procesu pietuvinātu praksei, vairākos studiju kursos tiek organizētas motivētās *mācību ekskursijas* noteiktas problēmas izpratnei, kas studentiem palīdz izprast reālo situāciju uzņēmumā vai iestādē un iepazīties ar perspektīvajām darba vietām un situācijām. Pirms katras mācību ekskursijas atbildīgais mācībspēks sastāda plānu noteiktu zināšanu, prasmju un

kompetences ieguvē. Plānu veido divas daļas: organizatoriskā daļa un mācību ekskursijas novērtējuma/ pārskata daļa. Tas nodrošina atgriezenisko saiti. Plānu saskaņo un to apstiprina studiju programmas direktors.

Studiju rezultātu vērtēšana ir studiju procesa neatņemama sastāvdaļa, kuras mērķis ir novērtēt studējošo studiju rezultātus, kas sasniegti atsevišķo studiju uzdevumu, studija kursa daļu vai visa studiju kursa apguves rezultātā, un noteikt studiju rezultātu kvalitatīvi. Tā ir atgriezeniskās saites nodrošināšana, kas ļauj vērtēt ne tikai studentu zināšanas un prasmju attīstību, bet arī studiju procesa kvalitāti kopumā. Par katra studiju kursa pārbaudes formu studenti tiek informēti studiju kursa sākumā un šīs prasības ir iekļautas arī studiju kursu aprakstā. Studiju kursu rezultātu aprakstā parādīti apguves līmeņi, lai students varētu izprast, cik lielā mērā ir *sasniedzis studija kursa rezultātus*. Lai veicinātu studentu aktīvu iekļaušanos studiju procesā un nodrošinātu nepārtrauktu reflektīvo procesu, tiek izmantota akumulējošā vērtējuma pieeja. Tādā veidā studenti var kontrolēt savu mācīšanās procesu. Atzīme parāda, cik lielā mērā students sasniedzis rezultātus. Pilna studiju kursa programma katram studentam ir pieejama e-studijās (Moodle vidē).

Ievērojot “LLU Studiju nolikuma” prasības un **akumulēšanas principu**, katrs mācībspēks savā studiju kursā neatkarīgi no gala pārbaudījuma veida (eksāmens vai ieskaite) semestra laikā regulāri kontrolē studējošo zināšanas un prasmes, izmantojot studiju kursa aprakstā definētos pārbaudes veidus. *Ieskaite* kā studiju kursa gala pārbaudījumu, sekmīgi un sistemātiski studējot, studējošais to saņem bez papildus zināšanu pārbaudes studiju kursa noslēgumā, apkopojot semestra studiju rezultātus.

Ja pārbaudījuma veids ir *akumulējošs eksāmens*, tad gala vērtējums studiju kursā veidojas no starpbārbaudījumiem semestra laikā un gala pārbaudījuma (eksāmena) individuālo studiju un pārbaudījumu periodā vai sesijā. Studiju kursu programmās iekļautās prasības liecina, ka gala pārbaudījuma īpatsvars gala vērtējuma sastāda vismaz 40%.

Vērtēšanas kritēriji *bakalaura darbam* definēti *Bakalaura darba recenzijas* veidlapā (<http://www.esaf.llu.lv/lv/studiju-un-reglamentejosie-dokumenti>). Definētie kritēriji vērtē gan bakalaura darba struktūras elementus (anotācija, ievads, teorētiskā daļa, analītiskā daļa, secinājumi un priekšlikumi), gan bakalaura darbu kopumā – darba tehnisko izpildījumu, zinātnisko kvalitāti, vizuālo un literāro kvalitāti. Bakalaura darba atbilstību izvirzītajiem kritērijiem četru līmeņu skalā veic bakalaura darba recenzents.

2.4. Ja studiju programmā ir paredzēta prakse, sniegt studiju programmā iekļauto studējošo praksi uzdevumu sasaistes ar studiju programmā sasniedzamajiem studiju rezultātiem analīzi un novērtējumu. Norādīt, kā augstskola/ koledža studiju programmas ietvaros atbalsta studējošos studiju prakses ietvaros izvirzīto uzdevumu sasniegšanai.

Prakses organizāciju reglamentē *LLU Praksi nolikums* (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/Prakshu_nolikums_ar_2014_2018_1.pdf). Informācija par prakses iespējām un organizāciju ievietota 2.5.3.sadaļā. Novērtējot studentu intereses un nodrošinot veiksmīgāku integrāciju darba tirgū, studiju programmā noslēguma semestrī ir prakse – 8 KP. Prakse tiek realizēta ar mērķi: dot iespēju studējošajam nostiprināt teorētiskās zināšanas, iegūt studiju programmai atbilstošu kompetenci un praktiskās iemaņas. *Prakses saturs un uzdevumi pakārtoti specializācijas virziena saturam*. Prakses mērķis ir nodrošināt studiju programmā kopumā un specializācijas virzienā iegūto teorētisko zināšanu nostiprināšanu un pielietošanu praksē. Prakses laikā studenti izzina prakses vietas ekonomiskos rādītājus, darbību regulējošos normatīvos

dokumentus, to pielietojumu; iegūst prasmes uzņēmumā uzticēto uzdevumu veikšanā, uzņemties atbildību; spēju patstāvīgi analizēt, vērtēt, spriest, kā arī risināt darba uzdevumus dažādās praktiskā darba jomās, strādājot individuāli un komandā.

Lai nodrošinātu veiksmīgu prakses realizāciju un atbalstu studentiem, institūta direktors nozīmē par **praksēm atbildīgo personu**, kura koordinē prakšu organizēšanu institūta pārziņā esošā specializācijas virzienā un nodrošina prakšu dokumentu sagatavošanu. Institūta atbildīgā persona sniedz nepieciešamās konsultācijas studējošajiem piemērotas prakses vietas izvēlē; sagatavo informāciju dekāna rīkojuma sastādīšanai; sagatavo prakšu līgumus un nodod tos parakstīšanai; organizē un vada informatīvo semināru studējošajiem par prakses sagatavošanu un īstenošanu; iepazīstina studējošo ar prakses uzdevumiem.

Prakses izpildi vada un koordinē mācībspēks – **prakses vadītājs**, kuru apstiprina atbildīgā institūta direktors. Prakses vadītājs konsultē studējošo prakses jautājumos; vērtē prakses programmas izpildi un studējošo prakses atskaiti; piedalās prakses aizstāvēšanā. Katram praktikantam atbildīgajā institūtā tiek sagatavota individuālā prakses programma, atbilstoši izvēlētajai prakses vietai.

Ārvalstu studentiem, tāpat kā visiem studentiem, prakse tiek īstenota atbilstoši prakses programmas prasībām. Vairāki ārvalstu studenti jau ir atraduši darbu Latvijā un esošās darba vietas var izmantot arī kā prakses vietas. Nepieciešamības gadījumā prakses vadītājs sniedz atbalstu prakses vietas atrašanā un izvēlē. Piemēram, prakse 4.kursa ārvalstu (Indija) studentam tiks realizēta Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrā.

Erasmus+ programmā LLU studējošie var doties praksē uz ārvalstu uzņēmumiem vai iestādēm, kas atrodas kādā no *Erasmus+* programmas dalībvalstīm. Erasmus+ programmas prakse var ilgt no **2** līdz **12** mēnešiem, atkarībā no tā, cik ilga prakse paredzēta studiju programmā. Tā kā bakalaura studiju programmā Ekonomika ir paredzēta prakse 8 KP apjomā (2 mēneši), tad programmas studenti var izmantot šo iespēju. Erasmus+ programmas ietvaros studenti ir bijuši praksē Nīderlandē, Dānijā un Polijā.

Prakses iekļaušanas lietderību studiju plānā apliecina pilna laika studējošo skaits (37.5%), kuri 2018./2019.studiju gadā prakses laikā ieguva arī darbu. Prakses laikā studenti izprot savu zināšanu nepieciešamību un nozīmi. 2018./2019.studiju gadā visvairāk studentiem prakses vietas bija dažāda veida komercuzņēmumos – 44.4 %, pašvaldībās un to uzņēmumos – 33.3 %, lauksaimniecības un ar to darbību saistītos uzņēmumos – 9.5 %, ministrijās un citās valsts iestādēs – 6.4 %, izglītības iestādēs iestādes – 3.2 %, bankās – 3.2 %. Prakses vietu sadalījums parāda, ka tās nodrošina visos specializācijas virzienos studējošajiem praktisko iemaņu gūšanu. Prakses vietas studenti meklē paši, kas nesagādā grūtības, jo uzņēmumi paši piedāvā prakses vietas. Nepieciešamības gadījumā šo jautājumu risināšanā iesaistās arī mācībspēki. Ar vairākiem uzņēmumiem (Jelgavas pilsētas dome, LLKC, LPKS „LATRAPs” u.c.) Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte ir noslēgusi sadarbības līgumus par praksēm (skat. arī 2.5.3.sadaļu).

Visiem LLU pilna laika 1.kursa studējošajiem ir paredzēta prakse *Praktiskā lauku saimniecība* (1 KP). Studiju prakse notiek LLU Mācību un pētījumu saimniecībā „Vecauce” ar mērķi apgūt praktisko saimniekošanu laukos, iepazīties ar dažādu nozaru funkcionēšanu, savstarpējo saistību un ražošanas tehnoloģiskiem procesiem, kas nodrošina atšķirīgu no citām līdzīgām programmām kompetenču gūšanu.

2.5. Analīze un novērtējums par studējošo noslēguma darbu tēmām, to aktualitāti nozarē, tajā skaitā darba tirgū, un noslēguma darbu vērtējumiem.

LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātē ir nodrošināta pēctecība visu līmeņu studijām ekonomikas zinātnē. Bakalaura studiju programma veidota, lai iekļautos organizatoriski vienotā metodiskā ciklā ar akadēmiskā *maģistra studiju programmu Ekonomika*.

Noslēguma darbu (bakalaura darbu) izstrādes kārtību reglamentē 2014.gada 9.aprīļa LLU Senāta lēmumam Nr.8-65 “Nolikums par studiju noslēguma pārbaudījumiem” (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-10/Studiju_nosleguma_parbaudijumi_2014_2018.pdf), bet to izstrādāšanas un aizstāvēšanas procedūru nosaka fakultātes izstrādātie “Metodiskie norādījumi bakalaura darbu izstrādāšanai un aizstāvēšanai” (http://www.esaf.llu.lv/sites/esaf/files/2019-03/BAK_DARBA_metod_norad_EKONOMIKA.pdf).

Bakalaura darbu izstrāde un aizstāvēšana notiek atbilstoši izvēlētajam specializācijas virzienam, bet izstrādāto tēmu dziļums un plašums ir dažāds, ko nosaka studenta intereses un prasmes, kā arī darba devēju ieinteresētība.

Pārskata periodā izstrādāto bakalauru tēmas nosacīti var iedalīt sekojošās grupās: 1) Ekonomisko procesu vērtējums Latvijā un ES (37 darbi jeb 8.2%); 2) Ilgtspējīga attīstība, agrārā un vides ekonomika (50 darbi jeb 11.1%); 3) Biznesa procesu analīze un jaunu uzņēmumu izveide (93 darbi jeb 20.7%); 4) Grāmatvedības uzskaitē un analīzē uzņēmumos un iestādēs (99 darbi jeb 22.0%); 5) Finanšu un nodokļu analīze uzņēmumos un iestādēs (40 darbi jeb 8.9%); 6) Reģionālās attīstības problemātika un ES fondu projektu analīze (71 darbi jeb 15.8%); 7) Ekonomiskās darbības tiesiskie aspekti (59 darbi jeb 13.1%).

3.2.tabula

Izstrādāto bakalaura darbu skaits un struktūra

Noslēguma darbu tēmu jomas	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	Kopā	
							skaits	%
Ekonomisko procesu vērtējums Latvijā un ES	8	5	8	3	8	5	37	8.2
Ilgtspējīga attīstība, agrārā un vides ekonomika	7	9	12	10	9	3	50	11.1
Biznesa procesu analīze un jaunu uzņēmumu izveide	29	29	7	3	13	12	93	20.7

Grāmatvedības uzskaite un analīze uzņēmumos un iestādēs	22	15	18	19	14	11	99	22.0
Finanšu un nodokļu analīze uzņēmumos un iestādēs	14	9	5	5	4	3	40	8.9
Reģionālās attīstības problemātika un ES fondu projektu analīze	21	15	7	12	4	12	71	15.8
Ekonomiskās darbības tiesiskie aspekti	13	9	10	12	9	6	59	13.1

Visvairāk bakalauru darbu tēmas ir saistītas ar grāmatvedības (22%) un biznesa procesu vadības (20.7%) jautājumiem. Katrā bakalaura darbu tēmu grupā aizstāvamais darbu skaits pa gadiem ir svārstīgs, bet bez izteiktas tendences.

Bakalaura darbu vērtēšanai ar rektora rīkojumu tiek izveidotas piecas *Valsts eksāmenu komisijas* (katra septiņu cilvēku sastāvā), atbilstoši specializācijas virzieniem. Valsts eksāmenu komisiju priekšsēdētāji ir ekonomikas zinātņu doktori (Dr.oec.), kas ir citu Latvijas augstskolu mācībspēki vai zinātnieki. Kā komisijas locekļi ir arī darba devēji, kas vērtē bakalaura darbā veikto pētījumu atbilstību darba tirgum (piemēram, AS Latvijas Valsts meži Biznesa kontroles vadītājs, Latvijas Pašvaldību savienības ģenerālsekretāre, Jelgavas tiesas tiesnese u.c.)

Analizējot pārskata periodu, *komisijas savos ziņojumos secina, ka bakalauru darbu aizstāvēšana* notiek pozitīvā, studentiem labvēlīgā gaisotnē, vienlaikus saglabājot pietiekami augstu prasību līmeni. Izvēlētais pētījumu tēmas ir ļoti aktuālas un plašā diapazonā. Visos gadījumos tika ievērota aizstāvēšanas procedūra, un studentiem izteiktās piezīmes un komentāri ir labs pamats viņu pētnieciskās un profesionālās darbības pilnveidošanai nākotnē.

Komisiju dotie ieteikumi bakalaura darbu izstrādes pilnveidošanā:

1. Darba mērķa formulējumā reizēm vērojamas nepilnības, galvenokārt, jautājumā par to, ka mērķis jāsaista ar konkrētu rezultātu iegūšanu, nevis instrumentārija (piemēram, analīzes) pielietošanu. Komisija iesaka bakalaura darba mērķī ietvert arī priekšlikumus problēmu risināšanai.
2. Ja pētījumā izmantotas arī socioloģiskās pētījumu metodes, veiktas aptaujas, tad prezentācijā nepieciešams detalizētāk raksturot aptaujas metodoloģiju un respondentus. Pārdomāt respondentu izvēli aptaujās (anketēšanā, ekspertu intervijās), lai tā atbilstu pētījumu mērķim un sasniegtus plānotos rezultātus.

3. Pilnveidot spēju novērtēt izvirzīto priekšlikumu ietekmi uz globālākiem Latvijas ekonomikas jautājumiem. Vēl vairāk bakalaura darbos iekļaut arī starptautisko dimensiju, izvērtējot citu valstu pieredzi.
4. Vairāk akcentēt savus uzskatus, viedokli bakalaura darba teorētiskajā un praktiskajā daļā. Darbā vairāk fokusēties uz datu analīzi, ne tikai statistisko datu raksturojumu. Loģiskā domāšana, plašāks skats uz lietām, kas ir ap mums, kritiskā domāšana ir svarīgas nākamo absolventu īpašības, uz kuru sasniegšanu jāvirza studiju process.

Komisiju slēdzieni tiek apspriesti un analizēti institūtos, metodiskajā komisijā un Domē.

Komisijas dod slēdzienu par labākajiem darbiem (tai skaitā *Diploma ar izcilību* atbilstību noteiktajām prasībām) un iesaka arī atbilstošu bakalaura darbos veikto pētījumu praktisku ieviešanu (katru gadu 3-4 darbi jeb aptuveni 5 %). Piemēram, kā praktiski ieviešamus komisijas ir atzīmējušas šādus bakalaura darbus: SIA "Amatas" stratēģiskā vadīšana, "Alpaku audzēšanas attīstība SIA "Rikarwo"", "Loģistikas transporta funkciju novērtējums SIA "Tenapors"", "Kūdras ieguves sociālekonomiskais novērtējums" (tapis sadarbībā ar Latvijas Kūdras asociāciju un pētījuma rezultāti iekļauti asociācijas attīstības stratēģijā).

Darbus ar augstu pētniecisko ievirzi komisijas iesaka zinātniskajiem konkursiem un publicēšanai (piemēram, "Kartupeļu audzēšanas un pārstrādes attīstība Latvijā", "Sociālās infrastruktūras ietekme uz dzīves kvalitāti Ozolnieku novadā", "Zemnieku saimniecības finansēšana un kreditēšana", "Risku vadīšana LU rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavā „Babīte”" u.c.).

3.3.tabula

Aizstāvēto bakalaura darbu rezultatīvie rādītāji

Studiju gads	Aizstāvēto bakalaura darbu skaits un kvalitatīvie rādītāji				Vidējā atzīme
	kopā	diploms ar izcilību	labākie darbi	praktiski ieviešami	
2013/2014	114	4	10	3	7.6
2014/2015	91	1	26	5	7.9
2015/2016	67	2	16	3	7.6
2016/2017	66	1	18	3	7.2
2017/2018	61	-	17	2	7.4
2018/2019	52	-	11	3	7.8

Aizstāvēto bakalaura darbu vidējais vērtējums ir no 7.2 līdz 7.9 ballēm. Labākie darbi sastāda no 21% līdz 29%, kas ir augsts rādītājs. Studiju didaktiskā koncepcija ir virzīta, lai veicinātu vispusīgu personības attīstību un *tieksmi uz izcilību*. Par izciliem studiju rezultātiem studentiem iespējams saņemt *Diplomu ar izcilību* (Senāta 12.11.2008. sēdes lēmums Nr.6-165): vismaz 75% no atzīmju skaita jābūt vērtējumam 9 (teicami) un 10 (izcili); neviens vērtējums nevar būt zemāks par 7 (labi); studiju noslēguma darbam, jābūt aizstāvētam vismaz uz 9 (teicami). Pārskata periodā *Diplomu ar izcilību* saņēma astoņi studiju programmas absolventi.

2.6. Analīze un novērtējums par studējošo, absolventu un darba devēju aptauju rezultātiem, to izmantošanu studiju satura un kvalitātes pilnveidē, sniedzot piemērus.

Studiju programma realizēta atbilstoši LLU Satversmē (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-03/LLU_Satversme_2018.pdf) un LLU Studiju nolikumā paustajiem pamatprincipiem: *izziņas un studiju brīvību, studiju un pētniecības nedalāmība, studiju saistība ar sabiedrības vajadzībām un pasaules humānajām tradīcijām*. Ikvienam studentam ir iespēja brīvi paust savu viedokli gan anketās, gan mutiski. Nav noteiktas robežas savstarpējā komunikācijā ar administratīvo un akadēmisko personālu. Attiecības starp studentiem, docētājiem un pārējiem LLU darbiniekiem tiek veidotas uz sadarbības, cieņas un atbildības principiem. Studentu viedoklis tiek ņemts vērā studiju programmai nozīmīgu lēmumu pieņemšanas procesā, arī veidojot un vadot studiju kursus. Informācija par studiju programmu iegūta gan formālā (anketas, aptaujas), gan neformālā (individuālas sarunas, diskusijas) veidā.

Lai noskaidrotu **studentu** viedokli un nodrošinātu atgriezenisko saiti par studiju procesu un kvalitāti, studiju programmas direktors veic studentu aptaujas, kurās iekļauti četri jautājumu bloki: 1) *studiju saturs un organizācija*; 2) *mācībspēku darbs un savstarpējā komunikācija*; 3) *mācību metodisko materiālu, zinātniskās literatūras un telpu nodrošinājums*; 4) *sadzīves un ārpusstudiju aktivitātes*. Aptauju rezultātā var secināt, ka programmas saturs un organizācija kopumā apmierina studējošos. Atšķirīgs pa kursiem ir studentu vērtējums par dalību studentu zinātniskajās aktivitātēs – tā ir izteikta vecākajos studijuursos. Taču pastāvīgajām studijām studenti vairāk velta laika 1. un 2.kursā, bet vēlākos studijuursos studenti vienlaicīgi sāk arī strādāt un pastāvīgajām studijām paliek mazāk laika. Studenti ļoti pozitīvi vērtē darba devēju un citu vieslektoru vadītās nodarbības, kas veicina izpratni par iegūto zināšanu pielietojuma iespējām darbā. Studenti atzīst, ka ir labi informēti par ERASMUS+ studiju un prakses iespējām. Studenti augstu novērtējuši komunikācijas tādus aspektus kā informētību par studiju kursa saturu un tajā noteiktajām prasībām vērtējuma iegūšanai, kā arī jautājumu risināšanas iespējas dekanātā un ar programmas direktoru. Komunikācijai ar pasniedzējiem studenti daudz izmanto elektronisko komunikāciju (e-studijas, e-pasts). Studijām nepieciešamos materiālus studenti visvairāk iegūst izmantojot interneta resursus un LLU bibliotēku. Savu piederību fakultātei norādīja 99% 4.kursa studentu un 82% 1.kursa studentu. Ieteikumi: 1) Nepieciešams novērst to, ka nenotiek nodarbības, ja pasniedzējs ir saslimis vai kādu citu apstākļu dēļ nevar vadīt nodarbības. *Risinājums*: pasniedzēju neplānotas prombūtnes laikā atbildīgais institūts operatīvi organizē darbu nodarbību turpināšanai. 2) Nodrošināt vienādu attieksmi pret studentiem, ja studiju kursā strādā vairāki pasniedzēji. *Risinājums*: noteikts studiju kursa atbildīgais pasniedzējs, kurš nodrošina vienādu studiju rezultātu vērtējumu.

Aptauju rezultāti tika ņemti vērā, pilnveidojot studiju plānu. Piemēram, izvērtējot studentu konkrētus priekšlikumus, ir izmainīta lekciju un praktisko darbu attiecība studiju kursā *Vadīšana (palielināts praktisko darbu īpatsvars)*. Studentu vērtējumā studiju kurss *Pētījumu metodoloģija* ir par vēlu. Tādēļ tika izveidots jauns studiju kurss *Ekonomiskie pētījumi (4KP)* (apvienojot un pēctecīgi pilnveidojot studiju kursus *Ekonomiskās domas vēsture* un *Pētījumu metodoloģija*). Studiju plānā iekļauts 1.kursa 2.semestrī.

Aizpildot ikgadējās aptaujas anketas **Mācībspēks studentu vērtējumā pa studiju kursiem**, mācībspēks tiek vērtēts pēc vairākiem kritērijiem: *uzsākot studiju kursu, mācībspēks iepazīstināja ar tā apguves mērķi, sasniedzamajiem rezultātiem un tā vērtēšanu; studiju kursa saturu mācībspēks izskaidroja saprotami; studiju kursā tika izmantotas mācību metodes/pasniegšanas veidi, kas sekmēja studiju kursa apguvi; mācībspēks studiju kursu vadīja ieinteresēti/aizrautīgi, studentu līdzdalību veicinoši; mācībspēks sniedz atgriezenisko saiti (skaidrojumu, analīzi) par*

mācīšanās/pārbaudes darbu rezultātiem; mācībspēks konsultācijām bija pieejams. Aptauju veic neatkarīga LLU Socioloģisko pētījumu grupa. Aptaujas rezultāti ir atšķirīgi, tie tiek ņemti vērā mācībspēkam piedaloties vēlēšanās uz akadēmiskajiem amatiem, kā arī izvērtēti, nosakot studiju kursa pilnveidošanas nepieciešamību. Ar aptaujas rezultātiem iepazīstas programmas direktors, institūta direktori un dekāns. Saskatot kādā studiju kursa realizācijā problēmas tiek risināts jautājums, iesaistot arī atbildīgo mācībspēku.

Valsts Kancelejas administrētā projekta Nr.1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIF/001 ietvaros nodibinājums „Baltic Institute of Social Sciences” (BISS) 2015. gadā veica pētījumu ar mērķi noteikt jaunās paaudzes prasības attiecībā uz darbu un karjeru un raksturot jauno paaudzi kā potenciālo (nākotnes) darba ņēmēju. Aptaujā piedalījās 183 jeb 11% LLU studenti, no tiem 87 ESAF studenti. Aptaujas rezultāti parādīja, ka lielākā daļa studentu (53%) izvēlējās studēt Latvijā, jo negribēja doties prom no mājām. Taču tieši LLU studenti vairāk norāda uz izglītības kvalitāti un lielāku iespēju atrast darbu, salīdzinājumā ar citām Latvijas augstskolām. Pēc studiju beigšanas LLU studenti vairāk orientējas uz savu uzņēmumu veidošanu 47%, (Latvijā 28%), bet tikai 17% (Latvijā 33%) norāda par studiju turpināšanu. Darba tirgū LLU studenti, salīdzinājumā ar citām augstskolām, redz iespējas piedāvāt savu kompetenci valsts pārvaldē vai citās sabiedriskā sektora organizācijās (25%) (pašvaldības, ministrijas un tām padotās iestādes) mazāk privātajā sektorā kā algots darbinieks.

Atgriezenisko saiti par studiju programmas saturu un atbilstību darba tirgus prasībām iegūst sadarbībā ar absolventiem. **Absolventu viedokli** iegūst katru gadu no beidzēju aptaujām un absolventu ar darba pieredzi atziņām. Absolventu aptaujas rezultāti kopumā vērtējami pozitīvi. Absolventi augstu vērtē iegūtās prasmes patstāvīgi iegūt, atlasīt un analizēt informāciju, kas ir ļoti būtiski akadēmiskās izglītības programmā, taču pietrūkst praktisko iemaņu. Pozitīvi vērtēta arī personāla attieksme studiju laikā. Labi vērtēta arī informācijas pieejamība studiju procesā. Salīdzinot ar iepriekšējo periodu, palielināties nodarbību apmeklējums studiju laikā – 75% ir apmeklējuši vairāk nekā 80% nodarbību. 77% respondentu studiju programmas apguves pakāpi ir novērtējuši kā piemērotu. Pozitīvi vērtējams tas, ka 8% absolventu domā veidot savu uzņēmumu, savukārt 20% domā turpināt studijas maģistrantūrā. Prakses iekļaušanas lietderību studiju plānā apliecina studējošo īpatsvars, kuri prakses laikā ieguva arī darbu, tie ir 37.5% no PL studentiem. Katru gadu tiek rīkota **Absolventu lekciju nedēļa**. Tās ietvaros 2013.-2019.gada periodā studentiem ir bijusi iespēja noklausīties 62 absolventu profesionāļu pieredzi. Piemēram: Drontenas (Nīderlande) AERES profesionālās universitātes studiju programmas Eiropas pārtikas biznesa koordinatore, pasniedzēja; Latvijas Nacionālā teātra direktors; uzņēmuma SIA Normand Enterprisses vadītājs; Jelgavas novada pašvaldības izpilddirektors, SIA “Jelgavas ūdens” finanšu direktore, AS „Latvijas Gāze” valdes priekšsēdētājs, Zemgales Plānošanas reģions, ES struktūrfondu informācijas centra konsultante, VP GKRP Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes priekšnieks, AS “Latvenergo” IT infrastruktūras funkciju direktors, Kuldīgas slimnīcas valdes priekšsēdētājs, SIA “KONEKESKO Latvija” Produktu grupas vadītājs. Absolventi vērtē studiju procesā iegūto zināšanu nozīmi darba tirgū un daļās praktiskā darba pieredzē. Absolventi vienmēr akcentējuši mācībspēku atbalstošo un motivējošo attieksmi studiju procesā.

Darba devēji piedalās VEK sēdēs, slēdz prakšu līgumus un prakses noslēgumā dod rakstisku vērtējumu par studenta zināšanām, prasmēm un kompetenci.

Viedokļu noskaidrošanai tika veikta 76 prakses vietu darba devēju aptauja. Praktikanti strādāja dažādu jomu un lieluma uzņēmumos. Studenti praksi veica mazos, vidējos un lielos uzņēmumos, tādēļ aptaujas rezultāti ir visaptveroši (piemēram, uzņēmumu grupā ar darbinieku skaitu no 50 līdz vairāk nekā 250 darbinieki sastādīja 45% no aptaujas respondentiem). Novērtējot praktikanta prasmes, darba devēji visaugstāk ir vērtējuši praktikanta spējas apgūt jaunas zināšanas un prasmes (78%) un komunikācijas prasmes (76%). Tas liecina par studentu spējām integrēties darba tirgū. Darba devēji vēlas saņemt speciālistus ar augstām praktiskajām iemaņām, bet studiju procesā

nevar nodrošināt visu profesionālo iemaņu apguvi tik dažāda veida uzņēmumiem, bet studentu ātra spēja apgūt jaunas iemaņas to nodrošina.

2017.gadā LLU *Sociologu grupa* veica neatkarīgu darba devēju aptauju, lai noskaidrotu viņu viedokli par absolventu darbu uzņēmumos un iestādēs un dotu savus ieteikumus. Darba devēji bija no visiem Latvijas reģioniem (50% Rīgas reģions), bet 5% respondentu darbību veic arī ārvalstīs. Aptaujāto uzņēmumu un iestāžu darbības ilgums ir dažāds, bet 77% tas ir ilgāks par 10 gadiem. 45% uzņēmumos programmas absolventi *strādā tieši savā profesijā*, un tikai 10% absolventu darbs nav tieši saistīts iegūto grādu. 23% darba devēju atzina, ka *labā teorētiskā un praktiskā sagatavotība, spējīgi uzreiz veikt savus darba pienākumus*, 50% - *pēc neilgas apmācības/ievada darbavietā spēj veikt savus darba pienākumus*. 17% darba devēju uzskata, ka var attīstīt profesionālās prasmes vairāk iesaistot studiju procesā darba devējus kā vieslektoros. Taču no aptaujātajiem darba devējiem neviens nav tiešā veidā piedalījies studiju procesā vai tā pilnveidošanā. 22% respondentu studentiem ir nodrošinājuši prakses vietas.

Studiju programmas satura pilnveidošanai būtisks bija darba devēju viedoklis par to, cik lielā mērā minēto absolventu zināšanas un prasmes atbilst sekojošiem rādītājiem: apguvuši darbam nozarē nepieciešamās teorētiskās zināšanas un spēj tās pielietot darba uzdevumu izpildei (*pilnībā sasniegts* un *drīzāk ir sasniegts* – 22% un 61%); apguvuši nozarei nepieciešamās praktiskās iemaņas un spēj tās pielietot darba uzdevumu izpildei (11% un 78%); spēj izskaidrot attiecīgās zinātnes nozares aspektus un diskutēt par tiem (28% un 67%); savā darbā spēj izmantot un nepieciešamības gadījumā apgūt, un pielietot mūsdienīgas tehnoloģijas un inovācijas (55% un 40%); spēj plānot savu laiku un resursus uzticēto pienākumu izpildei (**78%** un 22%); spēj strādāt komandā, uzticētos darba pienākumus pildot atbildīgi un labā kvalitātē (**72%** un 23%); ir kompetenti paust viedokli par profesionāliem jautājumiem, inovācijām, spēj savu viedokli pamatot (28% un 72%); motivēti pašizaugsmei un tālākizglītībai (61% un 39%); spēj pieņemt lēmumus un rast radošus risinājumus mainīgos vai neskaidros apstākļos (44% un 56%); pašizaugsmei un kvalifikācijas paaugstināšanai spēj motivēt savus kolēģus/padotos (55% un 40%); pildot uzticētos darba pienākumus, izrāda pašiniciatīvu, lai sasniegtu iespējami labāku rezultātu (66% un 34%); ir komunikabli, atsaucīgi (**78%** un 22%); izprot profesionālo ētiku, spēj izvērtēt savas profesionālās darbības ietekmi uz vidi un sabiedrību (**78%** un 22%). Kopumā darba devēju aptaujas rezultāti ir vērtējami kā ļoti labi, taču tie arī iezīmēja prasmes, kuras vēl vairāk var attīstīt studiju procesā – teorijas un prakses sasaiste, sava viedokļa pamatošana un spēja pieņemt lēmumus.

Ņemot vērā aptauju rezultātus, tika pilnveidots studiju kursu saturs, vairāk paredzot grupu darbu un savu pētījumu prezentācijas.

2.7. Sniegt novērtējumu par studējošo ienākošās un izejošās mobilitātes iespējām, izmantoto iespēju skaita dinamiku un mobilitātes laikā apgūto studiju kursu atzišanu.

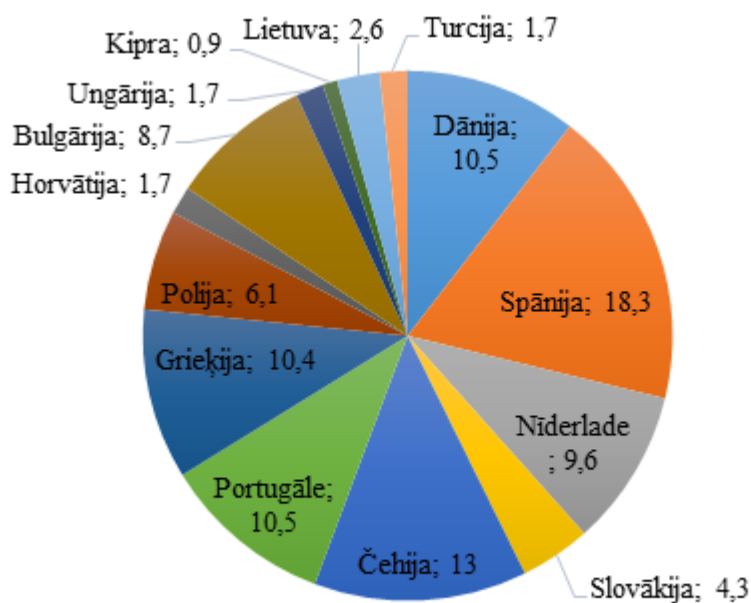
Studentu izejošo mobilitāti programmā nodrošina Erasmus+ programmas realizācija. Erasmus+ programma sniedz iespēju LLU studējošajiem iegūt pieredzi studijās kādā no LLU partneraugstskolām, ar kuru noslēgts divpusējās sadarbības līgums noteiktā studiju jomā, ievērojot līguma nosacījumus un/vai praktizēties ārvalstu uzņēmumos vai citās atbilstošās darba vietās, ievērojot Erasmus+ studenta hartas nosacījumus (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-10/Erasmus%2B%20Student%20charter_en_2016.pdf).

Studiju programmas mobilitāte Erasmus+ programmas ietvaros ir notikusi četros veidos: 1) studijas (103 studenti); 2) prakses ārvalstu uzņēmumos (5 studenti); 3) piedaloties Erasmus Social Network

(ESN) Starptautiskās pieredzes apmaiņas konferencēs (5 studenti); 4) ERASMUS IP projekts "Sustainability and Innovation in Rural Development" Lietuvā (2 studenti).

Kopā Erasmus+ programmas iespējas dažādās aktivitātēs ir izmantojuši 115 studenti. Vislielākā aktivitāte bija 2013./2014. studiju gadā (31 students), bet tā būtiski samazinājās 2016./2017. un 2017./2018. studiju gadā (13 studenti gadā), ko noteica divi faktori: drošības situācija ārvalstīs (terorakti) un studējošo skaita samazinājums. Sākot ar 2018/2019 studiju gadā mobilitāte aktivizējas (19 studenti). Studenti ir izmantojuši gūt studiju pieredzi **14 Eiropas augstskolās**: Lillebaelt Academy of Professionla Higher Education, Dānija (10), University of Huelva, Spain (20), CAH Vilentum University of Applied Sciences, Nīderlande (8), Slovak University of Agriculture in Nitra, Slovākija (5), *Czech University of Life Sciences in Prague, Čehija (13)*, *Technical University of Liberec, Čehija (2)*, *Polytechnic Institute of Porto, Portugāle (10)*, Alexander Technological Educational Institute of Thessaloniki, Grieķija (12), *West Pomeranian University of Technology, Szczecin, Polija (7)*, The Polytechnic Institute of Bragança, Portugāle (1), University of Rijeka, Horvātija (2), University of National and World Economy, Bulgārijā (10), Óbuda University Keleti, Ungārija (2), P.A.College, Kipra (1).

Erasmus Social Network (ESN) Starptautiskās pieredze gūta Porto universitātē (Portugālē), Ankarā (Turcijā) un Kosta-Brava (Spānijā). Erasmus+ programmas iespējas izmanto pilna laika studenti, kas ir 8.3% no studējošo skaita. Nepilna laika studentus ierobežo darba attiecības.

3.1.att. Studiju programmas studentu dalībā ERASMUS+ dažādās aktivitātēs pa valstīm, %

Studentam dodoties mobilitātes programmā, tiek sastādīts akadēmiskās atzīšanas nodomu protokols, kas garantē, ka pēc atgriešanās no mobilitātes tiks atzīti studiju kursi. Mobilitātes laikā un semestri pēc atgriešanās students saglabā savu finansējuma statusu. ERASMUS+ mobilitātes programmas iespējas izmanto arī programmā studējošie ārvalstu studenti.

Studentu ienākošo mobilitāti nevar analizēt no programmas viedokļa, jo studenti LLU piesakās uz studiju kursiem ne studiju programmā.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (3. Studiju programmas

resursi un nodrošinājums)

3.1. Novērtēt resursu un nodrošinājuma (studiju bāzes, zinātnes bāzes (ja attiecināms), informatīvās bāzes (tai skaitā bibliotēkas), materiāli tehniskās bāzes un finansiāli bāzes) atbilstību studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un studiju rezultātu sasniegšanai, sniegt piemērus. Veicot novērtējumu iespējams norādīt atsauci uz II. daļas 3. nodaļas 3.1.- 3.3. kritērijos sniegto informāciju.

Studiju process galvenokārt notiek ESAF telpās Svētes ielā 18. Taču atsevišķu studiju kursu realizācijā tiek izmantoti arī citu LLU fakultāšu iekārtas un materiāli – Darba un civilā aizsardzība *Meža fakultāte*; Ekoloģija un vides aizsardzība, Kadastrs *Vides un būvzinātņu fakultāte*; Augkopība, Lopkopība, Lauksaimniecības procesu organizācija *Lauksaimniecības fakultāte*; Reģionu analīzes metodes, Kvantitatīvās metodes ekonomikā, Matemātiskā statistika, Matematika ekonomistiem *Informācijas tehnoloģiju fakultāte*; Lauksaimniecības tehnoloģijas *Tehniskā fakultāte*.

Prakse "Praktiskā lauku saimniecība" 1.kursa pilna laika studentiem tiek realizēta LLU *Mācību un pētījumu saimniecībā "Vecauce"*, kur studenti iepazīstas ar jaunākajām tehnoloģijām lauksaimniecībā un darba organizāciju.

Praktisko iemaņu paplašināšanai organizētas *mācību ekskursijas*: piemēram - LLKC un tā biroji; Jelgavas novads Staļģene (ES fondu atbalstīto projektu rezultātu apzināšana – Staļģenes vidusskola, Staļģenes mākslas studija, SIA ZEKANTS); Valsts vides dienesta Jelgavas teritoriālo vides pārvalde; Zemgales apgabaltiesa; SIA "Svētes maize"; Dalīto atkritumu vākšanas laukums (Jelgava); Atkritumu poligons „Brakšķi” (Jelgavas novads, Līvberzes pag.); Latvijas Banka, Zemgales plānošana reģions, Jelgavas Dome un citi uzņēmumi un lauku saimniecības.

Detalizētu infrastruktūras, studiju materiāli tehniskās bāzes aprakstu skatīt 2.3.2. apakšnodaļā, plašs informatīvās bāzes raksturojums sniegts 2.3.3. apakšnodaļā, bet informācija par finanšu bāzes raksturojumu skatīt 2.3.1. apakšnodaļā.

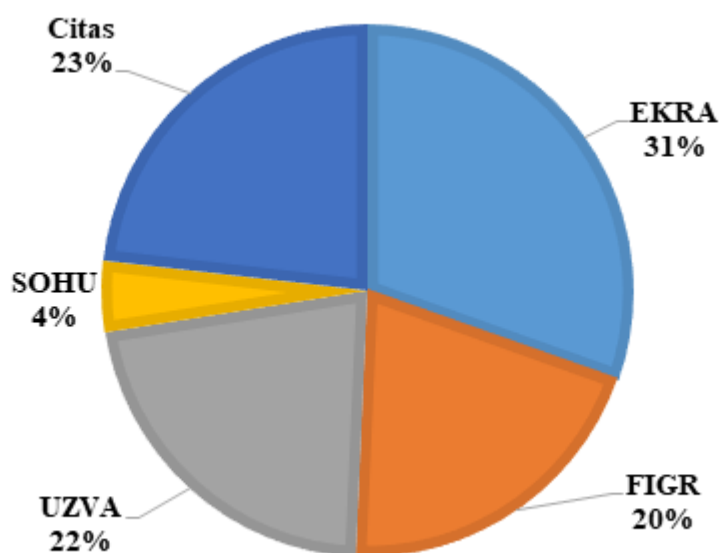
3.2. Studiju un zinātnes bāzes, tajā skaitā resursu, kuri tiek nodrošināti sadarbības ietvaros ar citām zinātniskajām institūcijām un augstākās izglītības iestādēm, novērtējums (attiecināms uz doktora studiju programmām).

Neattiecas uz programmu.

III - STUDIJU PROGRAMMAS RAKSTUROJUMS (4. Mācībspēki)

4.1. Mācībspēku sastāva izmaiņu analīze un novērtējums par pārskata periodu, to ietekme uz studiju kvalitāti.

Studiju programmas realizācijā iesaistīto mācībspēku skaits būtiski nav mainījies un pa gadiem ir svārstīgs. 2013./2014.studiju gadā studiju procesā bija iesaistīti 76 mācībspēki; 2018./2019.studiju gadā - 86 dažāda līmeņa mācībspēki; 2019./2020. studiju gadā 69 mācībspēki. No visiem 2019./2020. studiju gadā studiju programmas realizācijā iesaistītajiem mācībspēkiem 46 jeb 67% ir ievēlēti LLU. Savukārt 23 mācībspēki līdzās studiju darbam strādā arī dažādās iestādēs un uzņēmumos, kas nodrošina sasaisti ar darba vidi. Skaita un struktūras izmaiņas pārskata periodā noteica divi faktori: 1) jauna specializācijas virziena *Agrārā un vides ekonomika* izveide 2015. gadā; 2) *ārvalstu studentu* apmācības uzsākšana. Studiju programmas realizācijā ir iesaistīti mācībspēki no LLU 13 struktūrvienībās. No tiem 9 ir citu fakultāšu (*Lauksaimniecības, Informācijas tehnoloģiju, Meža, Tehniskā, Vides un būvzinātņu fakultātes*) struktūrvienības, *Valodu centrs* un *Sporta centrs*. Šo sadarbību nosaka tas, ka studiju procesā tiek realizēts starpdisciplinārais ietvars. Tas nodrošina studiju programmas unikalitāti un mērķa sasniegšanu, kā arī iekļaušanos LLU stratēģijā. Studiju procesā piedalās 16 jeb 23.2% citu fakultāšu mācībspēki.

EKRA – Ekonomikas un reģionālās attīstības institūts

FIGR – Finanšu un grāmatvedības institūts

SOHU – Sociālo un humanitāro zinātņu institūts

UZVA – Uzņēmējdarbības un vadībizinātņu institūts

3.2.att. Studiju programmā iesaistīto mācībspēku sadalījums pa ESAF un citu fakultāšu struktūrvienībām

LLU mācībspēki nav piesaistīti tikai vienas programmas realizācijai, tādēļ cits rādītājs ir slodžu skaits. 2018./2019.studiju gadā studiju programmā bija **26.20** dažāda līmeņa mācībspēku slodzes. Uz vienu slodzi programmā ir 10.3 studenti, ko būtiski ietekmē ārvalstu studentu skaits grupā – vidēji trīs studenti. Tikai nelielu daļu studiju kursu ārvalstu studenti apgūst kopā ar pilna laika studentiem. Pilna laika studijās praktisko darbu grupās ir 25-30 studenti, bet lekcijas notiek kursā kopā. Atsevišķos studijuursos (piemēram, Ekoloģija un vides aizsardzība, Darba un civilā aizsardzība u.c.) nodarbības notiek kopā ar citu programmu studentiem.

**Mācībspēku akadēmiskā slodze un skaits bakalaura studiju programmā "Ekonomika"
2018./2019.studiju gadā**

Ieņemamais amats	Studiju darbs, st.	Slodzes		Skaits	
		pa amatiem	% no kopējās	pa amatiem	% no kopējā
Profesors	1725.73	1.92	7.3	9	10.4
Profesors (Emeritus)	42.25	0.05	0.2	2	2.3
Asociētais profesors	4004.65	4.35	16.6	10	11.6
Viesasociētais profesors	139.45	0.15	0.6	3	3.5
Docents	4075.25	4.34	16.6	12	14.0
Viesdocents	1155.00	1.23	4.7	7	8.1
Lektors	6406.30	6.67	25.4	14	16.3
Vieslektors	7192.67	7.49	28.6	29	33.7
kopā	24741.30	26.20	100.0	86	100.0

Lielāko daļu no akadēmiskās slodzes bakalaura studiju programmā veic lektori, parasti sadarbojoties ar pieredzējušākiem mācībspēkiem. Sadarbība notiek gan pilnveidojot studiju kursu aprakstus, gan to realizācijā.

4.2. Studiju programmas īstenošanā iesaistīto mācībspēku (akadēmiskā personāla, viesprofesoru, asociēto viesprofesoru, viesdocentu, vieslektoru un viesasistentu) kvalifikācijas atbilstības studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām novērtējums. Sniegt informāciju par to, kā mācībspēku kvalifikācija palīdz sasniegt studiju rezultātus.

Studiju programmas īstenošanā 2019./2020.gadā piedalās: *profesori – 9 (13.0%), asociētie profesori – 11 (15.9%), docenti – 14 (20.2%), lektori – 35 (50.7%)*. Lai nodrošinātu studiju procesa pēctecību

un stabilitāti, vairākos gadījumos viena studiju kursa realizācijā ir iesaistīti vairāki pasniedzēji. Augstākas kvalifikācijas mācībspēki galvenokārt vada lekcijas un arī noslēguma darbus, bet praktisko darbu vadīšanā (kuru īpatsvars vairumā studiju kursu ir lielāks) vairāk ir iesaistīti lektori ar maģistra grādu.

Studiju programmā iesaistīto mācībspēku sastāvs un kvalifikācija nodrošina *Augstskolu likuma* 55.panta 3.punktā noteikto prasību izpildi – akadēmisko studiju programmu obligātās daļas un ierobežotās izvēles daļas īstenošanā piedalās ne mazāk kā pieci profesori un asociētie profesori kopā, kuri ir ievēlēti akadēmiskajos amatos attiecīgajā augstskolā. Mācībspēku kvalifikāciju studiju programmām nosaka vienota sistēma valstī, kā arī LLU atbilstošie normatīvie dokumenti. Lai iepazītos tuvāk ar mācībspēku kvalifikācijas prasībām, tās novērtējumu un kvalifikācijas paaugstināšanas iespējām, skatīt 2.3.5.nodaļu.

66.0% slodžu apjoma veic **LLU ievēlētie** mācībspēki. Ievēlēšana notiek atbilstoši "*Latvijas Lauksaimniecības universitātes nolikums par akadēmiskajiem amatiem*" (https://www.llu.lv/sites/default/files/2016-05/8-36_Nolikums_par_akademiskajiem_amatiem.pdf).

Pārējie mācībspēki ir neievēlēti akadēmiskā personāla statusā, jo līdzās studiju procesam strādā arī ārpus LLU dažādās iestādēs (ministrijās, pašvaldībās u.c.) un dažāda veida uzņēmumos. Tas veicina lielāku praktiskās pieredzes pārneši studiju procesā. Atbilstoši LLU noteiktajām prasībām profesori, asociētie profesori un docenti ir ar doktora grādu, bet lektori - ar maģistra grādu vai labi profesionāļi.

4.3. Informācija par doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītā akadēmiskā personāla zinātnisko publikāciju skaitu pārskata periodā, pievienojot svarīgāko publikāciju sarakstu, kas publicētas žurnālos, kuri tiek indeksēti datubāzēs Scopus vai WoS CC. Sociālajās zinātnēs un humanitārajās un mākslas zinātnēs var papildus skaitīt zinātniskās publikācijas žurnālos, kas tiek indeksēti ERIH+ (ja piemērojams).

Neattiecas uz programmu.

4.4. Informācija par doktora studiju programmas īstenojošā iesaistītā akadēmiskā personāla iesaisti pētniecības projektos kā projekta vadītājiem vai galvenajiem izpildītājiem/ apakšprojektu vadītājiem/ vadošajiem pētniekiem, norādot attiecīgā projekta nosaukumu, finansējuma avotu, finansējuma apmēru. Informāciju sniegt par pārskata periodu (ja attiecināms).

Neattiecas uz programmu.

4.5. Sniegt piemērus akadēmiskā personāla iesaistei zinātniskajā pētniecībā un/vai mākslinieciskajā jaunradē gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī (studiju programmas saturam atbilstošajās jomās) un iegūtās informācijas pielietojumam studiju procesā.

2019./2020. studiju gadā no 69 studiju programmā iesaistītajiem mācībspēkiem 30 jeb 43.5% ir vēlēti vadošie pētnieki vai pētnieki.

Mācībspēki piedalās visu studiju virzienu realizācijā, tādēļ izdalīt zinātniski pētniecisko darbību tikai uz bakalaura studiju programmu nav iespējams. Detalizēta informācija apkopota 2.4.nodaļā.

Programmas īstenošanā iesaistītais akadēmiskais personāls iesaistās zinātniskajā pētniecībā starptautiskā līmenī un nacionālā, kur iegūtie rezultāti tieši saistīti ar studiju programmas mērķi un uzdevumiem:

- dalība COST akcijās (COST Action IS1207 Local Public Sector Reforms: An International Comparison; CA16106 - Ammonia and Greenhouse Gases Emissions from Animal Production Buildings);
- publikācijas ar augstu citējamību un open access žurnālos, kas sarakstītas sadarbojoties ar citu valstu zinātniekiem;
- aktīva dalība un iesaiste dažādās starptautiskās organizācijās (Baltijas Mežkopības, Veterinārijas un Lauksaimniecības universitāte (BOVA); Polijas Zinātnes padome; Eiropas Lauksaimniecības pārtikas un vides Zinātņu akadēmijas asociācijas padome; ES Zinātņu akadēmiju konsultatīvā padome (EASAC); Georgofili akadēmija (Itālija); Krievijas Lauksaimniecības Zinātņu akadēmija; Lietuvas Zinātņu akadēmija; Zviedrijas Karaliskās Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija; Marokas Izglītības Kvalitātes vadības asociācija; Starptautiskā Makromārketinga asociācija; Eiropas lauksaimniecības ekonomistu asociācijas; Athens Institute for Education and Research Human Development Research Division);
- kā ārvalstu eksperti citu valstu zinātniskās institūcijās (piemēram, kā Foreign Academic Member Russian State Agrarian University - Moscow Timiryazev Agricultural Academy, foreign expert in Vision Science Research Sdn Bhd in Malaysia);
- kā keynote speakers (piemēram, in Interantional scientific events in Morocco, Turkmenistan, Belgium, France, Georgia);
- kā zinātnisku žurnālu redaklējiju locekļi (piemēram, Journal of Science Education, International Journal of Globalisation and Small Business, European Integration Studies).

Savukārt iesaiste zinātniskajā pētniecībā nacionālā līmenī notiek:

- dalība valsts pētījumu programmas projektos (pārskata periodā tie bija ECO-SOC, EVIDEnT, bet ar 2019. gadu ir uzsākta dalība jaunos projektos INTERFARME, DemoMig);
- Zemkopības ministrijas pasūtīti pētījumi, kas tiek mērķtiecīgi realizēti konkrētu politikas un tautsaimniecības mērķu sasniegšanai. Piemēram, projekts "Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālajos un mitrājos" ir nozīmīgs lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā, jo tā rezultāti tika izmantoti Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam izstrādei, bet projekta "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam" rezultātā ir izstrādāti divi modeļi, kuru galvenie lietotāji ir LLU, Zemkopības ministrija, Vides un reģionālās attīstības ministrija.
- no pašvaldību un nozaru pārstāvju puses akadēmiskais personāls ir pieprasīti eksperti sekojošās jomās – bioekonomika, vieda attīstība un gudra specializācija, klimatam draudzīga lauksaimniecības prakse, zemes izmantošanas optimizācija;
- sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām projektu rezultātu izplatīšanā un komunikācijā ar sabiedrību (piemēram, Zemnieku Seima, Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padome, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija);
- kopīgas zinātniskas un populārzinātniskas publikācijas ar nozares ekspertiem (piemēram,

lauksaimniecības precīzo tehnoloģiju uzņēmums SIA "Precision Farming");

- līgumpētījumi ar pašvaldībām (piemēram, Jelgavas novada pašvaldība, Ogres novada pašvaldība, Auces novada pašvaldība);
- sabiedrības informēšana par pētījumiem Zinātnieku naktī, populārzinātniskās publikācijās, televīzijā un radio (pārskata periodā šādu aktivitāšu ir bijis vairāk nekā 80).

Akadēmiskā personāla zinātniskās darbības rezultāti tiek izmantoti studiju procesā. Piemēram, Valsts pētījuma programmas ECOSOC-LV rezultāti apkopoti divās zinātniskajās monogrāfijās: 1) "Simtam pāri. Viedā Latvija" tiek izmantota vairākos studijuursos – Reģionālā ekonomika, Reģionālās attīstības plānošana, Pašvaldību darbība, Ilgtspējīga attīstība, Inovācijas vadīšana, Sociālā uzņēmējdarbība u.c.; 2) "Zināšanu ekonomika Latvijas lauku un reģionu dzīvotspējai" ir aktuāla studijuursos Socioloģija, Ekonomiskie pētījumi un studiju projekta Reģionālā attīstība izstrādē. Savukārt monogrāfija "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas iespējas ar klimatu draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā" tapusi, balstoties uz paveikto Valsts pētījumu programmas "Latvijas ekosistēmu vērtība un tās dinamika klimata ietekmē (EVIDEnT)" ietvaros, kas tiek izmantota studijuursos – Bioekonomika, Atjaunojamās enerģijas ekonomika, Agrārā un vides politika u.c. LLU un Rumānijas zinātnieku sadarbības rezultātā tapusi grāmata "Entrepreneurship in Rural Areas through the production and exploitation of medical and aromatic plants" izmantota studijuursos – Saimniecības mācība, Uzņēmējdarbība, Lauksaimniecības procesu organizācija u.c.

4.6. Mācībspēku sadarbības novērtējums, norādot mehānismus sadarbības veicināšanai, studiju kursu/ moduļu savstarpējās sasaistes nodrošināšanā. Norādīt arī studējošo un mācībspēku skaita attiecību studiju programmas ietvaros (pašnovērtējuma ziņojuma iesniegšanas brīdī).

Mācībspēku sadarbība notiek visā studiju procesā dažādā veidā:

1. Veidojot jaunus un attīstot esošos studiju kursus, lai nodrošinātu to pēctecību un nodrošinātu paredzēto kompetenču apguvi (https://www.llu.lv/sites/default/files/2018-08/RIKOJUMS_Studiju_kursu_izstradasanas_un_atjaunosanas_kartiba_2018.pdf),
2. Metodiskās komisijas darbs, izvērtējot studiju kursu un plāna saturu, atbilstoši LLU Metodiskās komisijas nolikumam;
3. Veicot nodarbību hospitēšanu, atbilstoši LLU nodarbību hospitēšanas kārtībai.
4. Studiju kursu realizācijā, kad piedalās vairāki pasniedzēji: viena institūta ietvaros (piemēram, Finanses un kredīts, Ekonomiskie pētījumi, Makroekonomika, Bioekonomika u.c.), starp institūtiem (piemēram: levads ekonomikas studijās, Saimnieciskās darbības analīze), starp LLU struktūrvienībām (Lauksaimniecisko procesu organizācija);
5. Studiju rezultātu vērtēšanā (studiju projekti, prakse, bakalaura darbs).

Studējošo un mācībspēku attiecība 2018./2019.studiju gadā bija 1:10.3. To galvenokārt nosaka nelielais ārvalstu studentu skaits un atšķirīgais studentu skaits specializācijas virzienā. Taču tas nodrošina padziļinātu un individuālu pieeju specializācijas jautājumu izpētei.

Pielikumi

III. Studiju programmas raksturojums - 1. Studiju programmas raksturojošie parametri		
Kopīgās studiju programmas atbilstība Augstskolu likuma prasībām (tabula)		
Statistika par studējošajiem pārskata periodā	13.pielikums.docx	Annex_13.docx
III. Studiju programmas raksturojums - 2. Studiju saturs un īstenošana		
Studiju programmas atbilstība valsts izglītības standartam	14.pielikums.docx	Annex_14.docx
Studiju programmā iegūstamās kvalifikācijas atbilstību profesijas standartam (ja piemērojams)		
Studiju programmas atbilstību atbilstošās nozares specifiskajam normatīvajam regulējumam (ja piemērojams)		
Studiju kursu/ moduļu kartējums studiju programmas studiju rezultātu sasniegšanai	17.pielikums.xlsx	Annex_17.xlsx
Studiju programmas plāns (katram studiju programmas īstenošanas veidam un formai)	18.pielikums.rar	Annex_18.rar
Studiju kursu/ moduļu apraksti	Studiju kursu apraksti.rar	Descriptions of the study courses.rar
Studiju programmas raksturojums - Citi obligātie pielikumi		
Par studiju programmas apgušanu izsniedzamā diploma paraugs	Bakalaura_diploms_pielikums_Ekon_LV.rar	Bachelor_Diploma_Supplement_Econ_EN.rar
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem nodrošinās iespējas turpināt izglītības ieguvi citā studiju programmā vai citā augstskolā/ koledžā (līgums ar citu akreditētu augstskolu vai koledžu), ja studiju programmas īstenošana tiks pārtraukta	LLU_RTU_07012020_01000-4.1-e_2.edoc	Agreement between LLU and RTU.docx
Dokuments, kas apliecina, ka augstskola vai koledža studējošajiem garantē zaudējumu kompensāciju, ja studiju programma augstskolas vai koledžas rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ netiek akreditēta vai tiek atņemta studiju programmas licence un studējošais nevēlas turpināt studijas citā studiju programmā.	LLU_apliecinajumi_ESAF_bakalaura_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Bachelor program.docx
Augstskolas/ koledžas apliecinājums par studiju programmas īstenošanā iesaistāmo mācībspēku attiecīgo svešvalodu prasmi vismaz B2 līmenī atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļvietnē www.europass.lv, ja studiju programmu vai tās daļu īsteno svešvalodā.	LLU_apliecinajumi_ESAF_bakalaura_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Bachelor program.docx
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas doktora studiju programmas, apliecinājums, ka doktora studiju programmas akadēmiskā personāla sastāvā ir ne mazāk kā pieci doktori, no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti tajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā studiju programma plāno piešķirt zinātnisko grādu.		
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, apliecinājums, ka akadēmisko studiju programmu akadēmiskais personāls atbilst Augstskolu likuma 55. panta pirmās daļas trešajā punktā noteiktajām prasībām.	LLU_apliecinajumi_ESAF_bakalaura_programmai_Ekonomika.edoc	LLU confirmation_Bachelor program.docx
Studiju līguma paraugs/-i	Studiju_ligums_paraugs_LV.pdf	Studiju_ligums_paraugs_EN.pdf
Ja studiju virziena ietvaros tiek īstenotas akadēmiskās studiju programmas, kurās paredzēts, ka studēs mazāk nekā 250 pilna laika studējošie, attiecīgs Augstākās izglītības padomes atzinums atbilstoši Augstskolu likuma 55. panta otrajai daļai.	Ekonomika_bakalaura studiju programma.pdf	Council of Higher Education_conclusion_Bachelor program.docx